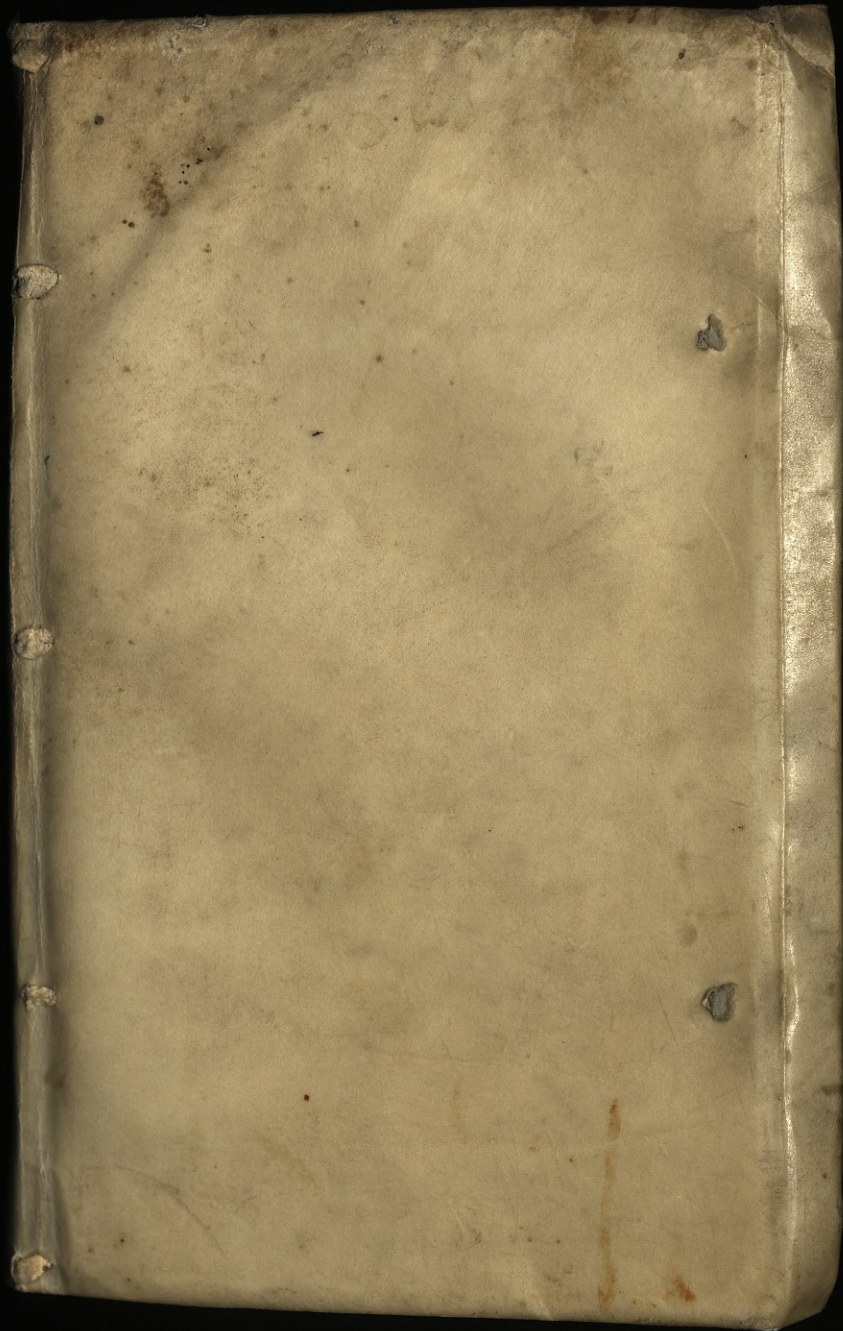
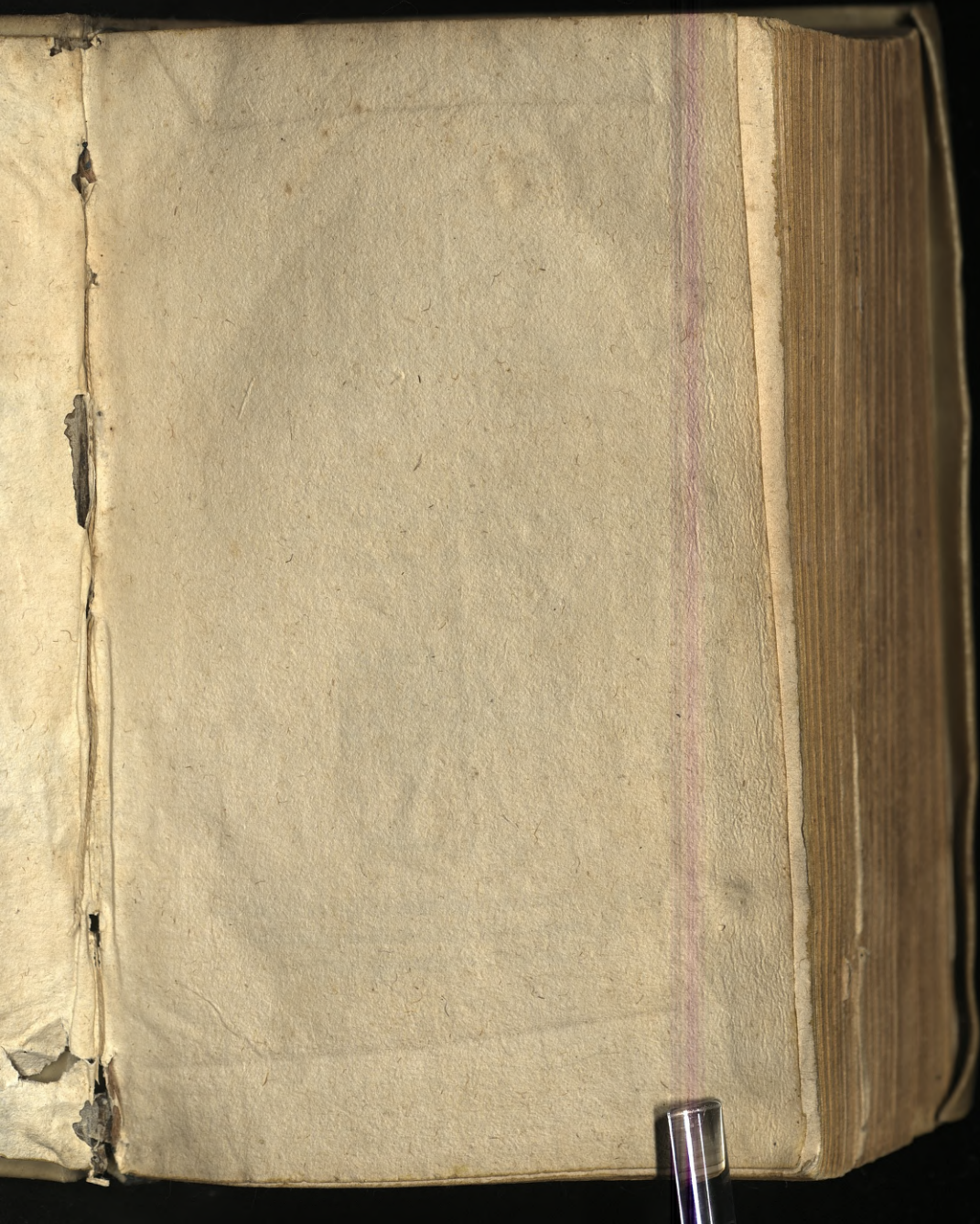

Dur

F

Pa
ri

BRVTVM FVL MEN

Papæ SIXTI V. aduersus Hen-
ricum Sereniss. Regem Nauarre,
& illustrissimum Henricum
Borbonium, Principem
Condæum.

VNA CVM PROTESTA-
tione multiplicis nullitatis.

Nahum 3.

Reuelabo pudenda tua in faciem tuam:& osten-
dam in gentibus nuditatem tuam,&
regnis ignominiam tuam.

14033

BENEDICTIONES

S. D. N. PAPÆ SIXTI V.

IN REGEM NAVARRVM

ET PRINCIPEM

CONDÆVM.

Pag. i.

Exercemus arma militiæ nostræ
contra duos iræ filios Henricū Bor-
bonium, QVONDAM Nauarræ re-
gem, & Henricum itē Borbonium
OLIM Principem Condensem. Ille
hæreses ab ineunte adolescentia se-
cutus pertinax earum patrocinium
exercuit.

Pag. 2.

Idem reuolutus in cœno, caput,
dux, & propugnator hæreticorum
& perduellium, arma contra regem
suum Christianissimum aduersus i-

psum & reliquos catholicos sumpfit:
ciues regni ad suam capescendam
impietatem verberibus coëgit: con-
ciliabula hæreticorum habenda cu-
rauit.

Pag. 3.

Princeps Condëus utroque paren-
te hæretico genitus, patris, & matris
secutus hæreses, viam patris sui im-
pijssimi catholicæ ecclesiæ persecu-
toris ingressus, bellorum ciuiliū &
seditionum auctorem se præbuit, o-
mne feritatis & scauitæ genus exer-
cuit: proles detestabilis ac degener
familia Borboniorum.

Pag. ead.

Pronuntiamus illos esse hæreticos,
in hæreses relapsos, impœnitētes, hæ-
reticorum duces & fautores, & læsæ
maiestatis diuinæ reos, & fidei Chri-
stianæ hostes, priuatos illū Nauarræ
regno, hunc & vtrumque eorūque
post-

5
posteror omnibus principatibus, ducatus, dominijs, & feudis, honoribus & officijs regijs: fuisse & esse inhabiles & incapaces ad illa retinenda.

Pag. 4.

Ac pariter priuatos, incapaces, & inhabiles ad succedendum in ducatus, principatibus, ac regnis, & specialiter in regno Franciæ: & ex abundantia nos illos illorumque posteror priuamus in perpetuum & inhabilitamus ad successionem in ducatus, principatibus, dominijs, & regnis, & signanter in Franciæ regno.

Pag. ead.

Proceres, feudatarios, vassallos, & ceteros omnes qui illis quomodo-
cunque iurauerint, ab eiusmodi iuramento & fidelitatis & obsequij debito absoluiamus & liberamus: & interdiciamus ne illis audeant obedire.

Pag. ead.

Monemus & hortamur Francorū
Regem Christianissimū vt ad execu-
tionem nostræ sententię incumbat.
Datum Romæ 5. Id. Sept. anno 1585.

Psal. 109

*Domine, maledicent illi & tu benedices:
qui insurgent in me confundentur, seruus
autem tuus letabitur.*

B R

P

P

Vnā

C

ra, i

Prin

noto

tur,

mnit

regn

clien

lis o

tenti

opp

fimi

bon

ligio

cipes

prof

Papa

7
BRVTVM FVL MEN

PAPÆ SIXTI V. ADVERSVS

HENRICVM SERENISSIMVM REGEM

Nauarræ, & illustriss. Henricum

Borbonium Principem

Condæum.

*Vnà cum protestatione & declaratione multiplicis
nullitatis.*

 VOD nuper à Papa Sixto quinto Franciscano pronuntiata Declaratio est, pauloque post edita & promulgata, vt Henricus Sereniss. Rex Nauarræ, itémque Henricus Borbonius Illustrissimus Princeps Condæus primùm tanquam hæretici notorij ex communione Christianorū arcerentur, tum vt imperiis, honoribus, dignitatibus omnibus, ac potissimùm spe legitime successionis regni Gallix abdicarentur: deinde vt eorum clientes ac vassalli fidelitatis iuramento, quo illis obstricti sunt, soluerentur: postremò vt à potentissimo Rege Gallix vi, ferro, armis, & castris oppugnarentur: DE EA RE Supradicti Serenissimi & Illustrissimi Principes ita protestati sunt: bona Catholicorum omnium pace, saluâque religionis vtriusque concordia, quam iidem Principes magnopere in Gallia conseruari cupiunt, proscriptionem, siue DECLARATIONEM illam Papæ monachi Franciscani, contra iura omnia

diuina & humana pronuntiatam, editam, ac promulgatam fuisse: ob càmque causam ipso iure nullam, ac pro nulla habendam esse: totàmque illam furibundam execrationem nihil esse, nisi brutum Papatus R. fulmen, cuius inanes, vani ac ventosi sunt impetus: idque quatuor præcipuè de causis: nempe, propter temerarij iudicis incompetentiam, allegationis falsitatem, ordinis iudicialis defectum, & conceptæ formulæ stultitiam: de quibus eo, quo propositæ sunt, ordine, deinceps differemus.

DE IUDICIS INCOM-
PETENTIA.

Prima igitur NULLITATIS causa est temerarij iudicis incompetentia, quæ ex eo perspicitur, quòd Papatus Romanus, qui sibi hoc in tantos Principes iudicium sumpsit, iam pridè à maxima Christianitatis parte, nempe Anglia, Scotia, Dania, Suecia, maxima Germaniæ, itémq; maxima Heluetiæ parte septem grauissimorum criminum nomine damnatus est: nimirum impietatis, tyrānidis in ecclesia occupatæ, corruptæ religionis, sacrilegij, maiestatis, perduellionis, & falsi. Certum est autem, etiam si nondum tãtorum criminum dānatus fuisset, sed reus duntaxat factus, tamen, non dico iudicem ei esse non licere, sed ne infimum quidem ac tenuissimum hominem, vllius culpæ aut delicti accusare, priusquam illis se omnibus criminibus idoneè purgasset: tãtùm

tum abest, vt in hoc rerum statu tantos & tam illustres ac potētes Principes tanti sceleris, præsertim inauditos, & causa indicta, condēnare possit. Inneganda, 19. C. de his qui accus. non possunt. l. si qui reus, 8. D. de public. iudi. quod idem ab ipsis Canonistis traditur. 4. quæst. i. c. i. 25. q. i. c. omnes 24. quæst. i. c. ait, & duobus capp. seqq. Quin etiam illud accedit, quod cum in hac supradictorum principum causa de re & statu ipsius Papatus potissimum agatur, nulla nec civilis, nec naturalis ratio patitur, eum rei suæ iudicem sedere, sibiq; de re propria ius dicere. l. qui iurisdictioni, D. de iurisd. l. a. C. ne quis in sua caus. iud. l. Iulianus, 17. de iudic. Quod si Papa iudex in hac causa nō est idoneus, sed incompetens & incongruus, quemadmodum ex iis quæ posterius dicetur dilucidè constabit: sequitur, vt sententia ab eo pronuntiata ipso iure nulla sit, & per se, ac sine appellatione vlla concidat. l. i. & pass. C. si à non cōper. iud. l. 6. §. quod si quis, D. de iniust. rupt. test. Plurimum autē momēti habiturum esse apud magistratus, atque ordines, ac præsertim apud Parliamenta regni Gallici supradictę maxime Christianitatis partis iudiciū atque auctoritatē, dubitare non possumus: cum omnium gentium hoc ius esse constet, vt in deliberationibus, præsertim arduis & grauibus, semper ex maioris partis sententia iudicetur. l. itē si vnus, 17. §. vlt. & l. seq. D. de recep. arbit. præsertim vbi maior pars nō tantum ex personarum numero, verū etiam ex vniuersi ordinis modo & quantitate cēsetur: veluti

cum è tribus iudicū partibus duæ discessionem faciunt: putà octo è duodecim. l. 3. de decret. ab. ord. fac. l. 3. & l. 4. D. quod cuiusq; vniuer. l. nomi nationū, 46. C. de decurio. l. quod maior. 19. D. ad municipal. Angliā autē, Scotiā, Daniā, Suetiam, maximam Heluetiæ & Germaniæ superioris & inferioris partem faciliè duas Christianitatis partes è tribus obtinere, ac proinde magnū apud ordines & Parlamenta Galliæ pondus atq; auctoritatē habituras, pro singulari nostro de prudentia illorum iudicio ambigere nec possumus, nec debemus. Quin ne illud quidem præter mittendum videtur, Papam non tantum à maxima Europæ parte pro incongruo & incōpetente iudice reiectum esse, verum etiā ab iis Ecclesiis & nationibus, quæ in Africa, Egypto, Syria, Oriente, Asia, & Græcia nomen suū inter Christianas Ecclesias profitentur.

CRIMEN IMPIETATIS MVLTIPLEX, AC PRIMVM DE ARROGATA diuinitate.

Primū igitur crimen, cuius à maxima Europæ parte Papatus conuictus & condemnatus est, dicimus esse Impietatē, eāque triplicem: primum quia Papa sibi Diuinitatem asciscit: deinde religionem Christianā illudit ac deridet: postremo falsas & cōmentitias religiones in Ecclesiam inducit. Primæ impietatis testimonia hæc sunt: Papa DEVM se appellari, & gaudet, & gloriatur.

dist.

dist. 96. c. satis: vbi scriptum ita est: *Satis ostenditur à seculari potestate nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino DEVM appellatū: nec Deum posse ab hominibus iudicari manifestum sit.* Quem locum Augustinus Steuchus patronus Papæ vehemētissimus, eiusdēq; Bibliothecarius in lib. de donat. Constāt. pag. 141 laudans, & cōmemorans, ita subiungit: *Audis summū Pontificē à Constantino DEVM appellatū, & habitum pro DEO? Hoc videlicet factum est, cum eum præclaro illo edicto decorauit, ADORAVIT VTI DEVM, uti Christi & Petri successorem: diuinos honores ei, quoad eius potuit, contulit, velut vinam Christi imaginem veneratus est.* Hæc Steuchus in supra dicto libro, edito Lugduni anno 1547. Ex eodem impietatis genere illud est glossæ in præfat. Clement. *Papa nec Deus est, nec homo, sed neuter est inter vtrumque.* itēque illud alterū in c. fundamēta, de elect. in 6. vbi, cū in textu scriptum esset, Papam nulli homini subesse, ita subiungit, *Et in hac parte Papa non est homo, sed Dei vicarius.* Sequitur altera blasphemia, ex libro Ceremon. Pontifical. i. tit. 7. *Papa, inquit, in nocte natiuitatis Domini benedicit eusem, quem postea donat alicui principi, in signum infinitæ potentia Pontifici collatæ: iuxta illud, Data est mihi potestas in cælo & in terra. Item, Dominabitur à mari vsq. ad mare & à flumine vsq. ad terminos orbis terrarū.* Sed nulla capitalior vsquā, ac detestabilior blasphemia reperitur, quàm illa est in c. quoniam, de immunit. in 6. vbi Papa Ecclesiam catholicam sponsam suam appellat. *Nos Iustitiam nostram, in-*

quit, & *Ecclesia Sponsa nostra nolentes negligere* &c. Nam inter omnes constat, solius Christi esse hoc proprium, ut vir Ecclesiae appelletur, Ecclesia ipsius sponsa: velut apud Paulum 2. Corinth. 10. *Adiunxi vos uni viro, ad exhibendam virginem castam Christo.* Sed alia audiamus. quale illud est 1. dist. 93. Papa is est, cui tota parere debet Ecclesia. Item, c. inter corporalia, de transla. prælatus. quando Papa dissoluit matrimonium, videtur quod solus Deus dissoluit: quia Papa canonicè electus est Deus in terris. Feli. in c. ego N. De iureiur. Papa gerit vicem in terris, non puri hominis, sed veri Dei. Item c. si papa, dist. 40. si Papa ceteras animarum in inferos detruderet, non tamen cuiquam liceret ex illo quærere, Cur id facis? Ecquis est de Christiana religione bene sentiens, qui in his verborum portentis non certissimum Antichristum agnoscat? de quo Paulus ita loquitur 2. Thessal. 2. *Patescet homo ille nefarius, filius inquam, ille perditionis, sese opponens, & efferens aduersus id quod dicitur DEVS, aut Numen: adeò, ut in templo Dei sedeat ostentans se quasi sit Deus.* Quid? & etiã profiteri ac palã prædicare ausus est, tantam esse vim tantamque sanctitatem sedis suæ, ut quicumque ganeo, & quantumvis impius, periurus, sceleratus in ea confederit, confestim ex illa sessione sanctimoniam hauriat? cuius nefariæ blasphemiae testimonium hoc extrat in c. non vos, distin. 41. *Beatus Petrus perennem memoriam vobis cum hereditate innocentie transmisit ad posterum. quod illi concessum est per actum lucem, ad illos pertinet*

aiunt, quos par conuersationis splendor illuminat. Quis enim S A N C T U M dubitet esse, quem apex tante dignitatis attollit? in quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt quæ à loci praedecessore præstantur. Quid? Annon illam audire fabulam videmur, quam poëta de tripode Pythia confinxerunt, & alta quadam specu, vnde anhelitus sic afflabatur, vt simularque Pythia vates in illa tripode cōsedisset, hausto à tergo diuinationis spiritu confestim oracula funderet? Strab. 9. & tamen execrata illa Papæ Symmachi blasphemia paulò post in c. multi. apertissimè Chrysostomi verbis coarguitur: ex quo & aliis sexcētis Gratianici Decreti locis de illius libri stultitia existimari potest. Sed age: nunc alia testimonia proferamus. Papa est Deus in terris, secundum Bal. in l. vlti. C. sentent. rescind. Decius in c. 1. de constitut. Felin. in c. ego N. de iureiurand. Papa & Christus faciunt vnum consistorium: ita quod excepto peccato potest Papa quasi omnia facere, quæ potest Deus, & à nemine potest iudicari: secundum Abb. in c. licet, de elect. & quæ facit, facit vt Deus, non vt homo: c. inter incorp. de translat. prælat. Cardin. Paris. in consil. 63. num. 162. volu. 4. Papa est quoddam numen & quasi visibilem quendam Deum præ se ferēs: vt ait Ludouicus Gomef. in reg. cancel. Papa potest de iniustitia facere iustitiam. c. debitus, de appellat. Papa potest contra Apostolum dispensare, & cōtra canones Apostolorum. 38. distin. c. lector. 87. distin. presbyter. Papa est supra ius. c. proposuit, de cancel. præben. Factum à Papa reputari debet factum à Deo. cap. quanto. de

transla. prelat. quarum blasphemiarum partem enumerat Philip. Deci. in consil. 137. diligenter protenui, num. 3. volum. 1. Iason autem præter illa superiora ex eorundem Canonistarum sententia hæc recenseret: quæ tamen (ut faciliè apparet) nõ probat. *Papa est omnia, & super omnia*, secundum Baldum in l. barbarius, De officio Præto. *Papa supra ius, contra ius, & extra ius omnia potest*: secundum Bal. in c. cū super, de caus. prop. & pos. *Papa est dominus dominantium, & ius Regis regum habet in suos subditos*: secundum Bald. in c. Ecclesia, vt lit. pend. *Papa potest mutare quadrata rotundis*: secundum Hostiens. in c. cū venissent, de iudic. *De potentia Papæ dubitare sacrilegium est*. l. sacrilegij, C. de crimi. sacrileg. *Papa enim est causa causarum. unde non est de eius potestate inquirendum, quum prima causa nulla sit causa*: secundum Bald. in d. c. Ecclesia, vt lit. pend. & nemo potest dicere *Papæ, Cur ita facis?* secundum Specul. in tit. de leg. §. nunc ostendendum. vers. 89. & Bald. in prælud. feud. Hæc ad verbum Iason in consil. 145. circa primam, num. 3. vol. 1. quæ eadem rursus, paucis propè mutatis verbis inculcat, in cōsil. 95. requisitus, col. pen. vol. 4: Satis multa videmur primæ impietatis Papalis argumenta proposuisse, vt iam ab illustribus Regis Galliæ consiliariis, & Parlamētorum senatoribus intelligi possit, non sine iustissimis & grauissimis causis Patum à multo maxima Christianitatis parte reprobatum ac repudiātū fuisse. sed tamen alia quædam insuper addemus, atque illud imprimis: *Papam tantam habere tum in Purgatorio, tum in inferis potestatem*

potestatem, ut quantum quantum velit animarum numerum
 que in illis locis cruciantur, per suas indulgentias libe-
 rare, & confestim in caelis & beatorum sedibus collocare
 possit: ut est in Bulla Clemētis vj. & apud Ant. Flo-
 rent. part. 3. tit. 22. cap. 6. Papam habere tātā in
 cælo potestatem, ut quē velit hominem defun-
 ctum canonizare, & in Diuorū numerum refer-
 re possit, etiam inuitis Episcopis & Cardinalib.
 omnib. Hæc Troilus Maluit. in trac. de canonis-
 sanct. 3. dub. Ex quibus & aliis cōsimilib⁹ licebit
 agnoscere, quā vera illa fuerit Eberardi Salisbur-
 gensis quondam Archiepiscopi oratio annis ab
 hinc ducentis habita in publico Imperij Germa-
 nici cōuentu, quā ex Annaliū Ioh. Auētini lib.
 vii. proferemus, edito Ingolstadij anno 1554. *Fla-*
mme illi Babylonia, inquit, soli regnare cupiunt: fer-
re parem non possunt. non desistent, donec omnia pedi-
b⁹ suis proculcarint, atque in templo Dei sedeant,
extollanturq^{ue} super omne id quod colitur. fames opū,
suis honorum inexplēbilis est. Quo plura auido con-
cesseris, eo plura appetit. porrige digitum, & manū cō-
cupiscet. Qui seruus seruorum est, dominus dominorū,
proinde, ac si Deus foret, esse cupit. Ingentia loquitur,
quasi Deus sit. Leges commutat, suas sancit. contami-
nat, diripit, spoliāt, fraudat, occidit, perditus homo ille,
quē ANTICHRISTVM vocare solent: in cuius fron-
te blasphemā nomen scriptū est, DEVS SVM: errare
non possum. In templo Dei sedet, longē latēque domi-
natur. Hæc Eberardus, quinetiam apud eundem
Auentinum eodem libro, hæc Imperatoris Fri-
derici II. querimonia extat in epist. ad Ottonē

Bavariæ Ducē scripta: Pontifices Romani affectat dominationem atque DIVINITATEM, nempe, ut ab omnibus haud aliter, imò magis quam Deus timeantur. Nam multos Antichristos inesse Romanensibus illis cōstat: nec ullos alios exitio Christiana religioni esse. Et paulò pōt: Homo ille, qui dicitur PAPA, diuitiis nimirū auctus, maximo Christiana pietatis detrimento omnia sibi licere more tyrannorum putat. rationem actuum nemini, QVASI SIT DEVS, reddere vult. Id quod soli Deo cōuenit, usurpat: se errare, vllāne mendacii religione astringi non posse. credi sibi impudētissimè, simulque imperiose postulat. Hæc ille. Quinetiā Erasmus in Annot. Noui testam. I. ad Timot. c. I. testatur, suo tēpore in Theologorū scholis disputari hæc cōsueuisse. An Papa possit abrogare id, quod scriptis Apostolicis decretū est, an possit aliquid statuere, quod pugnet cum doctrina Evangelica, an possit nouum articulum condere in fidei symbolo. Vtrum maiorem habeat potestatem quam Petrus, an parem. Vtrum possit præcipere Angelis: An possit vniuersum purgatoriū tollere: Vtrum simplex homo sit. (O detestandam blasphemiam) an quasi Deus participet utrāque naturā cū Christo: an clementior sit, quam fuerit Christus, cum is non legatur quenquam à purgatori pœnis reuocasse: An solus omnium nō possit errare. Sexcenta id genus disputantur magnis editis voluminibus. Idque à magnis Theologis, præsertim professione religionis insignibus. Hæc totidem verbis Erasmus, Annotat. pag. 663.

CRI-

FVL MEN.
CRIMEN ILLVSÆ RE-
LIGIONIS.

17

SEd hæc, dicet fortasse quispiã, verborũ tãtũm
Impietas & blasphemia est. Facta igitur eiusdẽ
Papatus impia & nefaria è multis pauca, quasi ex-
empli causa, proferam: vt quiuis intelligat, Papas
multis ab hinc seculis, Christianam religionem ir-
risui ac ludibrio habuisse. Atque illud imprimis
Gregorij septimi, quod Benonis Cardinalis, verbis
exponemus. *Imperator Hêricus I I* Inquit, *solitus*
erat frequenter ire ad orationem, ad ecclesiam sancta
Maria, qua est in monte Auẽtino. Hildebrandus autẽ.
qui postea Papa factus Gregorius septimus appellatus
est, cum per exploratores suos omnia eius opera sollicitẽ
inquireret, locum in quo frequẽtius Imperator orabat,
notari fecit: & quendam promissa pecunia ad hoc in-
duxit, vt supra trabes ecclesia occultẽ lapides magnos
collocaret, & ita aptaret, vt de alto supra caput orantis
demitteret, & ipsum contereret. Quod minister tanti
sceleris cum festinaret implere, & lapidem magni pon-
deris super trabes aptare vellet, lapis pondere suo eum
traxit: & fracta sub trabibus tabula, & lapis, & ille
miser homo Dei iudicio in pavementum ecclesia ceci-
dit, & eodem lapide penitus contritus est. Cuius rei ge-
sta ordinem postquam Romani cognouerunt, pedem il-
lius miseri fune ligauerunt, & triduo per plateas vrbis
ad exemplum trahi fecerunt. Imperator autem solita
clementia iussit eũ sepeliri. Hactenus Beno. Vnde in-
telligitur quã detestabilis Papæ impietas fuerit,
qui neque loci, in quo Imperator orabat, & quem

Papa factum sibi esse profiteretur, neque temporis quo idem orabat, rationem habēs, sed cæco furo-
 ri atque amentiae suae seruiens, Imperatori ac prin-
 cipi suo perniciem molitus est. Age porro, & aliud
 impietatis testimonium ex eodem Benone profe-
 ramus. Ioannes Portuensis Episcopus, inquit, qui inti-
 mus fuerat à secretis Hildebrandi, ascendit in ambonē
 beati Petri, & inter multa, audiēte clero & populo ait,
 Tale quid fecit Hildebrandus, unde deberemus vini
 incendi. significans de sacramēto corporis domini, quod
 Hildebrandus, responsa diuina cōtra Imperatorem qua-
 rēs, iniiecit igni, cōtradicientibus Cardinalibus qui assi-
 stebant ei. Præclara hæc sunt pietatis Papalis testi-
 monia in Gregorio V I I. Nunc aliud de Syluestro
 I I. proferamus ex lib. Ioannis Stellæ Veneti, ad Pa-
 triarcham Aquileiensem Romanæ ecclesiæ tituli S.
 Marci presbyterū Cardinalē. Postremò, inquit, Roma-
 nus Pontifex Diabolo adiunāte fuit cōstitutus. hac tamē
 lege, ut post eius obitū & in anima & in corpore totus il-
 lius esset, cuius fraudibus tantā adeptus esset dignitatē.
 Post hoc quasiuit Syluester à Diabolo, quandiu in pon-
 tificatu victurus esset? Respondit, quandiu, inquit, in
 Hierusalem celebrabis, viues. Postremò quarto Ponti-
 ficatus sui anno, cum quadragesimali tempore in Basili-
 ca sanctæ crucis in Hierusalem Roma sacrificaret, fa-
 to se moriturum statim cognouit. Vnde pœnitentia du-
 ctus, errorem suum coram populo cōfessus est: rogauit-
 que omnes, ut corpus suum diabolicis artibus seductum
 membratim detruncarent, disiectūque ac laceratum
 super currum imponerent, & eo loci sepelirent, quo spon-
 te ab equis foret vectum. Ferunt itaque Dei nutu, (ut
 scelerati

scelerati discant apud Deum veniam locum sibi relictum esse, modo in vita penituerint) equos ipsos sponte ad Lateranensem ecclesiam peruenisse, ibidemque sepulchrum fuisse. Hæc Stella Venetus. Extat etiam Ioannis Gersonis Parisiensis academix rectoris sermo quidam Paschalis, in quo scriptum reliquit, Papam Ioannem XII. contendisse, animas impiorum non puniri ante diem iudicii, quam illius hæresim fortiter Sorbonica eiusdē Parisiensis academix schola damnauit, & Papam illum ad retractationē compulit. Ex eodem impietatis genere illud est, quod Raphaelis Volaterrani verbis proponemus ex ipsius libro Geogr. V. ubi de Papa Syxto IV. cuius hic noster Quinctus & nomen sumpsit, & pietatē imitatur, commemorās, ita scribit: Conscio & adiuvante Pontifice conuerti Florentiam veniunt, & in eadem sancta Reparata mane omnes ad missam & sacrificium conueniunt. Saluatus interim cum suis clā armatis templo discedens, in curiam, ut vexilliferum alloquatur, alio simulato negotio proficiscitur. eo tamē consilio, ut orta eade in templo ipse præsto esset, qui curiam simul cū magistratu inuaderet. Igitur dato signo, cum Eucharistia tolleretur (notetur insigne pietatis papalis testimoniū: Constituto, inquit, signo cum Eucharistia tolleretur). Bādinus Iulianū Medicē Laurentij fratrem confodit. Antonius, qui primas sibi partes depoposcerat, Laurentium ex altera parte aggreditur, post tergum paululūque infra iugulum ferit. Cū ille statim ad clamorem conuersus ictum vitaret, iterare vulnus volentem properè superfugit in adis sacrum proximum. Tum legatus Papæ (qui signum il-

lud cædis faciendæ cõtulerat, dũ Eucharistia tolleretur) à ciuibus comprehensus, & è templo in curiã ductus, ac custodia traditus, pro viri dignitate tractatus est. Interea Saluiatus Pisanus Episcopus, qui cum vexillifero de industria sermonem protraherat, ut finẽ expectaret, statim comprehensus, eodem die ad curia fenestras suspensus fuit. Quò nuntio Pontifex accepto, Laurentium Medicem (quem fuga salutem sibi quassisse docuimus) sacris interdictis, quod Dei sacerdotes legatũque attigisset, bellũque Florentinis aperte decreuit. Hæc Volateranus: Ex quibus perspicuum cuius esse potest, quanti suam Eucharistiam Papæ facere soleant, in qua tamen adoranda, circumgestanda, veneranda, & omni honoris genere afficienda, religionem omnem Christianam positam esse volunt. Sed aliud argumentum proferendum est. Nam quid certius ad demonstrandam Paparum impietatem afferri potest, quàm quod omnium sermone celebratur, moris esse Romę, quoties Papæ peregrè proficiscũtur, ut illa Eucharistia equo alicui strigoso & exili imposta, cuius ex collo tintinabulum propendeat, agasoni cuidam committatur, & inter lixas & calones cæteraque impedimenta, quasi aduentus Papæ prænuntia, præmittatur. Nam in libro Ceremon. Pontifical. i. section. ca. 3. scriptum ita est. *Post eos ducitur per familiarem sacristæ rubro indutum, & baculum in sinistra habentem equus albus, mansuetus, portans sacramentum corporis Christi, habēs ad collum tintinabulum bene tintiens. Post sacramentum equitat immediate sacrista: qui, ut cæteri prelati, habet equum totum coopertum bocasino,*

*boeasino, &c. Item section. 12. cap. 1. Ducitur post hos equus albus, phaleratus, mā suetus & pulcher, cum tintinnabulo ad collum bene sonante, qui capsulam vehit cum sacratissimo Christi corpore. Item ca. 4. Ante Pōtificem semper praefertur crux per subdiaconum, & post crucem portatur corpus Christi super equum albū, cum campanella &c. atque hæc quidem pompæ Papalis instituta sunt: sed instituta duntaxat. Nam qui Romæ frequentes sunt, summo cōsensu & de præcurfore iumento, & de eodem inter impedimenta præmitti solito attestantur. Extat liber à Iohanne Monlucio Episcopo Valentino scriptus, qui Romæ plurimas Regis Galliæ nomine legationes obijt, & de religione ad Reginam matrē inscriptus: cuius pag. 101. verba hæc sunt, ex Gallico in Latinum conuersa: *Quoties Papa peregrè proficiscitur, ne nimium honorem Eucharistiæ suæ præbere videatur, non illam manibus suis gestat: sed eam triduo vel quadriduo ante suū ex urbe egressum præmittit, equi tergo imposuā, cui comites adiungit cantores, muliones, agalones, ceterāq; aula sua impedimēta, hoc est calones, lixas, & curisanas. (verba illius hæc sunt.) Tum Papa, qui se ipsius vicariū esse prædicat, sequitur, stipatus Cardinalibus, Episcopis, & aliis eiusdem generis primatibus. Vbi ad oppidum aduentat, tū id quod appellat corpus Christi, quod aliquando inibi quicuit, extra oppidum ei obuiā afferitur: statimque nutu inter se, sine ulla voce, consalutant. simul illud iterum ante se præmittit. sed quanto cum honore? Papa sub umbone honorifico in urbem inuehitur: corpus Christi sub dio defertur. Quid opus fuerat illud Roma efferre, & in alterum oppidum.**

deportare, cum parrocchia nullafit, quæ hoc genere nõ abüdet? quid necesse est illud præmittere, quarto, sexto, decimo ante Papæ aduentum die? Si eo consilio Papa istud instituit, ut sibi obuiam ad comitandum & cohonestandum suum in urbem ingressum referatur, nullū tam tenue est oppidulū, ubi non eiusmodi corpora reperiuntur, si Roma efferrī oportet, quidni Papa ipse exportat, aut certe secum deportari iubet: potius, quàm inter iumenta sarcinaria & calones illud præmittit? Atqui si ad pluuiā cœlitus impetrandam (ut Lutetia & aliis locis fieri consuevit) signum alicuius sancti sanctæque ex vno templo in alterum deportetur, moris est, ut magna pompa & celebritate hominum id fiat: ut crucēs, vexilla, tædæ ardentes, & alia ornamenta præferantur. Quinetiam plerunque ij qui simulacra illa deportant corpora nudi, ac linteis tantum amicti, aut certe nudis pedibus ingrediuntur. Et Papā non pudebit præmittere id, quod credi nult esse corpus Christi, cū paruula laternula, & in capsula inclusum, equi tergo impositum, stipatum aule suæ fecibus? Cui verisimile fiet, eum qui se caput ecclesiæ profertur, tantum in se facinus admissurum fuisse, si verè credidisset Iesu Christi corpus sub illo sacramento corporaliter fuisse? Hæc Mō lucius, quibus addi etiam illud poterit, quod ex multorum Paparum auctoritate comprobatur, & palam in Romana ipsius ecclesiæ receptum ex libro cōformitatum beati Francisci. fol. 72. Frater Franciscus dicendo missam in calice araneam inuenit: quam nolens proicere, bibit cum sanguine. postea fricans crus, & scalpēs, ubi pruritum sentiebat, ipsa aranea à crure exiit sine lāsione fratris. Item folio 67. Quidam

Quidam nomine Bonelus noluit credere quod hostia consecrata esset corpus Domini: & dixit quod sua asina comederet hostias: quod audiens B. Antonius missam celebrauit, & hostiam consecratam asinae detulit, & ostendit. statim asina genu flexit, & capite inclinato reuerentiam exhibuit. quod videns Bonelus, catholicus est factus. An non ex huius asinae schola didicisse Papa videtur, quod superius diximus, cum ad illum Eucharistia refertur, moris esse vt eam nutu & demisso capite salutet?

DE CONFICTIS RELIGIONIBVS.

Restat tertium Papalis impietatis argumētum. Nam cum & religionis Christianae & Dei colendi formam a Christo & ipsius Apostolis praescripta, atque in noui testamenti libris tradita habeamus, & Deus toties eos execretur, qui commentitias religiones in ecclesia inuehūt: tamē Papatus noua nobis religionum signēta inuexit, adeo absurda & ridicula, vt in tanta calamitate gratiae tamen Deo immortalis agenda sint, quod taram improbitatem non nisi in stolidia ingenia passus est incidere. Figmenta religionum haec fere sunt: primum innumerabiles monachorum copiae, Augustinianorū, Battutorum, Benedictinorum, Bernardinorum, Carmelitarum, Capuchinorum, Cartusianorum, Caelestinorum, Dominicanorū, Fratrum ignorantium, Franciscanorū, Hieronymitanorum, Maturinorum: quorum ordines singuli proprias

habeat, & ab aliis separatas, cucullatarum togarū formas, variis coloribus distinctas: singuli proprias ac diuersas Deorum suorum colendorum, atque (vr̄apertē loquūtur) religionis suæ præscriptas formulas, ritus atque instituta, longē aliorum dissimilia. Eorum autem tanta multitudo est, vt in Europa nostra facilē excurrere numerus putetur ad millia quingenta. cuius rei non difficilis cōiectura est. nam Sabellicus Ennead. 9. lib. 6. scriptum reliquit, Franciscanorum sectam vsque adeo per vniuersum orbem pullulasse, vt quadraginta prouincias obtinuerit, & sub qualibet plures custodias conuentus (Guardianos vocant) & sexaginta millia hominum exisse. adeo vt magister vniuersi ordinis, quem Generalem vocant, sæpius auditus sit Papæ expeditionem in Turcas parati polliceri, ex Seraphici Francisci familia triginta bellatorū millia, qui bellica munera grauit̄ obire possent: nihil sacrorū cultu interpellato. Deinde commēta sunt miraculorū & doctrinarū adeo fabulosa, vt iam plerosque illorum tantæ stultitiæ non modo pigeat, verū etiam pudeat. Neque verisimile cuiquam hoc tempore videretur, tantam humani quondam generis vanitatem fuisse, tantamque religionis caliginem, nisi documenta sole ipso clariora extarent. Nam apud Romanos quidem & alias profanas gentes figmenta religionum fuisse absurdissima, nemo inficiatur. sed miseri mortales per ea tempora in tetr̄is ac tenebricosis nubibus, & quasi nocte illuni, hoc est sine vllis Scripturæ sacræ monumentis versabantur. Verū vbi eiusdē scri-

Scripturæ libri extiterūt, vbi Christus tanquam solis iubar generi hominum illuxit, cui verisimile videretur, Sathanā & Papas tantū per emissarios suos potuisse, vt in tanta luce tamen hominum oculos quasi fasciis præstringeret? Age igitur, & aliquot istius generis figmentorū exempla ex Franciscanorum & Dominicanorum monumentis depromamus. Nam cū hic Papa Sixtus ex illa Franciscanorum colluione prodierit, vidēdum est, cuiusmodi religionis formam ex illa schola nobis afferat. Primo igitur loco prodeat peruulgatum illud oraculum, quod ex libro Cōformitarū Franciscanarū passim in ecclesia R. receptum atque approbatum esse docebimus. Franciscū, Petri Bernardonis filium, in ecclasi cum Christo cōmissum, atque compositum totidem plagis ac stigmatibus, iisdēque in locis à Christo compunctum fuisse, quot Christus in cruce pendens affectus fuerat: ob eāque causam eum appellari **I E S V M T Y P I C V M**: hoc est, quasi Iesu crucifixi antitypum. vt quemadmodum character in cera signum imprimi, ita Christus sua in Francisci corpore vulnera impresserit: quemadmodū Iesus Christus est imago Patris, ita Franciscus sit imago Christi: denique vt Christus in Francisci corpore tanquam imago in speculo appareat. Vnde illud in eiusdem libri fronte nefarium atque abominandum carmen:

*Francisce, I E S V T Y P I C E, dux normaue
Minorum,*

Sedes nobis perpetuè da regni cælorum.

Iam verò vt quiuis intelligat, cuiusmodi stigmati-

satio illa fuerit, quam ecclesia Romana credi ab omnibus fidelibus statuit, operapertium est, verba ipsa scriptoris attendere: siue potius monachi nostri Papæ Sixti, qui publicam illi scriptori fidem atque auctoritatem adiungi statuit. Nam fol. 22. 8. *Non solum, inquit, manus & pedes fuerunt perforati, sed conclauati, ita quod clauis in eis apparuerunt. deinde clauorum capita erant nigra: cum tamen carni vel nervis similes esse deberent, ex quibus facti erant: tertio capita clauorum erant oblonga & reperiuntur, cum tamen martellus nec ictus affuerit. quarto in loco ossoso & non molli stigmata sunt impressa. quinto licet clauis essent carnei, vel nervei, ad instar tamen ferri erant duri, fortes & solidi. Sexto ipsi clauis non erant breues, solum acumina habentes, seu capita: sed erant longi ad partem aliam resultantes. Septimo, clauis non stabant ex parte alia longi, sed recuruati, sic ut digitus intra recurvationem arcualem ipso- rum inmitti valeret. Octavo cum clauis essent facti ex carne, vel nervis, & ex utraque parte pedum & manuum resultarent, & excederent, profecto non erant nec pedes, nec manus deformatae, vel contractae. Nono clauis erant circumquaque à carne alia separati, ut peciæ circumcirca ponerentur, propter sanguinis restrictionem. Decimo clauis movebantur, & tamen à manibus nec à pedibus remoueri poterant cum B. Clara & alij hoc facere attentassent. Undecimo cicatrices clauorum & lateris per tantum tempus non sunt putrefactæ, scilicet per duos annos & ultra. Duodecimo vulnus laterale erat ad instar vulneris lateris Christi. Insuper miraculum erat, quomodo B. Franciscus, cum maximū haberes*

haberet dolorem ex apertione corporis in quinque locis, videlicet manibus, pedibus, & latere, & sanguis ingiter à locis prædictis emanaret, potuerit per tātum tempus viuere, scilicet post biennium quod superuixit à stigma tum susceptione. Audisne hæc Monache Bardocuculle noster, qui cum per tot annos Franciscanici ordinis Antistes generalis, & magister summus fabulas istas in tuis scholis tradideris, nunc eiusdē ordinis columen, & vniuersæ (vt ais) Ecclesiæ Pastor factus, eadem hæc portenta nobis pro diuinis oraculis tradere conaris? Quid? an siquid in te aut Franciscanis tuis pudoris aut verecundiæ resideret, manerētne Blæsis, nobili Galliæ ciuitate, nefarium illud de Francisco Bernardone palam pro templi foribus inscriptū elogium: QVÆRETVR PECCATVM ILLIVS: ET NON INVENIETVR? Sed iuuat nos, vnde istis oraculis auctoritatem asciscat, paulisper exponere. Nam paucis post versibus ita loquitur: *Diabolus dixit, quod Christus videns Franciscum sibi datum pro signifero tanti ordinis, ipsi suorum vulnerum stigmata impressit, & clauos in manibus & pedibus, & in latere dextro, vulnus. Hæc Diabolus, & quare sit factum, Diabolus adiuratus à quodam sacerdote de veritate dicenda, post plura, per os mulieris apud Rauennam morantis, nomine Zanteze, sic inquit: In cælo sunt tantum duo signati, scilicet Christus & stomachosus Franciscus. Scies igitur Christus se daturum illi stomachoso bullam suorum stigmatum, non permisi illi accipere à Papa bullam, manus hominis fabricatam. Hæc diabolus: Verba hæc sunt totidē literis exscripta ex eodem Conformitatum*

lib. fol. 230. col. 4. & fol. 231. col. 1. Ex quibus intelligi licet, quantū auctoritatis istis oraculis & huic præclaro illorum testimonio à Sathana prolato debeatur: cū neque Christus, neque Apostoli ferre potuerint, ut vllum sibi testimonium præberet. Nunc generosi & illustres Regis Galliarum consiliarij pro sua prudentia deliberent, cū Sixtus quartus, & Sixtus quintus ambo Franciscani, & Franciscanorum antistites, & alij Papæ complures commentitias istas, & blasphemias fabulas in Ecclesiam inuexerint, ac tandiu sua auctoritate confirmarint, hodiēque tātopere confirment, utrū iure an iniuria sint à maxima Christiani orbis parte sceleris atque impietatis damnati. De quo ut commodius deliberare possint, alterum item locum ex eod. libr. foli. 231. subiungemus, vbi scriptum ita est: *Franciscus in monte sacro Aluernia corporaliter eleuatus est, ut frater Leo socius eum vidit. Aliquando enim inuenit eum in aëre, per tantum spatium eleuatum, quod vix poterat tågere pedes eius, & tunc ipsos amplexabatur cum lachrymis. aliquando inuenit eum, & sive ad medios fagos eleuatum à terra. Aliquando inuenit eum in tanta altitudine eleuatum, quod vix eum videre poterat. Et sepe inuenit eum frater Leo cum Christo loquentem.* O bone Iesu! quis est, cū ista portenta verborū audit, qui non toto corpore perhorrescat? Nam quid aliud est populo ista pro concione tradere, quàm Franciscum Deū corporatum facere, eumque Christiano populo adorandum proponere? Et tamen tetriora etiam ac turpiora sequuntur. Nam fol. 232 Franciscus ipse

his

his loquens verbis inducitur. *Post hæc D. Iesus crucifixus manus suas corpori meo applicauit, & primò manibus, secundo pedibus, tertio stigma lateris cum vehementissimo dolore sensi: & cum magna voce clamoris mei qualibet vice impressit, & verba quedam secreta mihi dixit, quæ nulli adhuc homini reuelauit.* Ecquem hoc seculo tam excordem futurum Cucullifer Sixtus noster putat, vt istis blasphemis ac nefarijs fabulis fidem habeat, vsque eò ne consiliarios Regis Galliæ & parlamētōrū senatores stupidos ac bardos fore arbitratur, vt nō impia ista cōmenta simul cum illorum auctore Petri Bernardonis filio execrētur? Nisi dicat fortassè quispiā, quibus in claustris & carceribus monachorum hæc nata sunt, in ijs eadem hæc arcandò concludi, & quasi mysteria Cereris coerceri: neque quemquam esse hodie tam expertem ingenij, qui non has norit esse fabulas aniles, & delirantium somnia. Verùm ex aduerso ecce nobis in manibus decreta Paparum horrida, quibus seuerissimè interdiciunt, ne quis de historiarum istarum fide dubitare audeat: fanciantque vt in Ecclesia catholica Romana recipiantur: si quis secus senserit, tùm is pro hæretico & schismatico habeatur. Nam eiusdem libri fol. 234. col. 3. scriptum ita est: *Papa Gregorius IX de sanctitate B. Francisci, & de eius stigmatibus plures bullas fecit, in quibus asserit B. Franciscum stigmata D. Iesu veraciter in suo corpore impressa à Christo habuisse: ET HOC TENENDVM MANDAT FIDELIBVS, & credendum, & sub negra hæresis puniendum, oppositum sapientem;*

*Dominus Alexander IV, qui stigmata vidit proprijs oculis B. Francisci, ipso B. Francisco adhuc vi-
uente, qui in bulla sic loquitur: Stigmata, in eiusdem
sancti corpore, dum adhuc vitali spiritu foueretur, vi-
derunt oculi fideliter intuentes, & certissimi contrectan-
tium digiti palpaauerunt. Tertio D. Papa Nicolaus III.
dedit similem bullam. quarto D. Papa Benedictus
XII. Et cum S. Romanæ Ecclesiæ determinatio sit
verissima, & certissima (ipsa enim Romana Ecclesia
tandem magistra sequenda est in omnibus. dist. 11. in
fi. dist. 12. c. 1. & seq. & dist. 22. c. reputatur dist. 22. c. om-
nes, in fine. & qui contra eam loquitur, hereticus repu-
tatur. dist. 22. c. omnes. quod ipsa nunquam à tramite
Apostolice traditionis errauit. 24. q. 1. ad quam in du-
bys & arduis est recurrendum. dist. 11. c. palam. dist. 12.
præceptis. 24. q. 1. c. quoties ipsa quæ valet omnes indi-
care, de ipsa indicare nulli permittitur. 11. q. 3. episcopo.
§. Sola. 17. q. 4. nemini.) & ipsa Ecclesia Romana de-
clarauit B. Franciscum stigmatizatum à Christo, ut
patet ex bullis præfatis. Quare hoc est firmissimè, tã-
quam verum, tenendum, & oppositum tenentem ut
HÆRETICVM ab omnibus despiciendum: &
præsertim cum dicti, duo summi Pontifices Gregorius
& Alexander non solum oculis proprijs viderint, sed
fide dignis testibus hoc esse attestatum dicant expres-
sè. Et mox col. 3. Sextò B. Francisci stigmatizatio au-
thenticatur etiam testimonio malignorum spirituum, de
quibus supra dictum est. Hactenus ex libro Confor-
mitatum, fol. vt dixi. 234, vt iam perspicuū omni-
bus esse possit, non de nihilo esse, quod tantopere
hæc*

hæc virgemus. Neque enim pro leuibus nugis & ludicris narrationibus hæc haberi Monachus noster Regum & Principum excommunicator patietur: præsertim cum in Franciscanorum cœno tandiu volutatus, nunc illius se ordinis patronum ac defensorem profitetur: & eos pro hæreticis haberi iubet, qui eccl. Rom. non vsquequaque fidē atque auctoritatem adiungent. Qua de re ne cui dubium esse possit, non vno hæc illius libri loco traduntur, hoc est, folio 234. verum etiam in ipso libri exordio fol. 3. his verbis: *In quo sancto, prodigiosa stigmatizatio facta est? Certè in nullo alio, nisi in beato patre nostro Francisco: ut asserit ECCLESIA ROMANA, & fidelibus ingerit ad credendum. Deinde etiam Papa Benedictus festum de stigmatibus colendum concessit ordini. Quinetiam Antoninus Episcopus Florentinus, lib. Historial. 3. tit. 24. §. 10. ita loquitur: Papa Alexander IV. anno CIO. CCLIII. montem Aluernia propter impressionem sacrorum stigmatum ibi factam in corpore S. Francisci in specialē protectionem assumens immediate, Romana ecclesia ipsum subiiciens, B. Franciscum multis laudibus extollendo, montem illum sacrum à fratribus nunquam relinqui præcepto efficaci mandauit. Eodem anno Anagnina existens misit unum seruum Christi fidelibus literas deferentem, iuxta seriem literarum Gregorij IX. de sacris stigmatibus B. Francisci, in quibus innuit se illa proprijs oculis vidisse. Item alias literas misit Archiepiscopo Genuensi, præcipiendo ut illos qui de imagine S. Francisci in Ecclesia S. Mariae & ministerio S. Xisti malitiosè deleuerant, stigmata, citaret*

personaliter coram ipso, pro meritis recepturos ultionem, inhibendo sub interminatione anathematis ne quis de cetero similia attentaret. Nicolaus tertius Papa circa annū CIO CCLXXX. misit literas universis Christi fidelibus de sacris Francisci stigmatibus certum testimonium continentes. Hæc Antoninus. ut iam dubium nemini esse debeat, quin Christiani omnes, præsertim hoc Monacho Franciscano in ecclesia dominante, comparati esse debeant, vel ad subeunda supplicia schismaticis & hæreticis constituta: vel ad ista Franciscanorum cōmentia pro diuinis oraculis, ab ecclesia Romana traditis, amplectenda. Atque ut maior & commodior optionis facultas sit, nō alienū videtur, alia quædā ex eodem Conformitatū volumine insignia proferre, quale illud est fol. 66: *Quidam cuius*, inquit, dormiuit, & raptus in cælum vidit Christum, B. Mariam, & alios sanctos, qui processionaliter ibant omnes, Christo & matri reuerentiam exhibentes. Sed cum B. Franciscū nō videret, Angelo ipsum ducēti dixit, *Vbi est B. Franciscus, cum suis in isto loco?* Angelus respondit, *Expecta & videbis B. Franciscum, & quem statum habet. & vidit: & ecce: Christus eleuauit brachium dextrum, & de ipsius vulnere laterali exiuit B. Franciscus cum vexillo crucis explicito in manibus, & post ipsum maxima multitudo fratrum, & aliorum. Tunc cuius ille bona sua dedit fratribus, & factus est frater minor. Item fol. 2. B. Franciscus representationem faciens Natiuitatis, Christum in vlnis habuit: & dum oraret Virginem, ut sibi consolationem de Iesu paruulo faceret, Virgo ipsa pulcherrima astitit,*

astitit, & in brachijs B. Francisci à principio noctis v
que ad diem, tenendum & osculandū præbuit & con-
cessit. Ridicula hæc sunt, dicet aliquis: & planè nu-
gatoria: sed hæc nugæ (vt quondam dictum est) se-
ria ducunt, simul ex iis intelligitur, quā impiè Pa-
pæ illi superiores ecclesiæ Christianæ in confin-
gendis religionibus illuserint, cum Bartholomei
nescio cuius Pisani opera in his consarcinandis
fabulis, & S. scripturæ loco imperitæ multitudi-
ni obtrudendis sint vsi. Quid? vtrum hæc ludi-
cra dicenda sunt, an verò detestanda & execra-
bilia, quæ fol. 18. his verbis scripta sunt: *Franci-
scus plus fuit, quàm Iohannes Baptista, quia Iohannes
Baptista tantum fuit pœnitentiæ predicator, Fran-
ciscus fuit predicator, & ordinis pœnitentiæ institu-
tor. ille fuit præcurzor Christi: hic predicator & signi-
fer Christi, qua in re Ioannem ipsum excedit. Item,
Ioannem Franciscus præcedit, quia plures ad Domi-
num conuertit, & pluribus in locis, videlicet in toto
mundo. Ioannes duos annos & parum plus predica-
uit: Franciscus xvij. annos. Ioannes verbum de pœ-
nitentiâ accepit à Domino: Franciscus à Domino &
à Papa: quod plus est. Ioannes Baptista qualis esset
futurus, per Angelum patri, per Spiritum sanctum,
& Prophetas fuit declaratus. S. Franciscus verò à
Prophetis, à D. Iesu Christo, item per Angelum ma-
tri & famulis in specie peregrini declaratus. S. Ioan-
nes in utero & extra prophetavit: B. Franciscus in
utero, id est, in carcere apud Perusum, captus, cum
gaudio se magnum futurum prædixit. S. Ioannes a-
micus spōsi: B. Franciscus similis Domino Iesu Chri-*

sto. Ioannes mundo singularissimus fuit sanctitate: Franciscus excellentissimus fuit ad Christum præaliis, stigmatizationis conformitate. S. Ioannes in ordine Serafico sublimatus: B. Franciscus in ipso ordine in sede Luciferi collocatus. Quid est Christianam religionem, & sacram de Ioanne Baptista historiam irridere, si hoc non est? O Deus, ultionum domine, quandiu monstra ista Paparum sacrosanctæ Maiestati tuæ, tam contumeliosè illudere patiere? quandiu eos impunè in tēplo tuo sanctissimo debacchari fines? At enim locus est, in eodem illo blasphemiarum præputario alius propè detestabilior. nam pag. 39. Franciscus, inquit, est melior apostolis, quia illi nauem tantum & alia reliquerunt, non tamen vestimentum, quod in dorso habebant. B. verò Franciscus non solum omnium terrenorum facultati abrenuntiavit: sed etiam pannos & fœmoralia reiecit, atque mundū corpore & mente se obtulit brachiis Crucifixi: quod de nullo alio sancto legimus. unde bene poterat Christo dicere, Relinquit omnia, & secutus sum te. Vbi sunt Pharaones, & Pharaonum deteriores satrapæ, qui Magorū præstigias Moysi miraculis potiores ducunt: & his se monachalibus portentis oblectari simulant, ut plebem imperitam à Scripturæ sacre lectione ac studio remoueant: & suis ciuibus quasi pro pecudibus ac brutis abutantur? Credita tamen hæc sunt superioribus sæculis. nec mirum, cum Paulus tam apertè prædixerit, Antichristū venturum cum efficacia Satanæ, cum omni potentia, & signis, & prodigiis mendacibus: & cum omni

omni
quod
fieri
ciā de
qui n

F

V
sten
non
quil
locu
seric
mor
Nan
num
ita e
solu
hab
stun
Virg
præ
rum
re
nos
sub
cit
libr
quo

omni fraude iniustitiæ, in iis qui pereunt, pro eo quòd amorem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Propterea igitur mittet illis Deus efficiã deceptionis, vt credant mendacio : vt omnes qui non crediderũt veritati dãnentur. 2. Thess. 2.

FIGMENTVM DOMINICANÆ RELIGIONIS.

VErũm hæc quidem de confictis in Franci sci Bernardonis persona religionibus hætenus dicta sint. deinceps de alterius monachi, nomine Dominici, commentis videamus. in quibus primus ei nefariæ comparationi debetur locus, qua Dominicus (ignoscat nobis Deus misericordiæ pater, qui has blasphemias commemorare cogimur) cum Deo Christo cõtenditur. Nam apud Antonium Episcopum Florentinum in Historial. part. 3. tit. 23. & tit. 24. scriptum ita est, *Dominus Christus, inquit, est dominus absolute & auctoritatiue. Dominicus possesiue. Ipse habuit multas visiones diuinas : semel vidit Christum volentem mundum iudicare, & finire : sed Virgo maria rogauit quòd expectaret, & mitteret predicatores Dominicum & Franciscum. & iterum cum vidit cælum apertum, & de omni genere religionum fratres in gloria : & suos Dominicanos non vidit, sed à filio Dei fuit dictum quòd erant sub chlamyde Virginis Mariæ, quos ibi vidit : & dicit quidam magister ordinis minorum, qui composuit librum magnum de B. Dominico valde magistralè, quod in dicta visione posset dici, quod tunc videris*

Dominicus Deum per essentiam, sicut Paulus in raptu. Apparebit autem magna similitudo eius ad Christum, ex discursu vite & operum eius. Itaque quia domino Christo similis, aptissime denominatus est Dominicus. Dominus ait, Ego sum lux mundi: Ecclesia de Dominico canit, Vas estis lux mundi. Domino propheta omnes testimonium perhibent. Act. 10. De Dominico & ordine suo Zacharias cap. 11. dixit in persona Dei, Assumpsi mihi duas virgas, unam appellavi Decorem, aliam Funiculum. Decor est ordo Prædicatorum, Funiculus ordo minorum: quia funiculo manifesto cinguntur. Antequam Dominicus nasceretur in mundo, imagines duorum depictæ cernebantur Venetiis, in ecclesia S. Marci: quarum una erat ad modum religiosi, in habitu ordinis prædicatorum, cum lilio in manu. Altera similitudinem habebat Apostoli Pauli, prout pingi consuevit: super quam scriptum erat AGIOS PAVLVS, sub figura verò ad pedes, sic, PER ISTVM ITER AD CHRISTVM: sub figurâ alterâ scriptum erat, AGIOS DOMINICVS, sub ipso verò, FACILIVS ITER PER ISTVM. Nec miretis de scriptura huiusmodi, quia doctrina Pauli, sicut & ceterorum Apostolorum, erat doctrina induens ad fidem. Doctrina Dominici ad observationem consiliorum, & ideo facilius per ipsum iter ad Christum. 2. Dominus nascitur super terram nudam, sed ne nimis ledatur à frigore, à matre Virgine in præsepio collocatur. Dominicus natus infans, sub nutricis custodia positus, egresus è lectulo, quasi iam carnis delicias abhorreret, super nudam terram iacere sapius est repertus. 3. Do-

mino

mino
sum p
nand
ptiza
re, nou
duod
co per
in pu
dus o
ueni
rimu
pien
app
sceb
à loa
sanct
uitu
fame
cum
tore
lecti
ritu
tim
alte
& n
dis
min
min
sum
ad
nos

mino nato sydus coruscans emicuit, quod magos ad ipsum perduxit, per eum mundum vniuersum illum. nandum insinuans. Dominicus oritur, & super baptizandum mater spiritualis stellam aspexit in fronte, nouum iubar premonstrans seculi. 4. Dominus duodennis à parentibus in templum adductus in eo permansit puer solus. Dominicus à propinquis in puerilibus annis ad ecclesiam fertur diuino imbuedus officio in ea relictus. 5. Abinde usque ad iuuenilem etatem de Domino authenticè nihil reperimus, nisi quia proficiebat etate, ut verus homo, sapientia & gratia apud Deum & homines: sed hoc apparenter. Dominicus autem non solum corpore crescebat, sed & mente virtualiter. 6. Dominus cum à Ioanne baptizaretur in Iordane, descendit Spiritus sanctus in columba super eum, ad designandam plenitudinem gratia, desertumque petiit. Dominicus fame inualecente in vniuersis Hispania partibus cum videret egentes plurimos, neminemque consolatorem, in seruire spiritus, venditis libris & suppellectili pretium pauperibus dispersit, & dedit, & Spiritu sancto quasi nouiter & apparenter repletus, statim regulam sub Didaco Episcopo apprehendit, ut alterum baptismum & spirituale desertum à delitiis & mundalibus sequestratum. 7. Dominus post discipulos congregat paucos, & in breui multiplicat, mittens eos binos ad predicandum regnum Dei. Dominicus ex modicis ad vitam religiosam secum assumptis, ad multitudinem prouehitur copiosam, quos ad euangelisandum destinauit, & sanandum infirmos. 8. Dominus elegit paupertatem in se & Apo-

stolis: sed habebat oculos à fidelibus oblata conseruans, eosque Iudas deserebat: sed Dominicus verus, erat paupertatis amator, fratres suos ad ipsam exhortans. 9. Dominus quando ducebat discipulos, ita famelicos, ut per sata transeuntes, spicas vellentes manibus confricarent ad edendum: & cum esset iam meridies fatigatus ex itinere misit eos in Sichar, ad emendum cibos, & inde forte præ fame non lotis manibus manducabant aliquando. De qualitate ciborum satis creditur non comedisse carnes, nisi agnum Paschalem, propter obseruantiam legis. Dominicus Patriarcha, qui aliquando totam quadragesimam, non quidem sine cibo, sed pane & aqua peregit, hæc asperitatem suis moderauit, vinum & lacticia concedens. 10. Fortè aliquis dicet à similitudine discrepare, quod Dominus discipulis suis dixerit, Neque calciamenta habebitis in pedibus: cum tamen Dominicus cum suis calciati procedant in publicum. Sed sciendum, quod mandatum illud temporale extitit, super quo dispensauit in vltima cæna. nam & Dominum calceatū videre possumus in eo, quod ait Baptista, Cuius nō sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius. Petro quoque in Actis dictum fuit ab Angelo, Accipe caligas tuas. nisi quis dicat, caligatum fuisse, sed non calceatum: quod non est consuetum. Et Marcus optimus eius imitator calceamentum eius fractum cerdoni obtulit ad resarciendum. sic igitur Dominus & discipuli aliquando calciati, aliquando discalciati incesseunt. Et sic Dominicus in uribus calciatus, extra, in itinere frequenter discalciatus habebat. 11. Dominum natum nō alia persona quam mater

mate
eo tur
ip
loris
Prop
pace
ria k
Na
& f
filiu
nica
min
val
go p
cum
lack
14
vna
au
fer
sua
nol
fan
se
ni
m
ca
le
pe
rh
D

mater sua virgo Maria pannis inuoluit: & iam adulto tunicam suam inconsutilem, & alias vestes mater ipsa consilio manuum suarum texuit: cuius autem coloris fuerit non inuenitur, ne videlicet eo noto falsi Prophetæ induiti minus agnoscerentur esse lupi rapaces. Dominico & ordini suo Beatissima virgo Maria habitum gestandum ostendit, ac etiam colorem. Nam beato Reginaldo grauiter infirmanti apparuit, & sanauit, habitum ostendens quo Dominicus cum filiis suis esset induendus: Capa videlicet magna, & tunica cum scapulari, albis. 12. Dominus & Dominicus virgo uterque mente & corpore, & humilis valde, ut Scriptura conclamant: sic Dominicus virgo purissimus & humilis multum. 13. Dominicus cum Christo proprium non possidebat lectulum, post lachrymarum fluuium vix humi dans corpusculum. 14. Domini oratio semper fuit exaudita, cum voluit. unde & Patri dixit: Ego sciebam, quia semper me audis. nam etsi in horto cum orauit calicem à se transferri, non fuerit exauditus: hoc ideo, quia secundum sensualitatem postulans, secundum rationem exaudiri volebat. Dominicus autem cuidam religioso viro sibi familiari in dominica locutione insinuauit, nunquam se à Deo aliquid postulasse, quod ad votum non obtinuerit. 15. Dominus Apostolos sui exemplo ad vitam mixtam, id est, contemplatiuam & actiuam, predicando dedicauit: matrem eius Virginem & Magdalenam ad contemplatiuam. Maria enim stabat secundum pedes Domini, & audiebat verbū eius. Luc. 10. Martha vero, & alias mulieres ad actiuam. Sic Patriarcha Dominicus, ut alter Noe, arcā suae religionis ex lignis

bitumine charitatis conglutinatis tricameratam fecit. Fratres unà secum ad contemplanda cœlestia, & prædicanda salutis proficua in viâ collocans: moniales reclusas ad contemplationem assumens, in secunda utriusque sexus homines ad actiuam applicans, qui dicerentur de pœnitentia fratres & sorores, seu militia Iesu Christi in terra mansione. 16. Discipuli Christi scilicet LXXII. semel scandalizati ex doctrina Christi, quam non intelligebant, recesserunt ab eo: quibus recedentibus Christus remanentibus secum ait, Nunquid & vos vultis abire? At Petrus pro omnibus respondit, Domine, ad quem ibimus? Et B. Dominicus, cum secum haberet aliquos discipulos, una die tentati recesserunt ab eo: tantum remanentibus tribus, quibus Dominicus ait: Nunquid & vos vultis recedere? Cui vnus respondit, Absit pater vt relicto capite sequamur pedes. Demum sicut & discipuli Christi, qui recesserant, redierunt ad eum, ita & discipuli Dominici oratione eius reuersi sunt. 17. Dominus multas derisiones, detractiões, & persecutiones vsque ad mortem forti ter tolerauit, querentium eum in verbo capere, aliquando lapidare, aliquando precipitare. Dominicus cōtumelias, subsannationes, & oblocutiones non curauit: ita vt quidam paleas à tergo ei pro derisu alligarent: alij lutum, & alia in eum vilia iacerent. 18. Dominus dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Dominicus vero charitatis perfectione non vacuus, noctem impendebat Deo, meditationi & orationi vacans. Trinam disciplinam quasi quotidie de manu propria, non cordula, sed catena ferrea vsque ad sanguinis

guinis effusionem capiebat: pro suis culpis unam, quam minima erant: pro in purgatorio existentibus, aliam: tertiam pro ijs qui versantur in mundo. 19. Dominus cum iter faceret versus Hierusalem, videns civitatem fleuit super eam, multaque predixit occulta cordium, & eventus futurorum, propter quod in laudem eius dicebatur, Propheta magnus surrexit in nobis. Dominicus cum civitatibus propinquaret, cernens mente, amare flebat, propter peccata eorum, multaque ut verus Propheta occulta & futura revelavit: sicut mortem Regis Arragonum in bello: conversionem heretici Adm futuram, quem propterea liberari iussit ab incendio. Haecenus Antoninus: ex quibus potentissimi Regis Galliarum Consilij existimare poterunt: utrū iure an iniuria maxima Christianitatis pars fragmenta ista religionum à Papis inducta repudiarit: cum adeò nefarie ac sceleratè ausi sunt monachum Dominicum tanquam idolum in Ecclesia Dei adorandum proponere, eumque cum Christo Deo & Conservatore nostro contendere. Neque enim audiendus erit, si quis dicat, monachales istas esse quisquilias, quas eruditi viri & graves aspernantur. Quod enim superius de Franciscanicis eiusdem generis nugamentis dictum est, idem hoc loco de Dominicanis dicimus: cum in Ecclesia Romana pro divinis oraculis receptæ sint, aut eas Christianis omnibus venerandas esse, aut constituta hereticis supplicia ab isto furcifero, cucullifero, cordigerulo monacho expectanda. Sed iam alia audiamus.

Nihil videtur ad hanc impietatem addi posse. Verumtamen experiamur. Nam idem Antoninus capite sequenti vbi Christi & Dominici miracula inter se comparat, pag. 187. ita loquitur: 1. Dominicus tres in urbe Roma resuscitauit, filium vidue, quod Pontifici notum publicari noluit: sed pre humilitate omnino Dominicus recusauit. Architectum à fratribus conductum, & à muro super eum diruto conuassatum: & Neapoleonem Cardinalem de fossa noua nepotem, ex equo lapsum, & totum dilaceratum. Satis credo & alios Dominum suscitasse, propter quod dicit in plurali, Matth. 11. Mortui resurgent, scilicet per me: cum tamen adhuc non nisi filiam Archisynagogi rediuiuam fecisse habeatur, secundum Euangelia. Sic & B. Dominicus alios mortuos, etsi non ita notorios, viuificasse inuenitur. Quid enim illos XL. peregrinos, qui in flumine magno, iuxta Tholosam nauigio ferebantur, cum navi submersa sub aquis diu stetissent, sacra oratione à B. Dominico ex aquis exierunt sospites: nisi vite redditos existimemus, vel in aquis vt pisces conseruatos? 2. Deus bis famelicos pane multiplicato satiauit, aquamque conuertit in vinum. Dominicus bis panes diuinitus fratribus procurauit, Romæ & Bononiæ: deferentibus angelis à pane cœlesti: vnde & suauissimos. Vegetem vacuam vino redundare fecit, & vice altera lympham in vinum suauem conuertit. 3. Christus febricitantem Simonis socrum febrim perfecte sanauit, & languidos multos. Dominicus mulierem quartanariam ex toto liberam reddidit. 4. Exhibant demonia à multis, clamantia & dicentia, Quia tu es filius

lus Dei. Dominicus à demonibus vexatos in anima
 & corpore plurimos liberatos effecit. 5. Christus im-
 mortalis effectus bis ianuís clausis ad discipulos in-
 trauit: Dominicus verò adhuc mortalis (quod mi-
 rabilius est) in Ecclesiam clausam noctu ingressus
 est, ne fratres excitaret. 6. Dominus postquam
 transiuit ex hoc mundo, innumerabiles homines ad
 viam veritatis attraxit: Dominicus quauis millia
 hereticorum ab erroribus reuocasset, tamen post tran-
 situm eius multo plures. O spem miram quam dedi-
 sti (canit ecclesia de B. Dominico) mortis hora te sten-
 ribus, Dum post mortem promissisti, Te profuturum
 fratribus. 7. Et vt perueniamus ad calcem, Do-
 minus ait, Data est mihi potestas in cælo & in terra.
 Hac potestas non parum est communicata Domini-
 co, cælestium, terrestrium, & inferorum. Nam ange-
 los sanctos in sui ministerium habebat, sed & ipsi an-
 geli accedentes in humana specie ad fratres, panes
 ad escam ministrabant eis. Si de elementis loqui-
 mur, vim virtutis suæ oblitus est ignis: quādo ter libel-
 lus eius doctrina in flammis traditus, ter exiuit
 illæsus penitus, libris aduersantium hereticorum su-
 bitò combustis. Signo crucis obedit pluuia ex aëre
 copiose descendens, dum nec gutta vna eum itine-
 rantem tangit, tota regione illo imbre inundata. A-
 qua fluminis in quod libri eius per ipsum transiuit
 ceciderant, nec humectare valuit: sed post dies à pi-
 scatoribus loco piscis de aquis extracti illasi & sicci,
 ac si in capsâ fuissent, ei sunt restituti. Terra quoque
 quæ metalla continet, in pecunia sibi necessaria non
 defecit. nam cum flumine quodam transito per navi-

culam nauclerus naulum postularet à B. Dominico illeque ut pauper se pecuniam non habere asseueraret importuniusque nauclerus ille per cappam tenens naulum peteret, B. Dominicus oratione facta in terram aspiciens vidit pecuniam sibi necessariam ibi iacentem, qua illi oblata, se liberauit: sed & (quod maius est) cum quidam clericus conuincere non posset, osculata manu B. Dominici à missa redeuntis cum odore suauis, tantus constitutus virgo in mentem eius diffusus est, ut postea facile contineret. Quid de infernalibus dicam? Certè ad nutum eius demones contremiscebant, nec imperium eius recusare valebant. Quod patet: quando apparentem ipsum in forma fratris secum duxit per conuentus officinæ, scilicet dormitorij, chori, refectorij, locutorij, & postea capituli, & interrogauit de singulis locis, quid cum fratribus ibi lucrarentur? quæ omnia coactus est explicare. Hæc Antoninus. Ex quibus diiudicandum Regis consiliariis relinquimus, virumne hæc vera Christi religio sit, Ecclesiæ ab Apostolis tradita, an verò commentitia Sathanæ fabula, consultò à Papis in Ecclesiam inducta, ut vel sacre Scripturæ legendæ studium extingueretur, vel certe par utrique auctoritas tribueretur? Sanè dubium nemini fore speramus, quin iam Papatus e mentitarum & confictarum religionum apertissimè sit conuictus: ac proinde si Regem Nauarrum ac Principem Condæm ex eius Ecclesiæ communione, quæ Portenta illa tuetur, efficiat, non illos ex Christi Ecclesia, sed ex Dominicanorum cloaca, vel potius ex Sathanæ synagoga

nagoga eicere. Quod ut planius ac certius etiam
confirmetur, consimile Papalis ecclesie figmen-
tum ex eodem Antonino proferemus. Nam cap.
sequenti pag. 190. ita scribit: *Dominicus*, inquit,
Roma nocte quadam orationi incumbens, vidit ad
parris dexteram exurgere filium in ira sua, ut interfi-
ceret omnes peccatores terra: & disperderet omnes
operantes iniquitatem. Stabat autem in aethere, a-
spectu terribilis, & contra mundum in maligno posi-
tum lanceas ires vibrabat, quarum prima superbo-
rum ceruices erectas transfigeret: altera cupidorum
viscera effunderet: terna concupiscentiis carnis dedi-
tos perforaret. Cuius ira dum nemo posset resistere,
occurrit propitia Virgo mater, & pedes amplectens
eius, rogauit, ut parceret eis quos redemerat, & iusti-
tiam misericordia temperaret. Ad quam filius, Non
ne vides, inquit, quanta mihi irrogentur iniuria?
Tunc mater, Tusci, ait, qui omnia nosti, quia hac
est via per quam eos ad te reduces. Habeo seruum fi-
delem, quem mittes in mundum, ut verba tua an-
nuntiet eis, & conuertentur ad te omnium saluatorem,
Alium quoque habeo seruum, quem dabo ei adiuto-
rem, ut similiter operetur. Filius dixit, Ecce placatus
suscepi faciem tuam, veruntamen ostende mihi quos
velis ad tantum officium destinare. Tunc domina
mater obtulit B. Dominicum Iesu Christo: & ait
Dominus matri, Bene & studiose faciet quod dixisti.
Obtulit quoque & S. Franciscum, quem similiter
Dominus laudauit. Sanctus ergo Dominicus in visio-
ne considerans socium diligenter, quem prius non no-
uerat, in crastinum eum in Ecclesia; ex eis qua in

nocte viderat, recognouit, & in oscula sancta ruens,
 & sinceris amplexus, dixit, Tu es socius meus: tu
 curres pariter mecum. Item paulò pòst: Dominicus
 orabat noctu in Ecclesia, & ecce repente facta manu
 Domini super eum raptus est in spiritu ante Deum,
 & vidit Deum sedentem, & matrem eius qua sede-
 bat ad dextram eius, amictam cappa, coloris saphi-
 rini. Asficiens autem in circuitu vidit ex omni na-
 tione spiritualium patrum, qui ex sacris religionibus
 Christo & filios & filias spirituales genuerunt, mul-
 titudines innumeras in conspectu altissimi glorian-
 tes. Et cum nullum ibi conspiceret suorum filiorum,
 erubescens, compunctus ex intimis amarissime flere
 coepit. exterritus ergo à gloria maiestatis domini,
 stetit à longè, nec audebat vultui gloria, & Virginis
 excellentie propinquare. Innuit autem ei manu do-
 mina, ut ad se veniret. At ille tremens & pauens, non
 praesumpsit accedere, quousque eum similiter vocauit
 Dominus maiestatis. accessit itaque homo compun-
 ctus, & humilis spiritu, & contrito suis lacrymis filij
 & matris propitiis pedibus demississime & humillime
 se prostravit. At consolator flebilium Dominus glo-
 rie dixit ei, Surge. qui cum staret coram Domino, in-
 terrogauit dicens, Cur sic amarissime ploras? qui ait:
 Quia in conspectu tuae gloriae omnis religionis homi-
 nes intueor: de mei vero ordinis filiis hinc, proh dolor!
 nullum aspicio. Cui Dominus, Vis videre ordinem
 tuum? At ille, Hoc desidero Domine. Tunc filius ma-
 num suam sub scapulari Virginis matris suae ponens
 dixit ad illum, Ordinem tuum matri commisi. Et cum
 hoc pio haberet affectu, ordinem suum videre deside-
 rans,

rans, Dominus iterum dixit ei: Ominò vis eum videre? Respondit, Hoc affecto mi Domine. Et ecce mater Domini complacuit filio: cappamque deauratam, qua operiri videbatur, euidenter patefaciens aperuit: & expandens coram lachrymoso Dominico seruo suo, eratque hoc tanta capacitatis, & immensitatis vestimentum, quod totam cœlestem patriam ample-xando dulciter continebat. Sub hoc securitatis regimento, in hoc pietatis gremio, vidit ille contemplator sublimium, & perspector domini secretorum, Dominicus fratrum sui ordinis innumeram multitudinem. Conuersus est ergo luctus in gaudium, & lamentum in iubilum. Hac Antoninus. Ridiculè, insulsè, & absurdè: dicit fortasse quispiam, quis negat? Sed quemadmodum superius de nugis Bernardonicis diximus, cuiusmodi hæc sunt, tamen & Papatus auctoritate comprobata sunt, & ab ecclesia Rom. recepta: ac proinde, cùm indiuidua religio sit, (nam, vt ait M. Tullius, aut vndique religionem tolle, aut vsquequaque conserua) ab iis omnibus qui ecclesiæ Rom. nomen dabunt, oraculorum loco ac numero habēda: graui sanctione adiecta, vt qui secus sentiat, in hæreticorum & schismaticorum numero censeatur: quandoquidem his cōmentis à Papa cōprobaris. Dominicus æquè, ac Franciscus in Diuorum ecclesiæ Rom. numerum relatus est, eodem auctore Antonino, tit. 23. §. 17. fol. 197. Ex quibus intelligitur, primùm quot & quàm iustis caussis adducti plerique Christiani Reges, Principes ac Magistratus Paparū impietatis, & cōfictæ religionis

nomine damnarunt. deinde, quantum auctoritatis habere apud Parlamēta Gallica debeat hec execrata Sixti quinti nuper excucullati monachi Declaratio qua supradicti serenissimi Principes non aliam ob causam hæretici pronuntiati sunt, quàm quòd istius generis commenta nō eodem quo Scripturam sacram loco sibi habenda esse iudicarunt. Nam vt sæpenumero antehac professi sunt, & hodie quammaximè possunt, apud omnes omnium generum atque ordinum homines profitentur, palamque denuntiant, cū ecclesia Rom. mixtam habeat & confusam cum istius generis commentis ac fabulis religionem, quæ ex puris Scripturæ sacræ fontibus hausta sunt, ea studiosissimè amplectantur: quæ ex istis monachalibus lacunis & colluuiionibus in religionem inducta sunt, ea repudiant, ac detestantur. Quæ tamen sola causa est, cur Papa Sixtus quintus utrumque illorum nuper ita superbè ac ferociter est execratus. De quo Papa Sixto dicendum aliquid hoc loco videtur: vt & qualis, & quibus ortus radicibus in tantam confidentiam venerit, tantòsque sibi spiritus sumpserit, ab omnibus intelligatur. Nomen igitur illi ab initio fuit FELIX PERETVS. Natus est in pago tenui, proximo ciuitati Formanæ, cui nomen est Montalto: anno CIO IO XXI. die Decembris XIII. Puer inter monachos, id est, (ne quid aliud dicatur,) inter hircos educatus, tandem adolescentulus in Franciscanorum ordinem ascitus est: quorum sacris initiatus, ac iam grandior factus, ad extremum

extremum ab Inquisitoribus fidei Romanæ in
ipforum collegium cooptatus est. quo magiste-
rio cū aliquot ab hinc annis ita fungeretur, vt
pauci truculētum ipsius ingenium ferre possent;
fortē tum accidit, vt nobilem quendam Venetū
ad suum tribunal euocaret. Cū hominē con-
tumeliis audiendis Insuetum ferocius accepisset;
nō ita multis interiectis diebus eidē Nobili for-
tē obuiam factus est. quē vt primū Nobilis
animaduertit, vni ex suis asseclis imperauit, vt
fuste quem gestabat ferociā Infelicis Pereti con-
tūderet. Infelix illicō Romam profectus, casum
illum suū Papæ Pio quarto, qui tū Romæ im-
perabat, renūtiat. Indignatus Papa; rursus illum
cum auctoritate ac potestate maiore Venetias
remittit. Simul ac suam Senatui bullam exhi-
buit, sapiētes viri, qui turbulentum hominis in-
genium non ignorabāt, cūque vltionis studio
inflammatum esse animaduerebant, confestim
cereum accendi iusserunt: eique seuerē impera-
runt, vt prius quā cereus igne consumptus es-
set, maturē, si sciret, ē suis finibus excederet. In-
felix iterum Romam profectus suam Papæ que-
rimoniam detulit. Papa cū hominē ad suas
rationes accōmodatissimum fore iudicaret, pri-
mū hoc illum honore affecit, vt sui eum pala-
tij magistrum crearet. deīde cū in Hispania
Toledanus archiepiscopus ab inquisitione Hi-
spanica, gentibus omnibus formidabili, in suspi-
cionem hæresis vocatus esset, Papa eum, vt illi
quæstioni ac iudicio interesset, in Hispaniā misit.

Fortè per id tempus accidit, vt qui tum Genera-
lis, hoc est, antistes Franciscanorum erat (quæ
summa apud illud hominum genus præfectura
ac dignitas habetur) mortem obiret. quam he-
reditatè Papa Pereto Felici detulit: qui hoc mo-
do Franciscanorum Archicucullus, Protocucul-
lus, Bardocucullus factus est: paucisque pòst an-
nis etiam in Cardinalium ordinem ab eodè Pa-
pa cooptatus. Tãdem, Papa Gregorio XIII. mor-
tuo, noster Archicucullus studiosissima eius cõ-
mendatione & gratia, qui Romæ in his procu-
randis negotiis dominatur, & cui non obscurè
suam in reliqua Nauarreni regni parte occupã-
da operam nauat, in demortui locũ Felix in con-
turbanda Gallia suffectus est. His gradibus at-
que incrementis qui aliquot ab hinc annis cu-
cullus cordigerulus despiciatissimus monachus
fenestratis calceis reptabat, nunc fulguritor, ful-
minator, regũ ac principũ proscripitor factus est:

*Ense potens gemino, cuius vestigia adorant
Casar, & aurato vestiti murice Reges.*

vt Mantuanus de Iulio II. cecinit.

**CRIMEN OCCVPATÆ
IN ECCLESIA TYRANNIDIS.**

Proximum est, vt ad secundum Papatus cri-
men accedamus, quod in occupato in eccle-
siam Christianam dominatu consistit. Nam Scri-
ptura sacra docet nos, solũ Christum esse caput
ecclesiæ, 1. Petr. 2. & 5. Hebr. 5. & 7. & 9. 4. Ephes.
13. & 16. itẽ in c. 5. item alio loco, Christũ esse ca-
put

put corporis ecclesie. 1. Col. 18. Eadē scriptura so-
 li Christo hoc nomen tribuit, vt sit *apex*, &
apex. 1. Petr. 2. & 5. Hebr. 6. & 7. At Papa Rom.
Cuncta, inquit, *per mundū nouit ecclesia*, quod sacro-
 sancta Romana ecclesia fas de omnibus habeat iudi-
 candi: neque cuiquam liceat de eius iudicare iudi-
 cio & c. sequenti, *Cuncta per mundum nouit Ecclesia*,
 quoniam quorumlibet iudicijs ligata Pontificum se-
 des B. Petri ius habeat resoluendi, vt pote qua de
 omni ecclesiis habeat iudicandi. Item Clement.
 pastoralis, de sent. & re iud. *Pastoralis cura solici-
 tudinis nobis diuinitus super cunctas Christiani po-
 puli nationes iniuncta*. Item c. 1. Extrauag. de empt.
 & vend. *Regimini vniuersalis ecclesia*, disponente
 domino presidentes. item. c. ad Regimen, extrauag.
 de prabend. *Ad regimen ecclesia generalis superna
 dispositione vocari*. item. c. 1. de treug. & pac. *Ad
 vniuersalis ecclesia regimen diuina disponente clemē-
 tia vocari*. item. ca. 1. de consuet. *Super gentes &
 regna Romanus Pontifex à Domino constitutus est*.
 item. c. 3. de elect. *Sancta Romana ecclesia*, qua di-
 sponente Domino super alias omnes obtinet principa-
 tum à Deo, vt pote mater vniuersorum fidelium &
 magistra. itē, *Ideo ecclesias omnes Romana sedi sub-
 iectas esse*, quia sedes Petri ab Antiochia Romam
 translata est. 24. q. 1. c. rogamus, & c. sacrosancta.
 Item, *Romanam sedem esse caput & cardinem om-
 nium ecclesiarum: & sicut cardine hostium regitur,
 ita illius sedis auctoritate omnes ecclesias regi*. d. c.
 sacrosancta. Sed quid illa vetera conquirimus?
 cum Franciscanus noster Sixtus quintus Bul-
 D. 2.

iam hanc suam ita sit exorsus: *Auctoritatem sibi à Christo & B. Petro traditam supereminere omnes omnium Regum & Principum potestates, & incumbere sibi ecclesiarum omnium, populorum, ac gentium sollicitudinem.* Hæc igitur Papa Romanus. Nunc quo iure, quaque auctoritate tantam sibi potestatem ac dominatum arroget, paulisper considerandum est. Duplicem enim videmus ab ipso titulum, causamque istius dominij ac principatus afferri: priorem, ex Christi decreto: *Pasce oves meas: & Tu es Petrus, & super hæc petra. Nam dicente domino, Pasce oves meas,* inquit Papa, & generaliter, *Meas,* non singulariter *Has vel illas,* per hoc commississe sibi intelligitur uniuersas. c. vnam sanctam: Extrauag. de maiorit. & obed. Alteram causam Papa profert ex donatione Imp. Constantini, dist. 66. c. Constantinus, vbi Constantinus dicitur ei principatū tribuisse super omnes uniuersi terrarū orbis ecclesias. Sed videamus, ne Papa in illū errorē incurrerit, qui tolerari in iure ac iudiciis nō solet, neque verò ferri vllō modo potest: vt actor intentionis suæ causas alleget inter se contrarias. l. si quis, 7. D. de petit. hered. l. i. C. de furt. l. Titius, 99. D. de cond. & demonstrat. Repugnant autem inter se, Christum dedisse Papæ principatum in omnes ecclesias, (quod apertissimè suprā scriptis locis affirmat) & Eundem principatum eidem à Constantino donatum. quia quod suum cuiusque est, pluribus ac præsertim contrariis ex causis suum esse non potest. l. & an eadem, 14. §. penult. D. de except. rei iud. l. non vt ex pluribus, 159. de reg. iur.

Neque

Neque enim ferri commentum eorum potest, qui disputant, principatum illū primū a Christo Papæ Romano tributum fuisse: Constantinum autem illam Christi donationem confirmasse: & cum primus Imp. Christianus esset, Syluestro Papæ vacuam illius possessionem tradidisse. Primū quia Pseudoconstantinus disertè scribit, se duarum maximarum rerum donationes conferre: Ecclesiastici principatus in omnes, qui in orbe Christiano sunt, sacerdotes: quem Papæ Spiritualem principatum appellant: & totius Occidentalis imperij dominatum, quē iidem Temporalem vocant. De priore, Pseudoconstantinus ita loquitur: *Constantinus privilegium Romana ecclesia Pontifici contulit, ut in toto orbe Romano sacerdotes ita hunc caput habeant, sicut iudices Regem.* Et mox, *Sancimus, ut principatum teneat, tam super quatuor sedes, Alexandriam, Antiochenam, Hierosolymitanam & Constantinopolitanam, quam etiam super omnes in uniuerso orbe terrarum ecclesias Dei.* Quid dilucidius scribere potuit, ut ostenderet, se nouū quoddā ius Papæ tribuere? quis ignorat Priuilegiū opponi Iuri cōmuni? et, si Constantinus priuilegiū Papæ tribuit, Papam antea parīs eiusedēque iuris fuisse, quo reliqui episcopi omnes utebantur? Quod si donare principatum vniuersalem Ecclesiasticum Constantinus potuit, certè plēno iure dominum illius principatus eum fuisse oportet. quod esse absurdissimum, etiam Canonistæ omnes fatentur, ut secularis Princeps spirituales principa-

tum, id est vniuersalem Episcopatum in omnes Ecclesias possideat, cum ne vnus quidem Ecclesie quantumvis exigua sacerdotiū, aut episcopatum habeat. Quod si nullum omnino Constantinus Episcopatum habuit, quomodo vniuersalem orbis terrarum episcopatum donare Syluestro potuit, cum nemo plus iuris transferre in alterum possit, quam quantum ipse habeat? Et hoc argumentum videmus ante annos ducentos Papæ obiectum à Marsilio Patauino, in Defens. pacis cap. II. vbi sic scribit: *In decretis reperitur priuilegium quoddam Imp. Constantini à Pontificibus approbatum, quo B. Syluestro Romano Pontifici concessit iurisdictionem coactiuam super omnes mundi Ecclesias, reliquosque presbyteros seu episcopos omnes. Cūque concessionem illam fuisse validam fateatur Papa Romanus, & cum eo Presbyterorum seu Episcoporum reliquus cœtus, consequenter ipsis concedendum est, eundem Constantinum hanc iurisdictionem seu potestatem in eos penitus habuisse.* Sed redeamus ad dilemma propositum. Nam siue Papa se principatum illum à Deo adeptum esse contendit, vt in locis proximè prolatis profiteretur: siue ex Constantini donatione: falsum esse vtrumque probabimus. Primum ex illa repugnantia, quam modò exposuimus. deinde ex eo quod ipsemet suo se gladio iugulat. nam in Decreto locum hunc ex Chrysostomo producit: *Quicumque desiderauerit primatū in terra, inueniet confusionem in cœlo, nec inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit.* dist. 4. c. multi,

multi §. quicunque. Item, *Primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos, aut aliquid eiusmodi, sed tantum Primæ sedis Episcopus. Vniuersalis autem nec etiam Rom. Pontifex appelletur.* c. primæ sedis. dist. 99. quod idem duobus cc. seqq. totidem propè verbis inculcatur. Quod si ex iure ciuili disputandum est, satis constat tria successorum esse genera. Nam alij sunt successores iuris, quales sunt heredes, qui successores vniuersales dicuntur: alij successores rei, veluti legatarij, emptores, donatarij: qui successores singulares appellantur. l. ult. D. de except. rei. vend. l. 1. §. in locum, D. quod legat. l. 7. l. 8. de iureiurâ. Postremò alij sunt successores muneris personalis, qui Fûctionis succedanei appellantur in l. privilegio, 27. C. de decur. li. 10. Prioris generis successores ius & causam habent ab iis, quibus succedunt, siue vniuersales sint, siue singulares l. qui in ius, 177. D. de reg. iur. cū similib. Tertij verò non ab antecessoribus suū ius & causam habent, sed ab iis à quibus eliguntur, & in illorum locū sufficiuntur: quales sunt successores magistratuū, tutorū, curatorū. munus enim personale est, quod solitudine animi ac vigilantia sustinetur. l. 1. §. 1. l. 6. §. ult. l. ult. D. de munerib. & hon. Itaque magistratu vel tutore mortuo, alter est hereditatis, alter muneris successor. l. 1. §. sciendum, l. 4. l. 6. D. de magist. conue. l. 6. §. ult. D. de his qui not. infam. His ita constitutis, cū Papa contendit se Christi successorem esse, quærere ex illo possumus, cuius se generis suc-

cessorem esse profiteatur. Nam heres quidem & iuris vniuersi successor dici non potest, cum hereditas viuentis ne cogitari quidem possit. l. i. D. de hered. vend. Christus autē morte extinctus non est, sed vitam viuit & beatam & sempiternam. Nihilo magis rei singularis successor dici potest: cum regnum Christi neque communionem recipiat, neque diuisionem, ne inter Angelos quidem. Heb. i. vers. 5. quia Deus constituit illum, vt Paulus loquitur, longē supra omne imperium, ac potestatem, & potentiam, & dominium, & omnia subiecit sub pedibus eius, eūque constituit caput super omnia ipsi Ecclesiæ. Ephes. i. 21. & 22. Muneris autem sui vniuersi quo modo successorem aut vicarium haberet, qui neque morte extinctus est, sed vitam viuit beatam & sempiternam: & cum perpetuō in Ecclesia sua præsens sit, semper summi pastoris ac sacerdotis munere fungitur? 1. Petr. 2. Marc. ult. 20. Psal. 110. Heb. 2. & 4. & 7. & 9. Quinetiam addere illud sine dubitatione possumus, nullum Episcopum, ne Petri quidem, aut alterius Apostoli, successorem dici posse, quō modo Papa sollet à Canonistis Petri successor appellari, apud Decium, in l. qui per successionem, De regul. iur. vbi cum Iuriconsulti dicere soleant, Heredem heredis testatoris, esse heredem testatoris, quantum per successionem longissimam heres sit: Canonistæ ratiocinantur, quemlibet Papam esse successorem Petri, licet quamplurimi intercesserint. Neque enim causam habet vllus Episcopus, à Petro,

à Petro, vel alio quouis Apostolo : sed ab electione, Christi auctoritate facta: neq; successionē facit locus, aut sedes siue cathedra, sed Christiana doctrina continuatio: cum accepta à Christo religio continēter per singulos successores, quasi per manus, populo Christiano traditur. Quare nihil nobis aduersantur nouæ quorundam assentatorum Papalium argutiæ, qui spe sacerdotij alicuius adducti sic disputant: Papā Rom. non spirituale esse caput ecclesiæ Catholicæ, sed ministeriale: quia quemadmodum Christus particulares Ecclesias, (hoc est diœceses singulas) per episcopos particulares vicarios suos regit, eodem modo idem Christus vniuersalem ecclesiam per vnum aliquem vniuersalem vicarium suum, Papam R. administrat: qui inferiores illos & particulares episcopos suæ iurisdictioni subiectos in officio contineat. Nam huic obiectioni triplex parata responsio est. Primò quod hic Principatus non modò à Christo institutus non est, verum etiam cōtra perspicuum Christi institutum ambitione & libidine dominandi à Papa R. introductus. Etenim Christus XII. apostolos ad prædicandum euangelium suum circummittens, non vni alicui singulare aliquod & præcipuum mandatum dedit, sed par vnumque vniuersis: hoc modo, Itote in omnes terrarum oras, & prædicatote apud gentes ac nationes omnes euangelium. Itaque in Apocalypsi cœlestis Hierusalem non vnica & singulari, vel vna ex omnibus potissimum, sed simpliciter

duodecim columnis fundata esse dicitur: & cum die Pentecostes spiritus sanctus in duodecim Apostolos effusus est, nō in vnū aliquem ex ijs potissimū ac præcipuē effusus dicitur, sed simpliciter effusus in cunctos. Denique cum Paulus pastorum Ecclesię procuraciones ac munera describit, nemini vni principatum super alios tribuit, sed his illud disertis exponit verbis: *Christus ascendit in altum, captiuam duxit captiuitatem, & dedit dona hominibus. nam alios dedit apostolos, alios prophetas, alios Euangelistas, alios pastores, & doctores ad instaurationem sanctorum, in opus administrationis ad adificationem corporis Christi.*

Altera responsio est, quod si Christus, aut Petrus principatum aliquem & vnum ministeriale caput in Ecclesia instituisset, non dubium est, quin Ecclesia primitiua, tam recēti memoria institutum illud tenuisset. At ex contrario videmus antiquissimas omnium synodos vniuersales, Nicænā nempe, Cōstātinopolitanā, Ephesinā & Chalcedonensem instituisset, vt singulis ciuitatibus singuli præficerentur Episcopi. tum singulis prouinciis, singuli Archiepiscopi, siue Patriarchæ, pari omnes eadēque dignitate, auctoritate, iurisdictione, potestate, gradu: extra quā, quod Archiepiscopo Rom. propter vrbis antiquitatē, & amplitudinem, ius dabatur in synodis & comitiis, vt primo, ante omnes, nō tamen superiore loco, sederet: tum proximē ipsū Archiepiscopus Cōstātinopolitanus asideret, propter eādē causā, quia nouæ Ro-

mx Imperatoriæ vrbis antistes erat: cùm, si antiquioris Ecclesiæ habita ratio fuisset, aut primus, aut certè secundus ille locus Antiochiensi Episcopo deberetur: tum deinde Alexandrinus, Hierosolymitanus, postea tres Archiepiscopi Iustiniani, propter leuissimas causas ab Imp. Iustiniano creati, locum in paribus sellis caperent: quas causas posterius sub crimine falsi, demonstrabimus: vbi falsitates, imposturas, & corruptelas à Papa R. ad hanc explendam ambitionem suam institutas commemorabimus. Tertia responsio est, quod cùm Christus instituerit Apostolos, vt essent nuntij & præcones mandatorum suorum per varias orbis terrarum oras concursantes, nullum aliquem ab eo legimus institutū Archinuntium: præsertim mutum & quiescentem, qui Romæ deses & ignauus, quæ à cæteris vbicunque terrarum gesta essent, auditione acciperet, suæque interea ambitioni seruiret. Episcopi enim nihil aliud sunt, nisi Christi nuntij & præcones mandatorum ipsius, in singulis ciuitatibus instituti: sicut olim mandata Proconsulibus & Præsidibus ab Imperatoribus Rom. dari solebant, vt inter omnes Iuris & antiquitatum Rom. studiosos constat. Itaque qui vel natura, vel voluntate mutus est, hoc est, qui tacet, neque nuntij & præconis officio fungitur, & Euangelium prædicat, is non modò iure, sed ne nomine quidem Episcopi, aut Archiepiscopi dignus est. Sed quoniam Papæ in suis Decretalibus tertio quoque versu cantilenam illam inculcant, *Quia Pe-*

tro dictum est, *Pasce oues meas, & Super hanc petram: operapretium est, veram ac germanam illorum locorum interpretationem subicere. Nam Augustinus tract. 124. in Ioan. Quando, inquit, dictum est Petro, Tibi dabo clauēs regni cœlorum, & Quodcunque ligaueris super terram: vniuersam significabat Ecclesiam, quæ fundata est super petram. Vnde & Petrus nomē accepit. Non enim à Petro petra, sed à petra Petrus: sicut non Christus à Christianis, sed à Christo Christianus vocatur. Ideò quippe, ait Dominus, Super hanc petrā edificabo Ecclesiā meā, quia dixerat Petrus, Tu es Christus filius Dei viui. Super hanc ergo, inquit, petram, quā confessus es, edificabo Ecclesiam meā. Petra enim erat Christus, super quod fundamētū etiam ipse edificatus est Petrus. Fundamētū quippe aliud nemo potest ponere, præter id quod posuit, quod est Iesus. Ecclesia ergo quæ fundatur in Christo, clauēs ab eo regni cœlorū accepit in Petro: id est potestatem ligandi soluendique peccata. Quod enim est per proprietatem Christus in ecclesia, hoc per significationem est Petrus in petra: qua significatione intelligitur Christus petra: Petrus Ecclesia. Hæc August. quod idem inculcat in libr. contra Iud. paga. Itēque in Ioann. tractat. decimo. & de verbo Domini, sermon. 20. quam in sententiam Cyrillus in dialogis de trinitate libr. 4. Petram, inquit, per agnominationem aliud nihil quàm inconcussam ac firmissimam discipuli fidem vocauit: in qua, Ecclesia Christi fundata est. Et hoc idem confirmant Ambrosius in Epistol. ad Ephes. cap. 2. Chrysostomus in homilia in Matth. 55. quinetiam Canonicæ*

nistæ in c. quodcunque. 24. q. 1. hanc Augustini
sententiam proferunt. *Quoniam in persona Petri
Ecclesia ipsa clauis accepit.* quod idem inculcatur
ex Hieronymo in c. omnib. ead. q. Bernardus au-
tē acriter in illam Paparū arrogantiam inuehēs,
tandē in Epist. 230. in hæc verba prorūpit: *Et olim
quidem, eratis contra Apostolum Petrum, dominantes
in Clerum: imò & contra coapostolum eius Paulum
dominabamini fidei totius orbis. At nunc nouum ali-
quid addidistis, usurpantes amplius & in ipsam reli-
gionem, quid restat, nisi ut adiciatis & ipsis Ange-
lis sanctis dominari?* Gregorius autem cognomēto
magnus Epist. 30. ad Mauriciū Imp. lib. 16. *Ego
fidenter dico, quod quisquis se vniuersalem sacerdotem
vocat, vel vocari desiderat, in elatione sua Antiechri-
stum præcurrit, quia superbiendo se ceteris præponit.*
quorum similia multis locis videre licet apud
eundem & ad eundem Mauriciū lib. 6. Epist. 188. & epistol. 194. item libr. 7. epistol. 3. & 74. & 79. & 80. Atquæ hæc quidem hæctenus de priore dilemmatis superioris parte. Nunc de altera, hoc est, de Constantini donatione videamus. quan-
quam cū idoneior de illa differendi locus fore videatur, vbi de falsi crimine exponemus, com-
modius est in præsentia vno hoc verbo totam il-
lam disputatiōnem transigere: Totum videli-
cet illud donationis instrumentum, quod à Pa-
pa profertur, falsum, fictum & adulterinum esse,
atque ex eadem officina profectum, vnde supe-
rius ostendimus Conformitatum Franciscana-
rum volumen produisse: cuius rei quia posterius

suo loco xxv. argumenta certissima proferentur,
 nunc secundo huic crimini finem imponemus.
 Tantum coronidis loco quaestionem huic mona-
 cho nostro Franciscano proponemus, haud sanè
 (vt videtur) explicatu facilem. Sixtus noster est
 Papa, & simul Franciscanus. quatenus est Papa,
 dignitatem habet (vt superius demonstrauiamus)
 non modò summam in terris, verum etiam ma-
 gnā in coelo, purgatorio, & inferis. quatenus
 est Franciscanus, non dubium est, quin pro sua
 erga patronum suum pietate fateatur B. Franci-
 scum Supercherubicam dignitatem obtinere.
 Nō dicimus inter cherubinos (ait Antoninus Flo-
 rentinus) sed super Cherubin, & certum est se-
 cundum doctores, quòd super Cherubin, sunt
 Seraphin. hæc Anto. lib. hist. 3. Tit. 23. cap. 1. Qua-
 ritur ergo, cum hic Papa è vita excedens à Beato
 Francisco excipietur, vtrum super Cherubin, an
 super Seraphin sedem sit habiturus? nam sub
 stola B. Virginis solis fratribus Dominicanis lo-
 cum esse demonstrauiamus. Ambigui causa per-
 magna est: quoniam Papa (vt Augustinus Steu-
 chus ostendit) Deus est: vt Canonistæ disputant,
 semideus. At Franciscus (vt superius ex Diaboli
 testimonio dictum est) nihil nisi monachus sto-
 machosus. Ex altera parte Franciscus appellatur
 ab hoc nostro monacho, Iesus typicus: quasi quis
 dixerit, Alter Iesus, vel cum priore Iesu confor-
 matus. si Franciscum super Papam collocare-
 mus, super Deum suum aut semideum illum col-
 locaremus, quod esset absurdissimū. Si infra Pa-

pam ei locum attribueremus, nihilominus absurdè alterum Iesum Papæ subiiceremus: neque id fortasse Iesuite propter eximiam nominis sui dignitatē ferre possēt. Quid igitur dicemus? Bar tolus in arduis quæstionibus monere auditores solebat, vt cogitarent. Nos sine præiudicio veritatis interea locum huic Papæ relinquemus eum ipsum, quem ei Gregorius Magnus attribuit: qui qualis sit, aliquantò posteriùs vbi de Luciferi apud inferos aduentu mentio fiet, describemus.

CRIMEN CORRVP TÆ RELIGIONIS.

HActenus de secundo Papatus crimine summatim pro instituti nostri ratione dictum videtur satis. Proximum est, vt de crimine corruptæ religionis differamus. Nam cūm Papa summum illum dominatum sibi in Christianam religionem sumpsisset, tum quasi pro suo iure nouare, interpolare, ac trāsformare illam arbitrato suo instituit. Cuius rei primum hoc documentū est. Scriptura sacra docet nos, vnicā esse religionis & colendi Dei formam, eam quæ Prophetarum & Apostolorū literis cōsignata est: sic, vt ei nihil vel addere, vel detrachere, ne per Angelum quidem cœlestem, liceat. Ioan. 14. 2. Tim. 3. Mat. 15. Itaque Christus, Frustrā, inquit, me colunt docentes doctrinas, quæ sunt mandata hominū. & Ierem. 7. Quas nunquam præceperam, neque in cor meū ascenderant. Itaque Irenæus Lugdu-

nēsis Episcopus auctor antiquissimus: scripsit enim circiter annū Christi 198. *Postquā*, inquit, *surrexit dominus noster à mortuis, & imbuti sunt Apostoli spiritu sancto, superueniente virtute ex alto, de omnibus adimpleti sunt, & habuerunt perfectā cognitionem salutis.* Item cap. 4. *Non oportet apud alios quarere Veritatem: cum Apostoli plenissime in ecclesia contulerint omnia, quæ sunt veritatis: ut omnis quicumque velit sumat ex ea potum vitæ.* Itē Athanasius in princ. lib. 2. aduersus gentes. *Sancta, inquit, & diuinitus inspirata scriptura sola ad omnem veritatis instructionem abunde sufficit.* Hæc ille. at Papatus ex contrario statuit, disciplinam ecclesiæ, præter Sanctam scripturam, (sic loquitur in concil. Tridentino) contineri in traditionibus maiorum, quæ quasi per manus traditæ ad nos usque peruenierunt, tanquam vel ore tenus à Christo, vel à spiritu sancto dictatis. Tridentin. concil. sessio. 4. cap. 1. Videamus iam cuiusmodi traditiones per manus à maioribus traditæ nobis obseruandæ sint. Atque inprimis illa proferatur. Papa solet certo & statō die imagunculas quasdam effingere in formam agni, ex alba cera oleo delibuta. Has affirmat de collo suspensas, peccata hominum æquè purgare, ut Christi sanguis purgat: easdem affirmat fulgura depellere, parturientibus opem ferre, & homines ex incendio ac naufragio seruare. Quid sceleratius dici aut cogitari potest? Atqui maiorum hæ traditiones appellantur, huic Papæ à superioribus per manus traditæ. Nam in lib. Ceremon. Pontific. l. sect. 7. scriptum ita est.

Balsamus

*Balsamus & cera munda, cum Chrismatis vnda
 Conficiunt agnum: quod munus do tibi magnum
 Fonte velut natum per mystica sanctificatum.
 Fulgura de sursum depellit, omne malignum
 Peccatum frangit, vt CHRISTI SANGVIS
 & angit.*

Pregnans seruat, simul & partus liberatur.

Dona refert dignis, virtutes destruet ignis.

Portatus munde de fluctibus eripit vnda.

Esto igitur hæc prima Paparum traditio, quæ nobis pari eademq. qua Scriptura sacra, auctoritate traditur. Sequitur altera: Scriptura sacra docet nos, sacramentum Baptismi esse asperсионem sanguinis Iesu Christi, in remissionem peccatorum, & iustitiæ ipsius imputationem. Acto. 22. Rom. 6. I. Corinth. 6. & 15. At Papæ traditiones tribuunt Baptismum Campanis: tantòque sacramento sacerdotes Papatus passim ita sceleratè, ac nefariè abutuntur, vt Imp. Maximilianus primus querelam ea de re conscripserit, quæ inter ipsius grauamina his extat verbis: *Item suffraganes excogitauerunt, vt solum ipsi, & nullus alius sacerdos, Campanas baptizaret. Credunt deinde simpliciores, ita affimantibus suffraganeis, tales campanas baptizatas, demones & tempestates pellerè. quapropter innumeri interdum adhibentur compatres, præcipuè verò qui fortuna pollent, exorantur, quò baptizatiõis tempore funem, quo campana ligata est tangunt, ac suffraganeo præcinnente (quemadmodum in infantium baptizatiõne fieri solet) omnes pariter respondent, ac campana nomen ingeminant, vestèque*

noua (quemadmodum & Christianis fieri solet) in-
 duunt. Et mox: *Res igitur tam nefanda & illicita*
merito aboleri debet. Præclarè Maximilianus, ac lu-
 culenter. Sed vt fues cœno, ita Papæ corruptelis
 istis ac sordibus delectantur. Et de ista turpis-
 sima sacramenti polluendi consuetudine videat-
 ur Martin. de Arles in tracta. de superstit. num.
 3. num. 9. nu. 14. Age porrò: & aliquot insuper
 religionis corruptelas persequamur. Scriptura
 docet nos vnicum esse Mediatorem Dei & ho-
 minum, Iesum Christum. 1. Timoth. 2. & rursus
 1. Ioann. 2. & Rom. 8. Heb. 7. Itaque Ambro-
 sius in eandem epistolam: *Solent, inquit, misera*
vi excusatione, dicentes per istos posse iri ad Deum,
sicut per Comites peruenitur ad Regem. Age: nun-
 quid tam demens est aliquis, & salutis sue im-
 memor, vt honorificentiam Regis vindicet Co-
 miti, cum hac de re si qui etiam tractare fuerint
 inuenti, iure vt rei damnentur maiestatis. Et
 isti non putabunt reos qui honorem nominis Dei de-
 ferunt creatura, & relicto domino conseruos adorant:
 quasi sit aliquid plus, quod seruitur Deo. Nam &
 ideo ad Regem per tribunos & Comites itur, quia
 homo utique Rex: & nescit quibus debeat Remp.
 committere. Ad Deum autem, quem utique nihil
 latet (omnium enim merita nouit) promerendum,
 suffragatore non est opus: sed mente deuota. Ubicun-
 que enim talis locutus fuerit, nihil respondebit. Hæc
 Ambros. Quid? Papatus quàm religiosè hoc
 Scripturæ sacræ & Ecclesiæ veteris institutum
 seruat? Negat vllum vnquam ex hac vita san-
 ctum

Etum excessisse, & in beatorum sedes receptum esse, qui non Mediatoris, ac deprecatoris officio fungatur. Tantumne? imò verò quosunque Papæ vita defunctos ganeones, quosunque Franciscos, Dominicos & eiusdem generis planos atque impostores in diuorum numerum referre voluerunt, eosdem mediatores ac suffragatores nobis induxerunt. Scriptura docet nos, duo tantum esse loca mortuorum animis post hanc vitam constituta, beatis quidem cœlos, maledictis autem inferos. Ioan. 5. Matth. 25. Itaque August. libro hypognost. *Primum, inquit, fides Catholicorum diuina auctoritate regnum esse credit cœlorum: secundum, gehennam, ubi omnis Apostata vel à Christi fide alienus supplicia experiunt. Tertium penitus ignoramus: nec esse in Scripturis sanctis reperimus.* Hæc ille. At Papatus locum fingit esse tertium, ubi quorundam animæ leuiusculis & (vt loquuntur) venialibus peccatis obnoxia, priusquam in cœlum ascendant, purgantur: quem iccirco Purgatorium ignem appellat: quasi præter Christi sanguinē, qui nostri purgandi causa effusus est, aut illis agnorum imagunculis, aut hoc imaginario igne sit opus: cum tamen dilucidè nos Scriptura doceat, animos nostros solo Christi sanguine purgari, ecrumque labes hoc solo medicamento dilui. 1. Ioann. 1. *Sanguis eius purgat nos ab omni peccato.* & Matth. 26. *Sanguis meus pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Denique verba Tridentini concil. sess. 25. hæc sunt: *Purgatorium esse, animasque ibi detentæ*

*fidelium suffragijs, potissimum verò acceptabili altaris
 sacrificio, iunari. Item sess. 6. ca. 30. Sessione. 22. cap.
 2. & c. 3. Videmus, quantas in Christianam reli-
 gionem Papatus corruptelas inuexerit. Sed alia
 præterea recenseri solent innumerabiles. Scrip-
 tura docet nos, duo tantum esse sacramenta:
 nempe baptismum, & cenam: quorum illud in-
 stitutum est Matth. 28. Marc. 16. hoc verò Matth.
 26. Marc. 14. Luc. 22. & 1. Corint. 11. 23. Itaque Au-
 gust. epist. 218. ad Ianuarium: *Christus, inquit, sa-
 cramentis numero paucissimis, obseruatione facillimis,
 significatione præstantissimis, societatem noui populi
 colligauit, sicut baptismus trinitatis consecratus, &
 communicatio corporis & sanguinis ipsius. Item
 lib. 3. de doctrin. Christia. cap. 9. Pauca signa Do-
 minus & Apostolica tradidit disciplina: sicut est ba-
 ptismi sacramentum, & celebratio corporis & sangui-
 nis Domini. Ac pari numero Ambros. in li. de sa-
 cram. duo tantum agnoscit, baptismum & eucha-
 ristiam. At Papatus quinque insuper adiungit:
 Ordinem, Confirmationem, Vnctionem, Pœni-
 tentiam, & Matrimonium. Trident. concil. sess.
 6. c. 14. sess. 14. c. 1. & sequ. Scriptura sacra docet
 nos, coniugium non modò esse hominibus om-
 nibus decorum atque honorabile, verum etiam
 ad scortationes vitandas penè necessarium. Heb.
 13. & 1. Corinth. 7. Itaque Petrum Apostolum
 vxorem habuisse legimus, Marc. 1. & Matth. 8. vbi
 de Petri focu mentio fit. Quinetiam Chrysosto-
 mus ad Tit. homil. 1. *Apostolus, inquit, obtrurat os
 hereticis, qui calumniantur nuptias: ostendens quòd*
*non***

non
 possi
 licet
 dist.
 rentu
 them
 retur
 retur
 se se
 Pap
 & n
 sacr
 perp
 Ant
 Tit.
 acce
 nem
 ego s
 stras
 habe
 Par
 mum
 Ros
 tam
 pro
 bebi
 oper
 Ope
 aug
 vel t
 nia p

non sit res detestanda, sed tam honorabilis, ut cum ea possint etiam in Sanctum thronum, Episcopalem scilicet, ascendere. Quid multa? Papa ipse in Decret. dist. 28. Si quis docuerit, inquit, sacerdotem sub obtentu religionis propriam uxorem contemnere, anathema sit. item dist. 31. Quoniam cautum est, ne foueretur cœlibatus, & ut à communione fidelium arceatur, qui propter ecclesiasticos ordines ab uxore sua se separat. item dist. 3. c. si quis nuptias. At idein Papa in concilio Tridentino vsque adeo clericis & monialibus suis coniugio interdicit, ut etiam sacris suis initiatos ad iurandum adigat se in perpetuo cœlibatu victuros: quam esse certam Antichristi notam, Paulus demonstrat 1. Tim. 4. Tit. 3. Scriptura docet soli misericordix Dei accepto ferendam esse salutem & iustificationem nostram per Iesum Christum. Isaia. 43. Ego, ego sum, inquit dominus, qui deleo iniquitates vestras. Item Matth. 9. Ut sciatis filium hominis habere potestatem in terra remittendi peccata, dico Paralytico, Surge, tolle lectulum tuum & abi domum. At Papa sic loquitur apud Bernardin. Rosetum sermon. 20. Nos operibus possumus vitam æternam promereri. Ergo debemus presumere, & pro certo tenere, quod post hanc vitam sine dubio habebimus vitam æternam, pro remuneratione bonorum operum. Item in compendio de grat. sanctific. Opera bona sunt meritoria trium, scilicet vite æternæ, augmenti gratiæ, remissionis pœnæ. Quasi verò vel tanta esse carnis nostræ castitas & sanctimonia possit, ut non semper serui inutiles iudice-

mur vel eas operas Domino ac patrono nostro
 præter debitas præstare, vt mereri aliquid possi-
 mus. Sed cetera videamus. Scriptura docet nos,
 in Cœna dominica æquè vinum vt panem acce-
 dentibus præbendum esse, Matth. 26. Marc. 14. 1.
 Cor. 11. At Papa non nisi panem præberi popu-
 lo permittit: sumptione calicis & vini interdi-
 cit. Cõcil. Constantiens. sess. 13. quod interdictum
 eò magis mirari licet, quòd Papa in Decret. de
 consecrat. dist. 2. c. comperimus, ita scriptum re-
 liquit: Comperimus quòd quidam sumpta tan-
 tummodo corporis sacri portione, à calice sacri
 cruoris abstinere: qui proculdubio aut integra
 sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur:
 quia diuisione vnus eiusdẽque mysterij sine grãdi
 sacrilegio non potest peruenire. Eadem scriptu-
 ra iubet omnes accipere, comedere, & bibere.
 At in Papatu soli sacerdotes accipiunt, come-
 dunt, & bibunt. quod tamen disertè prohibitum
 est in eod. decret. de consecrat. dist. 2. c. peracta:
 his verbis: *Peracta consecratione omnes communi-
 cent, qui noluerint ecclesiasticis carere (arceri) li-
 minibus. sic enim & apostoli statuerunt, & sancta Ro-
 mana tenet ecclesia.* Eadem Scriptura sacra sta-
 tuit, vt in ecclesia & piorum contuentu pronun-
 tiantur omnia vulgari lingua, vt quid à quoque
 dicatur, facil è à multitudine intelligatur: & ra-
 tionem subiungit, quia si quid alieno & ignoto
 sermone pronuntiaretur, assensum præbere
 multitudo non posset, & respondere, Amen.
 At in Papatu non tantum à sacerdotibus, verum
 etiam

etiam à multitudine & mulierculis certas precationum formulas admurmurantibus omnia Latina lingua pronuntiantur. Scriptura docet nos, Christum esse solum Pontificē & sacerdotē, qui suum corpus semel pro genere humano sacrificauit. 1. Timoth. 2. Ephel. 5. & Hebr. 9. *Christus semel oblatus ut multorum peccata tolleretur.* Et c. 10. *Sanctificati sumus per oblationem corporis Christi semel factam.* Item, *Una oblatione consecrauit in perpetuum eos qui sanctificantur.* At Papa innumerales creauit sacerdotes, quibus mandauit, ut quoties missificarent, toties Christi corpus & pro uiuis, & pro mortuis sacrificarent. vnde illa Canonis formula in Missa, *Perimus ut acceptabiles & benedicas hac dona, hac munera, hac sancta sacrificia, quæ tibi offerimus pro ecclesia tua.* Item die Pasch. in secret. missæ: *Suscipe preces populi tui, cum oblationibus hostiarum.* Item ex missa pro defunctis: *Hostias quas tibi pro animabus famulorum famularumque tuarum offerimus.* Item, *Hostias tibi, domine, pro anima famuli tui offerimus.* Item in lib. Conformitatum fol. 65. Frater Iohānes missam celebrans, & corpus Domini leuando cū ipsum pro animabus defunctorum Deo Patri offerret, vidit infinitas animas de purgatorio egredi, quasi multitudinem scintillarū de ignita fornace, & ad cœlestia volantes ob merita Christi, qui quotidie in sacratissima hostia offertur pro uiuis & mortuis. Verū hæc quidem de corrupta, inquinata, contaminata, cōspurcata religione hactenus, exempli tantum causa, dicta

sint. Nam cum hoc Papatus crimē multis magnisque voluminibus per annos amplius quinquaginta continuos, à Theologis Germanis, Heluetijs, Gallis, Anglis, & alijs copiosissimè sit expositum ac tractatum, commodius videtur, ad quartum eiusdem Papatus crimen accedere.

CRIMEN SACRILEGII.

HActenus de secundo Papatus crimine dictum est. Deinceps ordo postulat, ut de sacrilegio differamus, & eo scelere quod vulgus Simoniam, à Simone mago, appellat. Nā Romæ duas à Papa Simoniacas nundinationes exerceri constat, earum rerum, quas Spirituales vocant. Vna est, in qua sacerdotia palàm, sine ulla dissimulatione, veneunt, eaque lōgè questuosissima. Altera non ita questuosa, sed nihilominus turpis, ac detestanda: quæ Taxa pœnitentiariæ apostolicæ appellatur: cum peccatorum & scelerū omnium impunitas certo cuique imposito pretio ita palàm atque apertè diuenditur, ut etiam nonnulli Canonistæ insatiabilē illam avaritiam & rapacitatem detestentur. Velut apud glo. in c. fundamenta. de elect. in vj. vbi Ioannes Monachus ait, Romam à prædonibus fundatam, adhuc de suis primordiis retinere. Et profectò ita est, ut Romā quotānis incredibile pōdus auri ex opulētissimi cuiusq; regni gazis exportetur, quod Pape, Cardinales, cæteriq; ordinis eiusdē Epicurci in profundissimū libidinum suarū gurgitem summa

summa cū Christiani nominis infamia, profundū. Prioris nomina, & tituli sunt innumerabiles: sed ex tanta copia hi ferè præcipui nominantur: Tributū ex Annatis, siue Vacatiis: quo verbo primi anni reditus appellatur, quos ærario suo Pōtiffices asciscūt: sed ij plerūque duplicātur, ac triplicantur. Itē tributum ex præuentionibus, resignationibus in fauorem, commendationibus, dispensationibus ætatis, ordinis, irregularitatis, vitij corporalis. Item ex gratiis expectatiuiis, ex deuolutionibus, ex beneficiis vacaturis, ex priuilegiis, exemptionibus non visitandi, vel per procuratorem visitandi, homologationibus cōcordatorum, transactionibus sub beneplacito papæ factis, permutationibus beneficiorum cum dispensatione, mandatis Episcopalibus, expeditiōnibus in forma ratione congrui, creandis protonotariis, & notariis Apostolicis: cum coadiutoribus, literis maioris aut minoris iustitiæ, dignitatibus secularib. ecclesiasticis, nouis fundationibus, vel immutatione antiquarum, vel reductione regularium monasteriorum in secularem statum, vel restitutione in integrum, pro fructibus percipiendis in absentia, pro legitimatiōnibus, altaribus portatilibus, pro non obstantiis, pro indultis clericorum secularium, pro reuocationibus, & reductionibus, pro Toleramus, siue tolerantis concubinarum, & pro rescriptis ad lites. Dies nos deficeret, si singulas æruscationū, ac potius latrociniorum istorum species enumerare conaremur. Neque verò necesse est. Nam

extat his de rebus ac nundinationibus liber Pō-
tificius, hoc titulo, Taxæ cancellariæ Apostolicę
cum notabilibus, iuxta stylum hodiernum cu-
riæ Romanæ: quo in libro memorabilis extat
quodam loco sententia his expressa verbis: ET
NOTA diligenter, quòd eiusmodi gratiæ & di-
spensationes non conceduntur pauperibus:
quia non sunt: idè non possunt consolari. Quis
tam securus numinis diuini contemptor: quis tã
nulla conscientia inter Regios consiliarios repe-
riri poterit, quem hæc latrociniorũ, sacrilegio-
rum, simoniarũ porteta nō moueant? Quis tam
ferreus, ac patrię inimicus, qui Gallicarũ opũ di-
reptione, & miseræ plebis depopulatione, cuius
ex medullis ac visceribus illæ pecuniæ diripiun-
tur, quas profundę Paparũ, est & Cardinalium li-
bidades deuorant, non magnopere cōmouea-
tur? Incredibile videbitur quod iam dicturi su-
mus, sed tamẽ certum & exploratũ. Stante quõ-
dam Romano Imperio tanta ex omnibus orbis
terrarum partibus opum ac diuitiarum copia,
tanta auri, argentique vis ex gentium populo-
rũque penè omnium tributis ac vestigalibus
imperatis Romam quotannis importabatur, vt
ciuitas illa dici vocabulo Græco soleret Epitome
orbis terrarum: Athenęus lib. 1. ἀπὸ τοῦ ἑὸς οὐ-
μῶν. Quid si iam doceamus Papã Romanũ, suis
technis, prestigiis, ac nefariis artibus ex sola Eu-
ropa (quę pars orbis tertia numeratur) nō min⁹
auri argentiq. Romam quotannis elicere, quàm
quãtũ Imperatores Romani tot legionibus præ-
sidio

fidio ubique impostis ex omnibus terrarum o-
 ris exigebant? Audiamus Flauij Blondi, hominis
 Itali, & summi Paparū assentatoris testimonium,
 ex ipsius libro Romæ instauratæ III. *Nunc, in-*
quit, principes orbis terrarum Dictatorem perpetuū,
non Cæsaris, sed piscatoris Petri successorem, & Im-
peratoris prædicti vicarium, Pontificem summum A-
DORANT, & colunt. Nunc orbis terrarum Cardi-
naliū senatum in vrbe Roma, post Pontificem vene-
ratur. Quid? quod maiora, vel certè paria priscorum
temporum vestigalibus Europa pene omnis tributa
Romam mittit, dum singula ciuitates à Romano Pon-
tifice beneficia sacerdotalia accipiunt? hæc Blondus.
 Sed huius immanis sacrilegij ratio paulò diligen-
 tius conficienda est. Nam Suetonius in vita Iulij
 Cæsaris ita scribit, *Omnem Galliam, in prouincia*
formam redegit, eique in singulos annos quadringen-
tis sestertiū stipendij nomine imposuit. Hoc idem
 Eutropius libro Breuiarij sexto totidem propè
 verbis scriptum reliquit. Hunc sestertiū nune-
 rum, si Guillelmi Budæi rationem sequamur, re-
 periemus respondere nostrati pecuniæ ad decies
 centena aureorum coronatorum millia: siue (vt
 vulgus loquitur) vnum millionem: vt Germani
 vsurpant, decē tonnas auri. Ingens hoc fuit Gal-
 liæ tributum: quod (vt dixi) quotannis ita Cæsa-
 ribus pensitabat, vt tamen ex eo stipendium præ-
 sidiariis aliquot legionibus persolueretur. Quid
 si iam doceamus Papam Romanum non mino-
 rem quotannis summam, sine vlllo impendio, Ro-
 mam suis præstigiis atque artibus elicere? Incre-

dibile fortassis alicui videbitur, ac planè monstri
 simile: vt antè dixi. sed tamen esse verissimum, cer
 tissimo testimonio conuincemus. Ecquis igitur
 istius tam immanis latrocinij, vel potius sacrile
 gij testis est? Senatus ipse Parisiensis, qui in Gallia
 dominatur, qui circiter centum ab hinc annis Re
 gi Ludouico XI. postulata quædam pro Gallicis
 Ecclesiis detulit his verbis, quæ Franciscus Dua
 renus Iuriscon. Latine conuertit, & edidit, cum
 priuilegio Regis, bis Lutetiæ, & iterum bis Lu
 gduni: sub finem libri de Beneficiis. Nam sub il
 lorum postulatorum articulo LXXII. ita scriptum
 est: *Ut speciatim ac sigillatim demonstremus, quan
 to opere hoc triennio pecunia regnum exhaustum sit, a
 nimaduertendum est, Pij Pontificis tempore vacasse
 in hoc regno plusquam viginti Archiepiscopatus &
 Episcopatus. nec dubium est, quin tam pro annuo illo
 vectigali, (quod Annatam vocamus) quàm pro reli
 quo sumptu accessorio & extraordinario in singulas
 Bullas sena aureorum millia depensa, numeratæque
 sint: quæ summa est centum & viginti millium aureo
 rum. Sequitur articulus LXVIII. Abbatis ab sexa
 ginta et amplius vacauerunt in hoc regno: quarum
 singula duobus millibus aureorum minimum consti
 tuerunt. summa ergo est centum & viginti millium au
 reorum. LXXIIII. Eodem tempore Prioratus, Deca
 natus, præposituræ, præceptorie, & alia dignitates,
 quæ lituo insignite non sunt, plus quàm ducentæ va
 cauerunt: ac in singula huiusmodi beneficia aurei nu
 merati sunt quingenti. Summa igitur est centum mil
 lium aureorum, LXXV. Constat in hoc regno ut mi
 nimum.*

nimium centum millia parocciarum esse, quæ inhabitentur & incolantur. Nec ulla est, in qua eo tempore gratiam expectatiuam aliquis non impetrauerit: in quarum singulas viginti quinque aurei impensi sunt, tam pro itineris sumptu, quam bullarum confectiōe: pro non obstantibus, prerogatiuis, annullationibus, & alijs specialibus clausulis, quæ gratis expectatiuis adscribi consueuerunt. Item pro exsecutorio processu super eisdem gratis factō. Summa hæc est vicies quinquies centena millia aureorum. Hæc Senatus Parisiensis. Colligatur nunc illarum summarum summa. Reperietur ad nouies centena sex & quadraginta millia sexcentos sex & sexaginta coronatos, & insuper vnus coronatus bessem: quæ tertia pars est eius summæ, quam Senatus Parisiensis demonstrat illo triennio Romam esse delatam: nempe duodecicies centenū & quadragenū millium coronatorum: siue (vt vernaculo sermone vtamur) trium auri millionum, minus centum sexaginta millibus: siue (vt Germani loquuntur) ad octo ferè & viginti auri tonnas. Quinetiam compertum est, taxam vacantiarum descriptam in libris Cameræ de Ecclesijs cathedralibus & Abbatibus Gallicarum, taxatis tantum: sexto quoque anno conficere summam sexentorum nonaginta septem millium septingentarum quinquaginta librarum Gallicarum extra prælaturas non taxatas & alia beneficia, quorum exactiōes ferè illam summam exaquant. Et erit quisquam in regijs Parlamenti Gallicis, qui hanc siue voraginem, siue potiùs Scyllam, Charybdim, gurgitem

æquo se animo ferre fatebitur? ac non potius vbi tantarum summarum iacturam audierit, non illam immanem ac tetram beluā precibus omnibus detestabitur? Neque tamen vnum hoc testimonium proferemus. Ecce nobis aliud ex libello, cui titulus est, Sylua locorum communium, sub exitum Concilii Basiliensis edito, vbi ratio confecta eius pecuniæ, quæ sub Papæ Martini quinti Pontificatu ex sola Gallia Romam exportata est, excurrisse dicitur ad nonagies centena aureorum coronatorum millia. Et miramur eundem illum Parisiensem Senatū, in iisdē postulatis, artic. LXXI. grauiter & acerbè questum esse, tantam auri argentique Gallici copiam quotannis Romam exportari, vt interdum ad vsum plebis Gallicæ pecuniam æream pro argentea cui oportuerit? Sed audiamus articulum eorundē postulatorum LXII. *Antehac* (inquit Senatus Parisiensis) *populares regni huius certatim concurrerant Romam, quorum alij Cardinalibus & aulicis inserviebant: alij nullius hominis familie mancipati, sed aliqua spe vana illecti, suam parentumque suorum substantiam absuuebant: alij, & hi quidem plurimi, eo consilio Romam migrabant, vt cateris hic manentibus molestiam exhiberent, & Ecclesias, beneficiaque ab eis, quo iure quaque iniuria extorquerent. Nam experimento compertum est, maximam eorum partem, qui hinc Romam proficiscebantur, siue ob itineris periculum & molestiam, siue ob pestem, qua Roma crebrò grassatur, mortem statim oppetere solitos fuisse: qui verò ex his periculis incolumes euadebant, negotium*

negotium faceſſebant ſenibus, valetudinariis, & aliis
 eiufmodi, qui in Eccleſiis & beneficiis ſuis erant aſſi-
 dui. Ac ſæpenumero contingebat, ut miſeri homines in
 curiam Romanam citati, cum aduerſus iſtos calum-
 niatores ſe defendere nequirent, præ tadio & mœrore
 vitam finire cogerentur. LXII. Plerique beneficiorum
 captatores parentum & amicorum loculos exhaurie-
 bant omnino, tandèmq; ad ſummam inopiam, atque
 adèd mendicitatem redigebantur. Nec verò vlla ſpe
 alia tantas perſerebant, miſerias, niſi ut plumbum for-
 tē pro auro domum aliquando referrent: accidebātque
 interdum, ut cornu inhians deluderetur, utque plum-
 bum auro emptum nihil planè aliud quàm plumbum
 eſſet. Cum enim bullis ſuis plumbeis conſideret, inter-
 ueniebat alius, qui annullationem aliquam ex inſpe-
 rato afferret: ac interdum decem aut duodecim ad
 idem beneficium anhelantes & acceptantes exiſte-
 bant. Orta verò lite inter eos Romam denuò re-
 deundum erat litigandi cauſſa. ſic omnibus paſſim
 Romam confluentibus, regnum popularibus ac ſubdi-
 tis miſerabiliter deſtituebatur. Atque hæc quidem
 Senatus Pariſienſis querela fuit de inſatiabili
 Paparum auaritia, & inexplebili rapacitate an-
 nis ab hinc ampliùs centū, Regi Ludouico de-
 lata, neque tamen ex nouis & recentibus Pa-
 parū latrociniiis nata. Extat enim eius Ludouici
 regis, qui Beatus dictus eſt, ex anno cīo cccxx-
 iix. conſtitutio, quæ quanta iam tum in Galliæ
 regno Paparum auaritia graſſaretur, non obſcu-
 rè oſtendit: ſub titul. de Tallis: Exactiones, inquit,
 & onera graua pecuniarum per curiam Romanam
 Eccleſiis regni voſtri impoſita, quibus regnum miſe-

rabiliter depauperatum exitit, seu etiam imponenda leuari & colligi nullatenus volumus, nisi duntaxat pro rationabili, pia, & urgentissima, vel inenitabili necessitate, ac de expresso & spontaneo consensu nostro, & ipsius Ecclesie regni nostri. Iuuat etiā hūc in locum illud præclarum Abbatis Vrspergensis epiphonema trāscribere, ex vita Philip. Imp. pa. 321. vnde intelligatur, quā vetus querela hæc fuerit de Papatus R. sacrilegiis, quæ Sixtus v. pro sua tyrānide fortiter tueri instituit. Vix remāsit, inquit, aliquis Episcopatus, siue dignitas ecclesiastica, vel etiā parochialis ecclesia, quæ non fieret litigiosa, & Romam deduceretur ipsa causa: sed non manū vacua. Gaude mater nostra Roma, quoniā aperiūtur cataraçta thesaurorū in terra, ut confluant riui & aggeres nummorum in magna copia. Latare super iniquitates filiorum hominum: quoniam in recompensatione tantorum malorum datur tibi pretium. iocundare super adiutrice discordia: quia erupit de puteo infernalis abyssi, ut accumulētur tibi multa pecuniarum premia. habes quod semper sitisti. decanta canticum, quia per malitiam hominum, non per tuam religionem orbem vicisti. Ad te trahit homines non ipsorum deuotio, aut pura conscientia, sed scelerum multiplicium perpetratio, & litium decisio pretio comparata. Audiamus præterea Theodori Nihemij non dissimilem in hoc genere querimoniam ex Tract. 6. c. 37. vt Regis Gallie consiliarij cognoscant, quā liberè complures boni viri iampridem hæc Papatus R. sacrilegia detestati sint: & per ea tempora detestati, quibus ecclesia

ecclesia Christiana crudelissimo eiusdem Papatus dominatu premebatur. *Camera Apostolica*, inquit, assimilatur mari in quod intrant omnia flumina, & non exundat. Sic enim in istam portantur ex diuersis mundi partibus auri pondo millia: attramen non impletur: in qua est generatio, qua pro denariis gladios commutat: ut comedat inopes de terra; & pauperes ex hominibus: in qua sunt multa sanguisuga diceies, *AFFER AFFER*. cuius quidem camere officiales Gentes camera nuncupantur. Bene quidem. Gentes enim sunt barbaræ nationes, habentes ritus extraneos à moribus hominum. O iustissime gentes, recte cum infernalibus furiis, seu Harpiis, & Tantalosorem sitibundi posaturi, qui nunquam satiantur. Quinetiam Canonistarum quorundam extant versiculi, perditam Paparum avaritiam execrantium: in his Ioannis Monachi, eius quem paulò antè memorauimus, cuius ex præclaris monumentis hæc celebrantur,

*Roma manus rodit, quas rodere non valet, odit;
Dantes exaudit, non dantibus ostia claudit,
Curia curarum genitrix, nutrixque malorum,
Ignotos notis, inhonestos aquat honestis.*

Item alio loco.

*Curia vult marcas, bursas exhaurit & arcas:
Si bursæ parcas, fuge Papas & Patriarchas:
Si dederis marcas, & eis impleueris arcas,
Culpa solueris, quaque ligatus eris.
Intus quis tu quis? ego sum: quid queris? ut intres.
Fers aliquid non, ista foris: fero quod satis intra.
Adhuc de prodigiosis Paparum latrocinis, &*

priore sacrilegiorum ac simoniacorum criminū genere dictū est: Deinceps ordo postulat, vt de altero dicamus, quod Pœnitentiaria taxa vulgò nominatur, si prius vnum illud addiderimus, quod Franciscus Petrarcha, homo Italus, de Papa Ioāne x x ii. scriptum reliquit, reperta in eius mortui arario, ab ipsius heredibus fuisse nō minūs vices quinquies millena aureorū millia. quā summam Galli sic exprimunt, viginti quinque milliones auri Germani verò, ducētas quinquaginta auri tonnas. Ex quo de aliis cōsimiliū pœdonum sacrilegiis, ac latrociniis cuius existimādi copia est. Extat igitur liber editus Lutetię anno 1520. cum priuilegio Parlamenti Pārisiensis, ex die Iunij 6. eod. anno, cui titulus est, Taxa Cācellarię apostolicę, & Taxa sacrę pœnitentiarię itidē apostolicę: vbi folio 36. videre hæc absolutionū pretia, & nūdinationes apostolicas licebit.

Absolutio pro monacho portante sotulares rostratos, & tunicas nodatas, grossi septem. Absolutio pro presbytero, qui coniunctos in gradu prohibitio matrimonialiter copulauit, & coram eis celebrauit, grossi septem. Pro eo qui in Ecclesia cognouit mulierem, & alia mala commisit, grossi sex. Pro presbytero, qui nonnullas personas clandestinē matrimoniuauit, & clandestinis matrimoniis interfuit, grossi septem. Pro laico qui res sacras de loco sacro cepit, g. 7. Absolutio pro eo qui matrem, sororem, aut aliam consanguineā, vel affinem suam aut commatrem carnaliter cognouit, grossi quinque. Pro eo qui virginem deflorauit, g. 6. pro periuuro, g. 6. Pro laico, qui Abbatem, aut alium presbyterum

presbyterum minorem Episcopo, monachum vel clericum interfecit, grossi septem, 8. vel 9. Absolutio super homicidio laicali, pro laico, g. 5. Pro presbytero, decano, aut clerico, quando signatur supplicatio per Fiat, g. 18. vel 16. Absolutio pro eo qui interfecit patrem, matrem, fratrem, sororem, uxorem, aut alium consanguineum laicum: quia si esset aliquis eorum clericus, teneretur interfectorem visitare sedem apostolicam. gr. 5. vel 7. Pro marito, qui uxorem suam percussit, de qua peperit abortiuium & ante tempus. gr. 6. Pro muliere, quæ bibit aliquod potum, aut alium actum fecit, per quem destruxit foetum in utero vinificatum. gr. 5. Annon misera ac deploranda gentium Christianarum conditio est, quarum ex sanguine & visceribus, tanti pecuniarum acerui, Romam exportantur, quæ mox in lustris, ganeis, & helluationibus Paparum, Cardinalium, & eiusdem generis Epicureorum consumantur? Annon funestum ac luctuosum plebis Galliarum spectaculum videtur, cum his temporibus toties instauratis ac renouatis Ecclesiarum reformatarum persecutionibus, innumerabiles familias intuemur, fame & inopia eiectas, viciatim miseria perditas ac deploratas, mendicare? Romanos autem Epicureos opimos, & pingues ciuium nostrorum sanguine saginari: Gallos indigenas antiquissimis ortos familiis, patriis sedibus expulsos, per exteras regiones vagari egêtes, cum coniugibus & liberis? Romanos Ganeones à Sixto v. in illorum locum summissos benignè & liberaliter ab iis qui rerum potiuntur, excipi? Onationem Gallorum, cæteris gentibus omni-

bus ridiculam, quæ tandiu tyrannicum istū Papatus dominatum ferre potest! O Iesu Christe, crucifixe pro nobis, & resuscitate, & ad Dei Patris dextram collocate, ecquem ostendis exitum nobis, aut quem das finem Rex magne laborū?

Atque ut clarissimi Parlamentorum Senatores Iurisperiti intelligant, fuisse iam pridem eiusdem ordinis eruditos viros, qui crudelem istam ac barbaram tyrannidem apertè detestati sunt, deinceps aliquot ex ipsorum libris testimonia proferemus, quorum illud primū est ex doctore Alberico in l. bene à Zenone. nu. 18. C. de quadr. præscrib. *Præsidentes Ecclesie Romanæ, inquit, eorum astuta & sagaci prudentia secundum temporum varietatem sua varianerunt statuta. modo imperium sublimando, modo paulatim deprimendo, de tempore in tempus. Sed ad quid? nisi ut sensim omnia & cœlestia & terrena, & spiritalia & temporalia (ut vocant) pedibus suis, ut palam gloriantur, subicerent.* Secundus auctor prodeat Ioan. Petrus Ferrariensis, cuius in Practica forensi, quam ante annos amplius centum quinquaginta scripsit, verba hæc sunt, in Formul. act. confess. *In tantum excreuit hic appetitus, quod nedum laici, sed etiam summi sacerdotes & clerici, sunt tali modo & viuo penitus infecti. Vides enim quod ipse qui deberet, tanquam verus vicarius, vestigia sequi Iesu Christi, possidere, & manu armata nititur detinere iurisdictionem in terris, ciuitatibus, & villis, & locis, quæ sunt naturaliter & à mundi creatione, & Christi ordinatione imperij Romani. iuxta illud. Quod est Dei, reddatur Deo: & quod:*

& quod est *Casaris*, *Casari*. Imò ipse *Papa* in ipsum
Imperatorem nititur superioritatem habere, quod ri-
 diculum est dicere, atque abominabile audire. Item in
 forma responsi rei conuen. num. 10. Nota, quo mo-
 do & quot modis isti clerici illaqueent laicos, & suā
 iurisdictionem amplient. Sed heu miseri *Imperato-
 res* & *Principes seculares*, qui hoc & alia sustinetis: &
 vos seruos Pontificum facitis, & mundum per eos in-
 finitis modis usurpari videtis, nec de remedio cogita-
 tis: quia prudentia & scientia non intenditis. Ideo
 attendite, & memoria commendate, quid dicat *Hie-
 ronymus*: *Veteres scrutans historias inuenire non pos-
 sum scidisse ecclesiam, & de domo Domini populos
 seduxisse, præter eos qui sacerdotes Deo positi fue-
 rant.* Hæc ille *Pragmaticus*, ante annos, vt dixi-
 mus, centum & quinquaginta, liberè, fortiter, &
 animosè: cum tamen per id tēpus *Ecclesia* *Chri-
 stiana* tyrannico *Paparum* dominatu, vel maxi-
 mè premeretur. Quid est igitur, quòd quisquam
 hoc tempore miretur, si *Sixti quinti* impietatem
 in confictis *Francisci* sui religionibus tuendis,
 crudelitatem in *Galliæ* regno toties lacerando,
 impotentiam in *Regum* maiestate conculcanda,
 rapacitatem & sacrilegia in bonis ecclesiasticis
 diripiendis tantopere detestemur? Audiamus al-
 teram eiusdem *Pragmatici* sentētiā in formula
 rei conuē. 6. *Præscriptionis*, vbi sic loquitur. *Nū-
 quā quiesces Italia, donec ipsa Ecclesia non possideat.
 omnes ciuitates vel castra: & donatio eidem facta per
 Constantinum, fuerit per aliquem probum & poten-
 tem Imperatorem penitus renouata: cum non bene*

conueniat psalteriū cū cithara: nec datū sit à Christo, nec B. Petro, quod possidere debeant talia: sed quod est Caesaris, reddatur Caesari, & quod est Dei, Deo. Itē in form. Sent. indefinit. §. Sed ad quemcūque. Ad Papam, inquit, quocūque omisso medio appellare licet. Quod idē prouiderunt, ut lites ad curiam suam traherent, & suam auaritiā satiarent: quod tamen nunquam facient: quia clericorum animus & appetitus & enixus prae ceteris, in pecunijs cumulandis, contra honestatem communem, & fidem Deo promissam: non attendentes, nec studentes bonis moribus, nec scripturis diuinis. Item in forma libel. quo agitur ex substitut. §. ex suo corpore. Scire debes tu, ignare laice, quod imperium aliquando habuit utrumque gladium: temporalem scilicet & spiritualem: adeoque quod tū Imperatores conferebant omnia beneficia Ecclesiastica per uniuersum orbem, & amplius eligebant Papam, ut habetur in c. Adrianus, 13. distin. & notat Innocent. in c. 2. de maiorit. & obedien. Imperatores concesserunt priuilegium, ut bona ingredientium monasteria applicarentur ipsis monasterijs: propter quod priuilegium multiplicata sunt, & fundata monasteria infinita, per uniuersum orbem: olim causa deuotionis, licet hodie causa rapinae & auaritiæ: in tantum, quod destruxerunt hodie mundum & annihilauerunt statum imperij, & omnium laicorum. Possunt ergo dici merito illa loca facta vel fienda, Retia contexta ad capiēda laicorum bona. Surgat ergo bonus Imperator, & dicant omnes, Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis.

CRIMEN

CRIMEN MAIESTATIS.

Proximum est, ut ad crimen conculcata maiestatis accedamus. quid enim Læsa dicemus, aut imminuta? cum Papatus his propè quadringentis annis, ita superbè, & Imperatores & Reges, ac Potentatus Europæ omnes contemperit, ut eos non tantum pro vassalis ac feudatariis suis, sed etiam pro vilissimis mancipiis habuerit. Cuius furiosæ superbix testimonia hæc sunt certissima: primum in c. vnam sanctam, Extrauag. de maior. & obed. *De necessitate salutis credendum est, Papæ Romano creaturam omnem subesse.* Item illud, *Super Gentes & regna Romanus Pontifex constitutus est.* c. i. Extrauag. de consuetud. *Papa superioratum habet in Imperium, & vacante Imperio Imperatori succedit.* Clement. Pastoralis, de re iudic. *Papa potest transferre imperium de Gente in gentem.* c. venerabilem, de elect. *Papa potest Imperatorem deponere.* c. 2. de re iud. *Papa Romanus habet utriusque potestatis temporalis, & spiritualis monarchiam: Habet sacerdotij principatum, & est Christiana religionis caput.* c. fundamenta, de elect. in vj. *Quanto sol superat lunam, tanto Papa superat Imperatorem.* c. solit. ext. de maior. & obed. *Omnes homines, cuiuscunque sint dignitatis, & præminentie, ut primum in conspectum Papæ veniunt, distantibus spatiis, ter debent ante illum genua flectere, & eius pedes osculari.* lib. i. Cerem. pontific. sect. 3. c. 3. *Quando Papa per scalam ascendit equum, maior princeps qui presens*

adeſt, etiam ſi Rex eſſet aut Imperator, ſtapham equi Papalis tenere debet, & deinde ducere equum per frenum aliquantum. Si Imperator aut Rex, ſoli eſſent, id eſt, non eſſet alius Rex, ſoli equum ducerent cum dextra manu. Sin verò eſſet alius Rex, dignior à dextra, alius à ſiniſtra frenum tenerent: ſi verò Pontifex, non equo, ſed ſella veheretur, etiam ſi Imperator aut Rex adeſſet, ſellam ipſam cum Pontifice humeris ſuis portare aliquantulum debent: Item ſectio. 12. cap. 5. Princeps ciuitatis quam Papa intrabit, etiam ſi eſſet Rex, ducet equum Pontificis frano: vel ſi Pontifex vehitur ſella, ſubie ſellam cum ſuis proceribus dignioribus per aliquot paſſus: deinde iubente Pontifice, Rex aſcendit equum, & equitat ſuo ordine. d. lib. 1. tit. 2. Quòd ſi ita placeat Papa, ut non equo, ſed ſella vehatur, tunc Imperator vel Rex, ſi quis adſit, debet ipſam ſellam ſuis humeris ſuſtinere. tit. 2. Imperator in conuiuiſio aquam Papa manibus ad lotionem præbere debet. tit. 2. In Papali conuiuiſio Imperator vel Rex Romanorum debet portare primum ferculum. eod. tit. 2. Imperator tenetur præſtare Papa iuramentum fidelitatis, & obedientiæ, cuius formula extat in c. 1. de iureiur. & c. tibi domino, diſt. 63. Satisne perſpicue Paparum intoleranda audacia his testimonijs conuicta eſt? Sanè ſic videtur, apud eos quidam iudices ac parlamentorum ſenatores, quibus aliquis conſcientiæ & diuini numinis metus ſupererit. præſertim cum etiam Doctores Canoniſtæ hoc ipſum fateantur. Nā Cardinal. Zabarella, qui tractatum ſcripſit de ſchiſmate

schismate circa annum Christi cto ccccv. in illo tractatu ita scribit: *Considerandum est de honorificētia faciēda Papæ, ne in ea excedatur modus, ut videatur non magis honorari Papæ, quam Deus. Ita enim honorandus est, ut non adoretur. quod de se fieri passus non fuit B. Petrus: de quo legitur Act. 10. quod Cornelius procidēs ante pedes eius adorauit eum: Petrus verò eleuauit eum dicens, Surge: Ego ipse homo sum, sicut & tu. Hæc Zarabell. quibus consentaneum est illud Ioh. Fabri in præfat. institut. Papæ, inquit, in verbis se dicit seruum seruorum: de falso tamen se adorari permittit. quod Angelus in Apocalypsi refugit. Hæc Faber.* Papæ autem huius tantæ superbiæ titulum atque auctoritatem proferunt ex Imperatoris Constantini Magni beneficio, cuius instrumentum extat primum Latine in dist. 96. c. Cōstantinus: deinde Græcè apud August. Steuchum Papæ Bibliothecarium in lib. de donat. Constant. impresso Lugduni anno cto 10 xlvii in hac sententiam: Vt totius Occidentis, hoc est, Italiæ, Siciliæ, Sardinia, Gallia, Hispania, Angliæ, Germaniæ, imperium sit penes Papam Romanum: eoque nomine pari ornatu, parique, atque adeo maiore dignitate, maiestate, imperio & potestate prædatus sit, atque ipse Constantinus fuerat: comitatum etiam equitum consimilem habeat: vsque eò ut ei in equo sedenti Imperator aliquantisper pedissequi operam præstet, & ipsius equi frēnum tenens aliquandiu eum affectetur. Qua de re idem Steuchus libro secundo capitulo sexagesimo sexto, pagina 134. ita scribit.

Illa quoque edicti pars, qua magnus Imperator pra-
 dicat se fratrem equi S. Syluestri Papa Romani te-
 nuisse, equumque duxisse (in quo noscitur pedum deo-
 sculario) probatur vera esse, quod successores Impe-
 ratores, non multo post tempore similia fecerunt.
 Nam ingrediente Pontifice Romano Constantino-
 polim, Iustinianus cum regno in capite sese prostra-
 uit, & pedes osculatus est Pontificis. Item cum Ste-
 phanus Pontifex proficisceretur ad Francorum Regē
 Pipinum, audiens idem Rex eiusdem aduentum, ni-
 mis festinanter in eius aduentum occursum, unā cum
 coniuge, & filiis, & primatibus, & ferē ad centum
 miliaria filium suum Carolum ei misit, cum aliqui-
 bus optimatibus. Ipse quoque in Palatio, quod dicitur
 Ponticone ferē ad trium miliarium spatium descen-
 dens de equo suo, cum magna humilitate, terra pro-
 stratus, unā cum coniuge & filiis, & optimatibus
 eundem suscepit Pontificē, cui & vice stratoris usque
 in aliquantulum locum iuxta eius sellam properauit,
 & cum gloria ad palatium duxit. Hæc ad verbum
 protuli ex Iuone Carnotensi: ille (ut reor) ex Anasta-
 sio bibliothecario. Haftenus Steuchus: quorum si-
 milia, Platina in vita Stephani I. r. de Pipino &
 Carolo commemorat. Conferamus iam cum
 istis Thraſonicis ac phaleratis Papæ Romani ver-
 bis Christi modestiam, & præcepta, cuius se Pa-
 pa vicariū & successorem esse contendit. Scitis,
 inquit, principes gentium in eas dominari, & qui
 magni sunt, præstatem in illas exercere. Verum non
 ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos
 magnus fieri, sit vester minister. & quicumque volue-

rit inter vos primus esse. sit vester minister: sicut filius
 hominis non venit ut sibi ministraretur, sed ut mini-
 straret. Matth. 20. Ego sum in medio vestram, ut
 qui ministrat. Luc. 22. Itaque quoties Apostolis
 mandatum aut negotium aliquod dedit, nusquā
 vnum aliquem ceteris anteposuit: sed omnes
 pari eodēque loco habuit: ut pote negotii e-
 iusdem collegas ac socios. veluti cū eos obire
 iussit terrarum orbem, & euangelium prædica-
 re, ac miraculis eam prædicationem confirmare.
 Matth. 10. 7. & 8. Luc. 10. 9. aut cū iisdem prædi-
 cit fore, ut XII. tribus Israel iudicent, nullum
 ex iis aliquem in tribunali, reliquos in subselliis
 sessuros dicit. Matth. 19. 30. sicuti Pseudoconstā-
 tinus scribit, Concedo Ecclesiæ Romanæ Ponti-
 fici, ut sacerdotes ita eum caput habeant, sicut
 iudices Regem. c. Constantinus, 96. dist. cū in
 Apostolos cōgregatos Spiritus sanctus immissus
 est: cū iis ligandi & soluendi ius datum est, cū
 ad prædicandum euangelium missi sunt, cui tan-
 dem illorum aliqua iuris prærogatiua, aut pri-
 uilegium conceditur? Ioh. 20. Mat. 28. Act. 1. Ac
 magna quidem illa sunt Papalis insolētiæ, super-
 biæ, & contumaciæ exempla: sed illud aliquan-
 tō maius ac mirabilius, quod de Imperat. Fri-
 derico Ahenobarbo historici complures memo-
 riæ prodiderunt: in his Helmodus Chronic. Sc.
 capitulo octauo. 1. Naucler. generat. 39.
 Barnus de vit. Pontific. Cū inter ipsum & Pa-
 pam Adrianum conuenisset, ut ipse Papæ quan-
 tam maximam posset reuerentiam, quasi B. Petri

successori, exhiberet: denique vt ei ex equo descendenti strepam teneret, Imperatorem ad latus dextrum extitisse, strepamque dextram contigisse, quo facto Papam indignatum, Imperatorem increpuisse: sed hunc illi respondisse, factum id tenendarum streparum inscientia, quod eo primum tempore tenendæ strepæ munus obisset. Quæ cum ita sint, ac tantum sibi Papa dominatum in summos quosque orbis terrarum Principes sumserit, tamen suaue auditu est, quod Papa noster Sixtus V. dominatum illum FAMULATVS nomine appellat. Nam initio suæ contra Regem Nauarrum Declarationis his vititur verbis: Ideò se Nauarrum Regem & Cõdæum Principem excommunicare, vt SVI FAMULATVS tempora sublati hæreticis, pace & otio fruantur. Quod, malum, istuc Famulatus genus est, quod in occupando orbis terrarum imperio, in conculcanda Regum & Imperatorum maiestate consumitur? Ex eodem Famulatus genere illud est, quod idem Adrianus. Papa eidem Fridericò his scripsit verbis: *Super prudentia tua non mediocriter miramur, quod B. Petro, & S. Rom. Ecclesiæ non quantam deberes, exhibere reuerentiam videris. In literis enim ad nos missis, nomen tuum nostro praponis. in quo insolentia, ne dicam arrogancia, notam incurris.* Qua de re idem Nauclerus Genes. 39. testatur. Sed iam ad summum ac præcipuum Papalis superbiæ, & conculcatæ Regum Maiestatis testimonium veniendum est. Nam cum illius Adriani successor Alexander supra-
dictum

dictum imperatorem Fridericum in illis tetrīs
 Ecclesiæ Christianæ nubibus, ac tenebris, vītata
 excommunicatione terruisset, Fridericus autem,
 temporum illorū superstitione imbutus, absolui
 se ab illa postulasset, diem ei Papa præstituit, qua
 se Venetiis in summo templo sisteret. Vbi eō
 ventum est: adstante magna Cardinalium & E-
 piscoporum copia, tūm Papa negauit se gratiam
 ei suæ proscriptionis facturum, nisi prius ad ip-
 sius pedes prostratus ac supplex veniam ab ipso
 deprecaretur. Quod vbi factum est, tūm Papa
 pede altero sublato, & collo prostrati Imperato-
 ris imposito, carmen illud ex Psalmis Dauidis à
 suis sacerdotibus cani iussit. *Super aspidem &
 Basiliscum ambulabis, & conculcabis Leonem &
 Draconem.* cuius Cyclopice immanitatis testi-
 monia luculenta extant apud eundem Naucle-
 rum Genes. 40. Barnum de vit. Pontific. & Fūc-
 cium, in Chron. Ecquis est ex tanto Regis Gal-
 liæ senatorum & Consiliatorū numero; qui ma-
 ius aliquod aut certius conculcata maiestatis te-
 stimonium requirat? Quanquam dixerit fortasse
 quispiam, Cur tam angusto animo tantus Impe-
 rator, & tam potens Monarcha? Nimirum hæc
 fatalis temporum illorum superstitio fuit, quæ
 mentes hominum in illa caligine occupabat, quo
 de genere scitum est illud T. Liuij, de Bacchana-
 libus scribentis: *Nihil est in speciem fallacius quàm
 praua religio, quum Deorum numen præcenditur sce-
 leribus. Subit enim animos timor, ne fraudibus hu-
 manis vindicandis diuini iuris aliquid immixtum*

violetur. Hæc ille. Sed iam alia quædam Papalis Famulatus testimonia ex conculcata Regum nostrorum maiestate proferenda sunt, quò facilius intelligatur, quàm admiranda non sit in hoc Papa Sixto tanta illa vetustate corroborata audacia, cùm sereniss. regem Nauarræ & Illustriss. Principem Condæum hoc verborum honore afficere est ausus, vt eos **IRAE FILIOS** appellaret: Superbientis Luciferi ministros: Hæresum & Hæreticorum patronos: in luto ac cœno peruolutatos: seditiosorum capita, Duces, & propugnatores hæreticorum, exterorum acerrimos fautores: concitatores armorum contra suum Regem, & aduersus ipsum, & omnes Catholicos: Religiosorum hominum trucidatores: Condæum autem separatim hæreticis parentibus genitum, patris sui impiissimi Ecclesiæ Catholicæ persecutoris vestigiis insistentem: bellorum ciuiliū, & seditionum auctorem, omne feritatis & scæuitiæ genus exercentem. Vtrumque autem prolem detestabilem, ac degenerem: læsæ maiestatis diuinæ reos: Orthodoxæ fidei Christianæ hostes. Malam verò tibi pestem, Antichriste sacerdotum, qui hæc incesto ore contra tales ac tantos Principes eructare, & istuc acerbitalis tuæ virus euomere ausus es. Sed quid miremur, vt iam dixi, tantam Papæ in hos duos Principes sereniss. insolentiam? cùm etiam in potentissimum quondam Gallia Regem Philippum Pulchrum nihilo maiore audacia sit usus? Nam anno **MDCCXCVI.** Bonifacius octauus tanta fuisse

fuisse superbia narratur, vt eum imperio ac potestati suæ subiectum esse contenderet, non tantum in spiritualibus, verum etiam in temporalibus. Tantumne? Imò verò schismaticum, & hæreticum illum pronuntiauit, dirisque omnibus deuotum excommunicauit. At Rex imprimis magnanimus, huic tantæ illius audaciæ cedendum sibi non putauit: imò verò, vt fortem Principem decuit, eam ferociam atque amentiam contriuit, ac contudit. Nam & de nefarijs ipsius sceleribus cognitionem iudiciumque instituit, & vbi manifestis eum testimonijs conuictum esse comperit, tum illum Romæ comprehendendum, & in carcerem compingendum curauit: qua in custodia, (vt Baldi & Platinæ verba vsurpamus) qui tanquam Leo regnarat, tanquam canis interijt: cuius historiæ præter Platinam auctores sunt plerique Gallicorū Annaliū scriptores: Huiusmodi quondam fuit Regum nostrorum magnanimitas in aspernanda & reprimenda Paparum impudentia. Nam ecquis tota Gallia vel nobilis, vel plebeius, vel cum imperio, magistratu, potestate, vel etiam priuatus, bene erga Regiam maiestatem animatus existimabitur, cui non ista tanta Romani tyranni superbia stomachum moueat? Et miramur, Sixtū nostrum ista Sathanæ disciplina institutum, ista ferociæ vetustate corroboratum ausum esse in hac sua DECLARATIONE pronuntiare, se *Hæreticum Nauarra Regem, & Henricum Condaum Principem, eorumque omnes posteros, regno, principa-*

ribus, Ducatibus, dominis, ciuitatibus, & locis feudisque priuare: nemque dignitatibus, honoribus, & officiis etiam Regis: Hæc enim illius verba sunt. Item eosdem incapaces declarare, & inhabiles ad succedend. in quibuscunque ducatibus, principatibus, dominis, & regnis, ac specialiter in regno Francia. Que, malum ista Fragica & Thyesteæ execratio est, & furiosa Antichristi, ac monachi impudentis superbia? Cuius vnquam molossi, aut Cerberilatratus rabiosior auditus est?

Sed non magnopere admiranda, vt dixi, hæc Papæ aduersus Regem Nauarrum audacia est, cum tam effrenatus eiusdem furor in potentissimum Gallia Regem extiterit. Quare alia potius paris eiusdemque superbiæ testimonia audiamus: neque enim maledictis cum Sathana certare, humanum est: satisque fuerit illam Michaelis Angeli imprecationem vsurpare, *Incepit te Dominus* Iud. i. cap. 9. Ergo vt ad institutum redeamus, ne illud quidem eiusdem Papæ famulatus testimonium prætereundum est, quod de eodem Bonifacio memoriæ est proditum, qui anno c. 1300 magno populorum concursu ad urbem Romam propter Iubilæum facto, primo solenni die, Pontificalibus insulis ornatus, sese multitudini spectandum præbuit: postero verò die Imperatorio paludamento insignis, nudatum ante se gladium deferri iussit, magna voce clamitans: Ego sum Pontifex, & imperator, terrestreque ac cœlesti imperium habeo. paucisque post diebus Albertum Imperatorem

ratorem à Germanis electoribus creatum, & cōfirmationem ab ipso postulante superbè repudiavit, negans electionem sine sua auctoritate factam, ratam haberi oportere: quippe, cū solus vtriusque gladij potestatem haberet. Aliquam multis pōt diebus ea conditione illum confirmavit, vt quāmprius Regi Galliarū bellum inferret, cuius ei regnum in prādam & victoriæ prāmium condonabat. Quarum rerum testes sunt Cuspinianus in vita Alberti, Paralip. Vrspergens. & Gallicorum Annalium scriptores. Sed quid hæc leuia & minuta persequimur? Superius demonstratum est, Papam Rom. totius Occidentis Imperium sibi ex Imperatoris Constantini donatione vindicare. Nuda hæc verba sunt. Quare rem ipsam videamus. Negamus enim vllum esse in Occidente Regē, Gallum dico, Hispanum, Aragonicum, Portugallicum, Hungaricum, Bohemicū, Anglicū, Scoticū, Danicum, Suecicum, Ruscianicum, Croaticum, Dalmaticum, quem non Papatus Rom. suum sibi vassallum & feudatarium asciscat: quasi qui ab ipso Regnū suum feudi ac beneficij loco acceperit, eoque nomine fidelitatem, aque hominum ei prāstare debeat. Magnum est quod dicimus, ac dictū propè incredibile. sed prolatis instrumentis, adhibitisq; testimoniis veritas illustrabitur. Nam regna singula literarum ordine persequemur. DE ANGLICO. August. Steuchus Papæ Bibliothecarius in lib. de donat. Constant. 2. pag. 138. testatur, in illa Papæ biblio-

theca extare Registrū Papæ Alexandri tertij, in quo hæc ad Guilielmum Anglorum Regem Epistola reperitur. Nam vt ex illo Steuchi Bibliothecarij libro intelligitur, singulorum Paparū acta omnia singulis quibusque registris attributis consignata sunt: quibus quemadmodum fides habenda sit, regula iuris ostendit, quæ dicitur, Priuatæ scripturæ fidem haberi, sed aduersus ipsum scriptorem tantum. Ergo Alexandri epistola hæc fuit. Nouit prudentia tua Anglorum Regnum, ex quo nomen Christi ibi glorificatum est, sub Apostolorum principis manu & tutela extitisse. Nam vt bene nosti, Angli fideles erant & pia deuotionis respectu ac cognitione Religionis, annalem pensionem Apostolica sedi exhibebant: ex qua, pars Romano Pontifici, pars Ecclesiæ S. Mariæ, quæ vocatur schola Anglorum, in vsum fratrum deferebatur. Hæc ex Stencho. sed præter Steuchū aliis locis hæc testimonia reperio. Flau. Blondus lib. 6. Decad. 2. Tunc, inquit, Ioannes Anglorū Rex vires suas Regi Francorum impares fore veritus, ad Innocentiū tertii Pontificis Rom. misericordiam confugit. nam Angliam, Hyberniamque Romanæ Ecclesiæ feudatarias ex fœdere constituens, centum auri marcas pro utraque insula quotannis soluere est pollicitus. Anton. Florent. Histor. part. 3. tit. 19. §. quinto. Anno 1223. Ioannes Rex Anglorum sponte de consilio suorum Principum obtulit ac liberè concessit Deo & Apostolis eius sanctissimis, Petro & Paulo, & S. Romanæ Ecclesiæ & D. Papæ Innocentio 3. totum Angliæ Regnum & Hyberniam

Hybernia pariter, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis: & fecit ac iuravit homagium pro dictis Regnis, dicto Innocentio Papæ, vt illa de cetero, vt feudatarius, ab ipso Papæ & successoribus eius tene-
ret. Quod idem Polydorus Virgilius lib. 15. com-
memorat. Hoc Papæ instrumento, si fides pri-
uate, vt dixi, scripturæ habenda est, regnum An-
gliæ Papæ feudatariū est. Age, reliqua videam⁹.
DE REGNO ARRAGONIAE. Steuchus eodē
lib. pag. 193. Petrus Rex Arragonia anno tertio Do-
mini Innocentij tertij Papæ venit Romam ad eun-
dem Innocentium, ab eoque militiam solenniter, ac
honorifice accepit: obtulitque sponte totum regnum
B. Petro, & sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ: ibique acce-
pit in feudum, pradiatum regnum. Itēque pro regno
Sardinia, certam pecunie summam constituit se da-
turum. DE REGNO CROATIAE ET DALMA-
TIAE. Steuchus eodē libro, pag. 191. in regi- ro
Gregorij vii. ita legitur. In nomine Dom. S. & in-
diuidua Trinitatis, anno Dominica incarnationis
millesimo septuagesimo sexto: indictione quarta deci-
ma mēsis Octobr. Ego Demetrius, qui & Suinimir
nuncupor, Dei gratia Croatia Dalmatiaque Dux
à te D. Gebizo, ex Apostolica sedis legatione, Domini
Papæ Gregorij potestatem obtinente, in Salontana Ba-
siliça S. Petri, synodali & concordia totius cleri & po-
puli electione, & Croatorum Dalmaticorumque re-
gni regimine per vexillum, ensē, sceptrum, & coro-
nam inuestitus atq; constitutus Rex, tibi deuoueo
& polliceor me incommutabiliter completurum om-
nia, qua mihi tua reuerenda iniunget sanctitas, vt

in omnibus & per omnia Apostolica sedi fidem ser-
uem, & quicquid in hoc regno tam Apostolica sedes,
quàm legati sui sanxerunt vel sanxerint, irreuoca-
biliter custodiam. Iustitiam excolam, Ecclesiam de-
fendam, ducentorum quoque Bizantiorum tribu-
tum, meorum omnium consultuum, primatum, S. Pe-
tro per singulos annos in resurrectione Domini, de
mibi concesso regno persoluen- do statuo. Præterea, cum
Deo seruire regnare sit, vice B. Perri ac domini nostri
Papæ Gregorij, atque post se successorum in Apo-
stolica sede me tuis manibus committo, & comitendo,
hanc fidelitatem iuramento stabilio. Ego, inquam, De-
metrius, qui & Suinimir, Dei gratia & Apostolica
sedis dono, Rex ab hac die in antea S. Petro & do-
mino meo Papæ Gregorio & suis successoribus cano-
nicè intrantibus, ero fidelis. Regnū autē quod mihi per
manum tuam, domine Gebizo, traditur, fideliter reti-
nebo, & illum suūque ius Apostolicæ sedi aliquo in-
genio aliquando non subtraham: Dominum meum
Papam Gregorium, & suos successores atque legatos,
si in meam potestatem venerint, honorifice suscipiam,
& honestè tractabo, & remittam, & undequaque me
inuitauerint, prout potero simpliciter eis seruiam. Hec
Steuchus. Ex quib⁹ cognosci licet, quā scitos &
literatos scribas habere Papæ soleant, q non mo-
dò Francisci & Dominici res gestas & admirāda
facinora literis mādare possint, verū etiā inueſti-
taturū feudaliū instrumenta & breuia testata cō-
scribere. DE REGNO DANICO. Steuchus eodē li-
bro 2. pap. 189. Regnū Danorū, inquit, est peculium
& vectigal sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ: quod eadem
Pontificum

Pontificum vera monumenta testantur. Alexander Episcopus S.S.D. dilecto filio Sueui, Regi Danorum salut. & Apostolic. benedict. Prudentiam tuam monemus, ut censum regni tui, quem antecessores tui sancta Apostolica Ecclesia persolvere soliti sunt, nobis & successoribus nostris transmittere studeas: ita tamen ut non sicut oblatio super altare ponatur, sed tam nobis, quam successoribus nostris, ut certius approbetur, pre sentialiter offeratur. DE REGNO FRANCIAE. Extat apud Nicolaum Gillium Gall. Annal. scriptorem, insignis Papæ Bonifacii VIII. epistola, quam subscribemus. Bonifacius servus servorum Dei Philippo Francorū Regi: Deum time, & mandata eius observa. Scire te volumus, quod in spiritualibus & TEMPORALIBVS nobis subes: Beneficiorum atq; prebendarum ad te collatio nulla spectat: & si aliquarum vacantium custodiam habeas, vsumfructum eorum successoribus reserva: & si quas contulisti, collationem haberi irritam decernimus. aliud credentes Fatuos reputamus. Datum Laterani, III. Non. Decemb. Pontificatus nostri anno sexto. Hoc Papæ Bonifacii instrumentum est à Bibliothecariis, sine dubio in ipsius registro ex consuetudine reconditum: sed audiamus quid pars aduersaria respondeat. Nam ex Regis responso quantum fidei atque auctoritatis istis registris tribui oporteat, cognoscemus. Philippus Dei gratia Francorum Rex, Bonifacio se gerenti pro summo Pontifice, salutem modicam, siue nullam. Sciat tua maxima FAVITAS in temporalibus nos alicui non subesse. Aliquarum Ecclesiarum & prebendarum vacantium

collationem ad nos iure Regio pertinere, & percipere fructus earum contra omnes possessores, utiliter nos tueri: secus autem credentes, fatuos reputamus atque demētes. Hæc ex Chroni. Brit. Armor. libr. 4. cap. 14. Nicol. Gillio in Chroni. Gallic. ex quibus facilis coniectura est, ut maximè concedamus fufiales illas literas superiores à Papis ad Reges missas fuisse, tamē eos acriter ac vehementer illorum audaciam ac temeritatem compressisse. Et tamen idem Steuchus, Papæ, ut diximus, Bibliothecarius illo suo registro fretus, in eod. suo libro, pag. 198. ita scribere est ausus: & Lugduni edendum curare. *Bonifacius VII. contra Philippū Gallorum regem, quod contra Ecclesiam sese extolleret, cum ei Pontifex vetera monumenta explicasset, quibus doceret, quod Romana Ecclesiæ & in sacris; ET IN PROFANIS Gallia subesseret, quo necesse esset Pontificem VTI DOMINVM REGNI SVI eum venerari, & colere, cum ille despiceret, eum excommunicavit.* DE GERMANICO IMPERIO. Apud eundem Steuchum de hoc imperio summum silentium, propter summam (ut credi par est) Imperatoris Caroli V. potentiam, quem offendere Steuchus metuebat. sed aliunde permulta testimonia suppetunt. Primum apud Canonistas in c. tibi domino, distin. 63. vbi Imperatoris Othonis iurandum continetur, Papæ præstitum, quod Papa Clemens contendit esse iurandum fidelitatis, quod vassalli feudo accepto, suis patronis præstant in c. de iurciurā. in Clem. Vnde Canonistæ fortissimè disputant, ac ratiocinātur, Imp era-

Imperatorem esse Papæ vassallum, & imperium ab eodem feudi nomine teneri: sed & Papa Innocentius III. in c. venerabilem, extra, de elect. scribit, ius eligendi Imperatoris ad Principes Germaniæ ab Apostolica sede peruenisse. & c. 2. de re iudic. in vj. Imperatorem posse à Papa deponi: & in c. 1. Extr. Ne sed. vacan. Papam vacante imperio Imperatorem esse. Atque hinc illa Papæ Innocentij II. nata confidentia est, vt Romæ in Lateranensi Basilica Lotharium Imperatorem pingeret, quasi vassallum ad pedes ipsius prostratum, & Imperij coronam ab eo accipiente: atque hos illi picturæ versus adscriberet:

Rex venit ante fores, iurans prius urbis honores.

Post homo fit Papa: sumit, quo dante, coronam.

Cuius rei memoria extat in Chronic. Hirsaug. in vit. Abbatis Hartuingi, & apud Radeuic. lib. 1. num. 9. & 10. Et cum ea die Imperator Fridericus cū Adriani Papæ legatis expostulasset, Radeuicus sic eos respondisse scribit, *A quo ergo habet, si à Domino Papa non habet imperium?* Quinetiam extat apud Ioannem Aueotinum lib. 6. pagina 636. Adriani Papæ Epistola ad Archiepiscopos Treuirenses, Moguntinum, & Coloniensem his verbis: *Romanum imperium à Græcis translatum est ad Alemannos: vt Rex Theutonicorum non antequam ab Apostolo coronaretur, Imperator vocaretur. Ante consecrationem, Rex: post, Imperator. Unde igitur habet imperium nisi à nobis? Ex electione principum suorum habet nomen Regis, ex*

consecratione nostra habet nomen Imperatoris & Augusti, & Caesaris. Ergo per nos imperat: Roma nostra sedes est: Imperatoris est Aquis, in Arduenna, quæ est sylua Gallie. Imperator, quod habet, totum habet à nobis. Sicut Zacharias transtulit imperium à Grecis ad Theutonicos, ita nos possumus ab Alemannis transferre ad Gracos. Ecce in potestate nostra est, ut demus illud cui volumus: propterea constitutus à Deo super gentes & regna, ut destruamus, & enellamus, ædificemus, & plantemus. Hæc Papa de Germanico imperio: satis, ut videtur, confidenter: cum illum Aquisgranum, & in syluam Arduennam, quasi pastorem ac bubulcum quendam, relegat. Ecquis erit ex illustribus inuictissimi Imperatoris consiliariis, qui tam immanem atque importunam illius Tyranni vocem ferre possit? Sed alia audiamus. DE REGNO HISPANICO. Steuchus eod. lib. 2. pag. 133. Gregorius VII. inquit, scribens Regibus ac Principibus Hispania, ita dicit, Vos scitis, quod antiquitus Regnum Hispania est Romana Ecclesia. Et paulò post, ex registro epistolarum eiusdem Papæ, quod in sua bibliotheca religiosè asseruari affirmat, hanc epistolam profert. Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Regibus, Comitibus, cæterisque Principibus Hispania salutem. Notum fieri vobis volumus, regnum Hispania, ex antiquis constitutionibus B. Petro & S. Romana Ecclesia in ius & proprietatem traditum esse, & quæ sequuntur. DE REGNO HUNGARIAE testimonium eiusdem generis extat apud eundem Bibliothecarium pag. 186.

186. C
ni, R
tua
Roma
B. Pe
denot
Hun
Hun
pria
rius
Ecc
Alb
oldu
omn
Pont
uicun
Papa
nim
prin
ges
Pont
quod
gladi
no &
Pont
ce R
B. F
ta f
DE
109.
Ron

186. Gregorius Episcopus S. S. D. dilecto filio Salomoni, Regi Hungaria salutem. Sicut a maioribus patria tue cognoscere potes, regnum Hungaria sacrosanctae Romanae Ecclesiae proprium est, à rege Stephano olim B. Petro, cum omni iure ac potestate sua, oblatum, & deuote traditum. Et mox. Idem Gregorius ad Geysum Hungariae Regem: Notum tibi esse credimus, Regnum Hungariae, sicut & alia nobilissima Regna, in propria libertatis statu debere esse, & nulli Regi alterius Regni subiecti, nisi Sanctae & vniuersali matri, Ecclesiae Romanae. DE REGNO POLONICO. Albertus Krantz in Wandal. lib. 8. capit. 2. Lakoldus hac tempestate dux erat Craconiae. & qui per omnem Poloniam facile principaretur. hic à Iohanne Pontifice Romano suscepit coronam: quod Ludouicum (quia cum execrabatur & excommunicabat Papa) non duceret legitimum Imperatorem. iam enim Pontifices in eam venerant maiestatem (quam principes seculares dicunt Praesumptionem) ut Reges crearent: citantes verbum primi post Christum Pontificis: Ecce, inquit Petrus, duo gladij hic. Contra quod principes ipsi verbum aeterni Pontificis, Mitte gladium tuum in vaginam, de gladio carnali humano & seculari interpretantur: quasi non liceat summo Pontifici in eo pugnare. Lakoldus autem à Pontifice Rex nominatus & consecratus omne regnum fecit B. Petro tributarium, ut per singula quotannis capita solueretur nummus vnus: qui appellatur. S. Petri. DE REGNO RVSCIAE. Steuchus eodem lib. pag. 109. Regnum item Rusciae iuris ac distractionis est Romanae Ecclesiae, quod eadem prisca monumenta pra-

se ferunt. Gregorius VII. Regi & Regina Ruscie scribens: Dilectis, inquit, filius Demetrio Regi Ruscorum: & regina uxori eius salutem, & Apostolicam benedictionem. Filius vester, limina Apostolorum visitans ad nos venit, & quod regnum illud dono Sancti Petri per manus nostras vellet obtinere, eidem beato Petro Apostolo, debita fidelitate exhibitam, deuotis precibus postulauit: indubitanter asserens, illam suam petitionem nostro consensu ratam fore, ac stabilem, si Apostolicæ auctoritatis gratia ac munimine donaretur, cuius petitionibus assensum prebuius: & regni nostri gubernacula ex parte B. Petri illi tradidimus, ea videlicet intentione charitatis, ut B. Petrus vos & Regnum vestrum sua apud Deum intercessione defendat. De Regno Siciliæ. Papa Clemens V. in clem. pastoralis, de sentent. & re iudic. Rursus non est silentio relinquendum, quod ipse Rex Sicilia noster & Ecclesia Romana ratione regni prædicti notorie subditus, hominæque ligius, & vassallus in eodem regno continuum habet domicilium. DE REGNO SCOTICO. Polydorus Virgil. lib. 17. ita scribit: Bonifacius interea Pontifex à Scotis precibus fatigatus, interdixit Eduardo Regi, ne amplius posthac Scotos bello vexaret: quod id regnum antea in Romani Pontificis fidem & potestatem à Scotis ipsis permissum fuisset. Et idcò asseuerabat sibi soli integrum esse cuicumque liberet, dare aut auferre. Hactenus regna Christianorum Regum omnia enumerauimus, quæ Papa feudi ac beneficij ab se accepti loco teneri ac possideri

possi
niue
mus
mili
men
Cycl
cupi
loqu
illa
Cle
mini
terra
bus
beat
lium
stro
Nul
ret. h
prim
fund
daria
que
vrbe

C
S
tis
con

possideri contendit. Ex quibus singulis atque vniuersis diiudicandum cordatis viris relinquimus, vtrumne hæc modesti Ecclesiæ pastoris humilitas esse videatur, tantopere à Christo commendata, an potius immanis atque intolerandi Cyclopi confidentia. simul ab iisdem cogitari cupimus, an non tanta ista Paparum superbiloquentia ex eodem spiritu profecta sit, vnde illa Tyranni Neronis oratio à Seneca libro de Clementia primo posteritati tradita. *Ego ex omnibus mortalibus placui, electusque sum, qui in terris deorum vice fungerer. Ego vita necisque gentibus arbiter. Qualem quisque sortem, statimque habeat, in manu mea positum est. Quid cuique mortaliū fortuna datum velit, meo ore pronuntiat. Ex nostro responso letitiæ causas populi, urbesque concipiunt. Nulla pars vsquam, nisi volente propitiōque me, floret. hæc tot millia gladiatorum, quæ potestas mea comprimit, ad nutum meum stringentur. Quas nationes funditus excindi, quas transportari, quibus libertatem dari, quibus eripi, quos reges mancipia fieri, quorumque capita regum circumdari decus oporteat, quæ ruant urbes, quæ oriantur, mea iurisdictio est.*

CRIMEN PERDVELLIONIS.

Sequitur quartum crimen, cuius Papam Romanum iam pridem à maxima Christianitatis parte non modò accusatum, verum etiam conuictum & condemnatum esse diximus. Nos

Perduellionatum illud appellamus, hoc est factiones hostili animo ad euertendum omnium Rerumpublicarum statum, quæ in orbe Christiano sunt, comparatas. Sed quoniam Gallix nostræ causa potissimum hæc à nobis instituta disputatio est, in præsentia satis futurum videtur, si ex ea sola, atque aded ex recenti factionum illarum memoria, huius criminis testimonia proferamus. Annus iam abiit tertius & vicesimus, ex quo Gallia nostra continuis propè bellis civilibus miserandum in modum vexatur. Bellis dico? Imo verò lanienis, & cruentis ac furialibus carnificinis. Qui eorum, quos illa bella sustulerunt numerum diligentius inierunt, nō minùs reperiunt duodecies centenis Gallorum indigenarum millibus. Ecquis est in Gallicis Parlamentis, vel Præses, vel Senator, qui ex animi sui sententia deicere audeat, Papam Romanum non tantis malis Alastorem, non præcipuam tantorum incendiorum facem extitisse? non assiduè Cardinales aut Episcopos, & alios ex suo comitatu emissarios ad aulam Gallicam missitasse, qui Regum animos tanquam maligni, ad hæc funesta, & internecina bella, ad carnificinas, ad vastitatem terræ Gallix inferendam inflammarent? cum interea quasi lanista sanguinarius, commissis inter se gladiatoribus, cruentos istos ludos ex sua Santangeli mole spectaret: aut, tanquam alter Nero, incensam ab se urbem, è sua turri despiceret: suosque oculos

culos istis funestis spectaculis pasceret, crudelémque animum exsaturare cuperet? Quod si quę patrum memoria in hoc regno cōtingerunt recordari volumus, primùm hoc reperiemus: Ludouicum XII. (at, quem Regem? qui Patris patrię nomen summo bonorum omnium consensu adeptus est) vrbes aliquot Italię, bello captas, Papę Iulij secundi ditioni adiunxisse. Papam intermissis aliquot mensibus haec Regi pro accepto beneficio gratiam retulisse, vt non modò eum schismaticum & hæreticum pronuntiaret, proscriberet, diris suis excommunicationum fulminibus insectaretur: verumetiam Gallos omnes hostilem in modum cruciandos, interficiendósque curaret: præmium etiam percussoribus polliceretur, peccatorum omnium veniam, & impunitatem, si quis vel vnicum Gal- lum quoquo modo trucidaret. Quid est Perduellem esse, aut verò perduelles omni scelere & crudelitate superare, si hoc non est? Sed operæpretium est, aliquanto planiùs totam illam tragœdiam exponere. Erat is Papa ingenio truculento, atque ita diro, immani, turbulento, vt ne sui quidem latrocinij sociis, Episcopis & Cardinalibus Romanis ferendus, Regibus verò & Principibus planè intolerandus videretur. Itaque summo omnium consensu, Concilium in urbem Italię, Pisas indictum fuit, vt communi consilio impendentibus ab ipso Ecclesię Christianę malis obuiam iretur. Quàm prudenter autem, & legitimè, ac solenniter Concilium il-

lud conuocatum fuerit, patet ex Philippi Decij Iurisperiti per ea tempora celeberrimi Consilio CLL. quod Mediolani aduersus illum Papam & scripsit, & edidit. Eum conuentum furibundus Papa confestim bello & armis deturbauit. Quapropter Regis nostri auctoritate Mediolanum primum, tum deinde Lugdunum translatus est, ubi re cognita, & deliberata, Iulius à suo Papatu suspensus fuit: hoc est ad tempus Papatus administratione circumscriptus. Quo nuntio Iulius accepto, tanto dolore atque iracundia exarsit, vt non modò Gallis omnibus aqua & igne interdiceret, verum etiam obuium quemque mactari, trucidarique imperaret: præmiis etiam, vt dixi, sicarios ac percussores inuitaret. Quam ipsius insaniam, ac potius rabiem, quoniam Gulielmus Budæus, Parisiensis, vir non minùs patriæ amans, quàm doctus & literatus, in suis de Assè libris acriter atque animosè persecutus est, commodissimum videtur, totam illà cordati viri ac ciuis boni querimoniam non modò Parlamentorum nostrorum Senatoribus, verum etiam omnibus omnium generum atque ordinum hominibus legendam proponere: præsertim cum historici ad vnum omnes in eadem querela exponenda mirificè cum eo consentiant. Nam is est Iulius secundus, de quo & Arnaldus Ferronus, vir imprimis doctus, & Galliæ nostræ historicus, & Burdegalensis quondam Parlamenti Senator, itémque alij complures memoriæ prodiderunt: quòd cum exercitu compa-

comp
nostr
pias
educ
hec p
hil p
mul c
proic
tum
In G
e
Acc
P
Cum
A
Sed i
quen
poni
Etis r
nipo
que
plus
tum
men
& e
rum
ban
me
rissi
tan
dem

comparato Roma in Galliam, infesto in Regem nostrum animo, contenderet, suasque armatas copias ipse loricated ex vrbe per Tiberis pontem educeret, multis hominum millibus audientibus hæc pronuntiauit: Quando nobis clauces Petri nihil profunt, age, gladium Pauli distringamus: simul clauces, quas secum attulerat, in Tiberim proiecit gladiumque vagina eduxit. qua de re notum illud vetus carmen est:

In Gallum, ut fama est, bellum gesturus acerbum

Armatam educit Iulius vrbe manum.

Accinctus gladio, clauces in Tiberidis amnem

Proiecit, & secus talia verba facit:

Cum Petri nihil efficiant ad prælia clauces,

Auxilio Pauli, forsitan, ensis erit.

Sed iam ad Budæi querimoniam accedamus: quem in libro de Asse quinto his luculentis exponit verbis: Cleri magister sanguinarius, effraetis timoris diuini repagulis, feras nationes in Dominipopulum immittebat, & Gallorum partes, eorumque fautores diris execrationibus deuouens, scelere plusquam Tragico totum penè orbem religione solum in deuotos concitabat. An eius temporis in mentem non venit, cum Diuus Petrus Paulusque & eorum sequaces, Ecclesia Architecti, non armorum splendentium fiducia infecti ad prælia grassabantur, sed cruore, sed innocentia freti, cetera inermes, ad castra Christi tuenda in tumultu flagrantissima charitatis classico ciebantur? Nunc mania tantum ipsi nomina tanto interuallo facti, etsi eorum demum maiestate apud populos sacrosancti sacerdo-

rum ordines primarij fastus suos obumbrant. O duram portentosamque vecordiam sacrosancta potestatis! Quis enim unquam tantum animo concepit nefas, ut SACERDOTVM CVLMEN, ut cleri magister, ut sacrorum summus opifex manus inauguratrices, ab altaris operatu adhuc calentes, in familiam Domini armare sustineret! ut animo plusquam gladiatorio grassaretur ad Christiani nominis culmen, nempe Regem Christianissimum mundo stupente delendum! & nunc mysticum illum ensẽ casum punctumque irato, ut credimus, propositorivbraret: nunc à Marte sanguinariam frameam mutaretur, & consternatos diris execrationibus, quæ fortasse in eum ipsa verterunt, ad internecionem quoque conniteretur? En quos pedes, quas manus lubens exoscule, unde vel os cruentum, atque pollutum referres. Miserrum verò te tũ, IVLI, atque intemperius actum, qui usque adeò ira cæca indulgendum putaris, tute, ut transuersus, vesana animi cecitate raperere? & nec te, nec decorum maiestatis beatissimæ præ odio respicere, sed ordinem amplissimum, sed senatum illum purpuratum, præcipua veneratione insignem, sed Libani gloriam tecum rapiens inuitum bona ex parte, & mussitantem arcis Ecclesiæ ruina nos obruere, teque adeò ipsum cuperes? orbem etiam penè totum immutares, fulminibus ciendis, intorquendisque collabefactum, ut nos odio & invidia flagrantes, igneque deinde ardentes toruis istis oculis inspiceres, nec iam recusares, quin in Regem nostrum flammantem voti compos insilires? Proh superi immortales! tantumne de summo san-

ctuarij

ctuarij
dicta p
fisque
stoim
ira eff
terrefe
fession
insup
pla ti
guina
riter
erat
immi
mum
est, s
ex ill
psera
bar
Fra
cum
insig
Chr
sac
dis
un
cie
cta
sen
lio
bea
tifi

Etuarij vertice licuit male suade noxa, vel æstro vindicta plus quàm Atreia percitum, per fas agere, nefasque precipitem? ut vel corpus animúmque in busto inimicorum properaret ire perditum. Non fuit ira efferatissima satis, retrò nos in fines fulmine perterrefactos egisse, Italia perditè nobis adamata possessione cedentes cum fremitu gemitúque, nisi de aris insuper & focis dimicare, extremáque deinde exempla timere coegisset? Cum interim sub ipso lanista sanguinario totus propemodum hic orbis nobiscum pariter digladiaretur animo infestissimo. Vbinam erat igitur ille zelus domini, quæ est ira iusta læsa aut imminuta vindex diuina maiestatis? hoc enim demum signifero in aciem prodire factis cohortibus fas est, si quando prodire fas est. Num tandem igitur ex illa arce charitatis aut fidei sacello auxilia promperat, & signa cruciata? Ecquid igitur eum pudebat SERVVM SERVORVM Dei se vocare, cum Franciam, Christianorum decus semper, & Pontificum adem, religionisque asyllum bustis ipse Gallicis insignire gestiret? Cum sacerdos septuagenarius, Christi, pacis conditoris & parentis, legatus Bellonæ sacris operaretur: cui cum generis humani luculento dispendio litare contendebat. Idq; tum, cum profanè vulgus ad delubra pacis & concordia miserabili specie supplicationes imbat. Enimvero visendum spectaculum. Patrem non modò sanctissimum, sed etiam senio & canie spectabilem, quasi ad tumultum Gallicum Bellonæ fama suos euocatos cientem: non iræbea, non augustis insignibus venerandum, non Pontificiis gestaminibus sacrosanctum, sed paludamentis

& cultu barbarico conspicuum, sed furiali, ut ita dicam, confidentia succinctum, fulminibus illis bruiis & inanibus lucidum, eminente in truci vultu cultuque spirituum atrocitate. Profecto nos vidimus in paucis annis multa, quae prorsus maiora fide posteris videbuntur. Hoc turbine, hac procella luxata Ecclesiastica auctoritatis ac disciplina compage, quonam modo fides recta, nisi clavis irabalibus & aeternis fixa, sacrisque monumentis semel affirmata constabiliatque fuisset? Hactenus Budæus, vir, ut antè dixi, patriæ amans, & omni laude dignus. qui etsi nondum planè cognorat, quantum inter Christum & Antichristum interesset, tamen patriæ charitate impulsus non potuit, non illam Papæ crudelitatem ac barbaram immanitatem literis ad sempiternam Papatus ignominiam commendare: ut omnis posteritas intelligeret, quàm hostili ac perduelli animo Alastores nostri in Gallia, Budæi ætate, grassati essent. Age: alterum haud paulò vetustius eiusdem in Galliæ Reges perduellionatus testimonium audiamus. Nemo ignorat, partem Galliæ regni propè dimidiam per annos ampliùs trecentos ab Anglorum regibus quondam occupatam fuisse. Eam regionem cùm Rex Galliæ Philippus (cui postèrius Augusti cognomen fuit) bello recuperare conaretur, dici non potest, quàm superbe ac ferociter Papa Innocentius III. ei sit aduersatus. Neminem paulò humaniorem esse arbitramur, qui nesciat, Romanorum quondam hanc artem ad subigendas gentes externas fuisse, ut si quam
 inter

inter vicinos aut Reges aut populos contentio-
nem exortam animaduertissent, eam studiose a-
lerent, partique alteri amicitiam ac societatem
honorificentissimis senatusconsultis deferrent:
simul ei auxilium aduersus alterum polliceren-
tur. His artibus altera superata & subacta parte,
postea breui tempore interiecto, perfacile alte-
rius opprimendæ occasionem reperiebant. *No-*
ster populus, (ait M. Tullius in lib. de Rep.) *sociis*
defendendis terrarum iam omnium potius est.
Hanc eandem maiorum suorum, hoc est (vt
Ioannes monachus, Canonista nobilis, inter-
pretatur) prædonum ac latronum viam ac vesti-
gia secuti Papæ, vt primùm aliquid inter vici-
nos Reges aut Principes discordiæ subortum es-
se cognouerant, eam per emissarios quosdam
Cardinales augere atque alere incipiebant: si-
mul pactiones cum alterutro facere, vt si sua o-
pera regno aduersarij potiri possent, tum sedem
Romanam tanti beneficij auctorem agnosce-
rent: eisque de nouo adepto regno fidem, homi-
nium, ac proinde tributum annuum præstarent.
Hac pactione & coniuratione facta, illico Prin-
ceps aduersarius à Papa schismaticus & hæreti-
cus pronuntiabatur: Regnumq; ipsius primo oc-
cupanti adiudicabatur. quibus artibus dici non
potest, quot incendia Papæ in omnibus Chri-
stiani orbis partibus quadringentis hisce annis
excitarint: quàm multos sibi suæque stercore-
riæ sedi Reges ac Principes, vassallos, feudata-
rios, stipendiarios redegerint. Quæ de re quia

paulò antè copiosè dictum est, satis erit de duobus illis Galliæ & Angliæ Regibus exponere. Exorta igitur inter illos contentione, Papa Innocentius III. primùm ex suo consistorio duos legatos in Galliam misit, qui & Regem execrationum minis terrerent, & regni populares aduersus ipsum Regem concitarent, & arcana cum Episcopis Gallis ceterisque sacerdotibus consilia & conuentus inirent. Tùm deinde Imperatorem Othonem III. itémque Ferdinandum Flandriæ comitem aliósque complures exteros Principes ad arma contra Regem Gallorum ita celeriter, atque acriter concitauit, ut nisi forti magnóque animo Papæ illius minas & bruta fulgura contempnisset, non tantùm illas regni sui regiones, verùm etiam breui tempore reliquas omnes amisisset. Cuius rei memoria extat, non modò in Gallicis nostris Annalibus, verum etiam apud Canonistas in c. nouit, 13. extr. de iudic. Nam illa Decretalis sempiternũ erit Papalis erga Reges ac Patriam nostrã odij, ac perduellis animi, monimentum. Ex his igitur & aliis quæ superiùs demonstrauius, perspicuum omnibus esse arbitramur, quantum auctoritatis huic Papæ Sixti DECLARATIONI tribui ab ordinibus & Regni Galliæ consiliariis oporteat: quem apertissimis testimoniis docuimus, multis atrocissimis criminibus à maxima Christianitatis parte non modò accusatum, verùm etiam conuictum, & condemnatum fuisse. Quòd si qui fortè sint, qui disputent, quemadmodum

admodum ex eo, quòd duæ partes è tribus Europæ partibus, Papam exauctorarunt, nulla ei auctoritas à reliqua parte tertia tribuenda est: ita cum duæ partes è tribus Galliæ partibus suam illi auctoritatem conseruatam velint, æquum esse, vt suum ei ius in Gallia conseruetur: duplex nobis in promptu responsio est. Prior, quoniam ex illo Gallorum numero qui Paparum partibus student, omnes Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, Sacerdotes, monachorum phalanges innumerabiles, & clerici, cæterique generis eiusdem scæabei, Papæ beneficiarij, canes denique omnes, qui Papæ tribunal lambunt, primo loco eximendi sunt: propter regulam iuris, qua dicimus, Quo in negotio res alicuius agitur, (quoniam ipsius aliqua ex parte interest) eam in eo negotio testem idoneum non esse. §. sed neque. Init. de testam. ordi. l. nullus, 10. D. de testib. l. omnibus, 9. C. eod. l. j. §. in propria, D. quand. appell. sit. Secunda est, quod illis omnibus è numero exemptis non exigua pars ceterorum qui inueteratam in Gallia religionis consuetudinem sequuntur, non iudicio & sponte id faciunt, sed terrore & minis compulsi vt nihilo magis inter Papatus clientes numerandi sint, quàm (vt Iurisperiti dicunt) testes aut tutores vi & metu in aliquo negotio retenti, inter idoneos testes & auctores numerantur, de quibus eleganter Vlpianus scribit, eos qui inuiti negotio & actui alicui præsentés adfunt, non magis adesse videri, quàm si somno

vel morbo comitali occupati in eo loco fuissent. l. 1. §. vltim. D. de tutel. l. qui testamenta, 20. §. vltim. D. qui testamen. fac. l. nouissimè, 7. §. 1. quod fals. tutor. auctor. l. 2. D. de iudic. Denique constat inter omnes, si par Gallis hominibus vtriusque colendæ exercendæque religionis libertas daretur, vix quartam popularium regni partem in sedis Romanæ religione permanfuram. Quo loco iuuat nos vetus illud Bartholi commemorare, qui in præfat. Digest. num. 14. vbi de donatione Constantini disputans, & aliorum Doctorum sententias enumerâs, cum ad suam vētum est, ita loquitur: *Videte, nos sumus in terris ecclesia.* (nam Bononiæ docebat) & ideo dico quòd illa donatio valuit. Vbi tamen multa contra illam donationem non obscurè subiungit. Ac pari modo cum Canonistæ disputarent non licere Imperatori quenquam perduellionis crimine damnare, qui pontificiam factionem sequeretur, Bartholus de Imp. Henrici sententiâ, qua Robertum Sicilia regem perduellionis damnarat, & contraria Papæ Clementis V. sententiâ, qua eundem Robertum absoluerat, commemorans: Papæ quidem se aduersari non audere ostendit. Imperatoris autem sententiam probare non dissimulat: Canonistis Bartholo iccirco vehementer indignantibus: qui de papa & Cæsare versum illum vsurpant, papam suum Iouem appellantes:

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.
Quinetiam eodem loco Bartholus disputat, tantum

tum abfuisse, vt Robertus Papæ vassallus esset, quemadmodum Papa contra Imperatorem contendebat: vt testetur, mortuo Roberto Aloysium ipsius heredem Imperatori fidelitatem Sicilia nomine iurasse, in ciuitate Pisarum, se præsentē. Qua de re videnda Henrici constitutio Ad reprimendam, Qui dicant rebell. & contraria Papæ constitutio, illam abrogans, & contumeliosè rescindens, In Clement. Pastoralis, de Iudic.

Quòd si de Perduellionatu Paparum Ecclesiastico dicendum aliquid videtur, non alienum erit proferre testimoniū Senatoris quòdam Parisiensis celeberrimi, nomine Cosmæ Guymerij: qui in præfationē Pragmaticæ sanctionis Biturigæ auctore Rege Carolo VII. conscriptæ nonnulla commemorat magnopere ad cognoscendā Alastorū Romanorū insaniam pertinentia, Circa annum Domini, inquit, CIO CCCXXC. mortuo Gregorio XI. Cardinales debentes procedere ad electionem successoris, fuerunt à Romanis comminati, quòd occiderentur, si non eligerent Italicum aliquem. Elegerunt ergo Archiepiscopum Barensē, qui tunc erat Roma, exprimentes ei, quòd eum eligebant ad vitandum periculum, seu fingeant eligere: sed postea data opportunitate alium eligere liberè intendebant. Electo igitur illo, qui Urbanus VI. dictus est, ille dixit, quòd si volebant eum eligere, quòd eum eligerent, quia intendebat Papa esse. Illi tamen Cardinales post aliquod tempus recesserunt ab eo, & fugientes ad ciuitatem Fundansem, elegerunt alium, qui

dictus est Clemens VI. qui transtulit curiam suam
in Auenionem, illamque venerata est pro Papa Frä-
cia, Hispania, Catalonia. Alteri verò scilicet Vrba-
no, adhaesit obediens Italia, Alemania, & Hunga-
ria, & duravit hoc pessimum schisma ultra xxx. an-
nos. Durante hoc schismate, post Urbanum successit
ex illa parte Bonifacius IX. Bonifacio successit Inno-
centius VI. Innocentio Gregorius XII. Ex alia parte
Clementi successit Benedictus XIII. qui dicebatur Pe-
trus de Luna, sub quibus fuit factum concilium Pisis;
anno MDCCCX. in quo, ipsis depositis, fuit electus A-
lexander, qui dicebatur Petrus de Candia, cui suc-
cessit Iohannes XXIII. propter quod generatum fuit
aliud schisma. Tandem concilio congregato Constan-
tiae, per Imperatorem Sigismundum, consentientibus
dictis Ioanne XXIII. & Gregorio XII. & Cardinalibus
D. Benedicti ibidem accedentibus, ibidem cessit Gre-
gorius XII. & alij duo depositi fuerunt propter contra-
maciam, & ad sedandum schisma. Hęc Guimerius.
Nunc alterum eiusdem testimonium audiamus
ex eodem libro, folio 5. col. 2. Martinus, inquit,
fuit electus in Papam per concilium Constantiense,
depositis alijs contendentibus, qui diu schisma habue-
runt. Et concilium iussit congregari in Basilea, cui
morte praeventus non interfuit. ibidem tamen misit
Iulianum, tunc legatum suum, tituli Sancti angeli,
anno XIV. sui Pontificatus Calend. Februar. pro ce-
lebratione concilij & ei successit Eugenius IV. qui li-
cet approbasset concilium Basiliense, & Basileam
misisset dictum legatum pridie Calend. Maij,
Pontificatus sui anno primo, at etiam dissolutionem
dicti

Concilij per ipsum attentatam anno MDCCC-
 XXXIII. & sui Pontificatus anno tertio renocasset
 in publica sua sessione, Roma celebrata apud S. Pe-
 trum XVII. Calend. Ianuar. eodem anno, & per suas
 bullas patentes promississet de cetero dicto concilio
 obedire confitendo ipsum concilium semper fuisse ve-
 re continuatum. noluit tamen postea decreta concilij
 Constantiensis seruare, nec obedire concilio Basi-
 liensi, asserens magis e contra debere fieri, & illud
 iterato dissoluit, & transtulit Ferrariam, propter re-
 ductionem Gracorum, & inde Florentiam, propter
 superuenientem ibi pestem. unde orta est grandis al-
 tercatio scribentium de hac materia. nam una pars
 dicebat Papam esse supra concilium: alia, concilium
 esse supra Papam. Propterea à concilio Basiliensi fuit
 citatus, pridie Calē. Augusti, anno MDCCCXXX-
 VII. suspensus ab administratione Papatus XI. Ca-
 lend. Februar. anno MDCCCXXXIII. & etiam
 depositus VII. Calend. Iulij, anno MDCCCXXXIX.
 in locum cuius fuit electus à concilio Basiliensi Ame-
 deus, Dux Sabaudia postea dictus Felix V. sed non
 curauit Eugenius propter quod fuit schisma, quod
 durauit annis nouem, & usque ad mortem Eugenij,
 cuius in locum fuit electus in vrbe Nicolaus V. cui
 cessit Felix, in fauorem vnionis Ecclesie. Papa Pius
 II. ante dictus Aneas Syluius, qui interfuit concilio
 Basiliensi, fecit tractatum pro auctoritate concilij Ba-
 siliensis: sed factus Papa eum retractauit. Hæc Gui-
 merius Parisiensis, vt diximus, quondam Sena-
 tor: quò attentius huius ætatis Senatores intel-
 ligant, quanta ambitione, contentione, infania

Romani Alastores Perduellionatum in Ecclesia exercuerint, & quàm furenter inter se bachati sint, quot incendia in omnibus Europæ partibus, vt ambitioni suæ seruirent, passim excitavit. Quinetiam quàm antiqua & inueterata hæc sit illorum insania, cognosci lice ex historia Ammiani Marcel. Christianæ religionis expertis, lib. xxvii. cuius hæc verba sunt *Damasus & Vrsicinus supra humanū modum ad rapiendam Episcopalem sedem ardentes, scissi studijs asperrimè confluctabantur ad vsque mortis vulnereque discrimina, adiumentis utriusque progressis: quæ nec corrigere sufficiens Viuentius vrbis præfectus, ne mollires, vi magna coactus successit in suburbanum, & in concertatione superauerat Damasus, parte qua efusebat instante. Constatque in Basilica Seruini, ubi ritus Christiani est conuenticulum, vno die centum triginta septem reperta cadauera peremptorū: effertaque diu plebem agrè postea delinitam. Neque ego abnuo, ostentationem rerum considerans Urbanarum, huius rei cupidos ob impetrandum quod appetunt, omni contentione laterum iurgare debere: cum id adepti, futuri sint ita securi, vt ditentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis insidentes circumspectè vestiti, epulas curantes profusas, adeò vt eorum conuiuia regales superent mensas, qui esse poterant Beati reuera, si magnitudine vrbis despecta, quæ vicijs opponunt, ad imitationem Antistitum quorundam Prouincialium viuerent: quos tenuit as edendi porandique parcissimè, vilitas etiam indumentorum & supercilia humum spectantia, perpetuò numini veris-*
que

que eim cultoribus, ut puros cōmendāt & verecūdos.
 Hæc Ammianus: ex quibus perspicuum est, quā
 vetus hæc fuerit paparum Romanorum ambi-
 tio, ac libido dominandi, feritate & crudelitate
 coniuncta. Sed ut vetera omittamus, & ad ea
 quę nos nostrāque Galliam propiūs attingūt,
 veniamus: ecquis est ex tanto Regionum Sena-
 torum numero, qui nesciat, quot bella papę
 Romani inter Christianos principes his quin-
 quaginta annis potentię suę vel tuēdę, vel am-
 plicandę causā in Europa excitarint? primum
 fuit Helueticum, quo pacatissimas ciuitates, nec
 tam fœderis arctissimi necessitudine, quā cha-
 ritate mutua, communisque patrię conseruan-
 dę studio coniunctas crudelissimē inter se com-
 miserunt. Secutum est bellum Germanicū, inde
 Anglic. & Stotic. quod etiam nunc iidem Ala-
 stores per emissarios suos Iesuastros, certissimos
 orbis Christiani incendiarios renouare conan-
 tur. Quid de nostris Gallicis ciuilibus & funestis
 bellis dicemus? Nam primū omnium papę
 Romani à Francisco primo efflagitarunt, ut si
 qui reformatam religionem amplecterentur,
 viui, præfecta lingua, subiectis ignibus, crema-
 rentur. Extant inter regias constitutiones Gal-
 licas, edicta illius Regis, edita anno CIO IO
 XXXIV. itēque anno XL. & rursus anno
 XLII. quorum auctoritate Senatores parlamen-
 torū tantū Christiani sanguinis profuderūt,
 & tamen tanta cum martyrum pietate & con-
 stantia, ut vix apud posteros fidem habitura vi-

deatur. Quid hæc Alaſtorib. illis crudelitas profuerit, operepretium eſt ex eius teſtimonio cognoscere, quo nemo locupletior hoc in genere produci teſtis poteſt. Is eſt Rex Henricus ſecundus, horum recentiorum Regū pater, Princeps, (vt plerique meminiffe poſſunt) belli domique clariffimus. Extat enim eius edictū menſe Iunio anni c10 1011 Caſtrobrianti ſcriptum: cuius hæc verba ſunt: *Videre antehac omnibus licuit, quanto ſtudio, quantāque contentione parens noſter (quem Deus abſoluat) Rex Franciſcus, vt pote princeps Chriſtiſſimus & maximè catholicus, per vniuerſum viſæ ſuæ tempus conatus ſit hæreſes, & falſas doctrinas, quæ in ſuo regno contra noſtram ſanctam fidem & religionem catholicam pullulabant, extirpare: & quàm multas leges & conſtitutiones idem Rex eodem animo & conſilio promulgarit: prout varietas & neceſſitas temporum ferebat. Verumtamen illud tantum ſtudio tantāque contentio non magnoperè profuit. Nam ille morbus ita per nobiliſſimas quæque regni noſtri ciuitates peruafit, vt omnium generum, atque ordinum familias, quaſi contagio quadam infecit.* Hæc ille in edicto, cuius ſex & quadraginta ſunt articuli, omnes ad cohibendum illius religionis curſum, acerrimè & feueriſſimè conſcripti. Quinetiam aliquantò poſt, id eſt, anno c10 1017 aliud eiufdem Regis edictum promulgatum eſt, quo nominatim multis verbis profitetur, palamque denuntiat, ſe nullum in illa opprimenda religione laborem, nullum ſtudio, nullam diligentiam prætermiſſiſſe. Tātūm

ne?

ne? imò verò, inquit, *quantò studiosius ac laboriosius in eam curam incubuimus, tantò magis magis que do-*
ctrina illa inualuit. De studio certè & conatu,
 vel ex eo fieri coniectura potest, quòd inter om-
 nes constat, magnum omnis generis hominum
 numerù illo misero & acerbo supplicij genere
 interiisse. Successit illis Regibus, auo nempe, &
 patri, Rex Franciscus secundus eius edicta vide-
 re licet numero sex, acerrima & vehementissi-
 ma, præter innumera diplomata & patentes lite-
 ras, quas assiduè per singulas Regni sui prouin-
 cias missitabat, tanto animi ardore ac stomacho,
 vt homines ampliùs trecenti, vix trium mensiù
 spatio, Parisiensis præsertim & Tholosani sena-
 tus decretis, cruciati, vstulati, cremati, (atque vt
 perferri in Senatusconsultis solebat) in cineres
 redacti sint. Satiare fortasse hæc tanta profusi
 sanguinis copia vel immanissimos tyrannos po-
 tuit: quales antiquis temporibus fuisse memo-
 rantur Cyclops, Busiris, Siron, Phalaris, Tython,
 Gyges. At Papam Romanum, quem verè gene-
 ris humani perduellem appellare possumus, ex-
 plere tanta crudelitas non potuit. Quid profe-
 cerit, audire est operæpretium. Extat enim con-
 stitutio eiusdem Regis Francisci secundi, edita
 Ambosiæ, mense Martio, anni ciro 15 LIX. his
 verbis, quæ perattentè legi à consiliariis Regiis
 optamus, momentòque suo ponderari. *Nos vt*
officio & functioni nostra Regia satisfacere mus coacti
fuimus variis vii suppliciorum & pœnarum generi-
bus, prout rerum status & tempora postulabant. Sed

ex caussarum criminalium instrumentis cognitum
 & patefactum est ingentem numerum virorum, mu-
 lierum, aetatum, generum, & ordinum omnium inter-
 fuisse illicitis & clandestinis concionibus, coënis, bap-
 tismis, per eos administratis, quibus id facere non li-
 cebat. Quod si de unoquoque illorum supplicium su-
 meretur, prout iuris & Legum nostrarum rigor po-
 stulat, admirabilem sanguinis effusionem fieri opor-
 teret, virorum, mulierum, virginum, adolescentum
 florecentis adhuc aetatis, quorum alij inducti & su-
 bornati, alij simplicitate quadam & ignorantia per-
 suasi, alij curiositate quadam potius quàm malitia
 illecti, in istiusmodi errores & incommoda inciderunt.
 Quod si fieret, magno & perpetuo animi dolore affice-
 remur: neque id vel natura nostra, vel aetati satis con-
 ueniret: quarum viraque nos ad clementiā & māsue-
 tudinem ac misericordiam hoc in genere exercendam
 innitat. Itaque notum omnibus esse volumus, cum
 hac tota de re, mature à consiliariis nostris coram no-
 bis deliberatum fuisset, non esse nobis in animo pri-
 mum regni nostri annum memorabilem posteritati
 relinquere, tanquam cruentum, sanguinarium, & ca-
 dibus miserorum nostrorum ciuium plenum: etiamsi
 hoc maxime meriti fuissent: imò ad exemplum Patris
 cœlestis statuimus parcere sanguini nostrorum popu-
 larium, & subiectos nostros ad viam salutis redu-
 cere, eorūque vitam conseruare: sperantes per Dei
 misericordiā fore, ut per viā mansuetudinis & ele-
 mentiae plus, quàm per suppliciorū rigore proficiamus.
 Itaque de supradictorum nostrorum consiliariorum
 sententia dicimus, statuimus, ordinamus, ne posthac
 propter

propter causam criminum prætorum fidem & religionem concernentium, per iudices nostros molestia exhibeatur nostris subditis, cuiuscunque sint generis & conditionis, neque in iudicio neque extra iudicium. Declaramus insuper nos talium criminum, fidem & religionem concernentium, gratiam, remissionem, & abolitionem generalem omnibus nostris subditis condonasse. Et paulò infrà. Ex auctoritate regis quæ huic consilio præfuit: & de sententia dominorum Cardinalium de Bourbon, de Lorraine, de Chastillon, les ducs de Montpensier, de Guise, de Niernois, & d'Aumale. Hactenus Rex Franciscus secundus: perspicuè, vt apparet, declarans ac testificans, superiorum temporum cruciatus & supplicia nihil omnino ad hanc extinguendam religionem valuisse. Quid tum Alastores, ac perduelles humani generis, Papæ Romani? quid egerunt? Vbi senserunt aliquot eiusdem regni proceres, aliquot præterea regij sanguinis Principes religionem illam degustasse, & Bernardo-nicas ac Dominicanas fraudes atque imposturas repudiassse, vbi præuiderunt fore, vt Gallia paulatim ac pedetentim è papatus seruitute sese in Christianam libertatem vindicaret, vbi denique tam opimam prædam è suis faucibus ereptum iri senserunt, tùm verò nouas bellorum ciuiliū faces passim per vniuersam Galliam immittere cœperunt. deinde cùm ne hac quidem illis via succederet, furiales carnificinas, & Ianienas cum sempiterna Gallici nominis ignominia instituerunt: ad extremum, vbi ne hoc quidem modo

profici quicquam posse animaduenterunt, exortus est monachus Bernardonicus, Sixtus noster quintus, qui meretricia & monachali impudentia fretus, Serenissimos principes nostros proscriberet, potentissimumque Gallia regem iuberet, ut eos vi, armis, castris infectaretur, miserumque suum regnum denuò cædibus, rapinis, incendiis compleret. Sed de furiali Alastorum Romanorum perdullionatu satis iam videtur dictum.

CRIMEN FALSI.

Restat, ut de crimine quod in postremum locum reieciimus, quàm breuissimè fieri poterit, differamus: nempe Falsi, siue subiectarum aut corruptarum tabularum. Cùm autem huius sceleris permulta nobis vndecunque testimonia suppetunt, tùm præcipuè ex pontificali decreto Gratiani, quod huius generis corruptelis & falsitatibus redundat. Ex quibus paucas quasdam, quasi exempli loco, delibabimus, atque imprimis instrumentum illud donationis Cōstantini, quo Papa donatam sibi ab illo Imperatore urbem Romam, itémque Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, Germaniam, & Britanniam contendit, dist. 96. c. Constantinus & plenius apud Bartholomæum Picernum, & Augustinum Steuchum, qui instrumentum illud Romæ in Bibliotheca Papæ, Græca lingua scriptum repertum esse affirmauerunt, Latineque ab se conuersum ediderunt

ediderunt. Nam eius hæc summa est: Imperator
Constantinus, Christianorum hostis, lepræ mor-
bo affectus, in somnis à Petro & Paulo apostolis
admonitus, vt se Syluestro Papæ Romano pur-
gandum traderet, confestim ab illo baptizatus
atque sanatus, tanti beneficij remunerandi causa
donauit eidem Syluestro, eiusque successoribus
vrbem Romam, totumque Occidentis impe-
rium: simul coronam suam auream, & sceptrũ,
& reliqua imperatoria insignia, vt maiorem di-
gnitatem Papa Romanus haberet, quàm ipse
Imperator. Simul imprecatur suis successoribus
vsque ad finem mundi, concremationem in in-
ferno inferiore, cum Diabolo & impijs, nisi eam
donationem ratam habeant, & obseruent. Datũ
Romæ 3. Kal. April. Constantino A. quater &
Gallicano Coss. Hoc igitur instrumentum, quo
solo Paparum dominatus sustinetur, falsum, fi-
ctum, ementitum, atque à Papa nescio quo, per-
inde vt librum Cõformitatum subiectum fuis-
se, quamplurimis argumentis euincemus. quo-
rum illud primum est. 1. Quod cùm tot extẽt
historici, qui res Constantini literis mandarunt,
nullus tamen auctor locuples reperitur, qui tam
immensæ, tam effusæ, ac tam inofficiosæ prodi-
galitatis mentionem faciat. in his Eusebius, qui
libros quinque de ipsius vita conscripsit. Itẽ So-
crates, Theodorus, Euagrius, Rufinus, Eutro-
pius, Paulus Diaconus, Orosius, Beda, Zonaras,
Nicephorus: quos non est verisimile, si vera illa
donatio fuisset, tantam rem, tanto silentio præ-

remissuros fuisse. Quinetiam Papæ ipsi Roma-
 ni, qui sæpe multumque de sua potentia & am-
 plitudine cum aliis Episcopis contenderunt, ta-
 men in suo iure persequendo, & instrumento-
 rum suorum editione, nullum vnquam de illo
 instrumēto fecisse verbum leguntur. II. Quod
 complures Papalis dominatus patroni & defen-
 sores testificantur, totum illud caput ab antiquis
 Gratianici Decreti codicibus abesse: in his Anto-
 ninus Florent. Episcop. primæ partis historialis
 tit. 8. c. 1. & Volateranus vbi de Constantino cō-
 memorat. *Caput illud, inquit Antoninus, non ha-
 betur in antiquis Decretis. Quid ergo & quantum
 Constantinus donauit, non est bene certum.* Nicolaus
 autem Cusanus lib. de concor. Cathol. 3. *Abſque
 dubio, inquit, si non fuisset illud dictamen apocryphū,
 Gratianus in veteribus codicibus, & canonum colle-
 ctionibus inuenisset, & quia non inuenit, non posuit.*
 Quinetiā Aneas, Sylaius (is qui postea Papatum
 adeptus, dictus est Papa Pius) in dialogo quodā,
 quem adhuc Cardinalis scripsit, aperte instru-
 mentum istud falsitatis arguit: & stolidos Legi-
 stas appellat, qui tantopere sudarint in disputan-
 do an ea donatio valeat, quæ nūquam facta fuit.
 III. Quod Eusebius lib. de vita Cōstant. 4. me-
 moriæ prodidit, eū perexiguo ante obitum tē-
 pore hanc Imperij sui diuisionem inter suos fi-
 lios fecisse, vt natu maximo Occidentem, secū-
 dō Orientem, terriō interiectam regionē assigna-
 ret. Sed & Socrat. hist. Ecclesiast. 3. c. vlt. *Cūm
 tres, inquit, filios haberet, singulos eorum Imperij sui
 participes*

participes esse constituit. Primum quidem filium, sui nominis Constantinum, Occidentalium partium. Secundum, qui nomine, Constantium, in Oriente constituit. Iuniorē verò Constantem in media regione ordinavit. Item Sext. Aurel. Victor. Ad tres, inquit, orbis Romani dominatio redacta est, Constantinum, Constantium, & Constantem filios Constantini. Hi singuli has partes regendas habuerunt. Item Zosimus lib. hist. pr. 2. Eius liberi, inquit, successionē in Imperio natū nationes inter se partiti sunt. Et Constantinus quidem natu maximus cum minimo natu Constante omnia trans-alpes sua, & Italiam, & Illyricum sortitus est. Nunc posteriorum temporum historiā consideremus. Nā ut inter omnes Chronographos cōstat, non tantū Italiæ, verū etiā Romæ vrbis imperium penes Constantini successores per annos centum & quadraginta permansit, vsque ad annum Christi cccc. i. quo tēpore imperium illud Occidētis vexari cōceptum a Gottis, Francis, Alanis, Burgundis, Vadalis: semper tamen in iure Imperatorum Romanorum mansit, usque ad Imperatorem Augustulū, quē Odo Gottorū rex Italia expulit, vrbe Roma positus, anno cccc. lxxvi. quo tēpore Romanum Imperium in Occidente defecit, Barbaris & Romæ & in Italia regnantibus. Nam regiū Romanorum nomen, penes Odoacri posteros ac successores per annos ccc. xv. permansit. Itaque videre licet quamplurimas apud Cassiodorum Theodorici regis literas, partim ad Senatum vrbis Romæ, partim ad populum Romanum re-

giō nomine atque auctoritate scriptas: vt nemini dubium esse possit, quin & Italia, & vrbs ipsa Roma sub Gottorum regum ditione, nō sub vilius Papæ dominatu permanferit: vsquedū Gottis ab Imperatore Constantinopolitano Italia exactis, præfides in illam prouinciam mitti cœperunt, Exarchorum nomine: qui etfi Rauennæ domicilium habebār, tamen in Italia per annos complures dominati sunt. Rursus Longobardi, quorū regnū exortū est anno 10 LXVIII. vniuersam Italiā, præter urbem Romā, per annos CCVI. hoc est vsque ad annum 10 CCXLIV. tenuerunt. quæ omnia ex Procopij, Iornandis, Marcellini, Pauli Diaconi, & aliorum scriptis intelliguntur: vt perspicuū cuius esse possit, falsum esse, quod Papæ cōtendunt, maiores suos vel in Italia, vel in vrbe Roma dominatum ex Constantini donatione obtinuissē: cū is dominatus anno demum Christianæ salutis octingētesimo initium habuerit, ex Pipini & Caroli magni liberalitate, qui Exarchatum Lōgobardis ereptum vnā cum vrbe Roma Papæ Stephano secundo donarunt: vt Platina, Volaterranus, & alij omnes testantur. sed præsertim Sabellicus Ennead. 8. libr. 8. vbi præter ceteros adscribit, Constantinum quartum Orientis Imp. legatos ad Pipinum in Italiā misisse, qui ab eo peterent, vt Rauennam & cetera Exarchatus loca suo Imperatori restituenda curaret. *quippe, quæ Imperij essent* (sic loquitur Sabellicus) *non autem Pontificis. Neque se Pipinus Cōstantino aut cuiquam hominum præterquam Ec-*
clesiæ

clesiæ Romanæ militare, eoque cōsilio se arma induis-
se, ut Apostolicam sedem ab omnium mortalium in-
iuria vindicaret: utque Rauennam & quicquid Lō-
gobardi vi & armis subegissent, Romanæ subiceret
Ecclesiæ. Ita Græci oratores re infecta domum redie-
runt. Hæc Sabellicus. Platina autem Exarchatum
Astulpho Longobardo ereptum, & Papæ Ste-
phano traditum subiūgit, anno dccclvi. simul-
que Imperatoris nomen Carolo magno Pipini
filio tribuisse, quod Imperatores Orientis ægrè
per ea tempora tuebātur, hoc est, anno 1000.
qua de re Albertus Krantzius in Saxon. lib. 2. c. 1.
sic scribit: Tribuunt nonnulli Cōstantino Magno do-
nationem illam Italiæ, & Germaniæ, & nescio qua-
rum prouinciarum Ecclesiæ Romanæ factam: de qua
ipsi viderint. Carolus erat, qui ex victoria Lōgobar-
dorum Romanam Ecclesiā ditauit, cū pridem
aliquanta & Gotti per sua tempora, & deinde Lon-
gobardi reges nonnulla contulissent. i v. Quod Papæ
ipsi inter se de hac donatione pugnātia loquun-
tur, & valde discrepātia. Nam cū hoc loco (id
est in d. c. Constantinus. dist. 96.) regnum Roma-
num atque Italiæ & Occidentis totius Cōstan-
tino acceptum referant, & anno Christi c c c
xxxix. tamen alio loco sui huius beneficii au-
ctorem laudant Ludouicum Pium, Caroli ma-
gni filium, ex anno Christi 1000 c xxxv. Cu-
ius mendacij ac falsitatis impudentia quo dilu-
cidius appareat, bina huius posterioris donatio-
is instrumenta, quæ Papæ & Canonistæ nobis
derunt, inter se comparabimus. Nam Vola-

terranus libr. Georg. 3. sic loquitur. *De pietate ipsius Ludouici Pij in Romanos Pontifices multa Bibliothecarius refert, ciuitates quas eis dedit enumeras. Ego quoque ex Antigrapho vetusti libri, quod in Bibliotheca Vaticana hodie continetur, ubi eius enarratur donatio, Apographum excerpti.*

INSTRUMENTI VO- INSTRUMEN-
laterrana editio. ti Decretalis editio.

Ego Ludouicus Imp. concedo tibi beato Petro Principi Apostolorum, & per te vicario tuo Domino Paschali summo Pontifici, successoribusque eius in perpetuum, ciuitatem Romanam, cum sua iurisdictione, omnibusque circa terris, ciuitatibus portibus, ac maritimis locis Hebrurie: In ea denique mediterraneam urbem veterem Balneoregium, Viterbium, Saonam, Populoniam, Rosellas, Perusium, Mathuranum, Sutrium, Nepe versus Campaniam, Ananiam, Signinam, Ferentinum, Aianum, Patricum, Frusinum, cum omnibus circa oppidis & vicis: nec non exarchatum Rauennae integrum, sicut pie recordationis Carolus pater, & item Pipinus auus noster (notet Lector mirum de Constantino silentium) Beato Petro dudum concessere. Videlicet Rauennam, Bonicum, Aemiliam, Forum populi, Forum Iulij, Fauentiam, Imolam, Romaniam, Ferrariam, Comadam, Adriam, Seruiam. In marchia Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Oximum, Numanam, Esium, Forum Sempronij, Feretrum, Vrbium, territorium Valnense,

Ego Ludouicus Imp. Romanus Augustus statuo & concedo per hoc pactum confirmationis nostrae B. Petro Principi Apostolorum, & per te vicario tuo Domino Paschali summo Pontifici, & successoribus eius in perpetuum, sicut a predecessoribus nostris usque nunc in vestra potestate & ditione tenuisti, & disposuisti, Romanam ciuitatem cum ducatu suo, & suburbanijs, atque villis omnibus, & territorijs eius montanis, & maritimis litoribus, & portibus, cum caeteris ciuitatibus, Castellis, oppidis, ac villis in Toscana partitione huius sacrosanctissime sedis antecessoris nostri hanc secundo migrante nullus ex regno nostrum

Callium, Luceolos, Eugubium, In Campania Sorvum, Aquinum, Arpinum, Thraunum, Capuam, patrimonia quoque ad nostram pertinentia dirionem, Beneventanum, Salernitanum, Calabriae inferioris ac superioris, ac Neapolitanum ducatum: insuper Spoletinum, Tuderotreculum, Haruiam, reliquaque eius dirionis: Insulas quoque inferimar, Corsicam, Sardiniam, Siciliam, quae omnia pia memoria Pipinus avus, deinde Carolus Imperator genitor noster, per Athenium & Mainardum Abbates, ad hoc sponte missos, B. Petro eiusque successoribus scripto concesserunt, nos item probamus atque concedimus. Praeterea summi Pontificis delibendi Romano consilio potestatem esse volumus, modò sine discordia fiat, ac post consecrationem legati ad nos successoresq; nostros Reges Francorum concilianda charitatis & amicitiae causa mittantur: sicuti temporibus Dom. Caroli atavi, & Pipini avi, & postremo Caroli genitoris nostri mos fuit. Hanc igitur voluntatem nostram scripto ac iureiurando firmamus, & per legatum S. R. E. Theodorum domino Paschali missimus, manuque propria me subscripsi; EGO LUDOVICVS.

subscripsere quoque tres filij eius, Episcopi decem, Abbates octo, Comites quindecim, Bibliothecarius, Mansionarius, Ostiariusque unus. numerabatur annus ab incarnatione Domini
DCCCXXXV.

Francus, aut Langobardus de qualibet parte homo sub nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos aut publice aut priuatim conueniendi, aut electione faciendi, nullusq; in ciuitatibus aut territorijs ad ecclesiam B. Petri Apostoli potestatem pertinecibus aliquod malum praeterea facere praesumat: sed libeat Romanis cum omni veneratione & sine qualibet perturbatione honorificam suam pontifici exhibere sepulchram: & Beati Petri intercessionem omnes Romani uno consilio atque una concordia, sine aliqua promissione, ad pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate atque contradictione more canonico consecrare: & dum consecratus fuerit, legati ad nos, vel ad nostros successores Reges Francorum dirigantur, qui inter nos & illam amicitiam charitatem & pacem concilient.

Ex hac comparatione perspicuum est, quibus fraudibus, & quàm malis artibus Papatui ad consequendum summum illum Italiæ dominatum sit usus. Nam, vt verus Imp. Constantinus apud Iustinianum loquitur, *Scripturæ diuersæ, & fidem sibi inuicem derogantes, nihil habere firmitatis possunt.* l. scripturæ, 14. c. de fid. instrum. quippe, cum duæ orationes pugnantia continentes veræ esse non possint. l. si is qui, 13. §. vtrum, D. de reb. dub. l. vbi pugnantia, 188. D. de reg. iur. Itaque quoties plura eiusdem actus instrumenta conficiuntur, oportet ea inter se totidem verbis cõgruere: tamen si error in aliqua notula sit tolerabilis. veluti si L. pro C. scripta sit. l. Sæpronius, 47. D. de leg. 2. Sed aliud est error in nota numeri, aliud diuersitas in rebus ipsis: velut hoc loco, vbi in vno instrumento sola Romæ suburbana quædã nominatur, in altero, præter maximã Italiæ partẽ, etiam Sicilia, Sardinia, & Corcyra: quo casu quia diuersæ donationes sunt, diuersa instrumenta requirebantur. l. sancimus, 34. §. si quis autem, C. de donat. l. quingenta, 12. D. de probat. Denique si Constantinus tanto ante Occidentis Imperiũ Papatui donarat, ecquod ius nouum adipisci Papa ex hac noua Ludouici donatione potuit: cum, vt vulgo traditur, rei suæ acquisitio nulla sit. l. 4. C. de contrah. empt. V. Quod alio etiam loco Papæ pugnantia inter se de hac eadẽ donatione locuti sunt. Extat enim in eodẽ Gratiani decreto, 12. q. 1. c. futuram, Melchiadis Papæ testimonium, qui ante Syluestrum Papalem sedem

dem obtinuit, ubi iam tunc, ante Sylvestri, in qua,
 Papatum huius donationis à Constantino etiã
 ante suum Papatum factæ mentionem his ver-
 bis facit, *Donaria immensa cõtulit, & fabricã rēpli*
primæ sedis B. Petri instituit: adeo ut sedem Impe-
rialem relinqueret, & B. Petro successoribꝫque suis
profuturam concederet. Nam si ante Melchiadis
 tempora Constantinus illam donationem fecit,
 quid argumenti habere hæc Sylvestri fabula po-
 terit, affirmantis & baptizatum à se Constanti-
 num, & se ab illo tanto imperio donatum fuisse?
 VI. Sed iam propiùs ad ipsum donationis in-
 strumentum, & historici verba veniendum est.
 Nam cui verisimile videbitur, somnium diuini-
 tũ oblatum fuisse homini, non tantũ ethnico,
 & idolorum cultori, verũ etiam acerrimo re-
 ligionis Christianæ insectatori, aut si oblatum
 fuisset, quis credat Deũ non id potius per angelũ
 aliquem, ex veteri (vt scriptura testatur) ac per-
 petua consuetudine, quàm per Apostolos mor-
 tuos, id facturum fuisse? denique temerarium
 est quicquam de somnijs, præter Scripturæ sacrę
 auctoritatẽ credere. Quare dubium nemini esse
 debet, quin hoc instrumentum ex eadem officina
 prodierit, vnde alia eiusmodi innumerabilia
 Papatus commenta, figmenta, & mendacia nata
 sunt, quale illud est apud Antoninum, part. 3. tit.
 24. §. 3. *Cum Dominicus esset Rõma, & in basilica S.*
Petri orationẽ suam pro conservatiõne & dilataciõne
ordinis sui effunderet, facta manu Domini super eũ,
gloriosos principes Petrum & Paulum ad se ubi to-

venientes affexit: quorum Petrus baculum, Paulus
 verò librū tradere videbatur: addebantque dicentes:
 Vade, predica: quoniam à Deo ad hoc ministerium
 electus es. Aut illud alterum Papæ Stephani se-
 cundi, apud Reginonen in Chronic. anni
 1000 LIII, vbi Stephan⁹ Papa, cui Pipinus exar-
 charum Italiæ (vt paulò ante dicebamus) dona-
 uit, scribit se cū in monasterio S. Dionysij apud
 pagum Parisiacum (hæc illius verba sunt) subter
 cāpanis dormiret, vidisse ante altare D. Petrum, &
 magistrum Gentium Paulum, quos de illorum fœderis
 cognouit, B. Dionysium subtilem & longiorem: dixit-
 seque Dominum Petrum, Hic frater noster postulat
 sanitatem, & D. Paulū respōdisse, Modò sanabitur.
 & appropinquātem misisse manum suam ad pedes
 Domini Dionysij amicabiliter, & dixisse D. Petrum
 ad Do. Dionysium hilariter: Tua gratia est sanitas
 eius. Et statim Dom. Dionysium thuribulum incense,
 & palmam in manu tenentem, presbytero & Diacono
 dixisse prelibato Stephano Papæ, Pax tecum frater:
 Noli timere: surge sanus. Et mox, inquit, factus
 sum sanus: & volebam implere quod mihi præceptū
 erat: & dicebant qui ibi aderant, quod dementabam.
 & cætera, quæ adco stolidā, atque insulsa sunt, vt
 Papa Stephanus illo commento risum captaſſe
 videatur. Sed laudandus Deus, quod tantam im-
 probitatem non nisi in homines stolidos inci-
 dere passus est. Quin ne illud quidem de visis
 in somnio Petro & Paulo apostolis prætermitt-
 endum est, quod in libro Cōformittatum legi-
 tur, fol. 51. B. Franciscus Romam pergens fuit à
 sanctis

sanctis apostolis Petro & Paulo dulciter amplexatus. ibidem Petrus & Paulus à Francisco rogati impetrarunt à Christo regulæ Minorum confirmationem. VII. Quod verisimile non est, Constantinum magnum illo lepræ morbo laborasse: quandoquidem neque Eusebius, qui vitam eius accuratè quinque, vt dixi, libris complexus est, neque Zosimas, qui religionis odio Constantinum quibus potest cõtumeliis exagitat, neque Paulus Diaconus, neque alius quisquã ullam illius morbi mentionem facit: vt omittam Baptistæ Mantuani argumentum ex lib. de Patient. l. c. 30. vbi cum ex Plinij lib. 21. cap. 1. docuiss, genus illud morbi iam pridem in Italia restitutum fuisse, sic insert: *Si ergo tempore Plinij, quib. Vespasiano floruit, erat iam restitutus hic morbus in Italia, verisimile non est, Constantinum eo laborasse, qui post longum tempus imperauit.* VIII. Quod etiam impium commentum illo loco subiicitur, & quod Christianorũ aures animique respuunt, Constantinum, dũ in lauacro à Papa baptizabatur, vidisse manum Dei de cælo in suũ corpus demissam, quæ illum lepra purgauit. *In sinu lauacri positus, inquit, manum tangentem me à cælo proprijs oculis assexi, sub qua mundatum me à lepra cognoui.* Nam quis non videt figmentum hoc eiusdem esse generis, cuius illa sunt, quæ passim in libro Conformitatum Franciscanarũ, aut in vita Dominici leguntur? IX. Quod neque verisimile est tam inconsultum Syluestrum Papam & Diaconos ipsius fuisse, vt Constantino

Christianorum, ac præsertim Ecclesiæ Romanæ hosti infestissimo, tam repente, post suum illis narratum somnium, baptismum conferre vellent: ac non prius ei Christianæ religionis mysteria, Catechumenorum instituto, traderent. Quinetiam Zosimus Christianæ, ut dixi, religionis inimicus narrat, eum ab Hispano quodam eam Religionem edoctum, didicisse, quanta vis illius esset in delendis hominum peccatis: ac tunc demum hariolos & flamines ceterosque Romanarum superstitionum sacerdotes ab aula sua remouisse. X. Quod summi auctores, & historici testantur, Constantinum non nil paulo ante mortem, & anno demum ætatis LX baptizatum fuisse, neque id Romæ, vel à Sylvestro Papa, qui quinque prope ante annis vita excederat, sed Nicomediæ, ab Eusebio Nicomediensi, metropolitano Episcoporum frequentia. Hæc Euseb. in lib. de vit. 4. Hieronym. in Chron. Rufinus lib. 1. cap. 11. Socrates lib. 1, cap. 39. Theodor. lib. 1. cap. 31. Ambrosius lib. de obitu Theodos. Neque enim Nicephoro fides habenda est, qui libro 7. cap. 35. cum Romæ illum baptizatum scribit, simul adiungit, se Romanam Ecclesiam in ea re auctorem sequi. Præsertim cum Vincentius lib. histor. 24. non dubitarit scribere, secundum S. Hieronymum, Constantinum uxorem Faustam, & filium Crispum crudeliter occidisse, & in extremo vitæ ab Eusebio Nicomediæ Episcopo baptizatum fuisse. XI. Quod nec verisimile est, si Constantinus calido puerorum infantium sanguine

guine suum morbum curare instituisse, vel eum
voluisse pueros illos palam à Capitolij sacerdo-
tibus iugulari, vel tanta sanguinis copia opus
fuisse, vt eo cisterna tota impleteretur. XII. Nihi-
lomagis credibile est, Constantinum tandiu
Christianam religionem oppugnasse, quin ali-
quid de Petro & Paulo, celeberrimis Christi
Apostolis, audirione accepisset: neque adeo re-
rum Christianarum imperitum fuisse, vt som-
no illo excitatus ex Syluestro quæreretur, quinam
essent illi Dij, qui Petrus & Paulus appellaban-
tur. nam vt nihil omnino præter diuinâ visionē
didicisset, tamen non est verisimile Petrum &
Paulum ei se pro diis venditasse. XIII. Quod im-
pium fuisset, beneficium recuperatæ valetu-
dinis referre potius acceptum Apostolo Petro,
Dei internuntio, quàm ipsi Deo, à quo Petrus
ad eum missus fuerat. Deinde soli Petro, potius,
quàm coniunctim Petro & Paulo. His enim ver-
bis utitur, *Et beneficentijs ipsius Petri sanitatem
corporis redeuntem integerrimè sensi*. XIV. Absur-
dus est etiam quod subiicitur, Constantinum,
qui quinque liberos habebat, *tamen de sententia
omnium Satraparum suorum* (quod verbum in le-
gibus & monumētis Impp. Romanorum plane
nouum, insolens, atque inusitatum est) & *uni-
uersi senatus & optimatum, & cuncti populi, qui
Romano imperio subiacebat, dimidiam imperij sue
partem pauperculo sacerdoti donasse*: cum inter
omnes constet, senatum Rom. non illo tantum
tempore, verum etiam vsque ad Valenti-

niani imperium Gentiles suas superstitiones retinuisse: quod vel ex Symmachi epistola intelligitur. ad Imp. Valentin. Theodos. & Arcadium scripta, lib. 10. Epistol. 54. ubi senatus Romani nomine, ab illis petit, ut superstitio & idolorum cultus in urbe Roma restituatur: cui B. Ambrosius duabus Epistolis ad eundem Imp. Valentinianum scriptis, Aurelius autem Prudentius & piis elegantissimis versibus respondet. XV. aequè absurdum est, & Christiano Episcopo planè indignum, quod subiicitur, Constantinum non tantum parem Imperiali suæ potestatem Sylvestro Papæ tribuere, *verumetiam maiorem potestatis principatum, quam nostra, inquit, Serenitas Regia ab omnibus habere dignoscitur.* & mox: *Tradentes ipsi potestatem & gloria dignitatem, vigorem & efficaciam, & honorificentiam Imperialem.* Qua de re ac Papatum ambitione operæpretium est Bernardi abbatis Clareuallensis iudicium audire, scriptum Eugenio Papæ lib. de consider. 2. *Disce, inquit, exemplo prophetarum, presidere non tam ad imperiandum, quam ad faciendum quod tempus requirit. Disce sarculo tibi opus esse, non sceptro, ut opus facias propheta. Item, Esto, ut alia quacunque ratione hac tibi vindices, sed non apostolico iure. Nec tibi Petrus dare potuit quod non habuit, quod habuit, hoc dedit, sollicitudinem super Ecclesias. Nunquid dominationem? audi ipsum. Non dominantes, inquit, in clero, sed forma facti gregis. Et ne dictum sola humilitate putes, non etiam veritate, vox domini est in Evangelio:*

gelio: Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic. Planum est, Apostolis interdicatur dominatus. I ergo tu: & tibi usurpare auide aut dominans Apostolorum, aut Apostolicus dominatum, planè ab utroque prohiberis. si utrunque simul habere voles, perdes utrunque. XVI. Nihilo tolerabilius est quoddam subiicit, se Papæ Romano tribuere principatum super quatuor præcipuas sedes, Antiochiæ, Alexandria, Constantinopolis, & Hierosolymorum. In quo non modo manifesta, verum etiam ridicula falsitas deprehenditur. Primum quia ne Constantinopolis quidem adhuc vlla exstabat: quippe, quæ anno demùm Imperij Constantini decimo ædificari cæpta est, vt testatur Nicephorus lib. 8. cap. 4. & ciues plerique omnes idolorum cultui per id tempus erant dediti. Tantum abest, vt vlla ibi vel Ecclesia, vel Ecclesiarum metropolis, aut prærogatiua fuerit. XVII. Minus etiam ferri potest, quod subiicitur, Papam Romanum constitui super omnes in vniuerso terrarum orbe Ecclesias. Mitto enim quod alio loco demonstraui, verissimam & certissimam hanc esse Antichristi notam, cum sibi quis principatum in omnes Ecclesias arrogat. Sed insignis hoc loco Paparum amentia perspicitur, quam etiam alio loco perstrinximus, cum ex hoc instrumento contendant se principatum illum ex Constantini beneficio habuisse, quem tamen aliis locis innumeris gloriatur se immediatè ab ipso Christo accepisse. nam, vt inter omnes constat, quod suum cuius-

que est, id pluribus ex causis eius esse non potest, quandoquidem dominium non ex pluribus causis, sed vna tantum contingit. l. 3. §. ex pluribus, D. de acq. poss. XIIIX. Ridiculum autem illud est, quod Constantinum inducunt hæc de se prædicantem, *In edificando Romano templo duodecim se terræ cophinos suis propriis humeris extulisse, æquales, inquit, numero XII Apostolis.* Nam cum toties vni Petro plus honoris tribuat, quàm coniunctim reliquis XI omnibus, nunquid proportionis ratio postulabat, vt plures in illius vnus honorem terræ cophinos exportaret, quàm in omniū reliquorum? XIX. Neque verò minus ridiculum est, quod subiungit, *se pro continuatione luminarium, quæ in illo templo ardebant, non modò possessiones & agros contulisse, verumetiam in Oriente, Occidente, Septentrionali & Meridionali climate, in Iudea videlicet, Asia, Thracia, Græcia, Africa, Italia & in diuersis insulis suam illi libertatem, id est, ius ac potestatem concessisse: vt per manus Beatiss. patris Syluestri, & omnium eius successorum disponantur.* Hæc Papa totidem verbis & syllabis. Ex quibus intelligi potest, mirificam fuisse cereorum ac luminarium illorum caritatem: quibus tuendis cum vniuersi terrarum orbis, tum speciatim quatuor ipsius partium vectigalia & annuos prouentus attribui oportuit. Neque verò id solum: sed quia Quæstorum fides interdum in hoc genere suspecta est, Constantinus statuisse mortuo, vt illorum prouentuum administratio ac dispen-

ac dispensatio ipsis Papis committatur. Vt non
 facile diiudicari posse videatur, vtrum maior
 Paparum impudentia fuerit, conantium nobis
 istas aniles fabulas tradere, an eorum hominum
 stupiditas, si qui vnquam adeò stolidæ atque a-
 nili fabulæ fidem habuerunt. XX. Equè porro
 ridiculum atque fabulosum est, quod sequitur,
 de decem muneribus, quibus Papa se à Con-
 stantino donatum scribit. 1. palatio Lateranen-
 si. 2. diademate aureo. 3. mitra. 4. collari Impera-
 torio. 5. purpurea chlamyde. 6. coccinea tunica.
 7. indumentis Imperatoriis. 8. Pompa præceden-
 tium equitum. 9. Imperiali sceptro. 10. cunctis
 signis, bannis & vexillis. Fuerit ergo Petrus A-
 postolus olim squalidus, obsoletus, sordida pe-
 nula, piscatoris modo, amictus: nunc vicarius
 ipsius auratis vestibus, ornato ac vestitu Regio
 insignis, equitum peditumque comitatu cin-
 ctus, agmine quadrato, pompa & apparatu ma-
 gnifico, triumphans per orbem terrarum vaga-
 bitur. Quamò vicarij principis Apostolorum,
 quam ipsius principis melior cōditio est? O sum-
 me Deus, quanta tua est clementia, mansuetudo,
 patientia, qui tandiu propudium, ac prostibu-
 lum istud tam impunè Christo tuo illudere pate-
 ris? O miseri Reges ac Principes, qui tandiu
 spurca, & fœda meretricis istius menstra la-
 mbitis! O bone Iesu, quantum inter tuam illā spe-
 ciem ac figuram, atque inter istius tetri, crude-
 lisque tyranni fastum, ac superbiam interfuit!
Nulla fuit, inquit Esaias, in Christo forma, nullus

decor. *Vbi cum aspeximus, oculos aspectumque nostrum auertimus. Abiectus, & ab hominibus contemptus, doloribus confectus, continentibus morbis affectus, abscondens vultum à nobis. Adeò despectus, ut pronihilo habeatur.* Et quisquam mirabitur Papam gloriari esse autum, se à Constantino Deum esse appellatum? Nam in hac dist. 96. c. satis, ita scribit: Satis ostenditur, à seculari potestate nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino DEVM appellatum, cum nec Deum posse ab hominibus iudicari manifestum sit. Sed operæpretium est Doctoris Bernardi de hoc toto pomparum genere iudicium audire, qui lib. de considerat. 4. ad Papam Eugenium his scribit verbis: *Petrus nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatus, vel sericis: non tectus auro, non uestus equo albo, nec stipatus miliie; nec circumstrepentibus septus ministris. Absque his & credidit satis posse impleri salutare mandatum: Si amas me, pasce oues meas.* Item alio loco: *Consideres ante omnia S. Ecclesiam Rom. cui Deo auctore praes, Ecclesiarum matrem esse, non dominam: te verò non dominum Episcoporum, sed unum ex ipsis.* Hæc Bernard. verum quid de subsequente clausula dicemus vbi Constantinus post illam Regiam Papæ Syluestri inuestituram subiungit, se frenum equi Papalis manu tenuisse, *pro reuerentia B. Petri, & statoris ei officium exhibuisse?* Væ, væ meretrici venereæ, cuius oblectena menstrua tanti principes tandiu liguriunt. Nam hunc eundem honorem sibi
Papa

Papa Stephanus II. à Pipino Rege proximè
 Lutetiam Parisiorum tribui passus est. Eundem
 sibi Alexander tertius ab Imper. Friderico habe-
 ri voluit. vt non immeritò B. Hieronymus in
 prolog. de Spirit. sanct. nominatim Romam ap-
 pellet Babylonem, & purpuratam illam Mere-
 tricem, quæ in Apocalypsi describitur. Sed hoc
 de genere toto iterū supradicti Bernardi iudi-
 ciū audiamus, qui in Cant. cant. serm. 33. his scri-
 bit verbis: *Honorati incedunt de bonis domini, cui do-
 mino honorem non deferunt. Inde is quem quotidie
 vides meretricius nitor, histrionicus habitus, Regius
 apparatus, inde aurum in frenis, sellis & calcaribus,
 & plus calcaria quàm altaria fulgent. Inde splendi-
 da mensa, & cibi, & scyphi. Inde comestationes &
 ebrietates. Inde cythara & lyra & tibia. Inde redun-
 dantia torcularia, & promptuaria plena, eructantia
 ex hoc in illud. Inde dolia pigmentaria. Inde referta
 marsupia. Proh! huiusmodi volunt esse & sunt Ec-
 clesiarum Prepositi, Decani, Archidecani, Episcopi,
 Archiepiscopi. Nec enim hac cedunt negotio illi
 quod perambulat in tenebris: & mox, ISPSE E-
 NIM EST ANTICHRISTVS. Ecquid vnquā vel
 Lutherus, vel alij consimiles Paparus insectato-
 res planius aut vehementius ad Papam Roma-
 num antichristianismi crimine accusandū pro-
 tulerunt? Sed pergamus porrò. XXI. Neque
 enim satis hoc purpuratæ meretrici visum est.
 nam in sequenti versu Constantinū ita loquen-
 tem facit: Clericis Ecclesia Rom. seruientibus ean-
 dem gloriam & potentiam & præexcellentiā tri-*

buimus, quam amplissimus Senatus noster habet: & sicut Imperialem exercitum, sic & clerum Ecclesia Rom. adorari decernimus. Hac igitur libertate freti Cardinales, & ceteri clerici, deinceps loriceis, galeis, scutis, gladiis, aliisque telis instructi ac parati vel ad prædicandum Euangelium, vel ad missiones obeundas accedent. Tantumne? imò, inquit, quemadmodum Imperialis potentia diversis officiis cubiculariorum, hostiariorum & excubitorum decoratur, ita & S. Ecclesiam Romanam decorari volumus, & ut candidissimo colore decoratos equos equitent, & sicut Senatus noster calciamentis utitur cum ulonibus, ita candidissimo linteamine illustrentur. Ecquis est ex tanto Senatorum Gallia Regis numero, qui cum humilitatem, & modestiam Christi & ipsius Apostolorum recordatur, non istum Paparum fastum, ac superbiam precibus omnibus detestetur? XXII. Quinetiam illud subiungit, ut si Papa velit aliquem è Constantini Senatoribus in clericorum ordinem asciscere, ne per superbiam illum honorem recusent. Quæ, malum, tyrannica ista barbaries est, ut ali cui collegio clericorum liceat vnum aliquem è Senatorum ordine arbitrio suo deligere, quem etiam inuitum, clericum aut monachum fieri compellant? XXIII. Pergit porro: atque ut Iurisperiti meminerint, geminata orationis vim esse maiorem, iterum pronuntiat, se, & suum palatium, & urbem Romam, & totius Italiae & Occidentalium regionum prouincias, loca, ciuitates, Papis omnibus Romanis usque ad mundi

mundi finem donare. Quinetiam cessionis & traditionis formulam adiungit, vt sese deinceps, relicto in Papæ possessione Occidentis imperio, ad Orientales regiones transferat, & in prouincia Byzantia sedem Imperij sui constituat, addita insuper caussa valde idonea, *quoniam*, inquit, *iniquum est, regem terrenum in ea regione potestatem habere, ubi Christiana religionis caput & sacerdotum principatus à cœlesti rege constitutus est.* Præclarè se huiusce sententiæ initium dedit. nā Cōstantini ætate, hoc est ducentis ante Iustinianū annis, ad donationem perficiendam traditione vacuæ possessionis opus erat. sed alia multa sunt quæ conturbent. Primum quòd si Constantinus vacuum illius regionis possessionem Syluestro tradidit, non potuit eandem postea in suo testamento filio Constantio relinquere: cū alienatio rei alicuius inter viuos facta, nullum de ea testamenti factioni locum relinquat. l. 6. C. de test. l. sequens. 52. D. de leg. 2. Sin autem donatio post illam inter filios partitionem facta est, perspicuè fuit lusoria: quia patris partitio inter liberos, testamenti, ac proinde vltimæ voluntatis vim obtinet. l. pen. & l. vlt. C. fam. erisc. cum similibus. Secundò, qua pietate potuit Constantinus, qui tres filios & duas filias habebat, tantam suis liberis iniuriam facere, vt illos dimidia hereditatis suæ parte priuaret, eamque in extraneum aliquem, præsertim homunculū abiectum & vilem, transferret? Nam scitum est illud Augustini *Quicumque vult exheredato filio Ecclesiam here-*

dem facere, querat alterum, qui suscipiat, quàm Augustinum. 17. q. vlt. c. vlt. vbi etiam laudatur eius Episcopifacrum, qui testatori cuidam à quo liberos non habente bona sua Ecclesiæ relicta fuerant, postquam libros præter spem & opinionem suscepit, omnia restituerat. quod idem traditur 13. q. 2. c. si quis irascitur. Sed nihil æquè ridiculum est, ac illa, quam Pseudoconstantinus subiicit, consilij sui ratio: *Iniquum esse, qua in ciuitate summus sacerdos præsidet, in eadem ciuitate Imperatorem Imperij sui sedem collocare. Væ tuo capiti, carnifex facerrime. Nā quid de Solomone, de Aza, de Iosia, & aliis pijs Regibus Israelitis dicemus, qui sui domicilij ac regni sedē Hierosolymis collocarunt? Quid de Theodosio, qui Mediolani? Sed ne longius exempla petantur, quid de Constantio Constantini filio, qui ex patris testamento Romæ non tantum summum Imperium & iurisdictionem exercuit, verum etiam Papam Liberium propter susceptum Anastasij Episcopi cuiusdam Magi ac sacrilegi patrociniū, & Papatu suo exauctorauit, & vrbe Romæ exterminauit? quemadmodum Theodoricus, Sozomenus, & Amm. Marcellin. libr. 15. scriptum reliquerunt. XXIV.* Sed iam ad institutum reuertamur. Nam ad extremum, sanctio subiicitur horribilis: *Siquis, inquit, ex nostris successoribus temerator aut contemptor extiterit, æterna damnationi subiaceat innodatus, & in inferno inferiore concrematus cum Diabolo & omnibus impijs deficiat.* At ista execratione

tione primus se ipse Constantinus induit: qui, ut
 modò dicebamus, in suo testamento imperium
 Occidentis filio suo natu maximo attribuit: ea-
 dem denique execratione, quicunq; vel Occiden-
 tem, vel Occidentis partem aliquam vel Regio,
 vel Ducali, vel quouis alio nomine pro suo pos-
 sedit, obligatus fuit. Neque ista ratione, quif-
 quam antehac vel Galliar, vel Hispaniar Rex
 fuit, qui non in inferno inferiore vnà cum Dia-
 bolo & impiis omnibus concremetur. XXV. Iam
 verò ecquis tam imperitus linguæ Latinæ repe-
 rietur, qui non videat, genus dicendi, quo illius
 instrumenti scriptor est usus, longissimè ab illius
 seculi consuetudine abhorreret? quam reprehen-
 sionis partem Platina in illo Syluestro non præ-
 termisit. sed fusiùs persecutus est vir acerrimo
 in hoc genere iudicio Laurent. Valla. cui v-
 num hoc subiungemus: si quis genus dicendi cõ-
 sideret, quo Constantini leges in Theodosiano
 & Iustiniano codice scriptæ sunt, eum nullo
 negotio animaduersurum, instrumētum hoc ex
 illa officina prodiiſſe, quam superius ex Francis-
 canicis Conformitatibus, aut Dominicani vita
 demonstrauiſus. Neque verò silentio præter-
 cunda est altera Papæ cuiusdam recentioris
 (Leonis, ut videtur, decimi) calliditas planè vete-
 ratoria, qui, ut vitium istud orationis ac styli
 quasi fūco aliquo tegeret, falsitatem falsitate cu-
 mulauit. Græculum enim quendam, Bartholo-
 mæi Picerni nomine subornauit, post verò Au-
 gust. Steuchum bibliothecarium suum, qui di-

cerent, se in bibliotheca Papæ nescio quain-
strumentū istud Græca lingua cōscriptum repe-
risset, tūm aliquantō commodiūs in Latinum
sermonem conuertisse. Quod commētum Gre-
gorius XIII. nūc nuper in recenti editione De-
creti Gratiani confirmavit. Atqui leges Con-
stantini omnes in supra dictis Codicibus Theo-
dosiano, & Iustiniano, Latina lingua conscrip-
tæ extant: quamvis & Constantinopoli, & Græ-
ca vrbe, & apud Græcos ederentur. præterea Eu-
sebius lib. de vita Const. 3. memoriæ prodidit, eū
in Synodo Nicæna Latinè verba fecisse. Et lib. 2.
testatur, se illius Epistolas & decreta latinè scri-
pta in Græcum sermonem conuertisse. vt suspi-
cari aliquis possit, aut Græcè illum nunquam in-
strumentum istud scripsisse, aut, si & Græcè &
Latinè scripsit, certè non isto Bæotico & stoli-
do dicendi genere vsum esse. Sed iam de falsitate
& impio Paparum de Constantini donatione
commento satis videtur dictum: vt perspicuum
omnibus esse possit, totum Papatum, qui hoc so-
lo fundamento nitebatur, subruto fundamento,
stare diutiūs non posse.

ALIVD FALSITATIS CRIMEN ANTIQUISSIMUM.

Commodissimum tamē videtur, alia quædā
Papalium falsitatū ac periuriorum exēpla
proponere, ac potissimū ea, ex quib. intel-
ligatur, Papā Romanum non modò contra Scri-
pturæ sacræ, verumetiā contra veteris Ecclesiæ
primi-

primitiue auctoritatem tyrannicum istum do-
 minatum affectasse. Nam cum ambitio ac li-
 bido dominandi nonnullos tum Episcopos oc-
 cupasset, Nicæna Synodus anno Christi
 c c c x v. coacta est: in qua decretum fuit, ut in
 quaque provincia siue diocesi (vtrouque enim
 vocabulo patres illi veteres utebantur) pastor a-
 liquis, etate (ut credi par est) & doctrina præstans
 deligeretur, cui potestas permitteretur, cum vsus
 veniret, collegas aduocandi, atque ad eos de com-
 munium Ecclesiarum negotiis referendi. Hic per
 ea tempora modò Patriarcha, modò Metropo-
 litanus, modò Archiepiscopus promiscuè di-
 cebatur: ita tamen, ut neque minores Episcopi
 sine huius, neque hic sine illorum consensu atq;
 auctoritate grauius quicquā administraret. Ver-
 ba Synodi cap. 6. hæc fuerunt: *Antiqua consuetu-*
do valeat, quæ in Ægypto, Lybia, & Pentapoli fuit,
ut Alexandrinus Episcopus super his omnibus au-
toritatem habeat, quoniam & Romano Episcopo hac
eadem consuetudo est. Similiter autem & apud An-
tiochiam, & in cæteris provinciis privilegia conseruen-
tur. Illud autem planum est, quod si quis sine consensu
Metropolitani fiat Episcopus, hunc magna Synodus
statuit Episcopum esse non oportere. Rufinus autem
 lib. 10. Eccles. histor. decretum illud sic interpre-
 tatur, *Apud Alexandriam, & in vrbe Roma hac con-*
suetudo seruetur, ut & ille Ægypti, & hic suburbica-
rum Ecclesiarum sollicitudinem gerat. Ex quibus
 intelligitur, fines Episcopatus Romani suburbi-
 carum tantum Ecclesiarum terminis à Nicæna

Synodo circumscriptos fuisse: tantum abest, ut ei vel principatus, vel auctoritas in omnes orbis totius Ecclesias ab Imperatore Constantino tributum fuerit. Audiamus nunc quid anno post sexto & quinquagesimo in Synodo Constantinopolitana prima eadem de re constitutum fuerit: hoc est, anno Christi cccxvi. Nam cap. 2. scriptum ita est: *Episcopi quibus sua diocesis attributa est, ne in Ecclesias quae extra fines suos sunt, se inferant: neque Ecclesias confundant, sed secundum canones, Alexandriae quidem Episcopus ea tantum quae in Aegypto sunt, gubernet. Orientis vero Episcopi solum Orientem administrent. Conserueturque sua Ecclesiae Antiochena dignitas, quae in Nicæna Synodo declarata est. Et Episcopi Asiae diocesis siue praefecturae, ea tantum quae in Asia sunt, gubernent: qui in Ponto sunt, quae in Ponto tantum. Thraciae vero ea tantum quae sunt in Thracia. Episcopi autem nisi aduocati, ne in alienam diocesim & praefecturam se inferant, siue ad suffragia, siue ad alias ullas administrationes Ecclesiasticas. quod si praedictus canon super praefecturis & diocesibus conseruetur, perspicuum est, quod cuiusque provinciae negotia unaquaque Synodus provincialis gubernabit, quemadmodum à Synodo Nicæna constitutum est. Quinetiam Socrates libro histor. Ecclesiast. 3. his eandem rem confirmat verbis. Rursus fidem à Nicæna Synodo traditam confirmarunt, & Patriarchas descriptis provinciis constituerunt: ut Episcopi certa diocesi praepositi in alienas ecclesias ne inuaderent. Et mox. Conseruantes tamen primum honoris & dignitatis gradum Antiochen-*

riochenſum Eccleſia, quem ei qui tunc aderat Mi-
 letio dederunt. Statuerunt autem, ut quoties res poſtu-
 larer, de cuiusque provincia negotiis cuiusque provin-
 cia Synodus conſtitueret. Hæc Socrates. Atque il-
 lam ipſam Eccleſiarum deſcriptionem videre li-
 cet ab Imperatore Gratiano, Valentiniano &
 Theodoſiano traditam, & conſtitutam in l. 3. C.
 Theodo. de fide Cathol. Eat nunc Romanus E-
 piſcopus, & ſibi principatum in omnes vniuerſi
 orbis Eccleſias, & nominatim in ſedem Antio-
 chenam, Hieroſolymitanam, Alexandrinā & Cō-
 ſtantinopolitanam ab Imp. Constantino tribu-
 tam fuiſſe gloriatur. Nam hunc Eccleſiæ primum
 uæ ſtatum, & conditionem uſque ad annū Chri-
 ſti cccxxxi. fuiſſe demonſtrauiſus. Quinetiā eiuf-
 dē Synodi c. 5. ita ſcriptū eſt: *Conſtantinopolitanus*
Episcopuſ habeat primatum honoris poſt Romanum
Episcopum, quia ipſa eſt noua Roma. quod etiam re-
 latum eſt diſt. 22. c. Conſtantinopolitanę. Vbi nu-
 per Canoniſta Gregorius xiii. annotauit, cano-
 nem illum à Romana ſede receptum non fuiſſe.
 Nec mirū: cū eo canone Papatus manifeſte fal-
 ſitatis conuiſtus eſſet. Audiamus etiā Ioan. Chry-
 ſoſtomi hac de re iudiciū, qui circiter annum
 Chriſti ccc. floruit, & primatum illum Antioche-
 nę Eccleſiæ perſpicuè vindicat hiſ verbis, hom.
 3. ad populum Antiochen. *Ciuitatum omnium An-*
tiochena noſtra Chriſto eſt optatiſſima: & ſicut Pe-
trus inter Apoſtolos primus Chriſtum predicauit ſic
inter ciuitates (ſicut iam prædixi) hæc prima tan-
quam coronam quandam admirabilem Chriſtianorū

tenet appellationem. Item Homil. 16. *Quæ verò est ciuitatis nostra dignitas? contigit primum Antiochie discipulos appellari Christianos. hoc autem ciuitatum quæ sunt. in mundo ciuitas habet nulla, neque ipsa Romuli ciuitas: propterea contra omnem terrarum orbem Antiochia oculos erigere potest. Atque hæc quidem (vt dixi) temporum illorum conditio fuit, cum Papa Rom. ab illa tyrannide, quam postea in Ecclesia occupauit, longè longèque abesset. Nunc, quid posterius obseruatum fuerit, cōsideremus. Nā in Synodo Ephesina, quæ quinquaginta pōst annis, hoc est anno Christi ccccxxxi. habitata est, cap. postremo ita scriptum est, Visum est sanctæ & vniuersali Synodo, seruando vnicuique prouincia pura & integra iura, quæ ad ipsam pridem & ab initio pertinent, secundum morem qui iam pridem obtinuit, &c. Vbi est ille summus super vniuersi mundi Ecclesias tributus Papæ Rom. ab Imp. Constantino principatus? Audiamus insequentem vniuersalem Synodum xx. pōst annis, hoc est anno Christi ccccli. Chalcedone congregatam. Nam cū Episcopus Constantinopolitanus propter Orientalis Imperij sedem, in vrbe sua collocatam, pari eodēque ambitionis morbo, quo noster Romanus laboraret, artibus ac technis suis perfecit, vt ea Metropolis, quæ tantam dignitatem haberet, ius quoddam præter ceteras obtineret: atq; vt ipse Asiæ, Ponti, & Thraciæ Metropolitæ solus constitueret, vnde accidebat vt Ecclesiæ Antiochenæ auctoritas tantopere à Chrysostomo celebrata, & Nicæana primum*

mum, tum deinde Constantinopolitana Synodo
 constituta funditus euerteretur. Simul his artibus
 effectum est, ut Quatuor viri regundo terrarum
 ubi crearentur, qui Metropolis suæ præfeturæ
 subiectos haberent. Nam Alexandrino Africa,
 Occidens Romano, Constantinopolitano verò
 pars illa Europæ & Asiæ propè tota tributa est,
 præter perpaucas Ecclesias, quæ Hierosolymita
 no propter antiquitatem & auctoritatem vrbis,
 quasi dicis caussa, relictæ sunt. Itaque cum olim
 Archiepiscopi, Patriarchæ, & Metropolitæ iidem
 essent, totidemque nominibus promiscuè appel-
 larentur, deinceps Archiepiscopi (qui Patriarchæ
 quoque dicti sunt) quatuor tantum facti sunt, qui
 Metropolitanis, ut diximus, præessent. Nam cap.
 illius Synodi 28. scriptum est: Ubique leges san-
 ctorum patrum nostrorum sequentes, eadem & nos de-
 finimus, ac statuimus de dignitate atque præstantia
 huius sanctis. Ecclesiæ Constantinopolis, noua Roma.
 Etenim sedi antiquioris Romæ, quia tunc ciuitas illa re-
 gnabat, patres nostri meritò primum honoris gradum
 tribuerunt. Atque eadem consideratione moti c. l.
 Deo amantiissimi Episcopi parem honoris gradum tri-
 buerunt noua Roma (notentur hæc verba) sedi san-
 ctissimæ: meritò decernentes, ut ea ciuitas, quæ tantum
 honorem adepta est, ut & sedes esset Imperij, & Sena-
 tum haberet, & parem dignitatis gradum obtineret,
 atque antiqua sedes Imperij Rom. obtinet: etiam in Ec-
 clesiasticis negotiis parem atque illa honorem & di-
 gnitatem obtineat, cum post illam secunda sit. Vbi tum
 ille Rom. Papæ principatus ac dominatus sum-

mus latebat, quem Imper. Constantinus ei super omnes Ecclesias tribuisse dicitur. Audiamus verba secundæ Synodi Constantinopolit. ex cap. 36. *Renouantes qua à CL. Patribus qui in hac à Deo seruata & regia vrbe conuentum egerunt, & sexcentorum triginta, qui Chalcedone congregati fuerunt, instituta sunt, definimus, vt Constantinopolis sedes parem habeat dignitatem sedi antiquioris Romæ, & in Ecclesiasticis negotiis æquè atque illa magnificetur, (Notentur hæc verba) cum sit post ipsam secundam post eam autem Alexandrinæ magna vrbis, & post hanc Hierosolymorum Episcopus succedat. Sed postea sensim Archiepiscoporum numerus Imperatorum arbitrio adauctus est. Nam Imperator Iustinianus vrbi suæ patriæ honorem illum tribuit Nouel. xi. vbi sic scribit: *Multis & variis modis patriam nostram augere cupientes, in qua Deus præstitit nobis ad hunc mundum venire, iubemus, vt eius sacrosanctus antistes non solum Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat, & certæ prouinciæ sub eius sint auctoritate: id est, Dacia mediterranea, Dacia Ripensis, Mysia secunda, & Dardania, & Præualitana, &c. Item ad extremum: Archiepiscopum eius à venerabili concilio Metropolitanorum ordinari sancimus.* Fuerunt & aliæ eodem nomine vrbes Iustinianæ dictæ, in Africa Iustiniana Carthaginensis, quam idem Imp. Romano imperio adiunxerat, in Cipro insula, Iustiniana Theodoræ vxoris eiusdem patriæ, quibus parem iuris honoris, & dignitatis prærogatiuam Iustinianus tribuit. Ex his igitur multiplex Papatū Romanorū impu-*

impudentia perspicitur: primùm in eo quòd quatuor tantùm Patriarchias siue Archiepiscopales sedes per ea tempora numerant: tum in eo, quòd suam sedem illis quatuor sedibus superiorem faciunt, & sibi in illas principatum ac iurisdictionem arrogant: deinde, quòd illorum patriarcharum ius ac potestatem sibi asciscunt. cùm euidentissimè appareat, Imperatorum illam auctoritatem ac potestatem fuisse: quæ omnia quòd planius ac dilucidius cognoscantur, vnico insuper eiusdem Iustiniani testimonio contenti erimus: cuius in Nouella 230. verba hæc sunt, Latine à Iuliano antecessore conuersa. *Inbemus igitur beatissimos quidem Patriarchas, id est, Papam Romanum & Constantinopolitanum & Alexandrinum & Theopolitanum, id est, Antiochenum, & Hierosolymitanum, siquidem consuetudo est, &c.* Et mox: *Metropolitanos autem, qui à consilio suo vel beatissimis Patriarchis, vel à Metropolitanis consecrantur, &c.* Item Nouel. 131. *Papa Romanus, inquit, prior omnibus Episcopis & Patriarchis sedeat: & post illum Constantinopolitana ciuitatis Episcopus: Archiepiscopus primæ Iustinianæ habeat sibi subiectos Episcopos Daciae Mediterraneæ, & Dacia ripensis, item Præualenos, & Dardania, & Mysia superioris, & Pannonia: sed & ille ab ipsis consecratur, & eadem iura super eos habeat, quæ Papa Romanus habet super Episcopos sibi suppositos.* Perspicuū est igitur, primis Christianæ libertatis tēporibus quatuor tantū Patriarchas fuisse, pari omnes honore, dignitate, iurisdictione, auctoritate, gradu: nisi

quòd in Synodis vniuersalibus Romanis, propter veterem veteris Romæ dignitatem, primus confidebat: deinde Patriarcharum numerum auctum fuisse, non à Papa Romano, sed ab Imperatore Romano: vt essent quinque, tùm sex, tùm septem, tùm ad extremum octo. tot enim sub Iustiniano numerauimus. Ex quibus simul animaduerti volumus, insignem Romani Papæ in illo Synodi Constantinopolitanæ cap. 36. corrumpendo fraudem atque impudentiam. Nam apud Gratianum dist. 22. c. renouantes, verba Synodi Græca ita verterunt: *Renouantes sancti Constantinopolitani decreta concilij petimus* (imò definimus, ἐπίλοιποι) *vt Constantinopolitana sedes similia priuilegia quæ superior Roma habet, accipiat. Non tamen in Ecclesiasticis rebus magnificetur vt illa: sed hæc secunda post illam existens, priusquam Alexandrina sedes numeretur, deinde Antiochena, & post eam Hierosolymiana.* De qua falsitate ne cui dubiū esse possit, Græca ipsa verba proferemus: ἐπίλοιποι ὡς τὴν καὶσαντινυπόλεως θρόνον τῶν ἰσων ἀπολαβεῖν πρεσβείων τῶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης θρόνου, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνοι μεγαλύνεσθαι πρὸς ἡμᾶς. Veruntamen, dixerit fortasse quispiam, mendum istud nuper in editione Gregorij xiii. sublatum est, & pro Non tamen, repositum Necnon. Præclarè. Nam ista ratione primùm fateri Papa cogitur, apertissimæ se falsitatis conuictum esse: eaque falsitate & corruptela per annos ampliùs ccc. ad fallendam Christianam Ecclesiam improbè ac veteratorie vsu esse. Præterea nunquam illam falsitatem

tatēque correctum fuisse, nisi à nostris iam pri-
dem falsò accusatus & conuictus fuisset. Sed quid
respōdebit vel Gregorius xiii. vel Sixtus noster
de iterata, & renouata hac eadē falsitate in c. an-
tiqua, extra de priuileg. vbi turpior etiā impostu-
ra cōmissa est his verbis, *Antiqua Patriarchalium
sedium priuilegia renouātes sancimus, vt post Rom. Ec-
clesiam (qua disponente domino super omnes alias or-
dinariæ potestatis obtinet principatum, vt pote mater
vniuersorū fidelium & magistra) Constantinopolitana
primū, Alexandrina secundum, Antiochena tertium,
Hierosolymitana quartum locum obtineat: seruata
cuiuslibet propria dignitate: ita quòd postquam antisti-
tes eorum à R. Pontifice receperint pallium (quod
est plenitudinis officij Pontificalis insigne) præstito
sibi fidelitatis & obedientie iuramento, licenter, &c.*
Ecquis est vel tam ferreo pectore, vel tam vecor-
di mente, quem ista tanta Paparum in corrup-
pendis Ecclesiæ Christianæ monumentis impu-
dencia non moueat? Neque verò consimilis al-
tera impudentia silentio prætereunda est, ex c.
placuit, 2. q. 6. Nam cum in synodo Carthagenen-
si sexta, cui B. Augustinus interfuit, cap. 105. de-
cretum aduersus Papam R. fuisset, ne ad ipsius
Sedem ex transmarinis Ecclesiis prouocaretur: si
quis prouocare auderet, anathema esset: tamen
idem Papa in illo c. placuit, post hæc verba: *Ad
transmarina autem, qui putauerit appellandum, à
nullo intra Africam in communionem recipiatur: im-
pudenter hanc exceptionem subiunxit. Nisi for-
tè Rom. sedem appellaueris: vbi nuper Gregorius*

XIII. perfidiosa falsitatis atque impostura manifestò convictus, hanc excusationem adiecit, *Hæc in antiquis Codicibus scribuntur tanquam Gratiani verba.* Præclare rursus. Nam hoc modo, intoleranda Paparum Rom. impudentia perspicitur, qui non modò decretum data opera contra ipsorum ambitionem scriptum illa exceptione corruerunt, verùm etiam per annos amplius trecentos, vsque dum à nostris illa falsitas atque impostura patefacta est, illo mendacio Christianam Ecclesiam circumuenerunt. Et quoniam Gallis nostris hæc potissimum à nobis opera nauatur, non alienum erit ex Doctore Bernardo quid aliquando Lutetiæ Parisiorum ex hac Romanarum appellationum ambitione acciderit, verbis ipsius exponere. ex lib. de considerat. 3. Parisius, inquit, contigit hoc, nobili Galliarum ciuitate, sede Regia. Quidam sibi publicè desponsauerat uxorem: adest dies celebris nuptiarum, parata omnia, iniurati multi: & ecce homo concupiscens uxorem proximi sui, in vocem appellationis inopinata prorumpit, affirmans sibi traditam prius, suam potius esse debere. stupet sponsus, herent aures, sacerdos non audet progredi, frustratur omnis apparatus ille, descendit quisque in domum suam, suam cœnam manducaturus. Sponsa à mensa & thalamo sponsi suspenditur, quousque Roma reditum est. Rursus in eadem Parisiorum ciuitate quidam sibi desponsata uxore diem constituit nuptiarum: interim emergit calumnia, dicentibus quibusdam, non debere coniungi. Ad iudicium Ecclesia causa delata est. Sed non expectata sententia, appellatum

appellatū est. At ille nihilominus, quod proposuerat,
 contēpta, siue dissimulata appellatione, peregrin. Age:
 posterioris temporis rationem consideremus.
 Nam anno ccccxxcv Carthaginensis syno-
 dus, eaque vniuersalis habita est; ad quam Epi-
 scopus Rom. tres legatos, Faustinum, Philippū,
 & Asellum, cum his mandatis misit, vt iussu
 Sedi à synodo Nicæna tributum, nimirum vt ab
 ōnibus metropolitanis ad illū appellaretur, sibi
 conseruaretur. Tum repentē scriba, nomine Da-
 niel, iussus est de scripto mandata illa recitare:
 ac simul caput illud synodi Nicænæ, quod Papa
 Rom. illis pro causæ suæ instrumento adiunxe-
 rat. Recitatum est quintum caput integrum
 synodi Sardicenis, quod Episcopus Rom. frau-
 dulenter ac malitiosè pro Nicæna synodo sup-
 posuerat. Omnes qui tū aderant Episcopi &
 Archiepiscopi negarūt id se vnquam in synodo
 Nicæna legisse. Itaque placuit, vt exemplar Ni-
 cænæ synodi, quod tū erat in manibus, recita-
 retur. Verbum de appellatione nullum. Decretū
 fit, vt certi homines Constantinopolim, Alexā-
 driam, Romam denique mitterentur, qui alia
 exemplaria Nicænæ synodi asportarent, sed ma-
 ximè Constantinopolim: vbi autoritas ipsa si-
 ue ἀρχέτυπος Nicænæ Synodi asseruabatur. An-
 no vertente allata sunt. Recitata. Nulla de isto
 Episcopi Rom. priuilegio ac præcipuo iure su-
 spicio. Scribitur epistola de communi patrum
 sententia Rom. Episcopo. Nusquam illud in
 Nicæna synodo repertum: imò ex contrario, in

illa ipsa synodo decretum, vt ipse suis se finibus,
item vt alij Papa & Metropolitani, contineret.
Quare si saperet, deinceps sua diœcesi & præ-
fectura contentus esset: neque in alienâ posses-
sionem inuaderet. Huic sententiæ subscripserūt
ducenti & triginta patres: in iis, illi ipsi quos
antea nominauimus, Faustinus Episcopus Po-
tentine Ecclesiæ, legatus Episcopi R. Philippus,
Presbyter & legatus Episcopi R. Afellus pres-
byter, & eiusdem Episcopi legatus. Quinetiam
illius Nicænorum patrū decreti quatuor hasce
causas Synodus adscripsit, quas non alienum
est exponere. Prudentissime, inquit, iustissimeq;
Nicæni patres prouiderunt, quacunque negotia in
suis locis, ubi orta essent, finienda: nec unicuique
provinciæ gratiam spiritus Sancti desaturam, qua
æquitas à Christi sacerdotibus & prudenter videatur,
& cōstantissime teneatur: maxime, quia unicuiq; con-
cessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorū, ad con-
cilia sua prouincia vel etiam vniuersale prouocare,
nisi forte quisquam est, qui credat, Deum vni alicui
cognitionis & examinis inspirare iustitiam, innum-
erabilibus autem in synodo congregatis sacerdoti-
bus denegare. Aut quomodo ipsum transmarinum
iudicium ratum erit, ad quod testium necessaria per-
sona vel propter sexus, vel propter senectutis infir-
mitatem, vel multis aliis interuenientibus impedi-
mentis adduci non poterunt? De legatis autem illis
tribus, Faustino præsertim, graues querimoniae
in iisdem literis perscriptæ sunt, quod conuen-
tū magnas molestias exhibuissent, cum simula-
rent

rent se Rom. Ecclesiæ priuilegia defendere. Videmus igitur Rom. Papæ iam tum per illud tempus patefactam improbitatem, perfidiam, falsitatem, impudentiâ, atq; apertè ab vniuersali synodo conuictam & condemnatam. Ecquid illam sublaris omnibus ex Africa & Asia suis vel emulis vel certè rivalibus fecisse arbitramur, vt potentiâ iam tum illis tēporibus affectatâ in Occidente suo constabiliret? Arque hæc quidem hætenus de prima Nullitatis causa, & iudicis incompetencia dicta sint: quæ tamen quod magis apud clarissimos Parlamentorum regionū senatores, & alios iurisperitos testata esse possint, auctoritate Doctorum confirmabimus. Ac primò illa peruulgata Canonistarum sententia, Papam etiam in solo hæresis crimine non esse idoneū iudicem, sed ab aliis iudicari oportere. c. si Papa, dist. 40. Et eo casu Philippus Decius fortiter contendit, concilium auctoritate Papæ non esse cōgregandum, in c. cum venissent, num. 37. extra. de iudic. Idem Panormit. & Decius in c. significasti, num. 4. & num. 9. de elect. Sed omnium copiosissime & doctissime Lud. Rom. in concil. ult. num. 15. & seqq. vbi ex ipsius Decreti auctoritate contendit, eum qui rebelliter viuit, & discere atque agere bona recusat, magis esse membrum Diaboli, quàm Christi: & potius infidelem, quàm fidelem monstrari. c. nullus, dist. 38. Idem Iason in cōf. 95. requisitus, vol. 4. Decius cōf. 115.

SECVNDA NULLITAS
EX FALSITATE ALLEGATIONIS.

SECUNDAM igitur nullitatis causam in allegationis falsitate consistere dicimus: hoc est, in allegata falsa causa, quam Papa in concipienda sententia secutus est. Nota enim regula iuris est, vt sententia ex falsis causis, falsis allegationibus, falsis instrumentis, falsis testimoniis pronunciata, ipso iure, ac sine appellatione nulla sit: præsertim vbi sententia præcipuam causam ac fundamentum habuit allegationis falsitatem. l. i. & pass. C. si ex fals. instr. l. si prætor. 7. D. de iudic. l. cum verò, 26. §. subuenrum, De fideic. libert. l. Seia. 26. D. de tutor. & cur. dat. l. 1. §. hæc verba, D. ne vis fiat ei. l. i. C. si ex fals. alleg. At Papa Sixtus iccirco Regem Nauarrum & Principem Condæm ab se proscriptos esse prædicat, quia sunt notorii (vt ipse loquitur) hæretici. Festinè. Nam hac ratione, si principes illi notorii sunt hæretici, tum armis & bello persequendi sunt: si non sunt hæretici notorii, tum proscriptio & execratio nullius momenti est. Videamus igitur quo nomine, & quanam allegatione supradicti Principes pro hæreticis damnetur. Neque enim tantum crimen vel infimo cuiquam Christiano, sine magna & graui causa imponendum est: nedum illis tantis principibus, & tanti Regis agnatis proximis. Imperatores Gratianus, Valent. Honor. statuerunt, vt hæreticorum numero habeantur, qui vel leui argumento à iudicio

cio catholicæ religionis ac tramite detecti fuerint deuiare. l. 2. C. de hæret. & Manich. Quis illâ definitionem probaret? nam Augustinus eos qui sententiam suam, quamvis falsam & perniciosam, nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim quam non audacia sua præsumptionis pepererint, sed à seductis atque in errorem prolapsis parentibus acceperunt, querunt autem tanta sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum inuenerint, nequaquam hereticos deputat: vt loquitur text. 24. dist. 3. c. dixit. Rursus Ioh. Auentinus lib. Annal. 3. scriptum reliquit, Episcopum quendam Germanum, nomine Vergilium, Mathematicis artibus eruditum, in crimen hæresis iccirco vocatum fuisse, & Romam à Zacharia Pontifice accersitum, quòd Antipodas esse affirmasset. Canonistæ decreuerunt eum hæreticum habendum esse, qui non omnibus ac singulis Papæ decretis obtemperaret. gloss. dist. 10. c. nulli. & dist. 21. Papa ipse decreuit, vt qui negat Imperatores, Reges, Principes, humanam denique omnem creaturam temporali & materiali gladio Romani Põtificis subesse, hæreticus habeatur: quoniam hoc credere est de necessitate salutis: hoc est, vnus est ex fidei articulis. c. 1. in fin. extrauag. de maiorit. & obed. Anno Christi cxcviii. Victor Papa Romanus Ecclesias Orientales iccirco hæreticas esse pronuntiauit, quòd de festo die Paschatis non idem quod ipsius Ecclesia sentiebant. Qua de causa Irenæus Lugdunensis Episcopus Papam illum vehementer increpuit: auctore Euseb. lib. 5. 26. &

Epist. 24. Quid opus est multa? Hereticus in Papatu definitur qui non credit iis omnibus, quæ in Ecclesia R. pro veris tradita sunt. c. nulli, dist. 19. At superius demonstratum est, Paparum auctoritate atque imperio traditam hanc Ecclesiæ Christianæ doctrinam fuisse ad credendum, Dominicum plura edidisse miracula, quàm Christum, & omnes ipsius Apostolos: eundem Dominicum multò præstantiorem fuisse Christo, & omnibus eiusdem Apostolis. Ioannem Baptistam, cui Scriptura sacra elogium hoc tribuit, neminem vnquam mortalem in terris illo maiorem extitisse, multis partibus inferiorem illo impostore Dominico fuisse. Demonstratum est præterea, fabulam de stigmatibus Francisci Bernardonis à Papis approbatam fuisse, Ecclesiæque Romanæ traditam ad credendum, & sub nota hæresis puniendum oppositum sapientem: his enim ipsis verbis Papæ in suis Bullis vtuntur. lib. Conformat. fol. 234. col. 3. *Quare, inquit, hoc est firmissimè, tanquam verum tenendum, & oppositum tenentem, ut hereticum ab omnibus despiciendum.* Pari ratione Anton. Florentinus hist. part. 3. c. 1. §. 3. sic scribit: *Ecclesia indubie approbauit & declarauit festum de hoc celebre instituendo: quod Francisco oranti & transformato D. Iesus in modum Zeraphyn (scilicet cum sex alis) crucifixus ei impressit in manibus & latere signa sue passionis, in quibus sentiebat maximum dolorem.* Iudicent nunc clarissimi & prudentissimi Regis Galliæ consilij, satisne vera illa Hæretici definitio sit, vt qui turpissi-

turpissima illa de Dominico & Bernardone cō-
 mēta Ecclesiæ Romanæ auctoritate compro-
 bāta non crediderit, pro hæretico habeatur, &
 ab Ecclesiæ communione arceatur? Si non æ-
 quum hoc Papatus R. decretum esse statuant,
 tum meminerint eius regulæ, qua traditur, leues
 & temerarios accusatores, non modò calumniæ
 damnatos, infamia notari, verumetiam talionis
 pœna damnari. l. ult. C. de accusat. ac proinde
 Papam Sixtum V. qui Nauarrum Regem, & Con-
 dæum Principem hæresis crimine calumniōse
 accusauit, perspicuè pro schismatico & hæreti-
 co habendum esse. Sed iam paulò attentius con-
 sideremus, in quos nefarium illud crimen ac no-
 men Hæreticorum conueniat. Nam quantum ex
 sacræ Scripturæ & veterum Ecclesiæ doctorum
 auctoritate cognosci licet, Hæreticus is demum
 dicendus est, qui doctrinā cum regula fidei (hoc
 est symbolo Christianorum) pugnantem legiti-
 mē admonitus, & conuictus, tamen & contum-
 maciter tuetur, & seditiosè disseminat. Sic enim
 Augustinus lib. de ciuit. Dei 18. c. 51. *Qui in Eccle-*
sia Christi, inquit, morbidū aliquod prauūq; sapiūt,
si correpti ut sanū rectūq; sapiāt, resistunt cōtumaci-
ter, suāq; pestifera & mortifera dogmata emendare
nolunt, sed defensare persistunt, hæretici fiunt, & fo-
rās exeuntes habentur in exercentibus inimicis. Iam
 verò de Symbolo Christianorum, quam fidei
 regulam Tertullianus appellat, præclarum eius-
 dem Tertulliani hoc testimonium extat in libro
 de præscript. hæret. *Regula fidei est, inquit, qua*

creditur unum omnino Deum esse (notetur hæc pia Christiani symboli paraphrasis) nec alium præter mundi creatorem, qui vniuersa de nihilo produxit per verbum suum. P. Id verbum filium eius appellatum, variè visum patriarchis, à prophetis semper auditum, postremo delatum à Spiritu Patris Dei & virtute in virginem Mariam, carnem factum in utero eius, & ex ea natum egisse (exisse) Iesum Christum, exinde prædicasse nouam legem, & nouam promissionem regni cælorum, virtutes fecisse, fixum cruci, tertia die resurrexisse, in cælis eroptum sedere ad dexteram patris, misisse vicariam vim Spiritus Sancti, qui credentes agat, venturum cum claritate ad sumendos sanctos in vite æterna & promissorum cælestium fructum, & ad prophanos iudicandos igni perpetuo: facta vtriusque partis resurrectione cum carnis restitutione. Hæc regula à Christo instituta nullas habet apud nos quæstiones, nisi quas hereses inferunt, & quæ hæreticos faciunt. Hæc Tertullianus. Ex quibus intelligitur, hæreticos ab eo definiri, qui doctrinam Christianorum Symbolo contrariam in Ecclesiam inducunt: quod illi Pauli Apostoli præcepto consentaneum est: *Qui aliud vobis Euangelium attulerit, quam quod nos attulimus, anathema esto.* Itaque Tertullianus alio eiusdem libri loco, Vnde, inquit, extranei & inimici Apostolis hæretici, nisi ex diuersitate doctrina, quam unusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos, aut protulit aut recepit? Illic igitur & Scripturarum & expositionum adulteratio deputanda est, ubi diuersitas inuenitur doctrina. Item alio loco: Hæretici edant

origines

origi
scop
rent
stolis
POS
ctore
difer
lari
ctri
faci
loci
æst
doct
uer
post
ut
stoli
ab
En,
nan
ind
qua
den
qua
& c
affi
à T
cip
plu
cise
sed

origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primum ille Episcopus aliquem ex Apostolis, uel Apostolicis uiris, QUI TAMEN, CVM APOSTOLIS PERSEVERAVERIT, habuerit auctorem & antecessorem. Apostolicos Tertullianus disertè appellat, neque alios hoc nomine appellari patitur, quàm qui cum Apostolorum doctrina consenserint, & in ea perseuerauerint: ut faciliè intelligatur, Apostolicos non ex sedis & loci, sed ex doctrinae successione & perpetuitate æstimandos esse. Itaque alio loco: *Hereticorum doctrina*, inquit, *cum Apostolica comparata, ex diuersitate & conuerietate sua pronuntiabit, neque Apostoli alicuius auctoris esse, neque Apostolici: quia, sicut Apostoli non diuersa inter se docuissent, ita & Apostolici non contraria Apostolis edidissent: nisi illi qui ab Apostolis descuerunt, & aliter predicauerunt.* En, ut aperte Tertullian. ostēdit, eos qui doctrinam cum Christianorum Symbolo pugnantem inducunt, Hereticos propriè appellandos esse, quamuis se Apostolicos nominent: quandoquidem, inquit, ab Apostolis descuerunt: & (ut aliquantò antè dixit) ex suo arbitrio, id est, ingenio & cōmento, aliquid præter Sacram Scripturam affixerunt. Animaduertendum præterea, dici à Tertulliano Apostolicos non propriè ac præcipuè qui Petro, sed generaliter qui alicui ex ipsius omnibus Coapostolis successerūt: neque id præcisè: ut referri ad locū & ciuitatē certā oporteat: sed cōnexè, qui Apostolis in Christi doctrina per

manus tradenda successerunt. Ex quo Paparum impudentia perspicitur, qui non modò Apostolici nomen propiè ad Romanū Episcopum restrinxerunt, verum etiam stolidis rebus nomen illud imposuerunt, veluti: Sedes apostolica, Legatus apostolicus, Nuntius apostolicus, Notarius apostolicus, Cancellaria apostolica, Pœnitentia apostolica, Camera apostolica, Priuilegium apostolicum, Prouisio apostolica, Bulla apostolica: vt tandem aliquando (sit honos auribus) dicatur, Mulus apostolicus, Marellio apostolicus & siquid eiusmodi. Verum vt ad institutum redeamus, quò planius discrimen inter Hæreticum & Apostolicum intelligeretur, exemplum Tertullianus subiungit apertissimum, & valde ad id quod agimus accommodatum. *Paulus, inquit, Timotheum instituens, nuptiarum interdictores inter hæreticos suggillat.* Quid ita, Tertulliane? Nempe, quoniam Apostolorum doctrinæ interdictum illud contrarium est: qui disertè docuerunt, matrimonium esse omnibus omnium generum atque ordinum hominibus, nò modò decorum, & honorabile, verum etiam plerumq; necessarium. Ex quo intelligitur, prohibitionem matrimonij non esse apostolicam, sed hæreticam: quoniam hæretici ex Tertulliani sententia definiuntur, qui doctrinam apostolorum scriptis contrariam inuehunt. Apostoli verò & Orthodoxi, & Catholici, qui scriptis Apostolorum contenti, eos qui de his quicquā detrahant, aut aliquid affingūt, vnà cū Apostolo execratur. Porro huic

huic Hæreticorum definitioni consentanea altera illa est, quam B. Augustinus tradit in lib. de utilit. creden. *Hæreticus est, inquit, qui ob amorem lucri aut principatus nouas aut gignit, aut sequitur opiniones. vbi Principatum intelligit factionis & secessionis ab Ecclesia, cuius se Ducē ac Principem quasi sublato signo profitetur. Et hac eadem mente Paulus Philetum & Hymenæū Hæreticos appellat, quod non modò à fide aberrassent, sed etiam quorundam fidem subuertissent: quos etiam alio loco *πλανῶντας, ἢ πλανώμενους* appellat: id est, errantes, & alios in errorem inducentes. i. Timoth. 2. 2. Tim. 3. Sed & Petrus hæreticos describens, ait eos leuium & infirmorum hominum mentes inescare. Item alio loco: *Inter vos, inquit, erunt falsi doctores, qui clam inducent hæreses, siue sectas exitiales.* 2. Pet. 2. Quantum autem ad formam declarandorum hæreticorum attinet, Paulus eam his demonstrat verbis: *Hæreticum post vnā & alteram admonitionem deuota.* 1. Tim. 3. quam ad formam ille quoque ordo pertinet, quem Christus Math. 18. præscribit, vt apud Ecclesiam accusetur, & si se contumacem præbuerit, pro ethnico & profano habeatur. Et in hanc eandem sententiam videmus etiam Doctores scholasticos consentire in his Magistr. in 4. dist. 18. ca. 7. vbi sic scribit: *Excommunicationem fieri debere, cum quis secundum Canonicam disciplinam tertio vocatus ad emendationem manifesti delicti, & satisfacere vilipendens, sententia Ecclesie à loco orationis & sacramentorum communione, & fi-**

delium consortio præciditur ut erubescat, & pudore
 sceleris conuersus pœniteat, ut spiritus eius saluus sit.
 qui si pœnitentiam proflens respuerit, negata com-
 munioni admittitur, & Ecclesia reconciliatur. Ex
 quibus omnibus perspicuè intelligitur, tres hæ-
 reticorum esse notas, quibus ab orthodoxis in-
 ternoscuntur: siquid à regula fidei alienum in
 Ecclesiam inducant, si secessionem faciant, & si
 solenniter admoniti contumaciter perseuerent.
 Sed quoniam ad Regios Senatores Iuris peritos
 magna ex parte hæc disputatio pertinet, non a-
 lienum videtur, alteram ex Iustiniani libris Hæ-
 reticorum definitionem proponere. Nam in
 Nouel. 115. §. si quis, ubi inter legitimas liberorum
 exheredandorum causas hæresim enumerat, Iu-
 liano antecessore interprete hæc subiungit: Or-
 thodoxos autem dicimus eos, qui communicant in sa-
 cro sancta Ecclesia Catholica, in quam omnes Patriar-
 che una conspiratione & concordia colliguntur: &
 quatuor sancta concilia prædicantur: Nicenum, Con-
 stantinopolitanum, Ephesinum primum, & Chalce-
 donense. Hereticos autem dicimus eos, qui Catholi-
 cis non communicant. His igitur ita constitutis, vi-
 deamus nunc, quo iure supradicti Principes no-
 stri à Papa Sixto V. pro hæreticis damnentur.
 nam siue priorè, siue posteriorem definitionem
 sequamur, supradicti Principes quanta maxima
 possunt contentione profitentor, ac prædicant,
 Deumque & Angelos, atque omnes omniū or-
 dinum ac generum homines, cœlum denique &
 terram contestantur, se neque quicquam à regu-
 la fidei

la fidei & vſitato Chriſtianorum Symbolo, neque ab illis antiquiſſimis quatuor conciliis alienum in Eccleſiam inuehere, ſed eorum doctrinam & confeſſionem, qualiſin Synodo Nicæna, Conſtantinopolitana, Epheliſina, Chalcedonenſi concepta eſt, ex animo amplecti, neque ab Athanaſij formula, vel latum (vt dicitur) vnguem diſcedere. Proſitentur præterea, ſe nullam ab iis Eccleſiis, quæ in illa fidei regula, & confeſſionum formula permanſerunt (quales ſunt illuſtriſſimorum & potentiſſimorum Electorum, & Principum Auguſtanæ confeſſionis Eccleſiæ) ſeceſſionem feciſſe, aut facere velle. Poſtremò nunquam uſque adhuc ab illa huius generis Eccleſia, quæ in Apoſtolorum doctrina perſeuerarit, admonitos, aut reprehenſos fuiſſe. Quòd ſi Pariſienſis carnificinæ cruore & cædibus infinitis adoleſcentuli conterriti, Regiſque potentiſſimi coſpectu ac præſentia permoti, multis poſtremò militum armatorum gladiis circumuecti, ea quæ vel facere, vel pronuntiare iuſſi ſunt, inuiti fecerunt, ac pronunciarunt, non hanc legitimam ac ſolem nem, & qualè Chriſtus inſtituit, Apoſtoli & Apoſtolici ſeruarunt, Eccleſiaſtica commonefactionis formam habendam eſſe: præſertim cum aliquantò poſt, recuperata libertate, proteſtati ſint, ſe, quicquid illius fecerant, inuitos ac minis compulſos feciſſe: ſueque illius infirmitatis veniam à Deo, & Chriſtianis palàm, pro concione, in Eccleſia reformata poſtularint. Ex contrario verò demonſtrant, Papam Romanum iudicio maxi-

mæ partis Europæ, non modò inter hæreticos,
 sed etiam tanquam hæresiarcham, & factionis
 principem, auctorem, ducem damnatum esse.
 Primum quia fabulas impias, & blasphemias de
 falsis monachorum miraculis, in Ecclesiam in-
 uexit, & traditiones ab illis quatuor antiquis
 conciliis alienissimas: quales superius protuli-
 mus de commentitio Purgatorio, de inuocatio-
 ne mortuorum, de veneratione imaginum, de
 quotidiana renouatione sacrificij, Christi in mis-
 sa, de idololatrica panis & calicis veneratione, de
 prohibitione coniugij, de monachis Dominica-
 nis sub virginis Mariæ stola occultis, de pluri-
 bus & maioribus miraculis à Dominico & Fran-
 cisco factis quàm aut à Christo, aut ipsius apo-
 stolis: quæ sunt blasphemie adeò nefariæ, scele-
 ratæ, atque impiæ, vt illarum commemoratione
 piorum omnium animi cohorrescant. Deinde
 quoniam dominatu ac potentatu Regio in Ec-
 clesiam vniuersam arrogato, adhibitisque ad
 eum tuendum & ornandum ministris & fa-
 tellitibus, sacrapis, & Cardinalibus purpuratis,
 nouæ se factionis & Synagogæ ducem ac princi-
 pem professus est. Postremò quoniam quadrin-
 gentis ab hinc annis continuis, omnium Chri-
 stianorum Principum precibus rogatus atque
 admonitus, vt emendationem & reformationem
 aliquam admitteret, superbè postulata & preces
 illorum repudiavit. Cuius rei, ne longius testi-
 monia petantur, patrum certè atque auium
 nostrorum memoria testis esse poterit, ex concilio

lio Constantienſi, Baſilienſi, Florentino, & Tri-
 dentino: in quo poſtremo, non modò falſæ & a-
 dulterinæ doctrinæ ſublata non ſunt, verù me-
 tiam magis ac magis confirmatæ: vt iam verbum
 nemini eſſe poſſit, quin tres illæ notæ, quibus
 paulò antè dicebamus hereticum ab Orthodoxo
 internofci, euidentiffimè in Papa Romano ap-
 pareant. Quæ cùm ita ſe habeant, ſatis iam per-
 ſpicuum eſſe arbitramur, cuius momenti hæc ap-
 ud Regis Galliæ conſiliarios eſſe debeat Papæ
 Sixti accuſatio, cui ſe maxima Europæ pars ſub-
 ſcripſit. ſimul intelligitur, cuius auctoritatis eſſe
 apud eodem debeat hæc ab illo contra Regem
 Nauarrum & Principem Condæum inſtituta
 criminatio. Nam, vt illum ſuo etiam (vt dici ſo-
 let) gladio iugulemus, ecce in ipſius Decret. 24.
 diſtin. 1. multis paſſum testimoniis traditur, la-
 pſum in hæreſim non poſſe aliquem officio pri-
 uare, vel ſententia innodare: velut in c. acatius.
*Si ergo, episcopus, inquit, in hæreſim iam damnatam
 lapſus eſt, antiqua excommunicatione damnatus, a-
 lios damnare non poteſt. Excommunicatus enim a-
 lios excommunicare non valet.* Quod idem ſeq.
 confirmatur, hac ſubiecta ratione: *Ligandi nam-
 que vel ſoluendi poteſtas veris, non falſis ſacerdoti-
 bus à Domino tradita eſt. & c. ſeq. Manet Petri pri-
 uilegium, vbicunq; ex ipſius æquitate fertur iudi-
 cium.* Facit quod ſcribit Iaſ. in conſil. 145. requiſi-
 tus, num. 3. vol. 2. quod *Papa non poteſt ſine cauſſa
 quemquam in dignitate conſtitutum deponere: quia
 poteſtas data Petro, ad paſcendum oues Chriſti non*

extendit ut ad necandum eas. c. in nouo. 21. dist.
 manet enim potentia Petri, dum verè indicat, & cla-
 uis non errat. d. c. manet, & c. hoc idē scribit Abb.
 in c. ult. col. pen. & ult. de confirm. vid. vel tanto
 & in c. constitutus, col. 3. de religiof. dom. & in
 c. ult. de postul. prælatus. & in c. de multa, de præ-
 bend. Planus etiam Ias. in consil. 95. requisitus,
 vol. 4. *Quando Papa, inquit, impeteretur de hæresi,*
cum ab hoc ordine possit deponi, c. si Papa, 40. dist.
per hoc desinit esse Papa, cum sit extra Ecclesiam
catholicam: iuxta not. per Innocent. in c. ex parte, de
verb. signif. & eodem modo quando Papa esset cri-
minosus notorius, & grauib. criminibus irretitus,
ita quod Ecclesiam scandalisaret, & c. Item col. 3.
Sed fortius te cum glossa tuta, quam totus mundus
allegat in d. c. si Papa, quod etiam de alio crimine,
puta simonia, vel adulterij quod sit notorium, & ad-
monitus Papa est incorrigibilis, ita ut scādaliset Ec-
clesiam Dei, potest accusari cum habeatur pro hære-
tico: & sic Papa non solum pro causa hæresis, sed e-
tiam pro quocunque alio crimine in quo Papa com-
mittit excessum scandalisantem Ecclesiam, si sit no-
torium, & Papa sit incorrigibilis, potest accusari &
puniri: quia notoria inobedientia habetur pro hæresi.
Vnde sicut Papa potest pro hæresi accusari, & dānari,
ita etiā pro quocunq. notorio crimine in quo sit incor-
rigibilis. quinetiam Felin. in c. ego N. de iureiur. Pa-
pā non Canonice electus est diabolus, non habens cla-
ues regni cælorum, sed inferni.

T E R T I A

FVL MEN. 179
TERTIA NULLITAS
EX DEFECTV ORDINIS
iudicialis.

Veniamus iam ad tertiã nullitatis causam, quam esse dicebamus, defectum formæ & ordinis iudicialis. Nam vt quondam ab Oratore summo dictum est, quid indignius, quàm qui neq; adesse iussus sit, neq; citatus, neq; accusatus de eius capite ac fortunis omnibus iudicare? Demōstratū est superius, formā hanc atque ordinē ecclesiastici iudicij à Christo & ipsius Apostolis in hæreticis iudicandis institutum fuisse, primū vt aliquoties erroris sui cōuinceretur: tū, si monitis Ecclesiæ non vnīs, sed pluribus ac repetitis non paterent, sed (vt Augustinus loquitur) contumaciter resisterent, atque in errore perseuerarent, tū, in hostium ac profanorum numero haberentur. Monitionibus igitur opus est, & causæ cognitione solenni ac legitima Non ignorabat Deus, quid contra suum interdictum Adamus & Eua commississent, euocauit tamen vtrunque, & quasi quæstionem causæque cognitionem instituit: ac tū demū in illos conuictos sententiam pronuntiauit. Non ignorabat idem, seuerissimus flagitiorum vindex Deus, quanto se scelere, & quā nefario sodomitæ, & Gomorthæi polluisent Verū tamen vt mortalibus iurisdictionem exercentibus æquitatis exemplum præberet, causæ cognitionem suscepit, descensurūque se & cogniturū dixit;

quod etiam Canonistæ multis verbis tradiderūt in 1. q. 2. passim, sed præsertim in c. Deus omnipotens. Sed & eadem scriptura alio loco testatur. Seniores populi Iudaici, qui ad radices montis Sinai res iudicabant, nō nisi vtraque parte audita, & causa vtriusque perorata sententiam pronuntiasse. Quinetiam Iudæi quamvis malitiose perniciem atque interitum Christo molerentur, tamen vſitarum iudiciorum ordinem cōseruauerunt, vt illum apud Caiapham Pontificem maximum & iudicem competentem reum facerent: tūc eundem comprehensum ad eiusdem Pontificis tribunal adducerent, simulque testes in suam accusationem producerent causa igitur vtriusque dicta est: rogataque confessorum sententiæ: ac tūc demum, ordine iudicali seruato, pronuntiata condemnatio est. Sed quid opus est plura: cum in adulterio deprehensa mulier fuisset, vt scriptura loquitur, *ἐν αὐτοφώρῳ*, neque quisquam esset, qui aduersus eam accusationem institueret, ac testes produceret, tūc Christus, Nec ego, inquit, te non conuinctam damnabo. Ioh. 8. Item alio loco: cum Iudæi quodam die Christum inauditum condemnare vellent, tūc eos Nicodemus his verbis increpuit: An lex nostra vllum hominem condemnat, quin prius auditus sit, & de eius facto cognitum? Denique nihil est de quo veteres Christianorum patroni, in his Tertullianus, Arnobius, Augustinus, Lactantius tā opere querantur, quā quod ethnici Christianos inauditos, atque indicta causa passim

passim ac temere damnabant. At horum Ethnicorum temeritatem Papa Sixtus & eius assessores Cardinales in hac insanissima DECLARATIONE secuti sunt, cum supradictū Serenissim. Nauarræ Regem & Illustrissimum Principem Condæum, non dico inauditos, sed ne adesse quidem iussos aut citatos, barbara & cyclopica quadam arrogantia condemnarunt. At enim, dixerit fortasse quispiam, condemnati sunt illi Principes, non simpliciter tanquam hæretici, sed connexè tanquam hæretici notorij, & manifesti. Sic enim multis locis in illa furiali declaratione appellantur. Est autem inter Canonistas hoc ius receptum, ut in manifestis & notoriis criminibus accusatione, & ordine iudiciali opus non sit. c. manifesta, & c. c. seqq. 2. q. 1. Ex quo concludi volunt, cum supradicti Principes palam atque aperte se ab Romana sede descivisse profiteantur, nulla vel citatione, vel accusatione vel causæ cognitione ad eos condēnandos opus fuisse. Sed facilis ad hanc obiectionē responsio est: eaque triplex. prior est, quod Papa sumit pro cōcesso, quod ei à maxima Christianitatis parte fortiter negatur, religionē supradictorū principū ac tam multorū aliorum Regum ac procerū idē sentientiū esse hereticā: ac proinde absurdū esse, Notorios hereticos appellari eos, qui ne heretici quidem sunt. Altera responsio est, quod omnia illa Decreti Gratiani capita 1. q. 1. quæ obiici nobis possent, nulla ex parte ad crimen hæresis pertinent: sed (ut Nicolaus Papa c. 16.

loquitur) ad opera carnis: quę (quemadmodum ex Apostolo eodem loco subiungit) manifesta sunt: veluti homicidium, latrocinium, stuprum, incestum, adulterium, & cętera consimilia. Neque omnibus illis locis vox vlla de hęresi crimine reperietur: quod crimen à carnis operibus, & cęteris maleficiis eo discrepat, quod in hęresi damnanda personę correctio & emendatio quęritur: quam Paulus iccirco *per seclav* appellat, eodem ipso vocabulo, quo Plato eam castigationem nominat, quę adhibetur emendandi gratia. nam in reliquis pœnis non personę delinquentis emendatio quęritur, sed aliis exemplū datur: vt homines cōsimilis pœnę metu à maleficio deterreantur. Qua de causā *per seclav* ab eodem Platone nominatur. Agell. 6. c. 4. & Plato in Gorgia. Quamuis igitur quis in aliquo religionis articulo caliget, manifestò etiam erret, ac labatur, non tamen continuò vel ab Ecclesię communionē arcendus est, vel in hostiū, atque (vt Augustinus loquitur) inimicorū exercituum numero habendus est. Sed semel ac sæpius admonendus, castigandus, edocendus, neque prius à fidelium communionē submouendus, quàm se contumacem ac pertinacem ostēderit: atque (vt eiusdem Augustini verba vsurpamus) contumaciter Ecclesię restiterit. Quare cū supradicti Principes, neque nullam doctrinam profiteantur, à fidei regulā (vt superius diximus) alienam, sed quatuor superius à nobis nominata Concilia studiosissimè amplectantur, neque ab
vlla

vlla Ecclesia Apostolica: quæ (vt Tertullianus definit) in Apostolorum doctrina perseverarit, sint reprehensi, neque se in discendo contumaces præbuerint. Sed si alicuius erroris cōuincatur, emendare parati sint: Sine vlla cunctatione concludimus, Nullitatis causæ à nobis tertio loco propositæ abunde satisfactum fuisse. Quid multa? Nam etiam Canonistarum iure tota hæc Papæ declaratio iniusta, & irrita esse conuincitur: quādoquidem vbi vel non iusta ex causâ, vel non seruato iudiciali ordine emissâ excommunicationis maledictio, in caput maledicentis redū dare dicitur. De iniusta causâ testimonia extant ex scriptis Augustini in c. Temerarium, eod. vbi sic scribit: *Temerarium iudicium plerumque nihil noceat ei, de quo temere indicatur, ei autem qui temere indicat, ipsa temeritas necesse est noceat.* Item c. seq. *Quid obest homini quod ex illa tabula vult illum delere humana ignorantia, si de libro viuientium non deleat iniqua conscientia?* Senti de Augustino, quicquid libet. *Sola me in oculis Dei conscientia non accuset.* &c. Et si, ex eodem Augustino hæc proferuntur: *Ei si ad tempus damnaris ab homine, aliud est sella terrena, aliud est tribunal cœleste: ab inferiori accipis sententiam, à superiori coronam.* Item in c. illud planè, ex eodem Augustino. *Illud planè, non temere dixerim, quod si quisquam fidelium fuerit anathematizatus iniuste, potius ei oberit quifacit, quàm qui hanc patitur iniuriam. Spiritus enim sanctus habitans in sanctis, per quem quisque ligatur, aut soluitur.*

tur, immeritam nulli ingerit pœnam. In ordine autē iudiciali primò requiritur citatio, & citati contumacia, n. q. 3. c. Episcopi, c. nemo, c. certum, c. ex parte, cap. cum olim. De senten. excommun. *ut puta,* inquit Hostiensis, *si aliquis iussus vel monitus noluerit maleficiū emē dare.* Host. in Summ. tit. de sent. excommunic. num. 7. glos. in c. Statuimus. eod. tit. in vj. Requiritur præterea ut excommunicator, sit iudex competens: alioqui iudicis incongrui excommunicatio nulla est. cap. ad nostram, De consuetud. vbi concord. in gloss. Tertio si excommunicatus legitimè appellauit, aut appellationis loco idoneè sit protestatus. c. solet, & c. venerabilem, & c. per tuas. eod. tit. in vj. Nā allegans sententiam nullam, quamuis non petat se absolui, sed (ut in hac causā vsuuenit) legitimas nullitatis causas proferens præsertim tanto numero, & tam legitimas, audiendus est: atque interea sententia suspenditur: ut communiter iidem Canonistæ tradunt. in d. c. per tuas, & in d. c. solet. Pari modo si sententiā continet errorem intolerabilem: ut per eodē Canonistas in d. c. solet, & d. c. per tuas. velut in hac causā nostra, vbi Bulla Sixti Papæ manifestissimis erroribus cōuincitur: quemadmodū in postrema nullitatis causā demonstratū est. præsertim vbi sententia perspicuè continet errorem facti: ut notat Ang. in Summ. contra glos. in d. cap. per tuas. Nam sententia ex falsis allegationibus pronuntiata ipso iure nulla est: ut paulò antè copiosè docuimus.

QV AR-

QVARTA NVLLITAS EX
FORMVLA SENTENTIÆ.

SVperest quarta nullitatis causa, ex stulta
conceptæ sententiæ formula. nam, vt di-
ci solet, stultitia sermonis, mentis stultitiam
indicat. l. pen. D. de cond. & demonstr. l. i. §. pen.
& ult. D. de ædil. edict. Itaque Iudex ineptè, stul-
tè & absurdè sententiam pronuntiās, stultus ap-
pellatur. l. ult. C. de fideic. libert. qualem hūc mo-
nachum Francisci Bernardonis discipulū, ex hac
ipsius sententia & monachali bulla demonstra-
bimus. Sic enim exorditur: *Ab immensa æterni*
regis potentia B. Petro eiusque successoribus tradita
auctoritas, omnes terrenorum Regum & Principum
supereminet Potestates. Vt sententiās loquitur car-
nifex. At vetus Dialecticorum præceptum est,
comparationes non nisi in rebus quæ generis e-
iusdem sunt, usurpari. Quid verò commune est
inter auctoritatem Apostolis tributam, quæ ad
religionem & conscientias pertinet, & potesta-
tem regibus concessam, quæ in civilibus & poli-
ticis rebus versatur? Itaque proinde Bardocucul-
lus noster loquutus est, quasi dixisset: Stultitia di-
scipuli Bernardonis supereminet auriculas om-
nium onagrorum, qui sunt in Arcadia. Verum-
tamen vt seriò aliquid respōdeatur, prodeat hæc
in medium conclusio. Non plus habet succes-
sor Iuris, quàm quātum auctor suus habuit. Pe-
trus non habuit auctoritatem supereminentem
potestates regum, sed iis tanquam superioribus

parere iussus est. Ergo etiam si Papa esset Petri
 successor quod superius falsum esse docuimus)
 tamen Regibus inferior parere illis deberet. As-
 sumptio perspicua est ex illis verbis: *Omnia anima
 Potestatibus supereminētibus subiecta esto. Quisquis
 opponit se potestati, Dei ordinationi resistit: Rom. 13.
 Suggere ipsis, ut se subijciant Principatibus ac Po-
 testatibus, ut obtemperent. Tit. 3. Subiecti estote cui-
 us humana ordinationi, propter Dominū: siue Regi,
 ut qui superemineat: siue Praesidibus, ut qui per eum
 mittuntur. 1. Petr. 2. Sed quid apud Papā Scripturae
 sacrae auctoritas valebit? nam vno iam hoc ver-
 bo refelletur: Constantinus omnia Papae Occi-
 dentis regna donauit, statuitque ut Imperato-
 res & Reges, ei in equum ascendenti strepam
 teneant, asseclas eidem se praebeant, denique ut hu-
 mi prostrati, osculum ipsius pedibus ferant. Hae-
 est illa, quam hoc loco significat, Paparum su-
 pereminentia: qualis Dei sui Francisci, vel fuit
 quondam in terris. cum in mediam aeris regio-
 nem sublatus familiariter cum Christo fabula-
 batur: unde frigoris illius vitandi causa, cuculla-
 tum vestimentum induit: vel hodie est in caelis,
 ubi super Cherubin sedere diuaticatus dicitur.
 Sed iam sequentia videamus: *Stabilis in petra cō-
 sistens, nec ullis aduersantibus, vel etiam secundis
 flatibus à recto cursu deflectit.* Ecquis antehac au-
 dierat, vel auctoritatem in petra positam nauig-
 are, vel nauem aliquam secundis flatibus à re-
 cto cursu deflecti? Verumtamen utcumque na-
 uis ista nauiget, superius demonstratum est, ei
 qui*

*Tapscott
 Nam.*

qui se in eius puppi sedere clauumque tenere
gloriabatur nec in ima quidem sentina locum
relictum esse. Consimile illud est quod sequitur:
*Si quos ordinationi Dei resistentes inuenit, sauiore
hos vindicta vlciscitur.* Quasi verò vel in vrbe Ro-
ma, quod flagitiorum omnium domicilium est,
nullis ordinationibus Dei resistatur: vel Papa vl-
los istiusmodi resistentes sauiore vindicta, vlcis-
catur. At Petrarcha Mantuanus, Sannasarius, &
alii complures Itali Romam appellant scelerum
omnium officinam, Babylonem, Sodomam, scho-
lam errorum, templum harum, scortum per-
frictæ frontis.

I *Pudor in villas: si non patiuntur easdem
Et villa vomicas. Roma est iam tota lupanar.*

Inquit Mantuanus: Item alio loco:

Venalia Roma

Templa, sacerdotes, altaria, sacra, corona.

Ignis, thura, preces, cœlum est venale, Deusque.

Item Albericus Rosat. in verbo Roma:

Curia Romana non petit ouem sine lana,

Dantes exaudit: non dantibus hostia claudit,

Item B. Bernardus lib. quarto de consid. ad Eu-
genium Papam, cap. i. *Quem dabis mihi de tota
maxima vrbe, qui te in Papam receperit, pretio seu
spe pretij non interueniente. Hi inuasi terram & cœlo,
utrique iniecere manus: impij in Deum: temerarij in
sancta: seditiosi in inuicem.* Item Petrarcha in Epi-
stol. *Quicquid de Assyria, vel Egyptia, Babylone,
quicquid de Labyrinthis, quicquid denique de A-
uerni limine, deque Tartareis syluis sulphuribus lo-*

gitur, huic Tartaro admotum fabula est. Hic turrificus simul & terrificus Nimrod. hic Pharetrata Semiramis. hic inexorabilis Minos. hic Rhadamantus. hic Cerberus, vniuersa deuorans. Hic Tauro supposita Pasiphaë, mixtumque genus, quod Maro ait, prolesque biformis, Minotaurus inest Veneris monumenta nefande. Hic postremo quicquid confusum, quicquid atrum, quicquid horribile usquam est aut fingitur, aspicias: & ut breuiter dicam, scelerum ac dedecorum omnium sentina. Quid ad hæc Papa noster? Audiamus elogium vrbis Romæ ex cap. fundamenta 17. de elect. in vj. Roma, inquit, est gens sancta, populus electus, ciuitas sacerdotalis, & regia, per sacram B. Petri sedem caput totius orbis effecta. Ecquod fuit vnquam tam perficta fronte prostibulum, cuius ex ore dictum impudētius prodierit? aut quid de monacho Bernardonico nostro dicemus, qui quæ trans Alpes fiunt, curat: quæ domi geruntur negligit? cum Paulus statuerit, ne qui familiam suam regere non potest, ei regimen Ecclesiæ committatur. Sequitur. Quamuis potentiores de solio deiciens, velut superbientis Luciferi ministros ad infima terre deturbatos prosternit. Quam amenter monachus temulentus incurrit in locum Isaie ex cap. 14. qui propriè in Papas Romanos, & vniuersales Ecclesiæ sacerdotes conuenit? Nam Gregorius Magnus dilucidè testatur, sub persona Nabuchardnosoris Papam vniuersalè describi. Inducuntur quippe in inferis Reges & Principes damnati, quasi post Papæ mortem ad se venienti gratulandi caus-

di ca
tes: I
tus t
ra. I
teque
tus e
tract
disti
ad t
cord
tabu
bis,
Nu
bat
epi
se P
tur,
tudi
frat
astr
bulo
para
asce
quo
re c
host
Qu
ven
inf
inf
Na

di caussa obuiam procedentes, eique sic illudentes: Infernus expanit propter te in occursum aduentus tui, exurgunt tibi mortui omnes Principes terrae. Exsurgunt ex Solijs suis omnes reges gentium. teque his affantur verbis: Etiamne tu infirmatus es, sicut nos, & nobis similis factus es? Detracta est ad inferos superbia tua. Quando cecidisti de caelo Lucifer, fili Aurora & succisus es ad terram, qui territabas gentes? At tu dicebas in corde tuo, Caelum ascendam: super stellas caeli exaltabo solium meum. ascendam super altitudinem nubis, & similis fiam altissimo. Qui te videbunt, dicent, Num hic est qui conturbabat terram, & concutiebat regna? Nunc Gregorium audiamus ex lib. 4. epist. cap. 82. vbi locum illum Isaiae ad eum qui se Papam & Episcopum vniuersalem profitebatur, accommodans, *Ascendam*, inquit, *super altitudinem nubium: similis ero Altissimo. Quid enim fratres tui omnes vniuersalis Ecclesiae Episcopi, nisi astra caeli sunt?* quibus dum cupis temetipsum vocabulo elationis preponere, eorumque nomen tui comparatione calcare, quid aliud dicis, nisi, *In caelum ascendam: super astra caeli exaltabo solium meum?* quos dum vestra fraternitas despiciens sub se premere conatur, quid aliud dicit, nisi hoc quod ab antiquo hoste dicitur, *Ascendam super altitudinem nubium?* Quae cuncta ego cum flens respicio, &c. Quibus ex verbis intelligitur, locum Isaiae de Lucifero in infima terrae praecipitato, & eius ferocitate in inferos depressa, non ad Serenissimum Regem Nauarrenum (quo nihil mansuetius, nihil cle-

mentius sol intuetur) sed ad Polyphemum nostrum Sixtum quintum & eius in conculcanda Regum maiestate superbiam pertinere. Quod si suo Cyclops ille gladio iugulatus est, ecce text. in suo Decreto dilucidum, de pœnit. distinct. 2. §. qui verò reprobī, vbi scriptum ira est: *Lucifer dum de se superbiendo præsumpsit, ex Paradiso deiectus est in infernum.* Item 23. q. 5. §. hinc notandum: *Nabuchodnosor dum in corde suo superbiendo diceret, Nonne hac est Babylon, quam ego condidi, &c. statim mutauit Deus rationabilem eius mentem, & immutauit eum in formam bestialitatis, vt ab hominibus fugiens cum bestiis viueret.* Quæ verba commemorat, ad Papam ea referens, (quod summè notari volumus) & laudat Ludouic. Roman. in consil. vlt. num. 2. Sed iam ad reliqua pergamus, si modo quoniam de sede Luciferi instituta commemoratio est, illud ex libri Conformatum fol. 38. ascripserimus: *Frater Pacificus raptus in cælum, sine corpore, sine extra corpus, Deus mouit* (considerent lectores quàm impie verba Pauli nefarius monachus irrideat) *& vidit in cælo multas sedes, inter quas vnā vidit eminentiorem alijs, ornata lapide pretioso. Et audiuit vocem dicentem sibi, Hac sedes fuit Luciferi, & loco eius sedebit humilis Franciscus, atque hoc nimis est, quod superius diximus, Franciscum Bernardonem vnā cum ceteris suis histrionibus & comœdis locum apud Luciferi regnum habiturum, vt non magnopere quærendum sit, vtri dignior sella debeatur, Francisco, aut Papæ Sixto quinto,*

quinto, Franciscanici ordinis antistiti. Sequitur in Bulla: *Pro incumbenti nobis Ecclesiarum omnium, populorum, ac gentium sollicitudine.* Papæ! quantum in se Pandocucullus noster onus suscepit, cum & Ecclesiarum omnium & populorum ac gentium curam ac sollicitudinem in suos humeros sustulit? deinceps mirari desinemus, quid sit, quod Pictores in ipsius imagine nitentis formam effinxerint. Vix Atlas, quem suis humeris cælum sustinuisse fabulantur, grauius in sese onus susceperat. Quid igitur nobis fiet, si Papa sub onere isto tanto, quod sibi vni incumbere queritur, labascere ac succubere incipiat? quam ægritudinis causam melancholico cuidam fuisse aiunt, meruenti assiduè ne Atlas, qui tandiu tantum onus sustinuerat, aliquando succumberet. Sed iuuat nos Guillelmi Budæi viri, non minus (vt iam ante dixi,) patriæ amantis, quam eruditi de his Atlantibus facetam quandam narrationem, hoc loco proponere, ex ipsius quinto de Assse libro: *Concionator quidam perlepidus, inquit, & fucetus cauillari, non ita pridem in eos solebat, vt diceret eos sibi tales videri, quales sunt in adibus sacris mutulares statua, quæ pilis aut columnis imponuntur. Vt enim illa simulachra quedam veluti oneri cedentia videmus, quæ vel mutulorum vicem sustinent, vel extra abacos mutulorum porrecta sunt, eamque speciem intuenti præbent, vt magnopere niti operi ferundo atque insudare videantur: cum reuera sensu sint carentia: ac nihil ipsa facie nitentium sanxeam adiunxerint firmitatem: ita Atlantes istos san-*

Etos summis scapis columnarum in fano Domini superpositos, fabulosa quidem illa amplitudine, appellationumque maiestate venerandorum senum instar, sanctitatemque præferre, moris est, speciēque luculentam præbere grauiſſimorum Patrum, sanctuarium Domini fulcientium: stupidam autem eorum ignorantiam, aut incuriam dissolutam intuentibus patere eos nibilo vtiliores statuis lapideis esse. Hæc Budæus. Sed ne illud quidem prætermittendum videtur, quod Antoninus Archiepisc. Florent. quem superius aliquoties commemorauimus, nos docuit, cum oneri tanto Papa iam pridem succumbere cœpisset, repertos esse, qui eum labentem suis humeris fulcirent, nempe Monachos Dominicanos. Nam Historiar. part. 3. tit. 23. §. 3. fol. 191. sic scribit: *Dominicus Papam Innocentium adyt, & ab eo petijt, vt suum prædicatorium ordinem confirmaret. Papa primitus se difficilem exhibuit. at nocte quadam Deo sibi reuelante, vidit in somnis quod Lateranensis Ecclesia quasi suis compagibus resoluta, grauem subito minaretur ruinam. quod cum tremens simul ac mœrens aspiceret, ex aduerso vir Dei Dominicus occurrebat, qui humeris suppositis, totam illam casuram fabricam sustentabat: cuius quidem visionis & nouitatem admirans & significationem prudenter intelligens, Dominici peritionem hilariter acceptauit: anno Domini ccc. x.* Hæc ille. Sed quid si etiam Dominici, qui annos iam amplius trecentos suis humeris ruentem Papatum sustinuerunt, ipsi quoque labascere ac debilitari cœperint? Repertum est al-

terum

terum columen subsidarium. Nam Iesuitæ nuper exorti sunt, qui defessis Dominicanis integri ac recentes succurrerent. Ita res (vt in vetere pro- uerbio est) ad triarios rediit. quibus iam debilitatis Papa summæ rei diffusus, ad hoc brutum excommunicationum fulmen descendit. Sequitur in bulla: *Vt non solum FAMVLATVS nostri, sed etiam omnia futura tempora cunctis Christiani orbis partibus pacem afferant.* De hoc FAMVLATVS genere superius dictum est. quod in eo versari docuimus, vt Reges & Imperatores Papæ ex equo descendenti strepam teneant, vt eidem in oppida ingredienti seruilem pedisequi operam præstent: vt eidem in regali solio confideri venerationem & cultum diuinum præbeant: soloque prostrati, & ad pedes ipsius iacentes, ad testificandam seruitutem calceis ipsius osculum ferant. Sed quid hoc verbi est: *Hoc tempore damnamus Hereticos, vt futura tempora orbi Christiano pacem afferant?* Nunquid nisi pransus, potus, e- brius Sixtus noster fuisset, scripturus potius fue- rat, *Vt futuris temporibus orbi Christiano pacem afferamus?* Sed pergamus ad reliqua huius Bullæ oracula. Sic enim subiungit: *In Gallia regno Chri- stiana religio omni tempore viguit, tantæque regum illorum pietas, fides, ac deuotio fuit, tot in Romanam Ecclesiam merita, vt Christianissimorum cognomen ab ea sint consecuti.* Si omni tempore religio Chri- stiana à Regibus Gallorum tantopere culta est, quid ita tot Papæ, tot Gallorum Reges toties suis istis insanissimis execrationibus & proscri-

ptionibus inceserunt. Merces scilicet hæc fuit
 & gratia, quam Papæ pro tantis Gallorum Re-
 gum in se & sedem suam meritis ipsis retule-
 runt. Nam quicquid potentia Pontifices obti-
 nent, id omne ex Gallorum Regum beneficiis
 & largitionibus immensis eos consecutos con-
 stat, ac præcipue Regis Pipini & Caroli Magni,
 & Ludouici cognomento Pij: vt superius de-
 monstratum est. Sequitur, *Arma nostra, quæ non*
carnalia sunt in duos IRÆ FILIOS Henricum
quondam Regem Navarrum, & Henricum olim
Principem Condensem exercere compellimur. Car-
 nalia certè Paparum arma non esse, sed ferrea,
 & (vt Bonifacius octauus loquitur) materialia, si
 quis ex Iulij secundi gladio, quem superius com-
 memorauimus, non meminit, at ex his eiusdem
 Bonifacij verbis cognoscet: in c. vnam sanctam,
 Extrauag. de maiorit. & obed. Certè, inquit, qui
in potestate Petri temporalem gladium esse negat,
male verbum Domini attendit proferentis, Conuerte
gladium tuum in vaginam. vterque ergo gladius est
in potestate Ecclesiæ: spiritualis scilicet gladius &
materialis. Ecquis Sannio magis ridiculus in
 comœdia vlla fuit quam Bonifacius, qui gla-
 dium Petri, quem piscator forte tùm ad zonam
 alligatum gerebat, dicit eiusmodi gladium fuisse,
 qualem Paulus scribit à Deo tributum esse
 magistratibus, vt in facinorosos & damnatos a-
 nimaduertant: præterea quanta ista est stolidi-
 tas, ex eo quod Christus vetat Petrum vti suo
 gladio, cùmque iubet districtum ab se gladium
 in vagi-

in vaginam recondere, hoc modo argumentari:
 Licere ergo Papis vti gladio materiali? Videat
 igitur Sixtus noster, qua ratione ab ista sese ex-
 tricer repugnantia: Paparum arma non esse car-
 nalia, & Papā habere ius gladij temporalis, ma-
 terialis, ferrei. Arma Paparum nō esse ferrea, sed
 Regem Gallix à Papa iuberi ferro, armis & ca-
 stris Nauarrum Regem agnatū suum proximum
 insectari: & hanc suam sententiam sic exequi, vt
 incendiis & cædibus vniuersa Gallia complea-
 tur. Nam hoc illud est, quod eodem loco Boni-
 facius scribit: *Spiritualem gladium ab Ecclesia, tem-
 poralem pro Ecclesia exerceri illum Sacerdotis, hunc
 manu Regum & militum, sed ad nutum & patien-
 tiam Sacerdotis.* Hæc sunt totidem literis exscri-
 pra Bonifacij Papæ verba ex d.c.j. de maiorit. &
 & obed. ne quis fortè dubitet, quin Reges ad
 nutum Papæ, tanquam gladiatores ad nutum
 Lanistæ, parati in armis esse debeant, & eadem
 ad eiusdem nutum deponere: ne cui inquam,
 dubium sit, quin crudelissimus & immanissimus
 Tyrannus Papa Sixtus V. qui hoc loco Nauar-
 rum Regem & Condæum Principem nouo &
 inaudito contumeliæ genere IRÆ FILIOS
 appellat, Gallis omnibus, gladios, incendia, cru-
 ciatus, tormenta, pestem, perniciem, exitium de-
 nuntiet. Omnes quidem iræ filij natura sumus:
 vt ait Paulus Rom. 3. & Ephes. 2. Sed Papæ iræ
 filius est iudicio, malitia, & voluntate. Sed quid
 illud est, quod identidem in hac Bulla inculcat:
 QVONDAM REGEM? Posterius de regno

videbimus. Sed quo iure Henricus noster Regis nomen amisit: an quo Scarabeus Francisci Bernardonis discipulus in hac Bulla sese Monarcha ecclesiae appellat? Vae tuo capiti, trifurcifer excrepande, & Antichriste facerrime. Tu D. E. V. M. te appellari gloriaris, & gaudes: ut superius demonstrauimus. Tu Imperatores & Reges mancipiorum habes loco: tibi diuinos honores ab iis praeberi postulas. An si quis seruilem istam idololatriam tibi denegeret, Regis aut Principis nomen amitteret? Audiamus: quantopere hunc Antichristum B. Bernardus detestetur in sermone sexto, ad Psal. cx. ci. *Ipsa quoque, inquit, Ecclesia sacrae dignitatis officia, in turpem questum & tenebrarum negotium transuere. nec in his salus animarum, sed luxus queritur diuitiarum. Propter hoc rudentur, propter hoc frequentant Ecclesias, missas celebrant, Psalmos decantant. Pro episcopatibus, archidiaconatibus, abbatibus, aliisque dignitatibus impudenter hodie decertatur, ut Ecclesiarum reditus in superfluitatis & vanitatis usus dissipentur. Superest ut relineatur homo peccati, filius perditionis, demonium non modo diurnum, sed & meridianum, quod non solum transfiguratur in Angelum lucis, sed extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Quibus verbis Sixtus noster non HERI aut QUONDAM aut OLIM Antichristus esse ostenditur, sed HODIE, cras, perendie, & quandiu occupatam in Ecclesia Dei tyrannidem impiè ac sceleratè retinebit. Sequitur in Bulla: *Errores & haereses ab ineunte adolescentia secutus est, quoad mul-**

torum hortationibus ad Ecclesiam Romanam (vt existimabatur) conuersus, hæreses omnes Parisius in Ecclesia publice abiurauit. Quid hoc verbi est, Ab ineunte adolescentia? cum illam religionem fere ab incunabulis ac prope cum lacte imberit, quam hic noster Carnifex Hæresim appellare auder. Sed illud multo absurdius, Qui falso ab hæresibus conuersus existimabatur, eas hæreses damnauit. Nam qui falsò existimatur conuersus, quomodo dici potest priorem sententiam mutasse? Quod vero de abiuratione Bardocullus noster fabulatur, paulo planius explicandum est.

Adolescentulus vix annos vndeviginti natus hospitio à rege affine suo exceptus multò ante lucem, è geniali thoro euocatus, inter cruentos ac madentes sanguine gladios adductus, quæ facere ac pronuntiare iussus est, tremebundus ac gemens fecit, ac pronuntiauit: quæ Papæ Gregorio per legatos nuntiare iussus est, nuntiauit. Ecqua vnquam in Barbaria ius illud receptum fuit, vt quæ hoc modo gesta essent, vel rata & firma haberentur, vel ex animi sententia gesta esse crederentur? Vetus illud est Doctoris Baldi, & verū, Spiritus sanctus posuit in ore Prætoris, Quod metusum est, ratum non habeo: Item illud, Presentia & multo magis comminatio Principis & potentioris inducit verum metum. Hæc Angel. in cōsil. 223. Et rursus in cōsil. 378. Abb. Sicul. in cōsil. 3. vol. 2. Itaque Scriptura sacra testatur, Petrum Apostolum mulierculæ voce territum, etiam cum e-

xecratione Deum abnegasse: sed cum id metu ac
 terrore factum esse constaret, facile veniam ab
 eodem impetrasse. Canonistæ narrant, Marcelli-
 num Papam Paganorum terrore permotum in
 idolorum sacrificiis thura incendisse: sed tamen
 facti ac sceleris illum sui postea poenituisse: cap.
 nunc autem, distinct. 21. Cur in Papa, qui se Chri-
 stianæ religionis columnen profitetur, terrore ge-
 stum excusabitur: in adolescente cruentis & stil-
 lantibus sanguine gladiis circumuento ratū ha-
 beri oportebit? Sequitur in Bulla: *Idem Gregorius*
litteris Regis Navarra, utpote Regis, fidem habens,
eum à censuris incurjis absoluit, omni inhabilitate
ab eo sublata. Pondus esse Papa voluit in his ver-
 bis: *Utpote regis:* quasi firmissima debeat esse re-
 giarum literarum, diplomatum & edictorum au-
 ctoritas. Quo loco primum ex illo scire cupi-
 mus, semperne auctor ac suasor fuerit, ut sua re-
 giis edictis & literis firmitas maneret? cuius rei
 sempiterna manebit apud nationes ac gentes or-
 bis terrarum omnes, memoria dicam, an infam-
 ia fœdissima? Sed cum Gregorius XIII, tantus
 Iuris Doctor ac professor fuisse dicatur, an non
 meminisse debuerat, nullam literis, & instrumē-
 tis, vi ac metu extortis auctoritatē tribui oportere?
 l. si donationis, 7. C. de his quæ vi aut met.
 causis. l. interpositas, 13. C. de trans. Sequitur: *Di-*
spensauit ut non obstantibus impedimentis tertij &
aliorum forsan inter eos graduum consanguinitatis
mattimonium inter se contrahere possent, prout in
facie Ecclesia contraxerunt. Vix dici potest, quàm
 multa

multa in his paucis verbis, stultitiae & fatuitatis
 Papalis signa appareant. Primum est in eo quod
 ait, matrimonium Regis Nauarri suo concessu
 ac dispensatione contractum fuisse post abiura-
 tionem religionis ab eodem Rege factam. Re-
 deamus ad Ephemerides. Cardinalis Borbonius
 eiusdem Regis patruus, anno 1572, decimo septi-
 mo die mensis Augusti, post missam in summo
 Parisiensi templo, summa cum pompa & solen-
 nitate, hora tamen post meridiem quarta missi-
 ficatam, matrimonium illud in Regis Gallie Ca-
 roli noni, duorumque ipsius fratrum conspectu,
 summâque principum frequentia celebravit. Se-
 quuta est carnisicina Parisiensis festo Bartholo-
 mæi die, hoc est, eiusdem Augusti mensis die
 xxiv. Abiuratio verò à Rege Nauarro complu-
 ribus post diebus facta est. Dixerit fortasse quis-
 piam: At post illam abiurationem dispensatio Pa-
 pæ Gregorij, postulari Cardinalis Borbonij al-
 lata est. Vtrum igitur allata est, ut contrahere ma-
 trimonium liceret, quod tanto ante contractum
 & consummatum fuerat: an verò, ut prius non
 iure contractum nunc auctoritate, & dispensa-
 tione Papæ confirmaretur? Si ut contrahere li-
 ceret, maior Papæ potestas est, quàm quantam
 & Theologi, & Philosophi, & Iurisperiti om-
 nipotenti Deo tribuunt, ut præteritamurati pos-
 sint, ut quod factum est infectum reddatur: au-
 ctoribus Augustino libr. aduersus Faustum 23.
 Platone lib. de Legibus. ij. Aristot. moral. ad Ni-
 comach. 6. c. 2. Nouel. de æqualit. dor. §. i. in bel-

lo, 12. §. facta. D. de captu. l. verba, C. de testam. l. verum. D. de reg. iur. *Audaacter dicam*, inquit Hieronymus, *cum omnia possit Deus, tamē suscitare virginem non potest post ruinam.* c. si Paulus, 32. quæst. 5. Maior igitur, vt dixi, Papæ, quàm Deo, potestas tribuitur: qui matrimonium iam contractū, perfectum, celebratum, consummatum, facit tamen vt neque contractum, neque celebratum fuerit. Sin autem Papa dispensauit, vt matrimonium nefarium & contra leges Ecclesiæ contractum, celebratum, & consummatum, accedente sua auctoritate ratū haberetur: videamus, ne atrocissimi sceleris potentissimum Galliæ Regem, & illusterrimos ipsius fratres, & Reginam ipsorum matrem condemnet: quibus auspiciis, auctoribus, suasoribus, matrimonium illud contractū fuerat. Damnat præterea Principes regij sanguinis omnes, & summos quosq; regni Gallici proceres, qui & illi contractui, & missæ quarta post meridiem hora missificatæ interfuerunt, suæque præsentia festiuitatem illius matrimonij cohonestarunt. Sed Papa his verbis neminem æque vehementer atque acriter vulnerat, vt supradictum illustrissimum Principem Cardinalē Borbonium: quem ait, matrimonium illud inter suū ex fratre nepotem & Regis Galliæ sororem, contra sacros Canones celebrasse: vt omittā Episcopum, qui missam illam in summo Parisiensi templo, tanta cum solennitate occentauit: Diaconū, & Subdiaconum qui succentarunt: Canonicos eiusdem templi, & ceteros symphoniacos atque organistas

organistas omnes qui cōcentarunt: quos omnes, si nefarium & incestum illud erat matrimoniu, vel excommunicare Papa debuit, vel certè ab incuris (vt ipse loquitur) censuris & pœnis absolueret. Ecquis est qui barbaram & immanem istam arrogantiam ferat, vt Francisci Bernardonis discipulus Regem, quem ipse Christianissimum ab se appellatum gloriatur, tanti sceleris damnare audeat: ac dicere, illum incestas ac nefarias sororis & agnati sui nuptias conciliasse? Iā verò quis est in tanto Cardinalium numero, qui hanc superioris Papæ Gregorij memoriæ contumeliam æquo animo fieri ab isto Bernardonico patiatur, vt cum dicat sorori Regis Christianissimi veniam dedisse contrahendi cum heretico notorio matrimonij: hæretico potestatem illam aut non fecisse, aut non nisi post abiurationem fecisse? An non his verbis perspicuè defuncto Gregorio illudit: quasi fuerit alter Celestinus Papa, quem Ioan. Andreas, Baldus, Iason, & alij scribunt fuisse vnum pecus, in eo quod de manè faciebat gratiam, & de sero reuocabat: unde Cardinales, licet scirent quòd per fatuitatem renuntiaret Paparui, tamen quia erat vnum pecus, lubenter acceptarunt renuntiationem: & creauerunt Bonifacium octauum, qui depingitur vulpes in ingressu, leo in accubitu, & canis in occasu. Hæc totidem verbis Bal. in c. 1. De natur. feud. Ias. in consil. 145. circa primam, num. 2. vol. 2. Quòd si propius accedendum est, Ecquid tandem Excucullatus noster, de vetere illa & fa-

mosa Paparum contentione statuet, quorum alter, nimirum Celestinus tertius, potestatem fecit coniungi, nouum matrimonium contrahendi, si alter in heresim lapsus esset: alter, nimirum Innocentius tertius, non concedit: c. quanto, Extr. de diuort. Sed fanaticus impudens respondebit primū, id, quod supra diximus, rarō reperiri monachos, qui sint boni Canonistę: deinde quāuis Papa Bonifacius octauus dixerit, Papas iura omnia in scrinio pectoris continere: c. 1, de cōstitut. lib. 6. non tamen minus verē Baldum subiūxisse, quōd licet Papa, ex eo quod est Papa, est Doctor vtriusque iuris, tamen plerūque est Doctor auctoritate, sed non scientia: vt dicit Iason in l. pręscriptione, col. 2. C. si contra ius vel util. publ. Prima igitur huius articuli stultitia ex eo demonstrata sit, quōd Papa dicere ausus est, nefarium matrimonium voluntate, studio & auctoritate Regum & Regina ipsorum matris contractum fuisse. Secūda ex ipso intelligitur quod scribit se dispensasse, vt matrimonium illud propter pręcedentem abiurationem contraheretur, quod erat tanto ante illam peractum. Tertia ex eo, quod ait semel contractum matrimonium ut iterum contraheretur dispensasse: proinde quasi actus legitimi, quale matrimoniū esse cōstat, iterentur. Nam quod de secundo cōsanguinitatis gradu subiungit, hoc quale sit, posterius magis idoneo loco demonstrabimus. Deinceps alia videamus. *Misit Iohannem Duratij Dominum, oratorem suum, qui de penitentia & conuersione*

conuersione in sedis Apostolica conspectu sponderet.
 Qua ex officina literæ prodierunt, ex eadem le-
 gatus ille profectus est: nimirum ab iis qui cap-
 to & armis territo adolescenti mortem, nisi di-
 cto pareret, minabantur. Sed quod tādē istud
 ænigmatis videtur genus. *In conspectu sedis Apo-*
stolicæ? Vtrum illd sedes aliqua conspicatrix, &
 oculata delata est, an illa quam Papæ ipsi in li-
 bro Pontificali Stercorariam, alij Testiculatri-
 cem appellant, ex qua de inaugurati Papæ, vel
 habilitate vel inhabilitate pronuntiat? Et sa-
 ne iuuat nos ioculare illud de Stercoraria sede
 acroama recitare, ex lib. Cæremon. Pontifical. l.
 section. 2. c. 3. *Pontifex creatus ducitur à priore &*
Canonicis Ecclesie Lateranensis ad marmoream se-
dem, quæ STERCORARIA appellatur, & ibi eū
sedere faciunt: qui ita tamen sedet, vt magis iacere
videatur: ad quem mox accedentes Cardinales ele-
uāt eū honorifice, dicētes: Suscitāt de puluere egenū:
& de stercore erigit pauperem: vt sedeat cum prin-
cipibus, & solium gloriæ teneat. Tum surgens Ponti-
fex accipit de gremio Camerarij sibi asistentis, quan-
tum pugno potest complecti pecuniarum, vbi tamen
nihil prorsus sit argenti, aut auri, & spargit inter
populum, dicens: Argentum & aurum non est mihi:
quod autem habeo hoc tibi do. Vtrum hæc risu ex-
cipiendā Paparum stulticia videtur, an potius
execranda profanandi verbi Dei consuetudo?
 Sed pergamus in Bulla. fortasse stultiora repe-
 riemus. Sequitur: *Sed ille vt erat vario & incon-*
stanti animo, paulo post à Catholica fide & debita

erga sedem Apostolicam obedientia defecit. Vtrum igitur hæc stulticia an potius insania dicenda est? Rex Nauarrus falso existimatus est, ad sedis Romanæ obedientiâ rediisse: & idem inconstanti animo ab eadem defecit. Imo verò summa & planè singularis apparuit in tali adolescente constantia, qui dies ac noctes armatis hominibus circumsessus, tamen fugiendi facultatem assidue captauit, vt quod vi metûque coactus gesserat, liber & solutus destaretur. Sequitur: Sapius hereticos perduelles & seditiosos ad arma contra Regem Christianissimum aduersus ipsum, & reliquos catholicos concitauit. Latinitas ista Papalis cum reliquis ipsius argutiis consentanea est. Rex Nauarrus concitauit hereticos contra Regem Christianissimum, aduersus ipsum & reliquos Catholicos. Sed sententiam potius attendamus. Non enim contra, nec aduersus Regem Christianissimum arma vnuquam Rex Nauarrus cepit: sed aduersus Papæ coniuratos, & Papalis tyrandidis socios, adiutores, ministros: periuriorû denique ac perfidiarum auctores: quemadmodum Rex ipse quâ plurimis edictis Pacificatoriis planissimè testatus est. Itaque nefariam hoc loco Protocucullus noster potentissimis Galliæ regibus iniuriam facit: cum eorum Maiestatem mendacij arguere ausus est: à quibus toties in edictis Pacificatoriis declaratum est, bellum à Nauarrenis & Condiensis non aduersus se, sed pro sua dignitate & statu suo conseruando susceptum fuisse. Sequitur, Cives & incolas ad eandem impietatem capessendam

*dam
tatem
autem
dam
nis fu
ratur
Rom
in pr
bene
quod
& v
rur.
cog
bus
lo l
Reg
vid
aud
conf
N
ta f
ô m
esse
tem
ma
iis
se
fin
ni
qu
is*

*dam minis verberibusque coegit. Capessere impietatem, genus est eloquentiæ Papalis. Coadctum autem quenquam hisce viginti annis ad mutandam religionem, vel à Nauarrenis, vel Condianis fuisse, tam verum est, quàm certum & exploratum, nullum vnquam in lupanaribus vrbis Romæ prostibulum impudentius Sixto quinto in profundendis mendaciis fuisse. Quanquam bene habet, & est huic Papæ habenda gratia, quodd eos accusat, à quibus miseri captiui minis & verberibus ad mutandam religionem adiguntur. Nam, vt verissimè Lactantius scripsit, religio cogi non potest: verbis potius quàm verberibus res agenda est. Sed quoniam Lactantius illo loco ita disputat, vt de industria & Nauarri Regis, & Gallicarū Ecclesiarum causam agere videatur, operæpretium est illum differentem audire. *Aduersary*, inquit, *singunt se hominibus piis consulere, & illos ab bonam mentem velle renocare. Num igitur hoc sermone, aut, aliqua ratione reddita facere nituntur? minime: sed vi atque tormentis, ô mira & ceca dementia! in iis putatur mala mens esse, qui fidem seruare conantur: in carnificibus autem bona, in iisne mala mens est qui contra ius humanitatis, contra fas omne lacerantur? an potius in iis, qui ea faciunt in corporibus innocētium, que, nec seuisissimi latrones, nec iratissimi hostes, nec immanissimi barbari, aliquando fecerunt? Et mox: Et quoniam vi nihil possunt (augetur enim religio Dei quanto magis premitur) ratione potius & hortamentis agant: Procedant in medium Pontifices, qui que**

sunt sacerdotes, & Antistites religionum. Conuocet nos ad concionem: (Postulata hæc sunt Regis Nauarræ quotidiana, & sæpe Gallorum Regi delata) *Disfringant aciem ingeniorum suorum: si ratio eorum vera est, afferatur: parati sumus audire si doceant. tacentibus, certè nihil credimus, sicut ne sapien- tibus quidem cedimus. imitentur nos, aut rationem rei totius exponant. Nos enim non illicimus, ut ipsi obiectât: sed docemus, probamus, ostēdimus. itaque nemo à nobis retinetur inuitus. Inutilis est enim Deo, qui deuotione ac fide caret. Et tamen nemo discedit, ipsa veritate retinente. Doceant isti hoc modo, si qua illis fiducia veritatis est, loquantur, discant, audeant inquam disputare nobiscum aliquid eiusmodi: iam profecto ab aniculis, quas contemnunt, & pueris nostratibus error illorum ac stultitia irridebitur. Quid potuit à Lactantio scribi pro Rege Nauarro, & Gallicis Ecclesiis aptius, & ad horum nostrorum temporum rationem accommodatius? Pergit idem: *Longe diuersa sunt inquit, Carnificina & pietas: nec potest aut veritas cum vi, aut iustitia cum crudelitate coniungi. Hactenus Lactantius. ex quibus quātopere inter se veterum illarum & nostrarum Ecclesiarum iura conueniant, perspicue intelligitur. Sequitur in Bulla Papæ: Intimum quendam suum nefariis artibus suis instructum extra Galliarum fines misit, per quem cū primarijs hereticis impia consilia sua communicauit: eorumque vires & arma contra religionem catholicam, & Romani Pontificis potestatem prouocauit. Quem his verbis Cucullatus noster designet,**

net, nihil attinet dicere: vnum hoc subiugemus, quanquam is quem Nauarri Regis intimum appellat, inter præcipuæ nobilitatis Gallicæ viros, dignum suo genere locum obtineat, Papa autē Sixtus quintus nuper ex cucullatorum mendicitate ac fordibus emerferit, non tamen Nobilem illum grauaturnum impudentis illum mendacij arguere: & hanc illi si quam requirat, duelli chartulam mittere (honor sit auditorum auribus) sumpta ex Conformitatum suarum fol. 51: Diabolus tentauit Ruffinum, dicens: *Tu es damnatus, & ipse Franciscus est damnatus, & quicumque eum sequitur, decipitur. Quod cum Ruffinus Francisco dixit, respondit Franciscus, Si iterum apparuerit, & iterum aliquid dixerit, dicas ei, scilicet Diabolo, Aperi os tuum, & ego stercorisabo in illud. Postea Ruffinus cum oraret, iterum apparuit ei Diabolus in specie Christi, dicens: Frater Ruffine, nonne dixi tibi, quod non crederes filio Petri Bernardonis? cur te affligis? Et statim frater Ruffinus sibi dixit, Aperi os tuum & ego in ipsum stercorisabo. Tunc Diabolus indignatus cum furia & tempestate ab eo recessit. Honor, vt præfati sumus, auditorum sit auribus. Sed istius os impudens monachi breui hac responsione verberandum fuit. Neque enim vnquam nobilis ille apud vltos vel Reges vel Principes verbum vllum de bello cuiquam inferendo interposuit: sed tantum de constablienda inter Ecclesias reformatas charitate & fraternâ beneuolentia. Quanquam quis non videt, quanti totius Christianitatis intersit, impium*

istum & sanguinarium Ecclesiæ Christianæ par-
 ricidam, fictarum religionum auctorem ac de-
 fensorem, conculcatæ Regum maiestatis conui-
 ctum, & certissimum patriæ nostræ incendia-
 rium radicitus è terra viuentium auerruncari.
 Doluit quidem illi tantis vectigalibus spoliari,
 quæ ex Dania, Suetia, Anglia, Scotia, Germania,
 & Heluetia superioribus seculis auferbat. Sed
 nobilis quem hoc loco perstrinxit, ait illū nun-
 quam æque insanisse vt nunc, cum in periculum
 amittendi Galliæ regni adductus est: idemque
 fecisse, quod asini cicuta pasti, facere in Thuscia
 dicuntur: quos Matheolus scribit, tã arcto som-
 no consopiri, vt planè mortui videantur: adeo vt
 rustici plerumque ad pellem detrahendam acce-
 dant, & partem eius prope dimidiam detrahant,
 priusquam asini excitentur. Verùm vbi ad mediâ
 tergoris partem ventum est, tùm illos repente in
 pedes exilire, & dimidiâ pellis partē propenden-
 te, scœdum faucibus rursus rudorē edere: sic, vt ru-
 stici interdum magno terrore afficiantur. Simil-
 limum hoc tempore Papæ Sixti vlularum videri,
 dimidiâ prope regnorum suorum parte spo-
 liati, & de reliqua desperantis, ac iam collum in
 laqueum inferentis, nisi potentissimi Reges ac
 Principes, restituendę ipsius potentiaë causâ, mi-
 seram Galliam cædibus atque incēdiis nouis cõ-
 pleant. Verùm hæc quidem quantum ad Serenif-
 simi Nauarrorum Regis protestationē attinet,
 hæcenus dicta sint. Quæ verò deinceps in eadē
 Bulla contra Illustrissimi Principis Condæi di-
 gnitatem

gnitatem propriè ac separatim dicuntur, communi hoc responso, satis refutata esse arbitramur. Criminatur eum Papa, quòd utroque parente hæretico sit natus. Sicuti præclarum est laudari, sed à laudato viro: ita præclarum est vituperari, si modo à vituperato & vituperabili nebulo id fiat: qualem & hunc cucullatum ganeonem & nescio quos ipsius affectas Cardinales esse constat: à quibus ita fulmen istud Romæ fabricatum est, ut quondam à Cyclopibus fulmina in Ætna monte Ioui fabricabantur. Quis enim non intelligit, quorsum hæc nefaria de utroque parente hæretico contumelia, propriè in Condæum Principem coniecta, pertineat? Nam apud Canonistas regula est, ne filiis Hæreticorū usque ad secundam generationem dignitas vlla Ecclesiastica mandetur. C. quicumque s. Hæretici, &c. statutum, De hæretic. in vj. gloss. in c. i. in verb. Regnum, Extrauag. de præbend. Itaque nō dubium est, quin Sixtus noster hanc sibi viam Marranorum quorundam consilio munit, ad Cardinalatum & Sacerdotia illustrissimo Principi Carolo, Condæi Principis fratri, & iisdem hæreticis parentibus genito eripienda: quod illū speramus, quā prudentia est, perfacile animaduersurum. Sed iam ad reliquas Sextinæ Bullæ sententias pergamus. Nam paucis versibus interiectis, Papa eidem Principi Condæo suam dispensationem exprobrat, ut ei liceret matrimonium cum illustrissima consobrina sua contrahere. Quanta mentis cæcitas in tam impudenti men-

dacio cernitur: Princeps matrimonium illud, aliquam multis ante dispensationem illam Roma allatam mensibus, contraxerat. Dispensationem ipse nunquam petiit, sed armatis hominibus circumuentus, qui ei imperabant, vt Epistolæ ab ipsis scriptæ, & dispensationem postulanti manu sua subscriberet, paruit inuitus: eadem prorsus ratione, quam superius in Rege Nauarro, Principis ipsius patruele, commemorauimus. Sed operapretium est, considerare, qualis tandem hæc Papæ liberalitas fuerit, vt Principi consobrinam suam ducere liceret: quod matrimonium neque diuino, neque civili iure interdictum esse constat. Nam in eo libro cuius supra mentionem fecimus, cui titulus est, Taxæ Pœnitentiariæ Apostolicæ absolutio Papæ, pro eo qui in quarto gradu contraxit, taxata est grossis duntaxat decem & septem. Sic enim pag. 37. scriptum est: *Dispensatio super quarto gradu consanguinitatis de contrahendo vel contratto ignoranter, gross. 17. Super tertio & quarto gradu 27. Super quarto & quinto, gross. 27. & debet concordare cum camera apostolica. Si vero contraxerint scienter, & consummauerint, gross. 21. & eodem modo de affinitate. gr. 29.* Quid: an non Papa iam aliquoties contra manifestum diuinatum legum interdictum dispensauit, vt & patruo & auunculo cum fratris sororisve filia contrahere matrimonium liceret: quod tamen eo minus debet mirum videri, quia Papa Martinus v. habita (vt historicus loquitur) cum suis Doctoribus & Theologis consultatione, cum quodam

dispen-

dispensauit, vt sororem suam germanam impu-
nè in matrimonium haberet. Nam hoc sacrile-
gium literis mandauit Anton. Floren. in sua sum-
ma. 3. par. tit. 1. cap. 11. §. quod Papa, quem refert
& sequitur Angel. de Claua in sua summa, in
verbo Papa, & Nicol. Boetius in consil. 20. Vtrū
Papa, num. 26. Et quoniam Papa sermonem de
suis dispensationibus intulit, non prætereunda,
ne illa quidem altera memorabilis dispensatio
videtur, vt monacho liceat, deposito ad tempus
cucullo, vxorem ad certum tempus ducere: nem-
pe vsque ad procreationem sobolis: ne stirps no-
bilis sine prole deficiat: ea lege, vt simulatque
proles suscepta fuerit, tūm pater patratus demis-
sis auriculis ad suum cucullum redeat. qua de re
videre Baldi testimonium licebit in l. si tibi fi-
lius, & l. si paterfamilias, §. in arrogationibus, D.
de adopt. Iohann. Andr. in c. actus legitimi, & in
c. semel Deo, de reg. iur. in vi. Innocen. in c. cum
ad monasterium, in verb. licentiam. & ibi Pā-
norm. qui & alios antiquiores producit, De stat.
monach. Petr. Anchar. in consil. 339. parum dubi-
tationis Marian. consil. 13. præsens consultatio, &
consil. 28. circa primum. Guill. Benedict. in c. ray-
nutius, in verb. Qui cum alia, num. 26. part. 3. vbi
notat Papæ potestatem esse, dispensare vt matri-
monium temporale contrahatur. Talis igitur Pa-
pæ fuit liberalitas in permittendo monachis ré-
porali matrimonio, quod ex Apostolo Paulo di-
dicerat esse inter omnium ordinum homines ma-
xime honorabile. Verumtamen ecce alia ex ad-

uerso mirifica eiusdem siue parsimonia, siue seueritas. *Nam Papa Callistus III.* (inquit Boerius) *recusauit dispensare super coniugio Diaconi, qui allegabat se continentia donum non habere, neque legi carnis posse resistere, atque uxore carere: quauis pro eo intercederet, tunc Cardinalis Senensis, qui postea successit Callisto, dictus Pius secundus: ut in suis epistolis in Cardinalatu compositis testatur: scribens illi suo amico, alterum Papam expectandum esse, qui melior sit.* quam historiam idem Nicol. Boerius in eodem illo consil. 20. memoriae prodidit. Hæc igitur ad illam dispensationis exprobrationem responsa sunt. Nam quod ad postremam Papalis Declarationis partem attinet, in qua coniunctim supradicti Principes bombis Papalibus conquassantur, excommunicantur, proscribuntur, eorumque regna, ditiones, ducatus, principatus, & iurisdictiones, primo cuique occupanti adiudicantur, satis iam superius demonstratum est, totum hoc nugarum genus eodem loco iam pridem à maxima Christianitatis parte habitum fuisse, quo Bernardonis & Dominici miracula hodie à plerisque Pontificie religionis studiosis habentur: quæ tamen religio ita Franciscanorum & Dominicanorum ordinibus, tanquam firmissimis columnis sustinetur, ut si columnas illas subruì paterentur, actum de sua religione existimarent. Sed de brutis illis Paparum fulminibus, iam pridem contemptis, ac pro nihilo habitis paulo vberius differendum videtur.

D E B R V -

DE BRVTIS ET CONTEM-

PTIS P APARVM FVL-

MINIBVS.

NAm, vt pauca è variis testimonia profcramus, cum Papa Bonifacius VII Regem Gallia Philippum Pulchrum hac eadem inueterata audacia proscripisset, Rex coactis Regni sui comitiis, de ordinum sententia decreuit, vt legati Papæ sordidati, omni dedecore infamiaque affecti, è regni sui finibus exterminarentur. *Bonifacius Papa*, inquit *Laurentius Valla*, qui *Cælestinum* tubis parieti insertis decepit, *Regem Francia* regno priuauit, regnumque ipsum (quasi donationem *Constântini* exequi vellet) *Ecclesie Romanae* fuisse, & esse subiectum indicauit. Quid? Rex *Philippus* quo animo hanc illius insaniam tolerauit? commodius videtur, rem omnem ex ipsius *Platinae* verbis cognoscere. *Bonifacius* (inquit *Platina*) misit *Narbonensem Archidiaconum* qui *Regi* nuntiaret, vt missum faceret *Episcopum Apamensem*. Id si non impetraret, diceret audientibus omnibus *Regnum Francia* ad *Ecclesiam* deuolui, adderetque anathema, & omnes *Francos* iuramento *Regio* absolueret. (An non hanc eandem proscriptionis formulam agnoscimus, quam *Fanaticus* noster *Sixtus*, in *Rege Nauarro*, & *Principe Condæo* proscribendis vsurpauit? Pergit *Platina*: Interim verò, inquit, *Philippus Rex Francia* *Bonifacy* arrogantiam iniquo animo ferens, habito apud *Parisijs Ecclesiasticorum* & nobilium

magno conuentu, commemoratisque iniurijs à Boni-
 facio acceptis, & eius ambitione, ac malis artibus ad
 occupandum Pontificatum, quem iniuste tenebat, ad
 sedem Apostolicam, tunc (ut ipse dicebat) vacantem,
 futurumque concilium appellauit. Qua quidem re
 percitus Bonifacius, habito generali concilio, Philip-
 pum eiusque regnum Alberto Imperatori subiecit,
 quem initio Pontificatus sui repulerat. Tum verò
 Philippus superbiam hominis domiturus, Sarrā Co-
 lumnensem in parte Massilie cognitum, à Pyratibus
 redemptum, cum Nogaretio Gallo Equite fidissimo
 Romam mittit, hac ratione (ut ipse palam dicebat)
 ut appellationem suam publicarent. Verum ei longè
 alia mēs fuit. Nam Sarra seruili habitu Latium in-
 gressus, collectis undique amicis, Nogaretum cum
 ducentis Equitibus Gallis mercede conductis à mili-
 tia Caroli Valesy Ferentinum premittit, qui inde ei,
 si opus esset, presidium ferret. Ipse verò Agnaniā
 clam noctu ingressus, adiuantibus Gibellinis, quos
 Bonifacius diu multumque vexarat, Pontificem ni-
 hil tale metuentem in domo paterna capit, restractis
 valuis, captiuumque Romam perducit: vbi quinto
 & tricesimo die post, dolore animi confectus, periit.
 Hac Platina: vbi etiam illud Iohānis Andreae &
 Baldi subiungit, eum esse ut canē mortuum, qui
 ut vulpes ingressus, ut leo imperarat. Baldus in
 c. de nat. feud. Quo loco pratermittendum nō
 videtur, quòd Bardocucullus noster in suo Con-
 formitatum libro folio 103. scriptum reliquit his
 verbis: *Papa Urbanus Quintus iurauerat destruere
 ordinem nostrum, sed paulo post obiit: Papa Bonifa-*
cius.

cuius octauus bullas innumeras fieri fecit, omnes eiusdem tenoris, ut de fratribus minoribus fieret, sicut de Templariis, ut ordo noster destrueretur totius una die. Antequam ipsas mitteret, captus fuit. bulla combusta, & Papa infelicitur obiit. Sed omissis iugis cetera videamus. Ex his certe intelligitur, iam tū per ea tempora, id est anno crio cccvi, Paparum insanas istas & furibundas proscriptiones, a Regibus Gallis contemptas, ac pro nihilo habitas fuisse. Neque verò minor fuit Regis Caroli Sexti virtus, circiter annum cio ccccxviii. Nam, ut ex Senatus Parisiensis Archiis & Gallicis ac Germanicis annalibus intelligitur, ut primum Martinus v. in concilio Constantiensi Papa factus est, non cōtentus tot, tamq; magnis vetricigalibus ac tributis, quibus freti duo superiores Antipape, tres itē superiores Antipapæ, aliquāto etiam antē quatuor Antipapæ, funesta inter se bella, per quadraginta prope annos aluerāt, noua insuper in Ecclesiis ac præsertim Gallicis, tributa imperare cœpit. Quo nuntio Rex accepto, confestim regni comitia de more habere instituit. In eo conuentu, re diu multūque cognita & deliberata, decretum fit, ut nouum illud exactionum Papalium genus inhiberetur. Quod ubi Martinus Papa cognouit, repente legatos è suo comitatu in Galliam misit, qui Lugdunensi præcipuè ciuitati sacris omnibus interdicerent. Horum Papæ interdictorum (si quis fortē id nesciat) vis esse in illorum temporum caligine hæc solebat, ut templorum omnium valuar præ-

cluderentur, sacra nulla fierent, nullus esset religionis ullius usus aut exercitatio, campanarum etiam sonitus conquiesceret. tantumne? Imò verò etiam mortuis cæmeteriorum sepultura denegaretur. Quibus rebus dici vix potest, quantopere hominū animi superstitione imbuti perterreretur. Quid igitur factum est? statim de publici concilij auctoritate, & Parisiensis Senatus decreto pronuntiatum est, anathema illud pro pro nihilo habendum esse. Hæc recordetur, hæc cogitent, hæc meditentur, si qui in Gallia nostra, vel tam ignari atque imperiti rerum, vel tā malè erga summos Principes animati sunt, vt istam stultam & ridiculam Bardocuculli nostri monachi proscriptionem alicuius esse momenti arbitrentur: præsertim hoc tempore, quo paparū hypocrisis tota ferè Europa patefacta est. Nam idem fecit PERETVS noster, quod limaces solèr hyeme præterita: quæ vbi sentire Solem cœperunt, tum è suis cochleis tumidas ceruices, & bina cornua protendunt, quibus nōnunquam infantuli terrētur. Sic ille complures annos in suo monachali latibulo tacitus delituit, famē suam hostiatim mendicando miserè tolerans. Nunc vbi se in tantum honorem collocatum videt, reiecto de capite cucullo cornua insolenter ostētat, iisque se terrorem Principibus ac Regibus illaturum sperat. Verū, ut diximus, iam pridem Principes plerique Christiani belluarū istarum cæcitatem norūt. iam pridem quid inter leonem & asinum Cumanum intersit, didicerunt: neque

Manduci

Manducilatè defistentibus malis, & clarè cre-
 pitatibus dentibus, aut aliis generis eiusdè puc-
 rilibus terriculamentis mouètur. Memoriè pro-
 ditum est, eum quem modò dicebamus Gallia
 nostræ Regem, Carolum sextum circiter annum
 ciro cccxxx. pari animi magnitudine brutum
 Papæ fulmen despexisse. Nam cum propter pro-
 hibitas nouas quasdam & inusitatas Papæ Bene-
 dicti xiii. exactiones, ab illo proscriptus fuisset,
 de publici concilij, & ordinum sententia decre-
 uit, vt Legati Papæ, qui bullam illam pueris &
 mulierculis horribilem, in Galliam attulerant,
 Lutetiæ hac ignominia damnarentur: primùm
 vt hora ante meridiem decima, quo tempore
 dimitti Senatus Parisiensis solet, ad Palatij gra-
 dus adducti adstantibus Episcopis aliquot, &
 magno sacerdotum numero, nudi ardentè dex-
 tra tædam tenentes, palam admissum ab se faci-
 nus confiterentur: eiusque veniam supplices pe-
 terent. Tùm vt à carnificè pictis ad ignominiam
 vestibus induti ac mitellati, cum illius Papæ in-
 signibus ad ignominiam inuersis, per celebrior-
 es vrbis vias lutulento plaustro circumuecti,,
 plebis ludibrio exponerentur. quod & factum,
 & celeriter executioni mandatum fuisse, Pa-
 risiensis Senatus monumenta declarant, & re-
 fertur à Paponio in libro Arrest. r. tit. 5. articul.
 27. Quinetiam extat Doctoris Baldi auctori-
 tas aduersus illam Benedicti xiii. temerita-
 tem, in c. olim, col. penult. Ext. de rescript. vbi
 animosè atque acriter in illius temporis Anti-

papas inuehitur: quorum hic Benedictus Auenione, alter Bonifacius Romæ sedem occupat: illumque bouem boantem, hunc belluam belantem appellat: atque vtrumque acerrimè ac liberrimè insectatur. Quin etiam extat epistola vniuersitatis ac studij Parisiensis apud Theod. Nihemium, tract. 6. c. 17. vbi hæc prima requesta proponitur: *Quod laceretur & frāgatur litera Pape ad Bulla modum confecta, tanquam iniuriosa, seditiosa, fraudulenta, ac Regie maiestatis offensua, cum protestatione ad maiora procedendi: & capiantur & detineantur omnes suggestores, fautores, receptores pro puniendo & corrigendo secundum Canones.* Par Florentinorum ciuium virtus enituit aduersus Papam Sixtum IIII. cuius hic noster Sixtus v. & nomē sibi asciscendum, & exemplum imitandum putauit: quippe, qui ex eodem Bernadonicorum seminario prodierit. Nam cū Florentinos ob illum proditorem Episcopum, de quo supra commemorauimus, è curiæ fenestra suspensum, proscripisset, eosque Ferdinando Siciliæ Regi in prædam addixisset, Florentini contempto Papæ bruto fulmine, ac Duce Ferrariæ in belli societatem ascito, furibundi ac ferocis excucullatiuefaniā compresserunt: eūque ad obliterandum suum anathema bello atque armis compulerunt. Quam historiam Raphael Volaterranus lib. Geograph. v. commemorat. Quinetiam extat consiliū Franc. Aretini Iurisconsulti, per id tempus in primis clari ac nobilis: in quo Florentinorum causam defendens

his ver-

his v
Lau
refe
hac
mag
clara
te &
est. V
etian
vide
dix
honi
163.
Prim
inan
sup
ne, c
con
pro
Hen
prim
dro
noc
nor
nic
to.
init
Ger
refe
Re
lib.

his verbis vitur: *Crimen quod infertur magnifico
 Laurentio de Medicis de rebellione, adeo manifeste
 refellitur, ut erubescam vocem summi Pontificis in
 hac parte. Nam ex literis suis scriptis ad eundem
 magnificum virum, de mense Septēbris præteriti de-
 claratur, quod de crimine illo habet eum pro innocen-
 te & innoxio, & quod nihil sinistri de eo suspicatus
 est. Vnde ergo beatissime pater, post paucos menses
 etiam multa & enormia crimina in eum congeris, tu
 videris. Meum non est ponere os in cœlum, hoc tantū
 dixerim, In eo qui sedet in throno Dei non est satis
 honestum tanta varietate uti. Hæc Atetin. consil.
 163. sicut Iohannes, num. 3. Dies nos deficeret, si
 Principes ac procures, qui proscriptiones istas &
 inania tonitrua, fulmina, fulgetra, Papalia, etiam
 superioribus sæculis, in tanta temporum caligi-
 ne, cæcisque tenebris contempserunt, persequi
 conemur. Imperator Ottho III. à Gregorio VII.
 Henricus quintus à Paschali secundo. Fridericus
 primus Suevus ab Adriano quarto, & Alexan-
 dro tertio. Philippus Friderici primi filius, ab In-
 nocentio III. Fridericus secundus à Gregorio IX.
 non semel, non iterum, sed tertium excommu-
 nicatus est. Conradus III. ab Innocentio quar-
 to. A quo verò primū istius audaciæ ac furoris
 initium natum fuerit, non satis inter historicos
 Germanos constat. Ottho quidem Frisingensis
 refert ad annum CIO LXVI. quo Guill. Angliæ
 Rex à Papa Alexandro secundo proscriptus est,
 lib. Chron. 6. c. 35. lego, inquit, & relego Romanorū.*

*Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio
quengquam eorum ante hunc à Romano Pontifice ex-
communicatum. At Iohan. Tritemius in Chronic.
Hirsaug. cap. 4. de Imper. Henrico III. scribens:
Is à Gregorio VII. inquit, excommunicatus, & ab Im-
perio Synodali Episcoporum decreto fuit depositus:
quamuis non curaret. Ipse autē primus est, inter om-
nes Imperatores per Papā depositus. Verūm utcu-
que sit, (neque enim ad id quod agimus magni
interest, quo tempore hæc Paparum insolentia
cœperit) constat omnibus sæculis cordatos com-
plures viros extitisse, qui tonitrua ista Papalia,
tanquam bruta fulmina, & aniles bōbos, ac puer-
orum terribamenta contempserunt.*

DE NAVARRÆ REGNO
A PAPA PROBITO.

NEque verò prætereunda hoc loco videtur
execratio qua Rex Gallia Ludouicus XII
vnā cum Iohanne Nauarro Rege, cognato ac
populari suo proscribitus est. Nam anno 1510
quo tempore bellum illud, de quo superius
commemorauimus, inter Papam Iulium se-
cundum & Regem Gallia Ludouicum XII, pa-
tria suā parentem appellatum, vehementissime
exarserat, ac tyrannus ille furiosus, eundem Re-
gem brutis suis fulminibus terrere conabatur,
eiusque regnum prædæ ac direptioni exposue-
rat, regnabat in Nauarris Iohannes huius Hen-
rici nostri proauus. Is cum & in Gallia regno

natus esset, & Galli Regis propinquus & prop-
ter magna quæ in ipsius regno possidebat feu-
da, eiusdem cliens ac vassalus, rogatus à Rege
Ludouico est, pro senioris iure & cliētelarū feu-
daliū institutis, vt sibi aduersus hostem suum
auxiliū adduceret. Nauarrus sui erga Regem
officij non immemor, maturè coactis in suo
regno peditum equitumque copiis, tantum in
Galliæ fines adduxit exercitum, vt regnum suū
viris propè nudatum ac destitutum relinqueret.
Qua re cognita Papa Iulius confestim cum Hi-
spanorum Rege Ferdinando (cui tūc primum
Catholici cognomentum annò 1492 imposuit)
per internuntios agere instituit, vt celeriter co-
pias compararet, Regisque Nauarræ absentis di-
tionem inuaderet: polliceturque se, & Nauarrū
pro hæretico ac schismatico proscripturum, &
ipsius regnum eidem pro præmio addicturum.
Ferdinandus tantam rei gefendæ occasionem
nactus, sibi non deesse statuit. Promulgata in
Nauarrum Regem execratione, manus cogit:
atque in vicini Regis absentis fines ingressus,
primum vrbern primariam, nomine Pompeio
polim, tum deinde maximam totius Regni par-
tem occupat: auctore, (vt dictum est) Papa Iulio,
bono & sine vlla dubitatione idoneo: si modò
in regula iuris, qua dicitur, eū iniuste possidere,
qui prætor auctore possidet: pro *Prætor aucto-*
re, scriptum esset, *Papa auctore*. Aliquanto pòst
Rex Galliæ non ignorans Senioreni suo vassallo
periculum illius euentus præstare oportere,

(quod etiam Bellaius Langæus, Galliæ quondam clarissimum lumen lib. Commentariorum primo dilucide testatur) exercitum suum ad recuperandam Pompeiopolim misit, cui ducem præfecit Aquitanie præfectum Dunosum, Longovillanum Ducem. Sed quidnam & illo tempore & multis post annis acciderit, commodius visum est in aliud tempus differre, & in libellum iis de rebus institutum cōferre. Nunc enim satis est intelligi, Regem Nauarrum, huius nostri proavum, non alia de causa Regno suo spoliatum fuisse, quàm quia Regi Galliæ, propinquo suo, vicinæ suo, Semori suo, à Papa Iulio excommunicato, proscripto, hæeretico ac schismatico pronūtiato, debitum subsidium adduxerat. Cuius rei non modo Galli omnes historici testes sunt, in his Arnoldus Ferronus, & Bertrandus Helias, verum etiam Itali & Hispani, ac præcipue Stephanus Garibaius, lib. 29. Franciscus Tarapha, & Antonius Nebrissenfis lib. de bello Navarrensi. 1. cap. 1, 2, 3. quibus locis non prætereunda videtur Hispani (ut vulgò loquimur) Pedantis arrogantia, qui Regem Gallum, omnium qui unquàm fuerunt & prudentissimum & moderatissimum, tamen hoc verborum honore affecit (cap. 2.) *Ludonicus*, inquit, *Gallorum Rex*, homo more gentis sue lenissimus, non contentus se intra pelliculam suam, hoc est intra regni sui fines continere, animum in Italiam iniecit. Et paulò post. Igitur Pontifex Iulius secundus, ira percussus, gladium ex Petri manibus corripit, in rebelles contumacesque stringit: ip-

fos schismaticos ac proinde hereticos declarat: bona publicat: ad cuius sententia executionem Christianos Principes inuocat, atque imprimis nostrum. Itē cap. 3. Igitur Hispani orbis moderator, verens Gallorum rabiem, Henricum Britannorum Regem (ad quem Aquitania pertinebat) hortatur ut repetat bello: atque ut iustior esset repetendi causa; Apostolica intercedit auctoritas, qua Gallum Aquitania priuat (attendant senatores & consiliarij Regij in Gallia.) Britannoque occupandam proponit. Et mox eoloco ubi Papam cum Cardinalibus colloquentem inducit: *Iuuandus est, inquit, Rex Hispania. In communes bonorum omnium hostes Gallum & Nauarrum Reges, noster uterque stringendus est gladius: atque dum secularem alterum acuiumus, interim spirituales alterum in schismaticorum ceruices intenteamus. Itaque communi Cardinalium decreto Rex Nauarrus declaratus est schismaticus ac proinde hereticus: quia identidem admonitus pertinacius agebat, & se iam non obscure Gallum profitebatur, mulctatur regno & omnibus fortunis: non modo ipse sed & uxor & filij cum omni posteritate sua, & in Hispaniam omne ius regnandi transfertur. Hæc totidem verbis Hispanus Nebrissenfis: ex quibus intelligitur, quo iure, quo auctore, & qua de causa Rex Nauarrus regno suo spoliatus fuerit. Guicciardinus quidem lib. Histor. Italic. xi. his verbis suum ea de re iudicium exponit: Hispanorum Rex, inquit, cum se Nauarre regnum legitime possidere alio nomine affirmare non posset, occupationem iure Pontifici im-*

perij factam esse sacrosanctæ sedis auctoritate, dis-
 ferebat. Pontifex enim rebus in Italia feliciter gestis
 minime contentus paulo ante edictum in Gallia re-
 gem promulgarat, quo illum non amplius Christia-
 nissimum, sed illustrissimum appellans eum & quot-
 quot illi studerent, omnibus Hæreticorum & schi-
 smaticorum pœnis subiciebat: cuius fortunas, regna,
 resque illorum omnes iure occupandi facta potesta-
 te damnatos declarabat. In eandem quoque sen-
 tentiam Arnoldus Ferronus doctissimus rerum
 Gallicarum historicus, & Burdegalensis quon-
 dam parlamenti senator his scribit verbis: Fer-
 dinandus, inquit, Rex Hispanus ubi fœdus inter
 Gallum & Nauarrum Reges initum intellexit, in-
 structas copias quas in Galliam ducturus erat, verum
 in Nauarrum: atque hæc causa fuit Ferdinando vi-
 cini Regis eijciendi: quamuis alteram etiam præ-
 texit, quod edicto Pontificio & Gallorum Rex, & qui
 auxilium ei ferrent, impij pronuntiati essent, eorum-
 que regna publicata. Hæc Ferronus, ex quibus fie-
 ri coniectura potest, quantum illustri Germaniæ
 Principibus, atque ad id Regibus Europæ
 omnibus, ex illa tam arcta Paparum, & Marani-
 cæ inquisitionis conspiratione peticoli impen-
 deat. Nam ista compendiaria ratione, monachus
 aliquis, dummodo vafro & callido ingenio sit,
 aliquandiu in Hispania (vt Sixtus hic noster) cō-
 moratus, & cum Inquisitoribus Maranicis ver-
 satus, facere cum illis fœdus & pactionem hu-
 iusmodi poterit, vt si eorum gratia & commen-
 datione consequi Papatum possit, tum primum
 quémque

quémque Regem aut Principem, arrepta vnde-
cunque occasione, schismaticum & hæreticum
pronūtiat: regnum ipsius quasi feudum sedi Ro-
manæ apertum & commissum illis adiudicat.
Optandum est igitur, yt nobis tandem Rex ali-
quis heroico animo diuinitus detur, qui mere-
tricem istam Babylonicā è sua sede deturbet, &
Christianam Ecclesiam ex tam diuturna, ac mi-
sera seruitute, in pristinam suam libertatē ac di-
guitatem vindicet: quam animi magnitudinem
Ludonicus ille Rex noster XII. patrēs patriæ no-
minatus, ac seruitutis illius pertæsus, susceperat,
cū post illam Papæ Iulij furibundam execra-
tionem nummos aureos in Gallia, cum hac in-
scriptione cudi iussit: LVD. XII. D. G. FRANC.
REX: DVX MEDIOLANI. tū ex altera parte in-
signia Franciæ, & Mediolani coniuncta, cum hac
inscriptione: PERDAM BABYLONEM. Quod no-
men, si quis fortē non intelligit, consulat Apo-
calypsim Iohan. cap. 17. & Hieronymum in ca-
talogo, ubi Marci meminit, & apertē scribit, Ro-
mam à Petro in Epistola priore, cap. 5. Babylonis
nomine figuraliter intellectam. Itēque in pro-
logo lib. de Spiritu sancto, vbi Romam apertē
Babylonem appellat, & purpuratam illam mere-
tricē, quæ in Apocalypsi designatur. Quod idem
etiam confirmat in Esaia c. 14. & iterum c. 47.
& ad Aglasiā in x i. quæst. qua de causā Pau-
la quoque & Eustochium in ea Epistola, quam
ad Marcellum scripserunt, similiter Babylonis
nōmine Romam appellant: nec obscurius idem

Hieronymus in Epist. *Cum apud Babylonem, inquit, essem purpurata meretricis colonus: &c.*

SUPERIORIS PROTE-
STATIONIS CONCLUSIO.

HIs igitur ita constitutis, superest, ut conclusa nobis hæc sit ratio: CUM PAPA SIXTUS V. septem gravissimorum scelerum nomine, à maxima Christianitatis parte damnatus sit, nimirum impietatis, occupatæ in Ecclesia tyrannidis, corruptæ religionis, sacrilegij, maiestatis, perditionis, & falsi: cumque superiorum suorum insolentiam, audaciam, ac ferocitatem secutus, insanissimum hoc decretum contra omnia diuina, & humana iura, falsis usus allegationibus, sine ullo iudiciali ordine, stultè, stolidè, atque impudenter aduersus Serenissimum Navarra Regem & Illustrissimum Principem Condæum promulgarit, eosque spurcis & inauditis verborum contumeliis onerarit, cum eos Iræ filios, Hæreticos pertinaces, notorios, relapsos, in cœno volutatos, contra Regem Christianissimum rebelles, Ecclesiæ persecutores, prolem detestabilem, læsæ diuinæ atque humanæ maiestatis reos appellaret: atque his de causis eisdem suis principatibus, ducatibus, dominiis, feudis, honoribus omnibus, & iure legitimæ in regno Galliæ successionis priuaret: cumque hæc illius abiudicandorum & adiudicandorum regnorum inueterata atque effrenata audacia, perspicue ad omnes Europæ Reges

ges Principes ac potentatus pertineat, periculumque sit, ne qui alienorum regnorum cupidi atque appetentes erunt, deinceps per hanc excommunicationum & proscriptionum artem, aliis pacatis & quietis Principibus insidias moliantur: OB HASCE RES, supradicti serenissimi Principes protestantur, eundem Papam Sixtum V. pro impio, periuro, sacrilego, tyranno, confictarum religionum auctore, crudeli & truculento Ecclesiæ Christianæ parricida, importuno ac scelerato religionis hoste, certissimoque Antichristo habendum esse: rogandisque & implorandos Christiani orbis Monarchas omnes, Reges, Principes, potentatus, quique cum aliquo imperio vel legitima potestate sunt, ut iisdem Serenissimis Principibus ad comprimendos huius immanis tyranni furores, frangendisque crudeles ac furibundos ipsius impetus, auxilium ferre velint: suaque consilia & arma conferre ad illam humani generis pestem extinguendam, Remque publicam Christianam ab illo prodigioso atque exitiali monstro liberandam. Interea supradictum Papam Sixtum V. pro intolerandis verborum immanium contumeliis, quas vecordi mente adversus supradictos nostros Principes effudit, haberi dicique à cunctis Christianis oportere, prodigium immanissimum, portentum foedissimum, ac monstrum non in ultimas terras exportandum, sed ex humanæ naturæ finibus exterminandum, tanquam certissimum, notorium, ac manifestum Antichristum: cuius exsecrato capiti, malam om-

nes Christiani pestem, exitium atque interitum
 imprecari debeant, vt quandiu anima maledicta
 in ipſius cadauere ſpirabit, tandiu piis omnibus
 ſit (vt ſpiritus ſanctus loquitur) ANATHEMA MA-
 RANATA. Et ne cui forte noſtrum hoc impreca-
 tionis genus nouum & inuſitatum videatur, ro-
 gatos lectores volumus, primum vt eorum loco-
 rum meminſſe velint, quos ſuperius ex Diui præ-
 ſertim Bernardi libris de promptiſſimus: vbi Papa-
 tus Romanus, diſertè, dilucidè, nominatim ap-
 pellatur Antichriſtus, Filius perditionis, Homo
 peccati, Dæmonium non modo diurnum, ſed
 etiam meridianum, quod non ſolum transfigu-
 ratur in angelum lucis, ſed extollitur ſuper om-
 ne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Hierony-
 mus autem Romam appellat Babylonē & Pur-
 puratam meretricem. Deinde vt legant, atque at-
 tentè conſiderent, ſanctionem Decreti Pontifi-
 calis ſanctiſſimam, in c. 2. diſt. 23. & c. ſi quis pecu-
 nia, diſt. 79. vbi ſtatuitur, *vt qui vel pecunia vel*
gratia humana, (qualem huius monachi gratiam
 Occidètalem fuiſſe conſtat) *vel populari tumultu*
vel quolibet ingenio (id eſt ambitione & malis ar-
 tibus) *Papatum adeptus erit, is non Apoſtolicus, ſed*
Apoſtaticus habeatur, & cum ſuis fautoribus & ſe-
quacibus à liminibus S. Dei Eccleſie ſeparatus abij-
ciatur, ſicut ANTICHRISTVS & inuaſor & deſtru-
tor totius Chriſtianitatis. in quam ſententiam au-
 daacter Canoniſtæ ſummo conſenſu ſcribere, ac
 palam profiteri anſi ſunt, *Papam aliter quàm Ca-*
nonice electum, eſſe Diabolum, & habere clauēs non
cæli,

coeli, sed inferni. Nam hæc Felini verba sunt, in c.
Ego N. de iure iur. Considerent præterea Papas,
Cardinales, & Episcopos omnes, qui annis ab
hinc amplius centum in Ecclesia Romana do-
minati sunt, ex certissimo schismaticorum; & A-
postatarum seminario profectos esse. Nam an-
nus iam agitur supra centesimum prope quin-
quagesimus, ex quo Basiliense concilium sum-
mo Christianorum omnium ordinum studio ac
voluntate celebratum fuit. Hoc concilio nullū
vnuquam aliud constat in Ecclesia Romana ma-
iore adhibita solennitate indictum, habitum, &
celebratum fuisse. Nam & duorum Paparum de-
creto indictum erat, nimirum Martini quinti, &
Eugenij quarti, & eorum legatis præsidentibus
habitum ac celebratum. Per idem concilium so-
lenniter citatus & euocatus Eugenius, tandem
adhibita summa & solenni causæ cognitione,
fraudum, præstigiæ, machinationum, ac fa-
ctionum aduersus eius concilij libertatem con-
uictus, tandem Papatu suo abdicatus est, & pro
schismatico & Apostatico, vnâ cum Cardinali-
bus & Episcopis omnibus, qui partes ipsius se-
cuti erant, exauctoratus. Amedæus autem Sabau-
dorum Dux in ipsius locū successit. Audiamus
cuiusmodi fuerit istius exitus tragœdiæ. Breui
post tempore, ille ipse Eugenius damnatus, ab-
dicatus, exauctoratus, tamen Principum quo-
rundam gratia & contentione in suam sedem
restitutus, Cardinales & Episcopos suarum par-
tium omnes secum pariter restituit. Amedæus.

autem, etsi non sponte, tamen galero Cardinali-
 tio donatus, Papatu se abdicauit. Considerent
 nunc graues & cordati viri, secundum illam
 quam modo commemorauimus, sanctissimam
 Decreti Pontificalis sanctionem, vtrumne Apo-
 stolicorum, an potius Apostaticorum loco ha-
 bendi sint: vtrum cœli, an potius inferni clau-
 habeant, qui orti ex illo Eugenianorum semina-
 rio in Ecclesia Romana per hæc tempora domi-
 nantur. Quod vt commodius iudicari possit, o-
 perapretium est, Doctorum & Iurisconsulto-
 rum sententias cognoscere, qui aliquid hac de
 re scripserunt, atque imprimis Ludouici Romani,
 qui Basiliensi concilio interfuit, vbi cōsiliū
 scripsit vltimum, cuius num. 15. verba hæc sunt:
*Si pastor pastorum Ecclesiam scandalosè regens &
 inordinate tractans, per Ecclesiā monitus, nō mox re-
 sipiscat, imò in sua perseueret insolentia regendi, offi-
 cio potest & debet exui. Cum enim ipse Ecclesiam nō
 honoret, ipsum salubriter admonentem, nec tunc me-
 rebitur ab Ecclesia honorari: ita vt toleret ipsum
 scandalosè regentem, atque incorrigibilem. argumēto
 eius, quod dicit Orator Domitius: & refert Hiero-
 nymus in epistol. ad Neapol. sic inquit: Cur ergo te
 habeam vt Principem, cum tu me non habeas vt Se-
 natorem! dist. 95. c. esto subiectus. Est ergo veritas, Pa-
 pam suis criminibus Ecclesiam notoriè scādalisan-
 tem, ac etiam manentem incorrigibilem posse apud
 Ecclesiam accusari, atque per illam denudari Papa-
 tu. Quæ conclusio demonstratur vltius sic: Papa
 stans in crimine notorio scandalisante totam Eccle-
 siam,*

siam, nec desistere volens, incidit in suspicionem ha-
resis. c. nullus. 38. dist. sic dicente: Qui rebelliter vni-
& discere atque agere bona recusat, magis diaboli,
quàm Christi membrum esse ostenditur: & potius in-
fidelis, quàm fidelis esse monstratur. Hęc Lud. Rom.
 qui Basiliensi, vt diximus, concilio magna cum
 auctoritate interfuit. Vbi sunt qui disputant,
 Hæreticorum numero habendos, qui Paparum
 tyrannidi aduersantur? qui effrenatam ipsius in
 proscribendis Regibus audaciam diutius feren-
 dam esse non putant? qui Sixti quinti impieta-
 tem in confictis Bernardonicis & Dominicanis
 religionibus tuendis detestantur? Sed iam alterā
 eiuldē summi viri auctoritatem ex eodē Con-
 silio proferamus: nam aliquāto pōst num. 17. ita
 loquitur: *Si ratio naturalis dicat, membrum incur-*
rabile totius corporis infectium pro salute corporis
amputandum: pariter quoque dicere debet civilis
ratio, membrum incurabile, quod est totius Ecclesie
mystice infectium, amputandum fore, ne reliquum
corpus inficiatur aut scandalisetur: & consequenter
Papam: (adhibeatur in his legendis animorum
æquitas, & comparentur hæc Lud. Romani ver-
ba cum illa nostra imprecatione ac detestatio-
ne) qui etsi pars sit Ecclesie precipua, tamen e-
tiam est membrum de corpore ipsius Ecclesie, secun-
dum glossā in c. ecce, 93. dist. Hoc etiam suadet ratio
diuina scripturæ, approbantis assenurationem Caiphæ
principis sacerdotum, dicentis: Expediit vt vnus ho-
mo moriatur pro populo, & non tota gens pereat: cum
etsi foret Papa positus ad gubernationem populorum

non tamen esse deberet ruina illorum: dicit text. 11. q. 3. c. ita corporis. Imo tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit, dicit text. ead. caus. & 9. in c. precipue. Sicut enim laudabile & discretum est, reuerentiam & honorem exhibere prioribus, ita rectitudinis & Dei timoris est, quæ in eis sunt, quæ indigeant correctione nulla dissimulatione postponere: ne totum corpus morbus inuadat, si languor non fuerit curatus in capite, dicit text. 2. q. 7. c. sicut inquit. Et hanc conclusionem corroborat text. in 6. in canonicis, 16. q. 1. & in d. c. sed illud. sic similiter, & ille extors debet fieri ab Ecclesia, qui Ecclesia admonitione non corrigitur: dicente Domino, Auferte malum ex vobis. Ferro enim secanda sunt vulnera quæ non sentiunt medicina fomenta. 82. dist. c. quia aliquant. 1. q. 1. c. reperiuntur. Hæc ad verbum Ludouicus Romanus. Ex quibus, cum illa nostra detestatione comparatis, æqui lectores diiudicare poterunt, iure ne an iniuria tam animosè tyrannicam istius Papæ audaciam execrati simus. Quinetiam illi Lud. Romani querimonie consentanea sunt quæ Cardinalis Zabarella, circa annum c13 dcccvi. scripsit in tractatu de schismate, num. 20. De quolibet, inquit, notorio crimine Papæ, si est incorrigibilis, & scandalizat Ecclesiam potest accusari, quia censetur pro hæretico. not. in gloss. 40. distinct. c. si Papa. nam hac incorrigibilitas concernit causam fidei: vt in ead. gloss. Et si contingat, quod isti tueantur se per potentiam temporalem, poterunt de facto coerceri, etiam per secularem potestatem, arg. de indic. c. cum non ab homin

homine. Hæc Zarabella. Sed breuius Baldus in c. olim, col. pen. extr. de rescript. ubi sic scribit: *Contra Papam sua potestate abutentem, primò utendum est verbis (id est admonitionibus) secundò herbis (id est comminationibus) tertio lapidibus: & quod ubi non sufficit virtutis ingenium, ibi valere debet armorum presidium.* Et in eandem sententiam Iason in consil. 95. requisitus col. 4. Papa, inquit, scandalisanti Ecclesiam, licitum est resistere, & non est tolerandus c. etsi illa, l. q. 7. c. sunt quidam. 25. q. 1. Innocentius in c. inquisitionis, de sent. excommuni. & in c. quanto, de consuetud. Abbas in c. cum teneamur, de appellat. Item Hieronymus loquens de Papa in c. non omnes Episcopi, 2. q. 7. dicit, quod infatuatum sal ad nihilum prodest, nisi ut proyiciatur foras, & à porcis conculectur. Hæc Iason nihilo, ut apparet, segnius, quàm aut Lud. Romanus, aut Zabarella: cum tamen & in Italia, & in tantis Ecclesiæ Christianæ tenebris hæc scriberent. Philippus autem Decius in eandem sententiā loquitur in consil. 151. maximi ponderis num. 4. vol. 1. Quando Papa, inquit, est incorrigibilis in aliquo notorio delicto, pro quo Ecclesia scandalisatur, glo. in terminis in c. si Papa, 40. dist. tenet quod Papa accusari possit. & de illa glossa maximum fuit factum fundamentum contra Eugenium IV. in concilio Basiliensi: & illa glossa communiter tenetur per omnes. ut Abbas dicit in c. significasti. de electi. & in disput. Episcopus & quidam rector: ubi inquit, quod totus mundus approbat illam gloss. & illam glossam pluribus rationibus comprobatur Ludovicus Rom. in consil. 523. Primò quia Papa qui in notorio crimine

persistit & nō vult corrigi, in suspicionem heresis in-
 cidit. 38. dist. c. fin. 86. dist. c. si qui sunt. & c. fin. de
 pœnit. Sed pro heresi Papa accusari potest. d. c. si Pa-
 pa. Ergo pro tali crimine. Secundo quia remouetur
 Episcopus ab Ecclesia particulari vt scandalum tol-
 latur, vt notat Innocent. in c. cum pridem, de renunt.
 idem à fortiori videtur dicendum in summo Pontifi-
 ce, in quo est periculum vniuersalis Ecclesie. Tertiò
 per auctoritatem Euangelij, Si oculus tuus aut pes
 scandalisauerit, de quo text. eleganter loquitur in c.
 illud sanè, 24. q. 3. Expediit enim vt vnus homo mo-
 riatur pro populo, ne tota gens pereat. Ergo Papa in-
 corrigibilis moriatur ciuilitè, ne tota Ecclesia pe-
 reat, quia Papa positus ad gubernationē populorū,
 non debet esse vna illorum: vt tex. dicit 11. q. 3. in c.
 et corporis. Nā tot mortibus dignus est, quot exēpla
 perditionis ad suos trāsmittit, c. precipue. 11. q. 3. Quē
 cū ita se habeant, iterū sine cūctatione conclu-
 dimus, nō modò anathema supradicti Papæ Sixti
 v. propter temerarij iudicis incompetentiā, falsā
 causā allegationem, defectum ordinis iudicial-
 lis, & conceptæ sententiæ stultitiā pro nullo
 habendum esse: verū etiam, vt execrationes e-
 iusdem Sixti in ipsius caput redundent, eū ipsum
 septem atrocissimis criminibus certissimisque
 testimoniis conuictum, cunctis Christianis esse
 deinceps oportere EXECRABILE ET DE TE-
 STANDVM ANATHEMA MARANATA.

A M E N.

SANCTISS. D. N.

SIXTI PAPÆ V.

DECLARATIO

Contra Henricum Borbonium assertum Regem Navarra, & Henricum item Borbonium, prætensum Principem Condensem, Hæreticos, eorumq; posteros & successores: Ac liberatio Subditorum, ab omni fidelitatis & obsequij debito.

ROMÆ.

Apud Hæredes Antonij Bladij Impressores Camerales.

M. D. LXXXV.

LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF THE
CITY OF
NEW YORK

NEW YORK
MUSEUM OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
LIBRARY

A
to
pu
con
cur
fer
vie
na
vi
fo
ni
Q
po
ru
fa
po
ct
&
gr
ita
de
ti
st
ti
q
n
in
de
n
in

Ad futuram rei memoriam.

AB immensa æterni Regis potentia beato Petro, eiusque successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum supereminet potestates, stabilique in petra consistens, nec ullis aduersantibus, vel etiam secundis flatibus à recto deflexa, inconcussa profert in omnes iudicia: & ne diuinæ maximè leges violentur, summa ope prouidet, & si quos ordinationi Dei resistentes inuenit, seuiore hos vindicta vlciscitur, & quàmuis potentiores de folio deiiciens, veluti superbientis Luciferi ministros ad infima terræ deturbatos prosternit. Quare pro incumbenti nobis Ecclesiariū omnium, populorum, ac gentium sollicitudine, vt animarum saluti imprimis prospiciatur, & non solum famulatus nostri, sed etiam omnia futura tempora impiis ac detestandis monstris purgata cunctis Christiani Orbis partibus pacem afferant, & quietem: & præsertim amplissimo Galliarum Regno, in quo Christiana Religio omni tempore ita viguit; tantæque Regum illius pietas, fides, ac deuotio; tot in Romanam Ecclesiam merita extiterunt; vt ij iure optimo gloriosissimum Christianissimi cognomen ab ea sint consecuti; ac etiam ne nos de neglecta officij nostri cura vnquam apud Deum argui possimus, arma militiæ nostræ, quæ non carnalia sunt, sed potentia Deo in destructionem, munitionum, nunc contra duos potissimum iræ filios, Henricum Borbonium quondam Nauarræ Regem, & Henricum

Borbonium olim Principem Condensem exercere compellimur. Ille enim quondam Rex, Caluini errores, atque hæreses etiam ab ineunte adolescentia secutus est, pertinaxque earum patrocinium tandiu exercuit, quoad claræ mem. Caroli Noni Francorum Regis, & charissimæ in Christo filiæ Catharinæ Reginae eius matris pietissimæ, atque etiam dilecti filij nostri Caroli tit. s. Chrysogoni presbyteri Cardinalis Borbonij patrui sui, & Ludouici Mompenserij Ducis, pijs frequentibusque hortationibus, apertisque eximie virtutis ac doctrinæ Theologorum demonstrationibus ad fidem Catholicam & Apostolicam Romanam (vt existimabatur) conuersus, hæreticas omnes contra fidem Catholicam opiniones Parisijs publicè in Ecclesia damnavit, anathematizauit, & abiurauit, fidemque ipsam Catholicam expressè professus est; datisque subinde suis ad se. re. Gregorium Papam XIII. prædecessorem nostrum literis, quibus eundem prædecessorem supremum Catholicæ Ecclesiæ caput iam agnoscēs, ipsum supplex deprecabatur, vt pœnitentiæ, conuersionis, & obedientiæ suæ confessionem acceptam habere, & anteaكتورum veniam, remissionisque gratiam concedere dignaretur: firmiter promittens se fidem ipsam Catholicam perpetuò integrè, ac inuiolatè seruaturū. Quibus literis, vt potè Regijs idem prædecessor credens & paternæ charitatis visceribus commotus, ac etiam grauissimo Regis, Reginae matris, Cardinalis & Ducis prædictorum

etorum de huiusmodi conuersione testimonio
adductus, illum ipsum præteritos errores confi-
tentem, veniamque humiliter petentem à crimi-
ne hæresis & à censuris Ecclesiasticis propterea
incurfis absoluit, & in gremium Sanctæ matris
Ecclesiæ communionemque fidelium admisit,
omni inhabilitate ab eo sublata. Quin etiam vt
arctiori, & firmiori vinculo ligaretur, cum eo, &
Margarita dicti Caroli Regis sorore, quæ ex illa
Christianissima stirpe nata, atque alta facile ma-
ritum in officio, & Religionis Catholicæ obser-
uantia continere posse sperabatur, dispensauit, vt
non obstantibus impedimentis tertij, & aliorum
forſan inter eos graduum consanguinitatis, & co-
gnationis spiritualis, matrimonium inter se con-
trahere possent, prout in facie Ecclesiæ contra-
xerunt; excursusque deinde aliquot mensibus, ille
Iohannem Duratij Dominum Oratorem suum,
qui nomine suo de pœnitētia, conuersione, fide,
& constantia sua in sedis Apostolicæ conspectu
sponderet, ad dictum prædecessorem delegauit;
habitōque pro eo publico, solemnique in aula
Regiæ de more consistorio, in concessu Sanctæ
Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Prælatorūque
& aliorum frequentissimo concursu, professis
omnibus supradictis, idem Henricus tanquam
Rex recens ad fidem conuersus, & vt Catholicus
admissus est, tota Vrbe exultante, & ingentes
Deo de conquesta & inuēta oue gratias agente
Sed ille, vt erat vario & inconstanti animo, haud
multò post à Catholica fide, & debita erga se-

dem Apostolicam obedientia, cæterisque à se
expressè, & cum iuramento professis deficiens,
atque in eo, quo prius erat, cœno reuolutus, à
Rege Christianissimo clam se subducens, colle-
ctoque in loco ab ipsius Regis aula satis remoto,
quàm potuit copioso hæreticorum scelerato-
rum, aliorumque id genus impiorum hominum
numero, ibi ea omnia, quæ de Calvinismi dete-
statione, hæresum omnium abiuratione, ac Ro-
manæ fidei Catholica & Apostolicæ professione
antea fecerat, palàm reuocauit: testificans, se Cal-
uinismum ipsum profiteri; prout professus est,
eisque hæresi pertinaci, & obdurato animo sem-
per adhæsit; & in ea hucusque viuens, sæpius hæ-
reticos perduelles, ac seditiosos (quorum caput,
dux, & propugnator in Gallia, & etiam extero-
rum hæreticorum acerrimus fautor semper fuit
ad arma contra prædictum Carolum, ac etiam
charissimum in Christo filium nostrum Hen-
ricum Regem Christianissimum, tametsi eum
vt Regem, ac Dominum suum colere, vt soror-
ium amare, & sequi debebat, omnis scilicet of-
ficij, ac pietatis immemor, aduersus ipsum, & re-
liquos Catholicos omnes concitauit, infestissi-
mos exercitus, accitis etiam externarum natio-
num hæreticis contraxit, à quibus omnia passim
loca cruentis piorum hominum cædibus scæda-
ta, sacra ei templa temerata & direpta, Sacerdo-
tes, & viri religiosi cruciatibus trucidati sunt:
oppida præterea, & munitiones Catholicorum
partim insidijs, partim vi, & armis occupauit; &
in eis

in eis Catholica Ecclesia ritus prohibuit, ac sustulit, ministros, & concionatores hæreticos constituit, Ciues & Incolas ad eandem impietatem capeffendam minis, verberibusque coegit. Sed ne hæc quidem satis sibi existimans, inter alios, intimum quendam suum nefarijs artibus suis instructum, extra Gallia fines ad diuersa loca misit, per quem cum primarijs hæreticis impia consilia sua communicauit, eorumque vires & arma contra Religionem Catholicam, & Romani Pontificis potestatem prouocauit; conciliabula quoque hæreticorum in diuersis Prouincijs habenda curauit; quorum nonnullis (dum iniquissima illa fœdera contra fidem Catholicam, ac præsertim contra Ecclesias, Clerum, & vniuersos Catholicos Regni Francia tractabantur) ille non solum interfuit, sed etiam præfuit: Henricus verò Borbonius Princeps Condensis, vtróque parente hæretico genitus, cum illi exitialia Caluini dogmata, eorumque ministros pertinaciter in omni vita fouissent, eorundem patris, ac matris secutus hæreses, consimilia facinora etiam adolescens perpetravit: deinde eadem illa, qua alter Henricus, opera, viam veritatis penitentia, & humilitate cordis quantum conijci potuit, arripiens, detestatisque pariter; & abiuratis publicè omnibus hæreticorum erroribus & deliramentis, fidem Catholicam, vt præfertur, professus est. Quibus ad eundem Pontificem perlatis, ac etiam pro eo similibus precibus porrectis, ipse prædecessor illum, ac etiam quon-

dam Mariam Cliuensem prætenfam coniugem
suam, eodem tunc hæresis crimine infectam, si-
mili modo poenitentem, detestantem, ac prohi-
tentem ab hæresi & censuris huiusmodi absol-
uit, eosque in gremium Catholicæ Ecclesiæ, fi-
deliumque consortium recepit; quin etiam ex
paternæ charitatis abundantia, cum eis, vt non
obstante impedimento secundi gradus consan-
guinitatis, quo inuicem tenebantur, matrimo-
nium inter se contrahere possent, dispensauit.
Sed ille paulo post ad pristinam impietatem re-
diens, deterrimamque illam viam, quæ signata, &
impressa erat vestigijs quondam Ludouici Con-
densis patris sui impiissimi Catholicæ Ecclesiæ
persecutoris ingressus, eisdemque vestigijs insi-
stens, se quoque hæreticorum ac conscelatorum
hominum dicti Regni Galliæ Ducem, ac defen-
sores, bellorumque ciuiliū, ac seditionum au-
ctorem præstitit; militum hæreticorum extero-
rum copias in Galliam transduxit, Vrbes & op-
pida expugnare tentauit, Tempia euertit, sacra
violauit & populatus est, Sacerdotes indignis
modis necauit; ministrósque impietatum substi-
tuens, peruersam illorum doctrinam publicari,
& custodiri iussit; & denique omne feritatis &
sæuitiæ genus, tam in Dei ministros, quàm in
ceteros Catholicæ fidei cultores exercuit. Quæ
omnia cum manifesta, publica, & notoria sint:
cumque nobis plenè, & legitimè constet, præ-
sertim ex processu tempore eiusdem se.re. Gre-
gorij Papæ prædecessoris nostri confecto, & aliis
quàm-

quàm plurimis documentis, & grauissimis testi-
moniis, Henricum quondam Regem, & Henri-
cum Condensem prædictos notorij, & inexcusa-
bilis criminis hæresis, & in hæresim relapsos,
atque etiam hæreticorum fautoria reos existere;
Nos gladium vindictæ contra eos pro officij
nostri debito exerere coacti, vehementer indo-
lemus, quòd illum in hanc prolem detestabilem,
ac degenerem inclytæ Borboniorum familiæ, in
qua spectatæ Religionis candor, & virtutis de-
cus, ac in sedem Apostolicam obseruantia omni
tempore emicuit, pro his sceleribus conuertere
debeamus. Itaque in præcelso hoc folio & in
plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum, &
Dominus dominantium, licet nobis indignis
tribuit, constituti, auctoritate Dei omnipotētis,
ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, &
nostra, ac de venerabilium fratrum nostrorum
Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium cōsilio,
pronuntiamus, & declaramus Henricum quon-
dam Regem, & Henricum Condensem supradic-
tos fuisse, & esse hæreticos, in hæreses relapsos,
& impœnitentes, hæreticorum quoque duces,
fautores, & defensores manifestos, publicos, &
notorios, sicque læsæ Maiestatis diuinæ reos, &
orthodoxæ fidei Christianæ hostes, adeò vt nulla
possint se tergiversatione, aut excusatione de-
fendere ac proinde eos damnabiliter incurrisse
in sententias, censuras, & pœnas sacris canoni-
bus, & constitutionibus Apostolicis, legibusque
generalibus, & particularibus contentas, ac hæ-
reticis relapsis, & impœnitentibus debitas, &

specialiter eosdem fuisse, & esse ipso iure priuatos, Henricum quondam Regem, videlicet prætenso Nauarræ Regno illiusque parte, quam adhuc obtinuit, nec non Bearn; alterum verò Henricum, Còdensi, & vtrumque, eorūque posteris omnibus, & quibuscumque aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Ciuitatibus, & locis, feudisque, & bonis etiā emphyteoticis, & successionebus, necnō dignitatibus, honoribus, muneribus, & officiis, etiā regiis, ac iurisdictionibus, & iuribus, quæ de facto detinent, & ad quæ ius quomodolibet habuerunt, seu prætendunt, eosdemque propterea se illis reddidisse indignos; ac fuisse, & esse inhabiles, & incapaces ad illa retinenda, & alia huiusmodi in posterum obtinenda. Ac pariter eos ipso iure priuatos, & incapaces, ac inhabiles ad succedendum in quibuscumque Ducatibus, Principatibus, Dominiis, & Regnis, ac specialiter in Regno Franciæ, in quo tot atrocias, & nefaria crimina patrarunt, ac Regno ipsi annexis dominiis, iurisdictionibus, & locis, ceterisque omnibus bonis, & rebus prædictis, & ad illa aliàs quomodocunque acquirendum, prout etiam ex abundanti, & in quantum opus est, nos illos, illorūque posteros priuamus in perpetuum, videlicet Henricum quondam Regem Regno Nauarræ, & illius parte, ac Bearn, & alterum Henricum Condensi, ac vtrumque, & eorum posteros aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Feudis, ac ceteris omnibus bonis, & rebus; necnon iure succedendi & acquirendi, atulq; prædictis vniuersis, & singulis: ac etiam in perpetuū inhabilis-

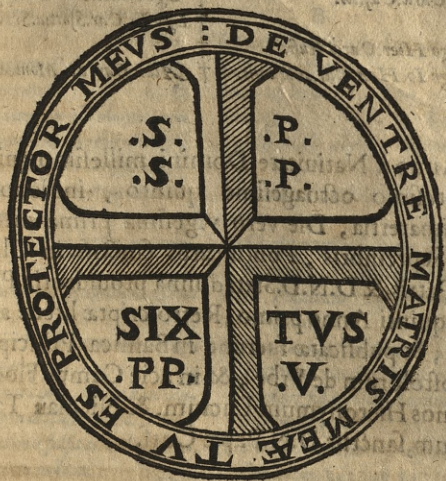
inhabilitamus eosdem, eorūque posteros ad illa, & ad successionē in quibusuis Principatibus, Ducatib⁹, Dominiis, Feudis, & Regnis, & signāter in Frāciæ Regno, & illi annexis omnibus supradictis, supplētes omnes iuris & facti defectus, si qui forsan interuenerint in eisdem. Quinetiam Proceres, Feudatarios, Vassallos, Subditos, & Populos Regnorum, Ducatum, Principatum, & aliorum Dominiorum prædictorum, etiā alium superiorem non recognoscentes, ac ceteros omnes, qui illis quomodocunque iurauerūt, à iuramento huiusmodi, ac omni prorsus Dominiij, fidelitatis, & obsequij debito perpetuo absolutos esse, prout nos illos omnes tam vniuersē, quàm singulatim, auctoritate præsentium absoluiamus, & liberamus, præcipimūque & interdiciamus eis vniuersis & singulis, ne illis, eorūve monitis, legibus & mandatis audeant obedire: qui secus fecerint, eos excommunicationis sentētia innotamus eo ipso. Cæterum eundem charissimum in Christo filium nostrum Henricum Francorū Regem Christianissimum per viscera misericordiæ Iesu Christi hortamur, rogamus, ac etiā monemus, vt memor præstatissimæ fidei, & religionis Regum maiorum suorum, quam quasi hæreditatem longē ipso Regno potiozem ab eis accepit, memor etiam illius iuramēti, quod in eius coronatione de exterminandis hæreticis solēnter præstitit, auctoritate, potestate, virtute, atque animi magnitudine verē regia ad executionē tā iustē huius sentētiæ nostræ incumbat, vt scilicet in hoc quoque gratum se omnipotenti Deo exhibeat.

beat, & matri suæ Ecclesiæ obsequium debitum
perfoluat. Præterea omnibus venerabil. fratribus
nostris Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis
per Regnū Franciæ, Nauarræ, Bearn, & alia præ-
nominata loco constitutis in virtute sanctæ obe-
dienciæ præcipimus, & mādamus, vt cum primū
harum literarum exempla ad eorum manus per-
uenerint, illa publicari faciant, & quantum in i-
psis erit, ad effectum perducere curēt. Volumus au-
tē, quod eadem præsentis nostræ literæ ad val-
uas Basilicæ Principis Apostolorum, & in acie
Campi Floræ de Vrbe, vt moris est, affigantur, &
publicetur, quodque earum exemplis, etiam im-
pressis, ac notarij publici manu, & prælati Eccle-
siastici, eiusque Curie sigillo obsignatis eadē pro-
fus fides in iudicio, & extra illud ubiq; gentiū ha-
beatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si essent
exhibita vel ostensa. Nulli ergo omnino homi-
num liceat hanc paginam nostræ pronuntiationi-
s, declarationis, priuationis, inhabilitationis,
suppletionis, absolutionis, liberationis, præcepti,
interdicti, innodationis, hortationis, rogationis,
monitionis, mandati, & voluntatis infringere,
vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc
attētare præsumpserit indignationem omni-
potentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Aposto-
lorum eius se nouerit incursum.

*Dat. Romæ apud Sanctum Marcum Anno Incar-
nationis Dominicæ, millesimo, quingentesimo octoge-
simo quinto, Quinto Idus Septembris, Pontificatus
Nostri Anno primo. A. de Alexys.*

Ego

Ego Sixtus Cath. Ecclesie Episcopus.

†	†
†	† P. Card. Deza.
† Ego Io. Anto. Episc. Iuse	† Ego Ant. Card. Carafa.
Card. Sancti Georgij.	† Io. Ant. Card. SS. Quatuor.
†	† Io. Ba. Card. S. Marcelli.
†	† Aug. Car. de Verona.
†	† Ego Vin. Card. Montis Re-
	galis
† Ego M. S. Car. ab Altaemps.	† Ego M. Car. S. Stephani.
† Ego Lu. Ana. Card. de Arag.	† Scipio Car. Lancelotus.
†	†
†	†
† Ego P. Car. Sanctacruscus.	
† Ego Gulielm. Car. Sirletus.	
† Ego Mic. Bo. Car. Alex.	
† Ego Lud. Car. Madrutius.	† Ego Fer. Car. de Medicis.
† Ego N. Card. Senonensis.	† Phil Vast. Card. Cam.

† *Inl. Card. Sanctiorius Cardin.* †
Seuerin.

† *P. Card. Casius.*

† *Ego Hier. Card. Rust.*

† *Ego Io. Hier. Car. Albanus.*

† *Ego Vinc. Car. Gonzaga.*

† *Ego Fr. Car. Sfortia. S. Nic.*

† *Alex. Car. de Montealto.*

Anno à Natiuitate Domini millesimo quin-
gentesimo octuagesimo quinto, indictione
decimatertia, Die verò vigesima prima men-
sis Septembris, Pontificatus sanctiss. in Chri-
sto Patris, & D.N.D. Sixti diuina prouidentia Pa-
pæ quinti Anno primo, Retroscriptæ literæ af-
fixæ, & publicatæ fuerunt in Basilica Principis
Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ
per nos Hieronymum Lucium, & Nicolaum Tal-
lietum, sanctiss. D.N. Papæ Curs.

Io. Andreas Panizza Mag. Curs.

*Ioannes Caianus Cur. Card. Came-
raria Apostolica Ibotus Ful.*

A

Absolutio Papalis pro incestu nefario cum matre, in quinque assibus taxata.

82

absolutionum Papalium execrabilis taxatio.

82.83

Accusator non est idoneus, qui criminis alicuius reus est.

8.9

Actor allegans causas intentionis sue contrarias non auditur.

52

Aeneas Sylui Pape improbitas.

121.130

Agni cereoli Papalis blasphemata.

65

Alberici Iurise, execratio contra Papam.

84

Alicuius inter viuos non cadunt in testamentum.

149

Allegationis falsitas reddit sententiam nullam.

160

Ammiani Marcelini de Pape crudelitatis historia.

122

Anglici regni feudum sibi Papa vindicat.

98

Annatarum Papalium tributum.

73

Antichristi precursor Papa dictus à Gregorio.

61

Antiochensis Ecclesie dignitas.

155. & seq.

Apostolici nomen à Papa profanatum.

172

Apostolici non ex loco, sed ex continuatione doctrine iudicantur.

171

Appellationes ad sedem Romanam dānate à Bernardo.

162

Arragonici regni feudum sibi

Papa vindicat.

99

Asinorum supor cicuta depastorum.

108

B

Baldi iudicium de Paparum insania.

218

Baldi testimonium de Papanis fac.

8.95

Baptismus campanarum impius.

65

Bartholus non creditur Papatus.

118

Basilienensis concilii historia inenarrabilis.

119. & seqq.

Bella Paparum consilia nuper excitata.

123

Bernardus appellat Papam dominantem in Clerum, dominantem fidei, mox dominantem Angelis.

61

Bernardus execratur Paparum fastidium.

142.146.147.196

Budei libertas in hypocrisis Paparum irridenda.

191

Budei & appropinquat in Papam.

111

C

Campanarum baptismus impius.

65

Canonistarum error in successione Papali.

56

quomodo Cardinalis, & Papa factus.

50

Cardinalis Zabarella iudicium de Pape superbia.

89

Caput Ecclesie ministeriale vniuersum nullum.

57

Christiane & papalis doctrine antithesis.

63.64. & seqq.

Christianissimi Gallorum Reges unde dicti.

193

Christianitatis pars maxima
 Papatum repudiat. 9.10
 Christus solus caput Ecclesie.
 50. cui Papa nomen hoc eri-
 pere conatur. 51
 Christi regnum neque diuisione
 nem recipit, neque comunio-
 nem. 56
 Cœna Dominica utriusque spe-
 cie distributione requirit. 70
 Coniugium sacerdotibus hone-
 stum & necessarium. 68. 69
 Constantini fabula. 51. 52
 Constantiniana donationis fa-
 bula. 89
 Constantiniana donationis fig-
 mentum. 128. & seqq.
 Cosme Guimery Senatoris Pa-
 risiensis de Papatu iudicium.
 119
 Crimina notoria non requirunt
 ordinem iudiciale. 181
 Croatici regni feudum sibi Pa-
 pa vindicat. 99
 Crudelitas Paparum tyranno-
 rum omnium crudelitatem ex-
 superat. 125
 D
 Aemonium Meridianum
 Papa vocatus à Ber-
 nardo. 228
 Dalmatici regni feudum sibi Pa-
 pa vindicat. 96
 Danici regni feudum sibi Papa
 vindicat. 100
 Decy & Canonistarum error. 56
 Decy iudicium de Papa tyranno-
 nide. 165. 233
 Decretalis cuiusdā falsitas infi-
 gnis. 161. itē decreti cuiusdā. 161

Decretalis nonit, contra Galliā
 emissā, testis ody Papalis. 116
 Decretalium falsitas. 160
 Diaboli amphibolia Papa illu-
 su. 18
 Diaboli pactum cum Papa su-
 turo. 18
 Diaboli testimonium pro Fran-
 ciscanis. 27
 Diœceses singule singulis Epi-
 scopis attributæ. 154
 Dispensationes Paparum ex-
 guo pretio venduntur. 210
 Dominicus præstator Christo.
 35. facilius itur ad Christum
 per illum quam per Paulū. 36
 Dominium ex pluribus causis
 non acquiritur. 52
 Dominū nō nisi una ex causis
 contingit. 144
 Donationes diuerse requirunt
 diuersa instrumenta. 136

E

Ecclesia. R. cogitur credere
 fabulas Francisci & Do-
 minici. 168
 Ecclesie R. Papa imperat, ut
 Franciscanas fabulas credat.
 29
 Episcopus vniuersalis Anti-
 christi præcursor. 55
 Episcopi sunt nuntij Christi, nō
 muti, aut desides. 59
 Episcoporum descriptio vetus,
 per orbem Christianum. 58
 Episcopi singuli sui definiti ter-
 mini. 153
 Eucharistia in ignem à Papa
 coniecta. 18
 Eucharistia Papa deportatur

inter calones & meretrices.
20.21
Excommunicandi ordo legitimus.
183. & seq.
Europa pendit maiora tributa
quā olim Imperatoribus. 75
Excommunicatio Papæ contra
Regem Gallie. 109
Excommunicationum Papaliū
ortus. 219.200

F

Factum infectum fieri non
potest nisi à Papa. 199
Falsitas obligationis reddit sen-
tentiam nullam. 166
Falsitas Papæ in donatione Cō-
stātinī. 128. in donatione Lu-
dovici. 134. & seqq.
Famulatus Papæ, dominatus
intolerandus. 92
Famulatus Papæ Sixti domi-
natus intolerabilis. 197
Franc. Aretini consilium contra
Papæ tyrannidem. 119
Francie Regis virtus inconfun-
denda Papæ insolentia. 107
Francie regni feudum bī Pa-
pæ vindicat. 21
Franciscanorum 30 nulliavel-
lis Papalibus oblati. 24
Franciscus plura bractea fe-
cit quā omnes Episcopi 32.
nullis partibus appeti Iohā.
Baptistam. 33
Francisci prægrius figme-
ta impia. 26.28.29
Fridericus ipā apā cōcul-
catus. 91.93

G
Alper aios 22. Papa
rimstine miserē bel-

ci civilibus vexati. 108
Gall. exclusus a fraudibus Pa-
pæ Aretini V. 78
Gallia quam olim tributum
Casaribus pepet. Ierit. 75
Gallie Regis virtus nō reprime-
da Papæ audacia. 11
Gallorum reges undē Christia-
nissimi dicti. 193
Gallorum his annis viginti ce-
diderunt Papæ instincti duo-
decies centena millia. 109
Gersonis de papæ impietate tes-
timonium. 16
Gregorius magnus vniuersalem
Episcopū appellat Luciferū.
189.

H

Hæreticus nemo nisi mo-
nitus, tercinax, & contu-
max. 182
Hæreticus, qui Franciscanicis
fibulis non credit. 29.30
Hæretici definitiones vane. 167
Hæretici regni feudum sibi Pa-
pæ vindicat. 106
Hæretici tribus modis interno-
scuntur. 174
Hæreticorum iudicandorum for-
ma. 173
Hieronymus Romam appellat
Babylonem & meretricem
purpuratam. 147
Hispani quo iure Navarre
regnum occuparint. 223. &
seqq.
Hispanici regni feudum sibi Pa-
pæ vindicat. 104
Hungarici regni feudū sibi Pa-
pæ vindicat. 105

I

Isonis consilium de Papa^m 7. 178
 corrigibili.
 Isonis iudicium de apa tyrā- 165. 233
 nide.
 Iesus typi dictus. Frācisus.
 Imperator Papa strepam tene-
 re iubetur & eundem suis hu-
 meris basulare. 86
 Imperator prope à Papa inter-
 sectus. 17
 Imperatores qui & quot à Pa-
 pis excommunicati. 219
 Imperij Germanici feudum sibi
 Papa vindicat. 102
 Impietas Papa triplex. 10
 Inauditi, indicta causa, inin-
 sistimè damantur. 179. &
 seq.
 Instrumentum scribere pa-
 esse debet. 136
 Iohannis XII Papa thesaurus
 incredibilis. 82
 Iohannis Fabri iudicium de Pa-
 pa superbia. 89
 Index rei propriæ nullus idone-
 us. 9
 Index stultus indicatur ex sen-
 tentiæ stultitia. 185
 Iudicis incompetenti sententia
 ipso iure nulla. 9
 Iulius Papa Petri claves in
 Tyberim proiecit. III

L

Lepre morbus olim in Ita-
 lia restrictus. 139

M

Mæstas Regi à Papis
 cōculcata. 90. & seqq.

Marsilius Patavinus ante 20.
 annos Papatum oppugnavit

54

Matrimonium monachis tem-
 porale Papa concedit. 211
 Matrimonium sacerdotibus ho-
 nestum & necessarium. 68. 69
 Mediator Dei & hominum
 solus Christus à Papa repu-
 diatus. 67
 Medicei principes in missa ne-
 cati Papa consilio. 19
 Missa luteriæ, hora post meridi-
 quarta. 199
 Monachorum ordines varij pro
 varijs eorum religionibus. 23
 Monachis, temporale matrimo-
 nium Papa concedit. 211
 Monitionibus opus est ante ex-
 communicationem. 179

N

Nauarra regnum à Papa
 proditum. 221
 Neronis oratio eximia Papa
 conuenientissima. 107
 Nicea Synodus Romano Pa-
 pe pos limites terminauit
 ægissimè. 155
 Norimæ una tantum causa
 nōrū est. 52
 Notolan non indiget proba-
 tione. 181
 Nosterq; verbum Platonis &
 Apostolice. 182

O

Operibus ributa merita
 cōtā Cisti doctrinā.
 69
 Osculum pæm apalium à
 veteribus nōnam. 89

P

Patris diuisio inter liberos testamenti vim obtinet. 149

Papa constar Imperatore necare. 17

Papa Deum se appellari gloriatur. 11.15.16

Papa dispensat cum Monacho, ut uxorem ducat ad tempus. 210.211

Papa Ecclesiam appellat suam sponsam. 12

Papa falsitatis conuictus in concilio Nicano. 163

Papa incorrigibilis membrum putridum a corpore amputandum. 231

Papa Mediceos Principes necare conatur in missa. 19

Papa perduellus humani generis. 108

Papa septem criminum a maxima Christianitatis parte damnatur. 8

Papa diuini honores attribuit. 11

Papa intra & nomina a Canonistis tributa. 13.14

Papa pendit Europa maiora tributa, quam antiqui Imperatoribus. 75

Paparum artes in regibus exteris ad bellum excitandis. 115

Paparum crudelitas in Gallos. 114. & seq.

Paparum fiscus vorago Europa 78.80 81

Paparum simoniaca sacrilegia.

72.73. & seqq.

Parisiensis senatus querela de Paparum auaritia. 76.77

Parisi tragœdia nuptialis propter Papæ tyrannidem exorta. 162

Parisi iudicium maior dupliciter intelligitur. 9.10

Pedum Papalium osculum ab antiquis damnatum. 89

Petrus a petra, non a petra Petrus. 60

Petri Ferrariensis execratio contra Papam. 84. & seqq.

Petro non dictum est pascere oues sed Petri confessioni. 60

Polonici regni feudum sibi Papa vindicat. 105

Practice Ferrariensis execratio contra Papam. 84. & seqq.

Potestatem habet in purgatorio & inferis. 15

Purgatorii signum Christi sanguini oppositum. 67

R

Regis Gallie cum Papa bellum execrabile. 221

Reges Europa omnes, Papæ vassalli. 97. & seqq.

Reges Papæ strepam tenere iubentur, & eundem suis humeris baiulare. 86

Regum Gallie conatus omnes in comprimenda religione inanes. 124

Regum Gallie virtus in Papis coercendis. 213.215

Regnorum omnium dominatum sibi Papa vindicat. 97. & seqq.

Religionem cogi non oportere.

205

Religiones tot in Papatu, quot
monachorum ordines. 23

Res ad triarios Iesuitas redyt:
proverb. 193

Rei sue acquisitio nulla est. 136

Rerum memorabilium index.

Romana Ecclesia iubetur cre-

dere Franciscanorum imposturis

30.31

Romane Papae gaza gurgis
insatiabilis. 78

Romane civitatis fœditas ab
Italici execrata. 187

Lud. Romani iudicium de Pa-
pa. 230. & seqq.

Ruscie regni feudum sibi Papa
vindicat. 105

S

Sacerdotium cum temporali
dominatu non convenit.

143

Sacramentum corporis Christi
à Papa in ignem coniectum.

18

Sacramenta tantum duo vete-
res doctores agnouerunt. 68

Scripturae sacre studium vani-
tatem religionum alienarum
extinguit. 25

Sedes Papae stercoraria. 203

Sedis Papalis tanta vis ut ses-
sorem sanctificet. 13

Senatus Parisiensis conatus
inanis in extinguenda reli-
gione. 125

Senatus Parisiensis querele de
Paparum auaritia. 76.77

Senatus Tholosani studium in

extinguenda religione inane.

125

Sententia iudicis incompetentis
ipso iure nulla. 9

Siculi regni feudum sibi Papa
vindicat. 106

Sixtus Papa v. Franciscanorū
cōmenta oraculorum loco ha-
beri vult. 32. à Veneto nobili
propter superbiam sustibus ca-
sus. 49. à Senatu Veneto
eiectus. 49

Sixti v. vomitus contumeliarū
execrabilis. 94. latratus. 96

Sorbone sententia contra Pa-
pam. 19

Sorbone iudicium de Papae in-
saniam. 218

Sortilegium Papae horribile de
eucharistia in igne iniectum. 18.

Stephani Papae figmentum ri-
diculum. 138

Stultitia sermonis mentis stul-
titiā arguit. 185

Successio doctrinae attēditur in
Episcopis, non loci, aut sedis.

57

Successor Christi Papa dici non
potest ulli ratione 55

Successores alij iuris, alij rei, alij
muneris personalis. 55

Superstitionis vis in animis mor-
taliū incredibilis 93

T

Tentationis vitandae arti-
ficium insigne à Frācis-
canis excogitatum. 207

Testari non licet de alienatis
inter vivos. 149

Testis

Testis in suo negotio nullus
idoneus

117

Traditiones papales Christi do-
ctrinae contrariae. 63. 64. seqq.

Z

Zabacelli Cardinalium de
Papa.

232

Errata sic emendanda.

pag. 24. vers. 1. habent, & ab pag. ead. vers. 18. gnauiter
obire pag. 25. v. 3. Sathanam & Papas tantum per pag. ead.
v. 5. prastringerent? ead. v. 11. attulerit primo p. 33. v. 5. quàm
impie ead. v. 10. in obr. sint vsi. pag. 47. v. 16. cuiusmodi
pag. 48. v. 7. habenda esse iudicant. ead. v. 19. inducta
sunt. pag. 95. v. illum Anagninae comprehendendum. pag.
120. v. 11. anno c10 ccc cx. pag. 133. v. 24. ex anno pag. 137
v. ult. ad se subire pa. 142. v. 1. Gentilitias pa. 144. v. ult. me-
moretur. vt illorum pag. 207. vers. 10. sumptam ex.

